VITT. EMANUELE

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
2 H
7
Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

REPETITIO

.l.1.ff. de lega.1.

Magnifici ac celebratiſsimi iuriſconſulti

D. AYMONIS CRAVETTÆ

ex Sauiliano ex Dominis Genolis
Senatoris Illuſtriſſimi Du
cis Ferrariæ.

HABITA IN MAGNIFI-
ca & ſplendidiſsima Ferrarien-
ſium Academia.

Bibl. Coll. Rom. S. J.

Ex legato [illegible] Coccini

R. C.

VENETIIS. M D XLIX.

BIBL. VITTORIO EMANUELE IN ROMA

IOANNI SALVIATO
Cardinali ampliſsimo
AYMO CRAVETTA S. D.

LOngum iam æuum et ad multum ætatis hic mihi uideor uixiſſe Saluiate clariſſime, cum ad te dominum meum adhuc nõ adierim. quod ipſum aut nimiæ deſidiæ uertatur uitio aut ſerui in dominum, quẽdam ueluti neglectum arguat: longe quidem a me crimen hoc nunquã non abfuit. ſed enim tempus maturius quærebã ad id agendum, occaſionem meliorem expectabam conueniendi dominum. Dies tandem aduenit rei peragendæ ꝗ̃ maxime appoſita. Non te præterit illuſtriſsime uir, rumores populares ꝗ̃ uarij & ꝗ̃ ingentes iactati de me fuerint non hic Ferrariæ ſolum

ſed & foris longius ab uno hoc legen
di munere. Illud æque non ignoras ut
primum ad ipſam illam publice docen
di prouinciam uti inaſſuetam, ita du-
riorem certe, ingreſsi ſumus, quanta
ꝙ non eadem ſed plane imparia, alia
alij iudicia dictarẽt. Nõ multis meũ
hoc legendi inſtitutum in ipſis rerum
exordijs probatum eſt, Quid aũt dixi
probatum, ferendum id erat niſi et ni
griore calculo ſententiæ meæ plane
ſubſcriberent. His amplius & illud
adiectũ eſt nonnullis de mera erugine
factis, multo optime actum fuiſſe me
cũ ſi ad ipſas profitendi partes mini-
me cogitaſſem. Maledicis his ac alijs
item ſalſioribus uocibus regio hæc to
ta nedũ Ferrariæ ciuitas impleta ſic
erat ut illud plerিꝗ; exiſtimarent non
mei me copiam in iudicio facturũ. ho
rum oĩum ſonitum non ad aures tuas

ueniſſe addubitē uir ſplendidiſsime. Id facto mihi opus eſſe intelligo ut crimi nationibus tā multis ſolutus expediar. Porro qua ratione alia abſolutionem conſequi liceat atq; uniuſcuiuſpiā teſti monij fide, nō hercule uideo. Cæterum pendet teſtiū fides ab iudicis arbitrio. Itaq; ex oī iudicū numero te unum non ſortito ſed propēſiore animi ſtudio de lectū eſſe uolui, ad uetuſtius ius illud di uinū reſpiciens per quod quæſtionibus forenſibus præerat ipſum illud ſacer dotale culmen. eo factū eſt ut templum domini mirabile ī æquitate diceretur. Etenim ex æquitate non extremo ſub tiliq; iure a ueriſsimis integerrimiſq; iudicibus ſententiæ ferebantur. Ad ipſum te igitur non minori ſciētiæ, æ quitatis, ueritatis, ſinceritatis, nullius deniq; uirtutis ornamēto non præditū iudicē ac ſacerdotii illuſtratū ſplendo-

re, innocẽtiæ meæ teſtes produco, ſcripta hæc noſtra uidelicet, nõ ipſa cõpoſita quidẽ aut uiro tam graui ac totius Cardinaliũ ordinis maximo digna, ſed eiuſmodi tamẽ quæ ad rei poſtulati ĩnocẽtiã cãdoreq́; ualeãt. Itaq; paratiſſimũ et facile auxiliũ tuũ deſiderãti nũc clienti pro germano ac nobiliſſimo tuo illo ad oẽs humanitatis aĩo, iã primum ut cõferas, tuã itẽ religioſiſſimã perpetueq; firmitatis ſentẽtiã ſecũdũ petẽtis expectationem ut proferas. Porro rogãtẽ ſeruũ gregis tui ut ſcriptũ eſſe iubeas, nullis te precibus rogatum eſſe nõ maxime cupiã. Ita futurũ ſpes eſt ut nõ ſæuos mordaciũ dẽtes præterea timeã, nõ petulãtiũ linguis amplius frangar, Ad ſummũ non ductu tuo inuiſi unius alicuius occurſum exhorreã. Tibi aũt lõgiſſimã in uita hac ætatẽ, in altera optimã quietẽ ex aĩo uoueo. uale.

REPETITIO LEGIS 1.ff.de lega. 1.magnifici ac celebra- tiſſimi iuriſconſulti

D. AYMONIS CRAVETTAE

ex Sauiliano ex D. Genolis Senato ris illuſt. Ducis Ferrariæ habi ta in magnifica & ſplendi diſſima Ferrarienſiũ Academia.

QVIA IN iſto tex.ponitur exæquatio legatorum & fideicommiſſorum, neceſſario præſupponitur q̃, ante ipſam exæquationem multæ eſſent differentiæ inter ea, ego tetigi differentiam omnium diffi cillimam & amplius utilitatis habentem circa modum ineundi aut deducendi in eſſe in rubrica. Circa alias differentias quæ clariſſime explicantur per Moder.hic, ad eos me remitto.

Tangitur hic etiam illa quæſtio an exæquatio priuilegiorum trahatur ad futura priuilegia quando fit uerbis uniuerſalibus, & licet plurima dicta ſint de hac materia in.d.rubrica: tamen quia quæſtio utilis eſt & ſubtilis & male iudicio meo declarata: ideo operæprecium futurum putaui ſi aliqua hic etiam adiungenda curemus. In hac quæſtione allegatur † di ctum Bal.in.l.omnia.C.de epi.&. cler.q̃, ſic.nam di- 1

cit Bal.q. ſi priuilegia ſtudij Pariſienſis conceduntur ſtudio Toloſano per omnia, intelligitur facta conceſſio etiam quoad futura priuilegia. per illam uniuerſalitatem per omnia: quæ uniuerſaliter debet intelligi etiam reſpectu temporis id eſt ſiue competant nunc ſiue in futurum competere poſſint ſiue tam præſentia quam futura.

Ponderatur etiam dictio per ſignificans perfectionem. l. urbana. §. pernoctare. ff. de uer. ſigni. l. qui procuratorem. ff. de procur. l. 3. §. fi. ff. de arbitr. cũ ſimil.

Sed contra deciſ. prædictam arguit Crotus hic de tex. in. l. fi. §. 1. ff. de lega. 2. ubi uerba uniuerſalia non trahuntur ad futura. & per doctri. Bar. in. l. ſi ita. ff. de auro & arg. lega. ubi uoluit ſecundum Crotum q. etiam legatum conceptum per uerba uniuerſalia nõ comprehendit futura. Ad iſtud contrarium reſpõdet Soci. hic q. in. d. l. fi. dictio uniuerſalis reſpicit res legatas & eas determinat. Ideo future non ueniunt. ſecus ſi ſtet dictio uniuerſalis abſolute aut ſimpliciter per ſe, & ſic uult Soci. eſſe differentiam an teſtator dicat lego omnes res meas, aut dicat lego res meas per omnia. nam quando ſignum uniuerſale adijcitur rebus & eas determinat, ſtat determinate & eas limitat ad res præſentes. ſecus quando uniuerſale ſignum non adijcitur rebus ſed per ſe abſolute ponitur. quia tunc ſtat abſolute & ſimpliciter etiam quoad futura, cum limitate aut determinate non ponatur. Conſequẽter in. q. memorata uult Soci. differentiam eſſe an ſtudio Toloſano concedãtur omnia priuilegia ſtudij Pa

riſienſis.& tunc futura non ueniant, an concedantur ſtudio Toloſano priuilegia ſtudij Pariſienſis per omnia: quia tunc uenient futura. & dicit Soci. q̧ iſtam differentiam uoluit Bar. in l. ſi ita. ff. de auro & arg. lega. ſequitur Rippa hic.

Sed Crotus hic dicit q̧ iſta doctri. Soci. non probatur lege, ideo q̧ curandum de ea non eſt. Sed non aduertit Crotus dum Soci. adducit pro ſe doctri. Bart. in d. l. ſi ita. ff. de auro & arg. lega. quam etiam adducit Rippa hic. Sed aduertendum quia Bar. non uidetur cõſiderare an dictio uniuerſalis reſpiciat res aut ſimpliciter ponatur & per ſe. ſed tantum conſiderat an adijciatur ſignum uniuerſale rebus particularibus, puta ſi quis leget omnes res ſuas mobiles & immobiles & tunc future non ueniant, an adijciatur bonis ſimpliciter & indiffinite: puta ſi quis leget omnes res ſuas. & future ueniant per tex. in l. quotiens. §. fi. ff. de uſufr. ubi quando legatur uſusfructus omnium bonorum intelligitur etiam de futuris bonis. Ideo nõ uidetur bona differentia Soci. an dicatur lego res mobiles p omnia an dicatur lego omnes res mobiles. quia ſemper adijcitur ſignum uniuerſale circa res particulares quæ extenſionem in futurum non æque reſpiciunt atq; res in genere ad ſpeciem aliquam non restricte. Secundo contra Soci. conſidero quia ſecũdum eum ubi ſignum uniuerſale adijcitur rebus, potius illud determinatur a rebus quã determinet res ex quo tam late non operatur. Tertio conſidero q̧ attenta doctri. Soci. uideretur p ſignum uniuerſale nõ ſolum

*non operetur reſpectu futuri temporis,ſed nec etiam reſpectu ipſarum rerum,ita q. non plures res ueniãt propter ſignum uniuerſale quàm uenirent eo ceſſante.Quarto conſidero q. immo doctri.*Bar.*uidetur cõtra* Soci.*nam* Bar.*loquitur quando ſignum uniuerſale adijcitur bonis indiffinite,nec ponitur abſolute aut ſimpliciter per ſe.& tamen uult q. trahatur ad futura per.d.l.quotiens.§.fi.*

Hic etiam conſiderandum eſt q. tex.in.d.l.quotiẽs.§.fi.ff.de uſufruct. non uidetur probare intentionem Bar.tripliciter conſiderando.Primo quia ibi non dicitur q. legatum comprehendat futura: immo loquitur tex.de præſenti tãtum.i.q. legato uſi.fructu omnium bonorum teſtatoris,ſi edes incenduntur debetur uſus fructus areæ quæ erat de tempore legati. nec obſtat glo.ibi.in uer.ſubſtantiæ quæ dicit præſentis & futuræ forte quia mouetur glo.per.l.fi.C.quæ res pig.ob.poſ.quæ.l.nihil facit:quia loquitur & procedit quando agitur de modico præiudico ſecundum doc.ibi.

Secundo conſidero contra Bar. q. ſignum uniuerſale in. d.l.quotiens.§.fi.erat adiectum bonis ſuis, & ſic illis tantum quæ ſua erant: & ſic uidetur limitatũ legatum ad bona quæ eſſent teſtatoris de tempore legati.quia qualitas adiecta uerbo debet adeſſe de tempore uerbi.l.in delictis.§.ſi extraneus.ff. de noxal. Bar.& Doc.in.l.ex facto.ff.de uulga. Ideo glo.in.d.l.quotiens.§.fi. non auſa fuit ſimpliciter affirmare q. ibi ueniant futura, ſed loquitur ſub dubio forte. & quando teſtator legat omnes res ſuas uidetur lega-

tum reſtringere ad ſuas tantum de tempore legati. quia† iſta pronomina meum tuum & ſuum præſens tempus ſignificant l.uxorem.§. teſtamento l.his uerbis.ubi glo.in uer.non deberi.ff.de lega.3 l.ſi ita.ff.de auro & arg.lega.glo.in l.ideoq;.ff.de lib & poſthu. Bal.in conſil.1 12.de generali. col.2.in prin.uer.huc accedit.lib.2.Ang.in conſil.261.punctus eſt in anno. col.2.poſt med. 2

Tertio conſidero contra Bart.q. tex. ibi æquiparat iſta duo quando legatur uſusfructus omniũ aut uniuerſorum bonorum & quãdo legatur uſusfructus bonorum ſimpliciter & indiffinite: quia indiffinita æquipollet uniuerſali. & l.ſi pluribus.ff. de lega.2. Ideo ſecundum illum tex. ſi in legato omnium bonorum ueniunt futura, idem dicendum uideretur in legato bonorum indiffinite. & tamen nos † habemus q. legatum in diffinite relictum non trahitur ad futura. l.Aurelius.§.1.ff.de liber.lega. 3

Quarto conſidero q. Bar. in.d.l.ſi ita.ff. de auro & arg.lega.dum allegat.d.l.quotiens.§.fi.ff.de uſufr. loquitur eo caſu quo legatum bonorum idem importat quod legatum hæreditatis.& ſic per nomen collectiuum uniuerſitatem ſignificans prout peculium & grex quo caſu ſine dubio ueniunt futura:quia iſta uniuerſalia recipiunt augumentum & diminutionem.l. grege.ff.de pignor.l.grege.ff.de lega.1 l.peculium. in prin.ff.de lega.2.l. pen.ff.de fundo inſtruct. & iſtud clariſſime uoluit Bart. dum aſſignat rationem dicti ſui q. ideo ueniãt futura in tali legato uniuerſali.quia

uidetur legari ſubſtantia aut hæreditas. & hoc modo doctri. Bar. in tuto procedit. Sed eo caſu quo dictio uniuerſalis neceſſario non comprehendit futura nec refertur ad nomen collectiuum futura reſpiciens, tunc futura non ueniunt. Ideo in caſu. d. l. quotiens. §. ſi. illud legatum uſusfructus omnium bonorum neceſſario non importat nomen collectiuum ut legatus cenſeatur uſusfructus totius hæreditatis ex quo alius erat hæres uniuerſalis ad quem pertineret uſusfructus futurorum. ob id quando teſtator inſtituto hærede alij legat uſumfructum omnium bonorum ſuorum, reſtringi uidetur legatum ad bona præſentia, bonorum autem ſuturorum uſusfructus pertinet ad
4 *hæredem. & in † legato per uerba uniuerſalia q. futura non comprehendat eſt glo. in. l. fina. in glo. 1. C. quæ res pig. obli. non poſ.*

Ex præmiſſis duo inferūtur. Primum q. Soci. male intellexit doctri. Bar. in. d. l. ſi ita. q. ubi ſit legatum uniuerſaliter ita q. uniuerſalitas ſtet ſimpliciter & abſolute, ueniant futura, ob id q. in legato rerum mobiliū per omnia ueniant res futuræ. quia ut dixi Bar. loquitur quando adijcitur ſignum uniuerſale diſpoſitioni indiffinite non particulari: immo quando adijcitur rebus particularibus uoluit clare Bar. q. futura non ueniant. Dictio enim uniuerſalis adiecta rei particulari denotat uniuerſalitatem illius rei ſed ad alia non trahitur. quia cum ſit limitata ad unam rem, ad alias extendi nō debet. l. in agris. ff. de acq. rerū domi.

Secundo infertur q. diſpoſitio concepta uerbis

uniuerſalibus per uerba præſentis temporis aut per nomina præſens tempus denotantia non trahitur ad futura eo caſu quo non ſignificatur uniuerſalitas nominis collectiui neceſſario . & ſic eo caſu quo relictū omnium bonorum ſuorum neceſſario non importat relictum hæreditatis, futura non ueniunt.

Sed hic aduertendum dum † allegatur contra dictum Bal.*in.d.l.omnia.C.de epi.& cler. tex.in.d.l.fi.§.1.ff.de lega.2.nam ille tex. uidetur facere pro* Bal. *quia ibi ueniunt futura, nam filiæ tenentur reſtituere etiam bona: poſtea obuenta oblata æſtimatione ipſorum ſecundum tempus mortis. ut per glo.3.ibi in fi. ſequitur* Pau.*de Caſt.& iſtud uidetur probari in fi. illius.§.dum loquitur de æſtimatione bonorum quæ fuerant tempore mortis, ergo non de illis quæ fuerāt de tempore teſtamenti quæ iam fuerant æſtimata per ipſum teſtatorem . Sed q. ibi ueniant futura, illud eſt ex præſumpta mente diſponentis qui uoluit q. bona ſtabilia eſſent apud fratrem.& quia agitur de modico præiudicio ex quo in illis bonis futuris filiæ conſequuntur iuſtum precium, ut ibi declarat* Pau. *de Ca. & ſic ille tex.concordat cum.l.fi.C.quæ res pig.obl. non poſ. licet non ſoleat allegari ad hoc immo in contrarium: q. futura non ueniunt ſed male tamen . & q. in.d.l.fi.§.1.ueniant futura uoluit* Ias.*in.l.placet.col. pen.in fi.nu.22.ff.de lib.& poſthu.* 5

Secundo principaliter ultra Moder.*contra dictū* Bal.*in.d.l.omnia.C.de epi. & cler. adduco † no. per glo.&* Doc.*in.l.fi.C.quæ res pig.obli.poſ. ubi quan-* 6

do quis donat, legat aut uendit omnia bona ſua, non uenıunt futura. Idem habetur per Doct. in l. ſtipulatio hoc modo concepta. ff. de uerb. oblig. & in l. ſi. C. de pac. Bal. in conſil. 112. de generali col. 1. poſt med. in ſecundo dubio lib. 2. Calderi. in conſil. 2. in titu. de dona. Ad idem quod tradit Crotus in repe. l. ſi is qui pro emptore col. antepenul. uerſi. ſecunda concluſio. ff. de uſucapio. ubi q; conſtitutum de omnibus bonis non trahitur ad bona futura. Sed ad iſta datur reſpõſio q; agitur in eis de graui præiudicio nimirum ſi futura non ueniunt & nota conſiderari præiudicium non ſolum ipſius diſponentis ſed etiam eius hæredis quando quis legat omnia bona ſua, Ideo dicitur q; teſtator cenſetur minus grauare hæredẽ quàm ſit poßibile. l. quod in rerum. §. 1. ff. de lega. 1. l. Titia. §. qui inuita. ff. de lega. 2. l. nũmis. ff. de lega. 3. ſed in priuilegio de quo agitur nõ tractatur de graui præiudicio.

7 *Sed aduertendum contra iſtam † reſponſionem q; ubi agitur de graui præiudicio, futura non ueniunt licet concepta ſit diſpoſitio uerbis uniuerſalibus. nam in contrarium arguo à fortiori de text. in l. ſi ſeruitus. ff. de ſerui. urba. præd. ubi agitur de conſtitutione ſeruitutis luminum per diſpoſitionem indiffinitam, et tamen trahitur ad futura lumina, ſi conſtitutio ſeruitutis indiffinita trahitur ad futura lumina quanto fortius diſpoſitio concepta per uerba uniuerſalia. & pondero uerba illius tex. & humanius eſt uerbo generali etiam futura lumina contineri, & ſic indiffinita generaliter intelligitur etiam circa tempus.*

Ad idem adduco quod ſcribit Bal.in conſi.407.ſu per facto domini Cortonenſis in ſecundo dubio lib.5. ubi ꝙ uerba priuilegij generalia & nullis finibus co artata trahuntur ad futura allegat Pe.& Cy. in l.nō modus.C.de ſeruitu.Ad idem quod ſcribit Pau.de Ca. in conſi.24.uidetur ꝙ dicta promiſſio lib.2. ubi ſimpliciter tradit ꝙ uerba indiffinita cōprehendunt etiā futura per tex.in.d.l.ſi ſeruitus.ff.de ſerui.urb.præd. fortius uoluit idem Pau.in conſilio.78.ſuper eo quod primo loco quæritur col.2.in prin.lib.1.ꝙ uerba indiffinita trahuntur ad futura etiam in materia odioſa per tex.in l.pen.§.illud.ff.quod quiſq; iuris.Adduco etiam quod ſcribit Innoc. in.c.dudum.de decimis. ubi ꝙ priuilegium exemptionis ſuper decimis noualium,comprehendit etiam futura noualia.Idem uoluit Zabarel.in.c.quid per nouale col.2.uerſi. quæro an priuilegia.de uerb.ſigni.Alibi ſcribit Imol.in l.damni infecti ſtipulatio.§.ſi is qui uicinus.ff.de dam.infec.ꝙ priuilegium exemptionis ſuper decimis aut collectis non ſolnendis,trahitur etiam ad bona poſtea quæſita per tex.in.c.ex parte iuncto.c.pen.de decimis. ubi priuilegium exemptionis à decimis conceſſum certis religioſis comprehendebat bona poſtea quæſita niſi facta fuiſſet ſpecialis prouiſio per.d.c.penult.Sequitur Alex.in conſi.178.col.3.circa med.uerſi.ſexto.probatur lib.2.Ias.in l.qui filiabus in prin.col.3.in quarto nota.ff.de lega.1.Idem uoluit Alex.in conſ.193.col.3. poſt med.uerſi.pro hoc facit text.lib.2.per text. in.c. quia circa de priuil. Et tamen memoratum priuile-

gium ualde eſt præiudiciale tertio ideſt eccleſiæ par rochiali cui decimæ debentur. Si priuilegium indiffinite conceſſum trahitur ad futura,& generaliter in-
8 *telligitur etiam reſpectu temporis,quid dicemus † in priuilegio uniuerſali ſeu concepto per uerba uniuerſalia quæ non paulo ſunt efficaciora uerbis indiffinitis aut generalibus.l.3.§.1.iuncta.l.coiri.ff.pro ſocio. ubi q; plus eſt coire ſocietatem omnium bonorum q̃ ſocietatem ſimpliciter.*Ad *idem tex.in.c.ſunt nonnulli.1.q.1.no.glo.in.c.paſtoralis.in uer.temporaliter de dona.Ideo licet legatum per uerba generalia non cõprehendat uenalia, ſecus tamen in legato per uerba uniuerſalia.*Bar.*in.l.generali.§.uxori.ff. de uſufruc. lega.*Alex.*in conſi.117.col.2.lib.1.& in con.30. col. fi.lib.5.*Deci.*in.l.oia.ff.ſi cer.peta.& alibi ſæpiſſime.*

Ex *præmiſſis,ſi uera ſint,efficaciſſime probari uidetur dictum* Bal.*in.d.l.omnia.C.de epi.& cler. dupliciter arguendo à fortiori primo quia in caſu* Bal. *diſpoſitio concipitur uerbis uniuerſalibus ſed in præmiſſis ſolum apponuntur uerba generalia aut indiffinita.Secundo in dicto* Bal. *non agitur de præiudicio alterius.Sed in deciſionibus prædictis agitur de præiudicio tertij.*

Sed puto q; præmiſſa de iure non procedant &
9 *in primis † dum dicitur q; diſpoſitio indiffinita trahitur ad futura licet agatur de magno preiudicio per d.l.ſi ſeruitus.ff.de ſerui.urba.præd.nego iſtud dictũ.* I*mmo regula iuris eſt in contrarium q; uerba indiffinita non trahuntur ad futura.*I*ſtam regulam firmat*

Roma.in conſi.136.ubi q̃ in dubio uerba indiffinita in quacunq; materia appoſita fuerint, non trahũtur ad futura per l.ſi ſtipulatus fuerim.§.cum ſtipulamur.ff.de uerb.obli.l.ſi ita.ff.de auro & arg.lega.Immo etiam uerba uniuerſalia non trahuntur ad futura quando agitur de magno præiudicio ut ſupra dixi quando quis donat uendit aut legat omnia bona ſua, quanto minus uenient futura in diſpoſitione indiffinita.Ad idem quod ſcribunt Bar. & Doc.in l.qui Romæ.§.duo fratres.in fi.quintæ.q.ff.de uerb.oblig. ubi quando quis remittit omne ius teſtamenti,non trahitur remiſsio ad fideicommiſſum condicionale. & ſic ad ius de futuro quod nondum competebat de tempore teſtamenti.Idem q̃ diſpoſitio indiffinite concepta non trahatur ad futura probatur in l.Rutilia.ff.de contra.emp.& in l.in lege.eo.titu. Tex.tamen in d.l. Rutilia non uidetur facere:quia ibi diſpoſitio erat limitata ad decem pedes quæ limitatio ſemel effectum habuit de tempore contractus ob id amplius extendi non poteſt.l.in agris.ff.de acq.rerum domi.quam reſponſionem uoluit glo.in.c.quia circa.de priuil.

Secundo licet aqua lacus creſcat,lacus tamen creſcere non dicitur l.uicinus.§.fi.ff.de aqua plu.ar. ideo pedes decem metiri oportet ſemper ab eodem loco.

Tertio reſpondeo q̃ res particularis ſemel determinata augumentum extrinſecus capere non poteſt. Ideo oratio particularis non æquipollet uniuerſali, ut per Bar.in l.ſi pluribus.ff.de lega.2.Ideo illi pedes ſemel determinati amplius augeri non poſſunt. Simi-

liter non obſtat.d.l.in lege,quia diſpoſitio ibi erat cõcepta per uerba præſentis temporis. Amplius *diſpoſitio etiam uniuerſaliter concepta non trahitur ad futura licet agatur de fauore eccleſiæ, puta ſi quis donat omnia bona ſua eccleſiæ.*Bar.Bal.*&* Doct.*in authen.ingreſſi.C.de ſacroſan.eccleſ.* Abb.*in conſi.*102.*col.3.circa prin.lib.2.*

Ad idem adduco tex.cum glo.in.c.cum capella.de priuileg.ubi priuilegium exemptionis conceſſum capellis alicuius monaſterij non trahitur ad futuras capellas:quia agitur de præiudicio ordinarij.Alibi ſcribit Calder.*in conſi.12.in titu.de priuile.*ꝙ *priuilegiũ ædificandi eccleſias in fundis ſuis non trahitur ad fundos poſtea quæſitos.quia agitur de præiudicio aliarũ eccleſiarum.*Alibi *ſcribit* Io.And.*in addi.* Spec.*in tit. de cenſibus.§ .nunc dicendum.in addi.magna col. pen.* ꝙ *priuilegum exemptionis ab oneribus non trahitur ad bona poſtea quæſita:quia agitur de præiudicio rei publicæ.*Idem *uoluit* Bal. *in conſi.112. quæritur qui intelligantur col.2.in quarta.q.lib.1.*Roma.*in.l.damni infecti ſtipulatio.§ ſi is qui uicinus.ff.de dam. infe. in eandem opi.*Io.And.*uidetur inclinare.* Alexan. *in conſi.178.col.4.uerſi.uel ſecundum* Roma. *&* col.*fi. lib.2.* Ad *idem quod ſcribunt* Bal.Imol.*&* Moder.*in .l.qui filiabus.in prin.per illum tex. infra eo.ubi ſi teſtator quid legat eccleſiis ciuitatibus,non ueniunt eccleſiæ poſtea conſtructæ.licet* Ias.*ibi arguat in contrarium,nec aliter rationem explicandi contraria nactus ſit.* Ex *quibus inſertur ueriorem & æquiorem*

uideri ſententiam ut ne ad future trahatur priuilegiũ quotiens agitur de præiudicio tertij.

Non *obſtant* † *allegata in contrarium & primo ad tex.in.d.l.ſi ſeruitus.ff.de ſerui.urba.præd. reſpondeo q̃ lumina de quibus ibi contigerunt circa idem ſubiectum aut circa eandem rem ſuper qua diſpoſitio facta eſt ideſt circa eandem domum.* Itaq; *ueniunt ibi lumina futura ceu acceſſoria ad ipſam domum principalem, nam intentio principalis contrahentium erat circa totam domum, ne luminibus domus officeretur quandocunq; apponerentur lumina aut ſpecularia.* Iſtam *reſponſionem uoluit* Bal.*in.d.con.112.in quarta.q.lib.1.*Angel.*in.d.conſi.261.col.2.in fi. & col.fi. uerſi.quarto non obſtat & probatur iſta reſponſio in.d.l.damni infecti.§.ſi is qui uicinus.ff.de dam. infec.* 10

Secundo reſpondeo q̃ in caſu.d.l.ſi ſeruitus lumina futura de facili poterant præuideri & per inſpectionem domus de facili cogitari poterat quot luminibus indigeret. Ideo *imputandum uidetur generaliter ſe obliganti luminibus non efficere.nam de omnibus luminibus uidetur promiſiſſe neceſſarijs ad uſum & ſplendorem domus hanc reſponſionem in effectu uoluit* Bar.*in.d.l.ſi ita.col.3.poſt med.ff.de auro & argen.lega. quem ſequitur* Ant.*de* Bu.*in.d.c.quia circa. in fi.de priuileg.*Ang.*in.d. conſi.261.col.2.in fin. & col.fi.uerſi.quarto non obſtat.* Ex *qua ratione uideatur inferri q̃ ſi domus cui ſeruitus debetur, ampliata ſit non uidetur procedere.d.l.ſi ſeruitus.a ceſſante ratione* Bar.*niſi dicamus q̃ potuit cogitari etiam de ta*

li ampliatione.

Tertiam reſponſionem ad.d.l.ſi ſeruitus. ponit Rippa *in.l.1.col.1.ff. de pignor. uidelicet quòd ideo ibi ueniunt futura lumina, quia diſpoſitio confertur in futurum euentum, nec conſumitur in ipſo inſtanti. Sed iſta reſponſio* Rippæ *eſt contra tex.in.l.hoc iure.§.1.ff.de aqua quotti.& eſti.ubi agebatur de ſeruitute aquæ ducendæ ex flumine publico quæ habet tractum ſucceſsiuum, & tamen non trahitur ſeruitus ad nouum flumen ex mutatione aluei.* Ex quibus *patet* ꝙ *audacter nimium locutus eſt* Pau. de Caſt. *in.d. conſi.24.lib.2.dum ſimpliciter dixit uerba indiffinita trahi ad futura per tex.in.d.l.ſi ſeruitus.*

11 Non *obſtat* † *tex.in.d.l.pen.§.illud.ff.quod quiſq; iuris allegatus per* Pau. *de Caſt.in.d.conſil.78. lib.1. quia ille tex.ſecundum communem intellectum glo. et* Doct. *ibi intelligitur quando impetratio iuris iniqui fuit uniuerſaliter facta contra omnes actiones præſentes & futuras.* Ideo Ias. *ibi infert ex iſto communi intellectu* ꝙ *diſpoſitio ſimplex non trahitur ad futura. Conſequēter retorquetur ille tex.cōtra* Pa. *de* Ca.

Sed iſte communis intellectus uidetur diuinatiuus & de indubitabili Ideo *ſecundo ego reſpondeo ad illum tex. poſito illa impetratio iuris iniqui non eſſet uniuerſaliter facta, tamen ex quo illa retorcutio iu-*

12 *ris iniqui introducitur per legem, uerba* † *legis indiffinita trahuntur ad futura.* Immo *licet loquatur lex per uerba præſentis temporis ad futura tamen trahitur, quia lex ſemper loquitur l.* Arriani. C. *de hereti.*

Bar.

Bar.in.d.l.ſi ita.in primo membro diſtinctionis.ff.de auro & arg.lega.Pau.de Caſt. in conſi.235.cum ſuper iſta materia.col.3.circa prin.lib.1.Ang.in.d.cõſi. 261.col.3.in fi.Ias.in.l.1.col.2.poſt med.ff.de condi. ex lege. & in.l.qui filiabus.§.1.in primo nota.ff.de de lega.1.nec uideri debet inconueniens:ſi pro impetratione iuris iniqui in una actione,uoluerit lex punire impetrantem etiam quoad aliam actionem odio impetrantium ut metu pœnæ abſtineant ab impetrationibus iniquis.nam & pro mala uerſatione in uno officio poteſt quis priuari alijs officijs.Ideo nimium audacter & periculoſe locutus eſt Pau.de Caſt.in.d. cõſ.7 :.col.2.lib.1.ubi ſimpliciter uoluit q uerba ĩdiffinita trahantur ad futura etiam in materia pœnali per.d.l.pen.§.illud.ff.quod quiſq; iuris. nam dignius fuerat tanto uiro ſi regulam uertiſſet in contrarium q diſpoſitio indiffinite concepta non trahitur ad futura in materia odioſa & pœnali.hinc uidemus q publicatio bonorum non trahitur ad futura.l.ſi mandauero.§.is cuius.ff.mandati.l.eius qui.§.1.ubi Bal.ff.de teſta.c.fœlicis.§.uerum.de pœnis lib.6.

Poteſt etiam dici q intellectus communis ad.d.l. pen.§.illud.non ſit diuinatiuus ſed neceſſarius.nam ſi ſit retorcutio quoad futuras actiones, ergo neceſſario impetratio reſpiciebat etiam futuras. & iſtud uenit per modum neceſſarij præſuppoſiti:arg.l.qui teſtamento.in prin.ff.de teſtam.niſi dicas neceſſarium non eſſe ſi lex uoluit punire impetrantem etiam quoad futuras actiones ut ſupra.

13 Non obſtat † tex.in.d.c.ex parte.de decimis.iūcto c.pen.eo.titu.& quod per illum tex.dicit Imol. in.d. l.damni infecti ſtipulatio.§.ſi is qui uicinas.ff.de dam. infec.ꝗ priuilegium immunitatis à decimis & collectis trahitur ad bona poſtea quæſita. quia reſpondeo ꝗ in.d.c.ex parte.ſolum fit mentio de priuilegio exēptionis à decimis,non autem ponitur tenor aut forma uerborum ipſius priuilegij quibus uerbis conceptum eſſet.Ideo dici poteſt ꝗ fuerit ita ample conceptum ut ad futura traheretur prout in ſimili dicunt glo.& Doct.in.d. pen.§.illud.ff.quod quiſq; iuris. ꝗ impetratio fuerit etiam quoad futura ex quo in futu
14 ris pœna imponitur. nec uidetur † intellectus diuinatiuus quotiens pro concordia iuriū neceſſario quid ſubauditur.Deci. in.c.eccleſia ſanctæ Mariæ. col.24. ante med.uerſi.& ex prædictis.de conſti. & in.c.per uenit.col.2.circa med.uerſi.unde planior.uidetur intellectus de appella.Ias.in.l.ſi filius qui in poteſtate. col.6.in fi.uerſi.& ſi iterum dicas.ff.de lib.& poſth. Sed tamen iſta reſponſio non placet propter tex.in.c. quia circa.de priuil.

Secundo igitur reſpondeo ꝗ aut conſideramus in dictis.c.præiudicium concedentis. & illud non eſt cō
15 ſiderabile:immo † quatenus reſpicit priuilegium præiudicium ipſius ſuperioris concedentis, latiſſima fit interpretatio.l.fi.ff.de conſti.prin.Ideo dicimus ꝗ liberalitas principis freno ſubiacere non debet.l.pen.C. de dona.inter uir.& uxor.l.ſancimus.§.exceptis.C.de dona.l.cum multa.in fi.C.de bonis quæ lib.l.hac ſalu-

berrima.C.de agen.in rebus lib.12.& principis munificentia expers eſſe debet diminutionis.§.illud.in authen. conſti. quæ de dignita. Ideo Tiberius Cæſar ſuper cœnam dixit amici diem perdidi q nihil ea die largitus eſſet refert Oldra.in conſi.94. eleganter circa ſi.pro quo † in terminis adduco Rotam deciſio. 16
858.dominus Papa.col.7.poſt med.uerſi. & hoc ſic probatur in antiq.ubi q conceſſio ſeu gratia principis comprehendit etiam futura quando tractatur de præiudicio ipſius principis tantum. ob id q clauſula non obſtantibus tollit impedimenta etiam futura. Idē. trádit Freder.de Senis in conſi.32.col.3. ubi q priuilegium principis dicitur fauorabile & trahitur ad futura quando agitur de præiudicio ipſius principis tantum.Idem uoluit Guido papæ.q.489. ubi quando princeps concedit alicui immunitatem ne teneatur ſoluere pedagium in tota terra ſua,extenditur priuilegium ad terras poſtea quæſitas per ipſum principē ut in eis pedagium ſolui non debeat.

Aut uolumus conſiderare præiudicium reſpectu eccleſiæ cui debentur decimæ.& dico q ſi præiudiciū eſſet magnum non noceret priuilegium.c.ſuggeſtum. de decimis.glo.in.c.quia circa. in uerſi. canonicas de priuileg.Aut præiudicium non eſt magnum & trahitur ad futura in priuilegio loquor ſummi pontificis in quo dici non poteſt q eccleſiis præiudicare nō poteſt tanquam iuri tertij. quia papa † poteſtatem 17
pleniſſimam habet in omnibus eccleſiis & bonis earum.c.propoſuit. de conceſſ.præben.c.2. de præben.

lib.6.Clem.1.ut lite penden. glo. in.c.principalem.9. q.3.hinc uidemus q; prælati inferiores dicuntur procuratores non domini bonorum eccleſiæ.c.edoceri. ubi Deci.in tertio no.de reſcrip.c.2.de dona. Ideo papa non magis dicitur præiudicare eccleſiis quàm ſibi ipſi. Proinde non ita habetur in conſideratione præiudicium unius eccleſiæ erga ſummum pontificem quemadmodum præiudicium unius ſubditi laici in bonis temporalibus in quibus Papa aut princeps alius ſecularis poteſtatem tantam non obtinet iuxta no. in .l.fi.C.ſi contra ius uel util.pub.ubi Cy.Bar.& Doc. habetur per Doct.in.c.quæ in eccleſiarum.de conſtit. Itaq; in priuilegio exemptionis decimarum illud tantum uidetur inſpiciendum an præiudicium ſit magnũ ita q; diminuatur cultus diuinus.

Secundo conſidero q; aut quærimus de poteſtate pontificis an poßit concedere priuilegium exemptionis decimarum aut aliorum iurium.& de hoc non uidetur dubitandum ob plenißimam eius poteſtatem ut ſupra dixi.& tradit Deci. in conſi.113. Aut quæri-

18 mus † de uoluntate & ſimiliter dicendum eſt apparere de uoluntate Papæ neceſſario q; uoluerit derogare ex qualitate & natura rei cum exemptio concedi non poßit niſi tertio præiudicatur. Ideo in tali priuilegio non eſt facienda mentio de iure epiſcopi aut alterius ordinarij cui præiudicatur: quia ſatis expreſſum dicitur ex natura rei cum neceſſario cogitatum fuerit de tali iure:glo.in.c.cũ olim.i.ubi. Abb. poſt alios de priuileg.Deci.in.c.fi.col.3.poſt med.de confir.utili

uel inutili.in conſi.113.col.2.poſt med. & in conſil. 224.col.2.in fi.pro quo tex.in.c.cum capella. de priuileg.in antiq.& in.c.ſi Papa.*eo. titu.lib.6.quæ iura ad hoc citat* Corn.*in conſi.83.col.pen.lib.4.Itaq; concurrente poteſtate & uoluntate* Papæ *circa derogationem iuris tertij ſolum uidetur conſiderandum an uerba ſint talia aut uoluntas talis: arguatur q̃ uoluerit in eius priuilegio etiam futura comprehendi.uolũtas autem eius arguitur in exemptione à decimis q̃ uoluerit eam pertinere ad bona poſtea quæſita: quia intentio ſua fuiſſe præſumitur q̃ monaſterium cui conceditur ſit exemptum indiſtincte & ſimpliciter pro omnibus bonis etiam futuris ne unum & idem monaſterium diuerſo iure cenſeatur.ut dicit tex.in.d.c.quia circa.de priuil.& q̃ iſta ratio ſit uera probatur per tex.in.d.c.cum capella:cum ibi no.ubi priuilegium cõceſſum capellis alicuius eccleſiæ ut ſint exemptæ ab epiſcopo non trahitur ad futuras capellas quæſitas æque principaliter non acceſſorie:quia quando æque principaliter quæruntur ceſſat illa ratio q̃ una & eadem res non debet diuerſo iure cenſeri.*

Non *obſtat † tex.in.d.c.quia circa. quia reſpondetur eodem modo quo reſponſum fuit ad.d.c.ex parte. & c.penul.de decimis.q̃ ibi fit latiſſima interpretatio ut ueniant futura.quia agitur de priuilegio ſuperioris in odium ipſius ſuperioris & ſine præiudicio tertij.& ita reſpondet* Crotus *hic col.1.poſt med.uerſi.ex ſupradictis ergo apparet.Sed iſta reſponſio nõ uidetur bona:quia in.d.c.quia circa. exemptio conceſ* 19

ſa fuit per epiſcopum non per Papam. quo caſu non
uidetur procedere diſpoſitio d.l.fi.ff. de conſti. prin.
cum agatur de preiudicio eccleſiæ cui epiſcopus non
æque præiudicare poteſt atq; ſummus pontifex. Sed
dicendum eſt ſuſtinendo hanc ſolutionem q; interue-
nit etiam conſenſus capituli: nec tendebat exemptio in
enorme præiudicium eccleſiæ. ob id late ſit interpre-
tatio etiam in liberalitate inferioris. c. cum dilecti.
de dona.

Hic tamen aduertendum circa ſolutionem Croti
ad. d. c. quia circa. dum exemplificat præiudicium ter
tij in priuilegio q; ſcholares poſſint perſeuerare in
locatione ſub eadem penſione inuito locatore licet
inueniat maiorem penſionem. nam præſupponit Cro
tus ſimpliciter ualere tale priuilegium. ſed dubium
hoc uidetur cum agatur de præiudicio iuris quæſiti
10 ex iure gentium. & licet † princeps poſſit præiudi-
care ex cauſa publicæ utilitatis. l. Lucius. ff. de euictio.
tamen iſtud procedit modo læſo ſatisfiat. l. 2. C. quibus
ex cau. ſerui pro præm. lib. acci. Bar. & Doct. in l. fi.
§. 1. ff. de pig. actio. Alex. in conſi. 151. in ſecundo du-
bio. lib. 6. Deci. in conſi. 357. col. 3. poſt med. Iaſ. in l.
barbarius. col. 8. uerſi. inuenio tamen. ff. de offi. præ-
tor. & in conſi. 1. col. 9. poſt med. lib. 1. in conſi. 233.
col. 8. circa med. lib. 2. & in conſi. 46. col. 4. lib. 3. deci
ſio Neapoli. deciſ. 321. col. pen. nu. 16. Gozadi. in cõſi.
5. col. 4. circa med. glo. pragma. in titu. de electio. c. li-
cet dudum. in uerbo reiecta. fol. 47. Amplius dicunt
Iaſ. & deciſio Neapoli. in d. locis iſtud procedere etiã

ſi auferatur ius tertij per uiam l. generalis. Ob id grauiſsime peccant qui principibus à conſilio ſunt, quotiens non ipſam rei ueritatem narrant & reſtitutionem damnorum habendam ac ſarciendam eſſe conſulunt. clarior obſecro ſalus ſit atq; breuis ſeculi huius gloria & cupiditas.

Secundo aduertendum circa dictum Croti dum uult futura uenire quotiens agitur de præiudicio concedentis tantum. nam iſtud ita ſimpliciter intellectum eſt falſum & contra communem concluſionem. glo. & Doct. in d. l. fi. C. quæ res pig. obli. poſ. ubi q. futura non ueniunt quotiens agitur de graui præiudicio concedentis: puta quando donat quis, legat aut uendit omnia bona ſua. Itaq; reſtringere oportet dictũ Croti ad conceßionem principis & ſuperioris.

Ex præmißis infertur † falſißimum & periculoſißimum eſſe dictum Imol. in. d. l. damni infecti ſtipulatio. § ſi is qui uicinas. q. exẽptio à collectis & oneribus trahatur ad bona futura per. d. c. ex parte. iuncto. c. pen. de decimis. & d. c. quia circa. de priuileg. Quæ iura nihil omnino faciunt ad dictum Imole & rationem ſeparatam habent. nam in dictis capitulis ſolum agebatur de præiudicio concedentis & ſuæ eccleſiæ cui poterat præiudicare. Sed in exẽptione ab oneribus agitur de præiudicio totius reipublicæ. nam ſi princeps quem eximit à collectis, tenerentur alij non exempti ſoluere pro exẽpto, niſi ſuſcipiat onus principis ſoluendi pro exempto. Sed exemptio à decimis non eſt eiuſmodi: quia ſolum agitur de præiudicio cõ 21

cedentis cui decimæ ſunt debitæ immediate aut mediate, nec alij non exempti decimas præſtāt pro exēpto.

22 Secundo contra † Imol. & ſequaces conſidero ꝙ fruſtra quærit Imol. an exemptio principis ab oneribus trahatur ad futura, quia dico ꝙ non ualet exemptio etiam in bonis præſentibus quoad præiudicium non exemptorum qui tenerentur onera exempti ſuſtinere. Guil. de Cu. et Ang. in. l. ſi unus. §. itē ſi pactus. ff. de pactis. Pau. de Caſt. in. l. licitatio. §. fiſcus. ff. de publica. Anchar. in conſi. 260. in quæſtione quæ uertitur inter nobilem uirum. col. 1. in fi. uerſi. item per tale indultum. Alex. in conſi. 136. col. 4. in fi. uerſi. immo fortius dico lib. 2. Soci. in conſi. 72. in fi. lib. 4. Guido Papæ. q. 393. Ias. in. l. aures. col. 2. ff. de pactis.

23 Ex præmiſſis infertur † ꝙ fruſtra laborauerunt Moder. hic ſuper ueritate dicti Bald. in. d. l. omnia. C. de epi. & cleri. an conceſſio facta ſtudio Toloſano ꝙ gaudeat priuilegijs ſtudij Pariſienſis per omnia, trahatur ad priuilegia futura propter uerba uniuerſalia per omnia. nam dico ꝙ etiam ſine ſigno uniuerſali trahitur ad futura quotiens agitur de præiudicio ſolius concedentis. Studij autem Pariſienſis ne pili quidem refert eiſdem priuilegijs alios lætari niſi inuidiæ reos quos facias. Quod procedit non ſolum in conceſſione principis, ſed etiam priuati in cuius diſpoſitione ueniunt futura quotiens non agitur de graui præiudicio. d. l. fi. C. quæ res pigno. obli. poſ. Differentia autem inter principem & priuatum in facto tantum conſtat non etiam in iure, quia in principe non conſi-

deratur præiudicium ex comprehenſione futurorum quod conſideratur in diſpoſitione priuati & hoc propter magnitudinem excellentiam & potẽtiam ipſius principis. Aut priuilegium principis reſpicit præiudicium tertij; prout quando conceditur immunitas à collectis eo caſu quo alij ſubditi grauarentur ſoluere pro ipſo exempto: & tunc non ueniunt futura licet concedatur priuilegium uerbis uniuerſalibus pro omnibus bonis niſi † uerba eſſent adeo uniuerſalia ꝙ cõ- 24
prehenderent etiam futura bona. Bar. in conſi. 59. cõmune Spoleti ante fi. in ſecundo dubio. Bal. in. d. conſ. 112. de generali. in ſecundo dubio lib. 2. quod ſanè intelligo eo caſu quo de ualiditate priuilegij dubium non ſit.

Sed dicet aliquis ex alio uidetur non procedere dictum Bal. in. d. l. omnia. quia ibi priuilegium conceſſum ſtudio Toloſano uidetur referri ad tempus præſens dum conceduntur priuilegia ſtudij Pariſienſis. nam genitiuus ſtudij Pariſienſis ſignificare uidetur tẽpus præſens ſicut dicitur in pronominibus meum tuũ & ſuum iuxta no. in rubr. ff. de op. no. nuncia. & ſic uidetur intelligenda conceſſio de priuilegijs quæ de tempore conceſſionis erant ipſius ſtudij Pariſienſis l. in delictis. §. ſi extraneus. ff. de noxal. ſicut quando legat teſtator bona ſua: nam intelligitur de bonis quæ erant ſua de tempore teſtamenti. d. l. ſi ita. ff. de auro & arg. leg. & ſupra latius dictum eſt.

Ad iſtud reſpondeo ꝙ etiam † diſpoſitio concepta 25
per tempus præſens trahitur ad futurum quãdo agi

tur de modico præiudicio caſus eſt in.d.l.fi.C.que res pign.obli.poſ.nam ibi hypotheca bonorum concepta eſt per tempus præſens, ut patet ex uerbo pertinentium quod eſt participium præſentis temporis.ut in tali participio tradit Bal.in.l.ſi ita ſcripſiſſet.ff.de lega.2. Roma.in conſi.503.in quarto dubio. Alexā.in conſi.106.col.2.lib.5.& in conſi.25.col.1.in fi.lib.7. Ias.in.l.qui Romæ.§.duo fratres.col.26.nu.100.ff.de uerb.obliga.Et tamen in.d.l.fi.ueniunt bona futura in cauſam hypothecæ.quia agitur de modico præiudicio ex quo debitor omnino tenetur ſoluere debitum per quam ſolutionem tollitur hypotheca. Sed ut ſupra dictum eſt in priuilegio principis quatenus attinet ad ipſum principem non dicitur tractari de magno præiudicio,ergo ueniunt futura priuilegia licet conceſſio expreſſe relata eſſet ad tempus præſens.

Et ut plenius habeatur iſta materia inuoluta & obſcura, an & quando diſpoſitio relata ad tempus præſens trahatur ad futura facienda eſt regula cum plurimis limitationibus. Itaq; regula † præ-
26 mittitur ꝗ diſpoſitio facta per uerba præſentis temporis non trahitur ad futura ſiue diſpoſitio ſit indiffinita ſiue uniuerſalis,de diffinita eſt tex.in.l.ſi ita.ff.de auro & arg.lega.in.d.l.ſi ſeruitus.in prin.ff. de ſerui.urba.præd.l.ſi ſtipulatus fuerim illud aut illud.§.1.& l.ſi à colono.ff.de uerb.oblig.& tradit Roma.in.d.conſi.136.de uniuerſali eſt tex.in.l.in lege.ff.de contra emp.in.l.ſi ita ſcripſiſſet.& l.fi.§.1.ff. de leg.2.l.Iulianus.in fi.ff.de leg.3.Tradit glo.in.d.l.fi.ubi

Doct.C.quæ res pig.obli.poſ.Roma.in.d. conſil.503. in quarto dubio.Ang.in.d.conſi.261.priuatus eſt in anno.col.2.Alex.in.d.conſi.178.col.3.in fi. lib.2.& in conſi.25.col.1.lib.7.Areti.in conſi.111.conſiderātis.col.1.uerſi.tertio eſt præmittendum.

Ideo diſpoſitio † facta per nomina poſſeßiua meū tuum & ſuum non trahitur ad futura, quia iſta nomina ſignificant tempus præſens.l.uxorem.§.teſtamento.&.l.his uerbis.ubi glo.in uerbo non deberi.ff. de lega.3.d.l.ſi ita.ff.de auro & argen. lega.glo.in.l. ideoq;.ff.de lib.& poſthu. Bal.in.d.conſi.112.de generali.col.2.in prin.uerſi.huc accedit.lib.2.Ang.in.d. conſi.261.col.2.poſt med.Quod tamen non procederet quando iſta nomina poſſeßiua meum tuum & ſuum apponuntur circa perſonas, quia tunc nō refert apponantur iſta nomina uel nō. nam licet apponatur dictio meum,non tamen ſit relatio ad tempus teſtamenti,puta ſi quis inſtituat poſthumum ſuum: nam uenit poſthumus etiam qui non erat de tempore teſtamenti.l.placet.ubi Ias.col. pen.in fi.ff.de lib. & poſt. Sed illud eſt fauore teſtamenti ne rumpatur alias idē uidetur in perſonis quod in rebus. 27

Similiter † quando ſit diſpoſitio per participium præſentis temporis non trahitur ad futura puta ſi cedat quis iura ſibi competentia non ueniunt competitura niſi dicatur.Bal.in.d.l.ſi ita ſcripſiſſet.ff.de lega.2.Bal.poſt glo.in.l.fi.C.de hæredi. uel actio .uēdi. Ias.in.d.l.qui Romæ.§.duo fratres.col.26.num.100. Idem ſi fiat diſpoſitio de bonis ad eum pertinentibus: 28

nã futura non ueniunt.Roma.in.d.conſi.503.in quarto dubio.Alex.in.d.conſi.106.col.2.lib.5.& in.d.cõſi.25.col.1.in fi.lib.7.

29 *Limitatur † nunc præmiſſa concluſio ut non procedat quando agitur de modico præiudicio.d.l.fin.C.quæ res pign.obli.poſſ.*

Secundo non procedit quando in diſpoſitione præcedit genus aptum comprehendere futura deinde ſequitur enumeratio ſpecierum per uerba præſentis tẽporis,nam talis enumeratio cẽſetur facta gratia ampliandi legatum non reſtringendi l.ſi mancipia. ubi Bar.*ff.de fundo inſtru.*

Tertio *limitatur quando aliter conſtat de mente diſponentis.ꝙ uoluerit futura comprehendi licet referantur uerba ad tempus præſens.* Calderi.*in conſi.1.in titu.de conſti.*Ang.*in.d.conſi.261.col.3.in princi.uerſi.ordo igitur.& ibi* Ang.*late declarat ex quibus coniecturis talis mens argui poſſit facit quod* Bald.*ſcribit in.d.conſi.407.ſuper facto domini* Cortonen*ſis lib.5.ubi ſi communitas promittit tenere certum numerum militum in certo loco & dare eis ſalariũ quod datur in loco ipſius communitatis,ſi pro temporis uarietate oporteat augeri ſalarium,tenebitur cõmunitas ad illud augumentum:quia ita uidetur de mẽte contrahentium.Idem econtra ut futura non ueniãt ex mente diſponentis quæ alias uenirent, ut quando fit diſpoſitio concernens uniuerſalitatem, puta locat princeps prædia alicuius territorij,deinde poſt locationem acquirit alia prædia in dicto territorio per*

ſententiam confiſcationis bonorum aut aliter, certe non ueniunt prædia poſtea quæſita, quia mens cõtrahentium non fuit circa futura. Ita Bald. *in conſi.*370. *magnifica & illuſtris.lib.*1.

Quarto limitatur ut nõ procedat in futuris quæ ueniunt ex natura actus. nam ad ea trahitur diſpoſitio licet concepta per uerba præſentis temporis. Areti. *in conſi.*111. *conſideratis.col.*3. *circa med.uerſi.nec obſtat ſi diceretur, quia uidemus in ſimili † q̃ dictio taxatiua non excludit ea quæ ſunt de natura actus, puta perſonam hæredis, puta ſi quis quid promittat pro ſe tantum: nam cenſetur promiſiſſe etiam pro hærede.* Bal. *in.l.ſi. circa ſi.*C. *de actio.empti.* Alex. *in cõſi.*18. *col.*3. *circa med.lib.*5. Corn. *in conſil.*69. *col.*2. *in fi.lib.*4. Calca. *in conſi.*18. *col.*5. *ante med.* Deci. *in cõſi.*281. *col.*3. Boeri. *in deciſ.* Burdegalen. *q.*67. *col.*2. *poſt med. licet contrarium teneat* Bar. *in.l.qui in futurum.§.*1. *ff.de pactis.& in.l.emptorem.§.qui autẽ. ff.de actio.empti.* Areti. *in.d.conſilio.*111. *col.*3. *circa med.& q̃ taxatiua non excludat ea quæ ſunt de natura actus eſt tex.in* Clem. *exiui de paradiſo.col.*3. *uerſi. cum autem natura.cum glo.de uerb.ſignifi.quem tex. ad hoc reputat aureum & ſing.* Io. de Ana. *in conſil.*36. *utrum cophani.* Ias. *in.l.*1. *in prin.col.*3. *uerſi.quinto facit.ff.ſi quis ius di.non obtemp.& in.l.actionem. col.*2. *uerſi.ego ſequor.*C. *de procura. ubi q̃ procurator habens mandatum ad agendum tantum poterit tamen defendere, quia illud eſt de natura iudicij & mandati.* Tradit idem Ias. *in.l.*1. *col.*3. *in tertio nota.*

30

C.de bon.poſſ.contra tab. & ibi etiam Deci. col.3.ſi taxatiua expreſſa non excludit ea quæ ſunt de natura actus multominus taxatiua tacita reſultans ex uerbis præſentis temporis.nam ideo uerba præſentis temporis non trahuntur ad futurũ quia incluſio præſentiũ futurorum cenſetur excluſio l.cum prætor.ff.de iud. & ſic diſponens per uerba præſentis temporis cenſetur taxare et limitare diſpoſitionem ſuam ad tempus præſens.ſed taxatiua tacita non debet plus operari q̃ expreſſa.l.cum quid.ff.ſi cer.pet.l.qui ad certum.ff.lo

31 cati.Et q † diſpoſitio concepta per uerba præſentis temporis trahatur ad futura quæ ſunt de natura ipſius diſpoſitionis tradit Ang. in.d.conſi.261. col.2.in fi. exemplum ponit in.l.cum pater.§.fidei tuæ.ff.de lega.2.Sed ille tex.nõ uidetur probare, quia ibi eſt uerbum peruenerit futuri temporis: & licet Areti.in.d. conſi.111.teneat q diſpoſitio non trahatur ad futura,illud non eſt quia reprobet hanc quartam limitationem,ſed ex alio ut ibi per eum.

Ad idem adduco quod ſcribit Pau.de Caſt. in cõſi. 283.uiſis & ponderatis dictis ordinamentis.col.pen. circa med. lib.1. ubi q diſpoſitio trahitur ad futura quando condicio & qualitas perſonarum iſtud patitur,quia futura ſint ſecundum condicionem perſonarum ad quam habitus uidetur reſpectus in diſpoſitione.& loquitur Pau.in recepto ad ciuilitatem q ſubijcitur ſtatutis futuris: quia qualitas & condicio ciuis iſtud admittit.

32 Quinto limitatur † quando uerbum præſentis tẽ

poris profertur à lege: nam lex ſemper loquitur licet concepta ſit lex per uerba præſentis temporis. ideo trahitur lex ad futura. Bar. *in d.l.ſi ita.in primo mem bro diſtinctionis.ff.de auro & arg.lega.* Pau. *de Caſt. in conſ.235.cum ſuper iſta materia.col.3.circa prin. lib.1.* Ang. *in d.conſi.261.col.3.in fi.* Ias. *in.l.1.col.2. poſt med.ff.de condi. ex lege. & in.l.qui filiabus.§.1. in primo nota.ff.de lega.1.* Et quod tradunt Bar. & Doct. *in l.hæres abſens.§.1.ff.de iudi.reprobata. glo. ibi.ubi quando aliqua æquiparantur per legem, trahi tur æquiparatiō ad futura quia lex ſemper loquitur.* Ideo *dicit ibi* Pau. *de* Caſt. *ꝙ ſi ſtatutum æquiparat nobiles popularibus, deinde per ſtatutum concedũtur aliqua priuilegia popularibus, etiam in illis priuilegijs procedit æquiparatio.*

Iſta tamen limitatio non procedit quando trahendo uerba legis aut ſtatuti ad futura, daretur materia delinquendi: puta ſi fiat ſtatutum ꝙ bannitus ſoluendo certam pecuniam liberetur à banno, non trahitur ſtatutum ad banniendos.ut habetur in.l.cum lex.ff.de legibus.nota. Ias. *in.d.l.1.colum.2. poſt med.ff.de con di.ex lege.*

Sexto limitatur † niſi uerbum præſentis temporis ſit tale ꝙ eius effectus differatur in futurum, nam tunc iudicatur ſecundum futurum tempus: ut in.l.filiam in uer.reſeruentur.ff.de auro & arg.lega.quem tex.ad hoc citat Ang. *in.d.conſi.261.col.1.& eſt no. ille tex.ad illam concluſionem ꝙ requiritur capacitas legatarij aut fideicommiſſarij de tempore ceden-* 33

*tis legati aut fideicommiſsi.nec ſufficit ſuperuenire capacitatem.l.cum ita legatur.§.fi.ff.de lega.2.l.ſi cognatis.ff.de rebus dub.*Roma.*in conſi.231.in princi. & in conſi.408.circa fi.Soci.in conſ.10.col.fi.lib.3.nã iſtud non procedit quando fieret relictum per uerbũ habens tractum in futurum, nec iſto caſu procederet reg.*Catoniana.*de qua in.§.an ſeruo.inſti.de lega. & facit ad hanc limitationem quod infra dicitur in octa ua limitatione.& cum.d.l.filiam.concordat tex.in.l. ſi legatarius.§.fi. & in.l.fideicommiſſa.§.ſi filio.ff.de lega.3.alios etiam concord.adducit glo.in.d..§.fi.*

*Septimo limitatur niſi uerbum præſentis temporis ratione adiuncti poſsit importare futurum, ut in dictione hinc ſignificante extremitatem temporis.*Pu*ta teſtator dat tutorem filio* Lucium Titium, *ſi* Lucius Titius *non uiuit tunc dat* Caium Plancium *pone* ꝗ *de tempore dationis* Lucius Titius *uiueret ſed poſtea mortuus ſit,an* Caius Plancius *ſit tutor.* Videba*tur* ꝗ *non.quia* Caius Plancius *fuit datus tutor ſi* Lucius Titius *non uiueret, ſed uiuebat* Lucius Titius *de tempore teſtamenti. contrarium tamen determinat iuriſconſultus.in.l.pen.ff.de teſta.tu. quia illa dictio tũc ſignificat extremitatem temporis. nam tutor datus fuit* Caius Plancius *tunc cum* Lucius Titius *non uiueret,& ſic poſt tempus mortis: & ita illũ text.ad hoc citat* Ang.*in.d.conſ.261.col.2.in fi.*Anto.*de* Bu.*in.d. c.quia circa.col.fi.de priuileg.*

Octauo limitatur niſi tempus præſens de ſui natura ſit extenſiuum ad futurum prout eſt uerbum poteſt

teſt.l.ſi ita quis.in prin.ff.de lega.2.facit tex. in.d.l.ſi liam.ff.de auro & argen. lega. de quo ſupra in ſexta limitatione.

Nono limitatur † niſi futurum contingat in eodẽ ſubiecto de quo diſpoſitum eſt in præſenti quando ſuper tali futuro potuit diſponens ueriſimiliter prouidere prout in.d.l.ſi ſeruitus.ff.de ſeruitu.urba.præd. nam ibi lumina futura contingunt in eadem domo ſuper qua prouiſio facta eſt & de futuris potuit ueriſimiliter cogitari.& ita illum tex.intelligit Ange. in d.conſ.261.col.2.in fi.& col.fi.uerſ.quarto non obſtat.Sed ante Ang.ita intellexit Bart.in.d.l.ſi ita.col. 3.ff.de auro & arg.lega. Bal.in.d.conſ.112. quæritur qui intelligantur.col.2.in quarto dubio.lib.1. 34

Decimo limitatur † in diſpoſitione reciproca in qua ueniunt futura ratio.quia dici non poteſt ꝙ agatur de magno præiudicio ex quo reciprocatio ita afferre poteſt commodum ſicut incommodum. Ita Ang.in.d.conſ.261.col.3.poſt med.uerſ.& prædicta intellige uera. Sequitur Ias. in.d.l.1.col.2.in fi.ff.de condi.ex lege.in conſil.211.col.5.lib.2. & in conſil. 173.col.7.lib.4. 35

Vndecimo non procedit in materia fauorabili cõcurrente coniunctione ſanguinis ut in ultima uoluntate ſi quid relinquatur cognatis.nam ueniunt futuri cognati qui de tempore teſtamenti concepti non erãt ſed ſufficit eos cognatos eſſe de tempore quo diſpoſitio ſortitur effectum.l.ſi cognatis.ff.de rebus dub.Ange.in.d.conſ.261.col.fi.uerſ.ſeptimo non obſtat.

36 *Duodecimo limitatur † in futuris contingentibus per modum latentis incrementi, puta per alluuionem quæ ueniunt in diſpoſitione licet concepta per uerba præſentis temporis .l.quod in rerum.§.ſi quis poſt .l. ſi ex toto. in prin.ff.de lega.1 .l.cum fundus nominatim.ff.de lega.2. quæ iura ita intelligit* Alexan.*in.d. conſ.25.colum.2 .uer.non obſtant allegata in contrarium lib.7.*

37 *Decimotertio non procedit † in augumento contingente rei legate facto teſtatoris.nam ex quo legatum non ſortitur effectum niſi poſt mortem & auxit teſtator rem legatam, uidetur uoluiſſe q̃ cederet augumentum legato.*Ita Alex.*in.d.conſ.25.col.2 .uer ſi.non obſtant allegata in contrarium.lib.7. per iura alleg.ſupra in duodecima limitatione. & dicit* Alex. *q̃ aliud eſſet in actu inter uiuos,& ſic ſecundum* Ale. *facilius ueniunt futura in diſpoſitione per uiam ultimæ uoluntatis quàm inter uiuos.*

38 *Decimoquarto † non procedit in futuris contingentibus per modum acceſſorij: quia illa ueniunt in diſpoſitione concepta per tempus præſens.*Ideo *legatum quicquid legatarius teſtatori debet, comprehẽdit etiam debitum uſurarum decurſarum poſt teſtamentũ uſq; in tempus mortis l.fi.§.fi.ff.de libera.lega.*Alexan.*in.d.conſi.25.col.2.poſt med.uer. non obſtant etiam.lib.7.*Addo *glo.in.c.cum capella. de priuil.* Bal. *in.d.conſil.112.quæritur qui intelligantur.col.2.lib. 2.ubi* Bal.*ita intelligit tex.in.d.l.ſi ſeruitus.ff.de ſeru. urba.præd.*Idem *tradit* Pau.*de* Caſt.*in.d.l.damni in-*

*ſecti ſtipulatio.§.ſi is qui uicinas. per illum text.ff.de dam.infec.ubi ſtipulatio de damno infecto ratione domus trahitur ad res mobiles poſtea inductas in ipſam domum tanquam acceſſorie uenientes.*Pau.de Ca.re*fert & ſequitur Curtius Senior in conſi.57.col.6.in fi.pro quo etiam uidetur tex.in.l.pen.ff.de fun. inſtr.*

Decimo quinto *non procedit quãdo ex cauſa illius iuris de futuro promiſſor erat obligatus puta uendit quis rem alienam. deinde acquirit dominium illius rei.nam illud cedit commodo emptoris quia tenebatur uenditor pro cauſa illius dominij.l.ſi à* Titio.*ff. de rei uendi.cum ſimil.in glo.ibi alleg.* Tradit Ias.*in d.ſtipulatio iſta habere.§.1.ĩ quarto no.ff.de uer.ob.*

Decimoſexto † *non procedit quando citra comprehenſionem futurorum diſpoſitio concepta per uerba præſentis temporis nihil operaretur,nam ueniũt futura ut aliquid operetur.*Bal.Imol.*&* Pau.de Caſt. *in .d.l.ſi ita ſcripſiſſet.ff.de lega.2.*Ias.*in.d.l.pen.§.illud.ff.quod quiſq; iuris.in.l.qui* Romæ.*§.duo fratres col.26.nu.100.& in.l.cum ſtipulamur.ff.de uer.obl. in.l.talis ſcriptura.col.6.in fi. uerſi. tu nota diligenter iſtam doctrinam.ff.de lega.1.& in.l.2.col.2.circa med.*C.*de hæredi.inſti.* 39

Similiter & decimoſeptimo non procedit quando uiciaretur diſpoſitio ſeu nulla fieret ſi reſtringatur ad tempus præſens,nam tunc trahitur ad futura puta iuſſit teſtator fieri hoſpitale in domibus ſuis. & illud inſtituit hæredem deinde domos alienauit et alias emit; certe in domibus poſtea emptis conſtrui debet

*hoſpitale,quia alias teſtamentum corrueret ſine hæ-
rede.*Ita Bar.*in conſi.26.teſtator. ſequitur* Ias.*in.l.*
40 *placet.col.fi ff.de lib.& poſthu.* Eadem ratione † *in
ſtitutio facta de poſthumo per uerbum præſentis tē
poris trahitur ad futurum ne teſtamentum corruat.*
Bal.*in conſi.113.lib.5.*Pau.*de* Caſt.*in conſi.409.in ſe
cundo dubio.lib.2.*Ias.*in.d.l.placet.col.pen.in fi.& li
cet contrarium teneat* Ang.*in conſi.51.Simon nota-
rius. quem ſequitur Soci. in.d.l.placet. col.fi.* Tamen
in caſu quo loquitur Ang.*ubi ponitur uerbum eſſet,
ſine dubio uidetur comprehendi poſthumus futurus.
per.l.ſi debitor.§.1.ff.de contra.empt. & l.cum cer-
tus.ff.de tri.uino oleoq; leg. & quod ſcribunt* Ange.
& Alex.*in.l.cum ſtipulamur.ff.de uerb.obli. de clau
ſula codicillari concepta per tempus præteriti perfe-
cti ſubiunctiui ꝙ operatur etiam in futuro defectu.
quod etiam uoluit* Deci.*in conſil.242.col.2.* Sed *ma-
ius dubium eſt in uerbo præſentis indicatiui modi.*In
*quo tamen idem uidetur dicendum quando ſit inſtitu
tio ab infirmo,quia tunc appoſitum uidetur tempus
præſens magis ex opinione teſtatoris, quia putaret
ſe moriturum nec poſthumum alium habiturum q̃
animo reſtringendi inſtitutionem ad poſthumũ præ
ſentem tantum.ita conſiderat* Pau.*de* Caſt.*in.d.conſi.
409.in ſecundo dubio.*In *teſtatore autem ualido cor-
pore dubitarem maxime quia non uidetur par ratio
uocandi futurum ex alia uxore forte non perinde di-
lecta.*Itaq; *plurimum conſiderarem cauſam de nouo
ſuperuenientem.*

Aliæ limitationes tradi poſſunt ad hanc regulam ueniendo ad cognitionem & diſcußionem alterius regulæ q, unius incluſio alterius eſt excluſio: quia in caſib us in quibus incluſio unius non eſt excluſio alterius, in illis diſpoſitio concepta per tempus præſens non uidetur excludere futura. Similiter aliæ limitationes accommodari poſſunt ueniendo ad cognitionẽ & examinationem taxatiue, quia in caſibus in quibus taxatiua alia non exclu dit in illis uidetur q, tempus præſens futurum non excludat: nam ratio quare in diſpoſitione præſentis temporis futura non ueniunt non alia uidetur niſi quia incluſio præſentis futurorum uidetur excluſio. & quia diſpoſitio præſentis tẽporis taxatiuam uidetur habere ad futura. quæ omnia notanda ſunt, quia alibi non æque compoſita & explicata tractantur.

Vnam aliam limitationem † non omitto & erit 41
decimaoctaua limitatio ut non procedat in re futura ſubrogata loco rei quæ erat de præſenti l. ſi ita fuerit. ff. de lega. 3. l. filiæ. §. fi. ff. de condi. & demon. & quod no. Io. And. in reg. qui ſentit de reg. iur. lib. 6. & in. c. fi. de uerb. ſigni eodem lib. in nouella. ubi ſi epiſco po conceſſum ſit priuilegium ut duo clerici exiſtentes in eius ſeruicio percipiant fructus beneficiorum ſuorum licet in eis non reſideant, trahitur priuilegium ad clericos ſubrogatos loco eorum qui ſeruiebant de tempore priuilegij. quia ſubrogatum cenſetur idem cum eo in cuius locum ſubrogatur. c. habeo. 16. di. c. deniq;. ubi glo. 7. q. 1. pro hoc text. in l. ſeruitutes. §. ſi

ſublatum.ff.de ſerui.urba.præd. quem tex.ad hoc citat Alex.in.d.conſ.178.col.2.circa fi.lib.2.ubi etiam allegat text.in l.ſicut in annos. in ſecundo reſpon.ff. quem.uſuſfr.amitta.Tradit etiam Pau.de Ca.in.d.cõſ. 78.ſuper eo.quod primo loco quæritur.col.2.lib.1.

Decimonono non procedit in actu qui dependet ex uoluntate defuncti,nam uoluntas pendet uſque ad mortem.Ideo habetur reſpectus ad futurum licet uerba ſonent in præteritum.l.talis ſcriptura.§.fi. cum.l. ſeq.ubi Bar.in ſecunda oppo.infra eodem. Sed iſta intelligentia Bar.mihi nõ placet, quia ſequeretur quòd ſemper in ultima uoluntate tempus præſens traheretur ad futurum.Ideo

42 † uidetur dicendum ad tex.in.d. §.fi.ꝙ ibi illa diſpoſitio trahitur ad futura, quia eſt diſpoſitio declaratoria quæ declaratio facilius extenditur quàm noua diſpoſitio per illum text. hinc uidemus ꝙ declaratio uoluntatis facta cum uno præiudicat quoad omnes.Bar.in.l.fi.ff.de interrog.actio. & in.l.is poteſt.col.4.uerſi.nunc uideamus.ff.de acq. hæredi.Deci.in conſi.35.col.2.circa med.Ideo reformari poteſt limitatio ꝙ diſpoſitio præſentis temporis in actu teſtatoris trahitur ad futura quando agitur de declarando uoluntatem ſuam circa qualitatem aut modum legandi ita ꝙ non agatur de inducendo nouũ legatum aut legati diſpoſitionem.

Hic etiam aduertendum eſt circa prædicta dum dictum fuit priuilegium concernens præiudicium tertij ſtricte eſſe intelligendum ut futura non comprehẽdat,Crotus exemplificat quando concederetur priui-

legium ſcholaribus ꝗ Dominus teneatur locare ſcholari ſub eadem penſione licet condicio melior offeratur ab alio, & ſic præſupponit Crotus tale priuilegium ualere. Sed iſtud non uidetur uerum, ꝗ ſi inueniam meliorem condicionem ab alio, tenear locare cũ minori, quia princeps non poteſt derogare iuribus ſubditorum in his quæ ſunt de iure gentium. ut habetur per Bar. & Doct. in l. fi. C. ſi contra ius uel util. pub. per Doct. in c. quæ in eccleſiarum. de conſti. Ideo exemplificandum uidetur dictum quando conceditur priuilegiũ tertio eo caſu quo poteſt princeps tertio præiudicare, puta quando agitur de auferendo beneficium iuris ciuilis.

Secundo ad aliud aduertendum eſt contra Crotũ, circa illa uerba per omnia dum dicitur ꝗ dictio per ſignificans perfectionem, ꝗ debet augere illud ſignũ uniuerſale omnia ut trahatur ad futura. Crotus dicit ꝗ iſta dictio per non determinat uerbum priuilegia ſed ſolum uerbum omnia cui adijcitur. Sicut † dicitur de relatiuo ꝗ ſolum refertur ad ſuum antecedens 43
& illud reſtringit & non ad alia. l. à filio. §. fina. ff. de alim. lega. nam iſtud fundamentum Croti retorquetur contra eum, quia ubi relatiuum ponitur cum ſigno uniuerſali refertur etiam ad alia quàm ad ſuum antecedens. l. hæres meus. §. uxori. ff. de lega. 3. Bart. in l. Plancius. in prin. ff. de auro & arg. leg. ergo idem uidetur in iſta dictione per iuncta cũ ſigno uniuerſali.

Secundo tollitur iſta cõſideratio Croti nam uult ꝗ iſta dictio per ſolum determinet ſignum uniuerſa-

le omnia, non autem uerbum priuilegia ita q̃ conceſſio priuilegiorum intelligatur facta per omnia ideſt integraliter non q̃ dicatur facta conceſſio per omnia priuilegia etiam futura. nam ita conſiderando illa dictio per & ſignum illud uniuerſale omnia nihil uideretur operari quia quoad præſentia ſatis erat locutione indiffinita. Rurſus intelligendo illa uerba per omnia circa priuilegia præſentia tantum, lædi uidetur ſignificatio uerborum uniuerſalium, quia nõ per omnia facta uidetur conceſſio ſi quoad præſentia tantum. Ideo quatenus attinet ad impugnationes Croti, ille non uidentur obſtare. Sed in hac materia an diſpoſitio uniuerſalis trahatur ad futura recurrendum uidetur ad aliam doctri. de qua ſupra uidelicet an agatur de magno præiudicio uel non.

Ex hac. l. conſueuit notari effectus uerborum uniuerſalium dum tex. dicit q̃ per omnia exæquata ſunt
44 *legata fideicommiſſis. nam dictio † omnia eſt dictio uniuerſalis nihil excludens aut excipiens. pro quo bonus tex. in l. Iulianus. in prin. ff. de lega. 3 l. à procuratore. C. mandati. c. ſolite de maiori. & obedien. c. 2. de obſer. ieiunij. c. ſi Romanorum. 19. di. §. 1. inſti. de dona. ponderando dictionem ferè innuendo & præſupponendo quòd niſi eſſet illa dictio ferè, nihil cenſeretur exceptum.*

Et plus operantur uerba uniuerſalia quàm generalia. ideo plus eſt dicere abſtinere ab omni munere quàm abſtinere à munere. c. ſunt nonnulli. 1. q. 1. Similiter plus eſt coire ſocietatem omnium bonorũ quàm

inire ſocietatem ſimpliciter.l.3.§.1.iuncta.l.coiri.ff. pro ſocio.no.glo.in.c.paſtoralis.in uer. temporaliter. de donatio.nam genus ſaluatur in una ſpecie ſed uniuerſitas non.ut no.in.l.ſicut.ff.quod cuiuſq; uniuer.nomi. Bald.*in conſi.196.ſuper eo quod quæritur.col.2. circa med.lib.4.*Et *ꝙ uerba uniuerſalia latius operentur quàm generalia probatur, nam ſi maritus legat dotem uxori ſimpliciter,non cenſetur remittere deductionem expenſarum in rebus dotalibus factarum, ſecus ſi legat uniuerſaliter quicquid ad eum dotis nomine peruenit.l.nemo.§.auie. cum glo.ff.de lega.2.* Ias.*in.l.poſt dotem.col.7.poſt med.uerſi.ultimo. adde.ff. ſolu.matrimo.*

*Similiter licet † obligatio bonorum generaliter facta non comprehendat ea quæ quis in ſpecie obligaturus non fuiſſet.l.obligatione.ff.de pignor. ſecus tamen in obligatione uniuerſali quando quis obligat omnia bona ſua.*Corn.*in conſi.128.col.penult.poſt med. uerſi. nec obſtat ꝙ non ueniunt.lib.3.* Deci.*in.c.ſedes. col.5.circa med.de reſcrip.in.l.omnia.in prin.ff.ſi cer. pet.& in conſi.389.col.fin.circa med.* Et *iſtud uoluit* Bar.*in.l.ſi pluribus. poſt med.ff.de lega.2.dum dicit ꝙ indiffinita non æquipollet uniuerſali quando nõ eſt eadem ratio per.d.l.obligatione generali.& ſic clare uult* Bart. *ꝙ in.d.l.obligatione eſſet oratio concepta uerbis indiffinitis aut generalibus.non uniuerſalibus. conſequenter uult ꝙ ſi obligatio bonorum concepta ſit cum ſigno uniuerſali non ſit locus.d.l.obligatione. & ita* Bar.*allegat* Corn.*in.d.conſil.128.col.penult.* 45

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

poſt med.lib.3.

Sed contrarium q. immo.d.l.obligatione generali procedat etiam in obligatione uniuerſali omnium bonorum tenet Bar.*ſibi contrarius in.l.ſi is qui ducenta.§.utrum.col.4. in ſecunda oppo.ff.de rebus dub. in l.codicillis.§.inſtituto.uer. quæro quid ſi iſte filius.ff. de lega.2.*Ang.*in.d.l.obligatione generali.*Imola Roma.*&* Alexã.*in.l.ſtipulatio hoc modo concepta.ff.de uerb.obliga.Soci.in.d.l.ſi is qui ducenta.§.utrum. col. pen.uerſi.de ſecunda limitatione.* Confirmo *iſtud di-*
46 *ctum,nam † uerba utcunq; uniuerſalia non operantur ultra mentem diſponẽtis,*Ideo *odioſa non ueniũt. quia non eſt ueriſimile ſenſiſſe diſponentem de odioſis.l.Lucius.§.Lucius Titius damam.ubi* Bar.*&doc. ff.de lega.2.facit tex.in.l.teſtamento centurio.§.1.ff. de manu.teſta.& in.c.2.de filijs præsbi.lib.6.Similiter uidemus q. uerba uniuerſalia non comprehendunt grauiora aut maiora expreſſis,quia non eſt uerisimile diſponentem de grauioribus ſenſiſſe.* Clem. *non poteſt. de procura.* Itaq; *cum diſpoſitio.d.l.obligatione generali fundetur in uerisimili mente diſponentis, dicendum eſt quòd procedat etiam non obſtante ſigno uniuerſali.*

Aliud exemplum in quo uniuerſalitas fortius ope-
47 *ratur quàm generalitas.nam † in diſpoſitione generali feudũ non uenit.c.1.§.in generali ſi de feudo fue. contro.inter domi & agna.Secus tamen eſt in diſpoſitione uniuerſali quæ ad feudum etiam refertur.*Deci. *in.d.conſi.389.col.fi.circa med.*Corn.*in conſi.321.in*

fi.lib.4.Ias in conſi.224.col.2 in fi.uerſi. tertio iſtud ſtatutum.lib.2.Curti.iunior in conſi.26.col.4.

Sed parcant mihi tam reuerendi patres, ego puto q̃ male loquantur,et eorũ dictum uidetur omnino cõfundi ex dictis proxime circa intellectum.d.l.obligatione generali.nam ſi hypotheca uniuerſalis non cõprehendit bona quæ in ſpecie quis obligaturus non fuiſſet ex uериſimili mente diſponentis ubi non agitur de graui præiudicio .l.fi.C.quæ res pig.obli.poſ.quanto minus uerba uniuerſalia comprehendent feudum in quo agitur de pœna & ſic de graui præiudicio.

Secundo contra dictos patres adduco Bar.in.d.l. codicillis.§.inſtituto.ff.de lega.2.ubi q̃ in alienatione omnium bonorum non ueniunt bona prohibita alienari ex quorum alienatione incideret quis in pœnam, quia non eſt uerіſimile q̃ ſenſerit alienans de talibus bonis.& loquitur Bar.in alienatione uniuerſali omnium bonorum.

Tertio adduco † tex.in.l.pen.in fi.iuncta.l.prætor.§.eſt præterea.ff.de bonis autori.iud. poſſi.nam in.d.l.pen.in fi.dicitur q̃ creditor miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto tenetur præſtare debitori uenienti ad recuperationem rei omne id quod præſtatur in actione negociorum geſtorum, & tamen in.d. l.prætor.§.eſt præterea.dicitur q̃ talis creditor non tenetur de culpa quæ tamen uenit in actione neg. ge. Ecce q̃ uniuerſalitas omne de qua in.d.l.pen. in fi.reſtringitur ad ea quæ ſunt eiuſdem rationis & ad ea quæ percipiuntur ex bonis non ad ea quæ non perci 48

piuntur licet in tali omiſſione non percipiendi culpa commiſſa ſit. & ſic illa uniuerſalitas reſtringitur ad percepta non ad omiſſa in quibus diuerſa eſt ratio, et illum tex. ad hoc citat Calca. in conſil. 1. col. 19. circa fin. Sed non eſt par ratio includendi bona prohibita alienari ſub pœna & bona in qbus ceſſat prohibitio.

49 *Quarto adduco † tex. in l. ſi pater. ff. de priuileg. credi. ubi licet filio concedatur poteſtas libera alienandi bona, non tamen cenſetur permiſſum ut alienet in fraudem creditorum, & tamen uerbum libera non minus importat quàm ſignum uniuerſale, immo uniuerſalitatem & præciſam importat excludẽs omnes modos & conditiones. c. extirpande. §. fi. de præbend. c. ſi beneficia. eo. titu. lib. 6 Oldra. in conſi. 225. grauamina in primo dubio. & col. 2. in fi. & in con. 275. quæſtio eſt in prin. Si per liberam conceſſionem alienandi non cenſetur permiſſum ut tertio præiudicetur quanto minus cenſebitur quis præiudicare ſibijpſi per uniuerſalẽ alienationẽ. arg. l. præſes. C. de ſerui. & aqua.*

50 *Quinto adduco † q ſcribit Ang. in con. 6. lata eſt. circa fi. ubi q uerba uniuerſalia geminata in omnibus & per omnia, recipiunt interpretationem ne ad intellectum iniquiſſimum perducantur ſed adaptẽtur iuri communi quantum fieri poteſt. Sequuntur Moder. hic. Curtius Senior hic in conſi. 50. memoriæ. nu. 194. uerſi. quarto corroborantur. Sed nonne iniquiſſimum eſſet q in tali alienatione cenſeatur incluſum feudum per quam incluſionem alienans incideret in pœnam & priuaretur iure ſuo.*

Sexto adduco † tex.in l.qui habebat.in prin.ff.de lega.3.& in.l.legata.§.fi.ff.de ſuppel.leg. Vbi in legato uniuerſali omnium prædiorum aut omnis argenti non ueniunt prædia aut argentum pignori data,& ſic reſtringitur legatũ uniuerſale ad bona quæ erant teſtatoris pleno iure non ratione hypothecæ.et tamen ibi non agebatur de tanto præiudicio, quanto minus uenient in alienatione uniuerſali bona prohibita alienari ex quorum alienatione pœna priuationis commitieretur. 51

Septimo arguitur † uerba uniuerſalia reſtringuntur ſecundum naturam & poteſtatem diſponentis.c.1.iuncta glo.de conſtitu.nam text.dicit ꝙ canones ab omnibus ſunt ſeruandi. exponit & reſtringit glo.ſcilicet in caſibus ſubiectis Papæ.Ad idem glo. in c.dilecto.de ſen.excom.lib.6.tradit Gemini.in conſi.96.col.2.in fi.Eodem modo quando quis alienat omnia bona ſua,reſtringi debet alienatio ad ea in quibus alienandis poteſtatem habet,ſed in feudo ceſſat poteſtas non accedente conſenſu Domini,ergo &c. 52

Octauo adduco † quod ſcribit Pau.de Ca.in conſi. 347.quia circa donationem.col.2.poſt med.lib.1.ubi ꝙ donatio uniuerſalis omnium bonorum ſolum comprehendit bona quæ donantis ſimpliciter erant,nec refertur ad bona quæ poſt mortem donatoris alij erãt reſtituenda.quia de illis non cenſetur cogitatum. Idẽ uoluit Corn.in conſi.89.col.5.uerſ.quinto medio.lib. 3.ubi ꝙ in donatione uniuerſali omnium bonorum non ueniunt bona alij donata particulariter,quia nõ 53

eſt ueriſimile q; uoluerit donator fidem fallere ergа primum donatarium. & ſic reſtringitur uniuerſalitas ex ueriſimili mente diſponentis q; noluerit praeiudicare tertio, quanto magis reſtrictio fieri debet ne ceuſeatur uoluiſſe praeiudicare ſibijpſi & in pœnam
54 incidere. Fortius † ſcribit Areti. in conſi. 74. diligenter & mature ponderatis. col. pen. in quarto dubio. q; uniuerſalis inſtitutio haeredis non trahitur ad bona alij donata cauſa mortis licet reuocari potuiſſet. quia non eſt ueriſimile q; uoluerit reuocare prius cōceſſa. Idem quod Areti. uoluit Corn. in conſi. 165. col. 3. poſt med. lib. 2. Si uniuerſalis diſpoſitio non trahitur ad ea in quibus diſponens poteſtatem habet, & hoc ex ueriſimili eius mente ne cenſeatur alij praeiudicare, multo magis tantundem probandum erit in fauorem ipſius diſponentis ne cenſeatur praeiudicare ſibijpſi.

Aliqua tetigimus circa uim & efficaciam uerborum uniuerſalium & quomodo differant à uerbis generalibus aut indiffinitis inſertis etiam deciſionibus nonnullis pertinentibus ad reſtrictionem uniuerſalitatis. Sed in hac materia reſtrictionis uerborum uni
55 uerſalium duae principales tradūtur concluſiones, † prima q; reſtringuntur uerba uniuerſalia ne ſequatur iniquum. pro qua concluſione Crotus hic allegat tex. in. §. cum autem. uerſi. ſed ſi ex indulgentia. inſtit. quibus mo. ius patriae pote. ſolui. ubi dicitur q; reſtitutus à principe per omnia recuperat priſtinum ſtatum, & tamen talis reſtitutio non trahitur ad ius al-

teri quæſitum, qui a hoc eſſet iniquum.l.impuberi.ff. de adnu.tu.glo.Bar.& Doct. in l.gallus.§.& quid ſi tantum.ff.de lib. & poſthu. Vltra Crotum adduco ſin gulare dictum Oldra.in conſi.268.quæſtio eſt. ubi q. priuilegium exemptionis decimarum conceſſum reli- gioſis de quibuſcunq; poſſeſſionibus quas nunc poſſi- dent uel in futurum poſſidebunt, reſtringitur ad deci- mas in quarum poſſeſſione eccleſia cathedralis non erat, non autem procedit in decimis in quarum poſſeſ ſione erat eccleſia cathedralis. & hoc ne ſequatur ini quitas q. tertio præiudicium inferatur. Ad idem ad- duco tex.in.l. 1.in fi.ubi Bar.ff.quod ui aut clam.in.c. ex parte.2.ubi late Moder.de offi.delega.ubi q. clau- ſula nulla exceptione obſtante non tollit exceptiones legitimas.pro quo etiam bonus text.in.l.& non tan- tum.§.1. ubi glo.in uer. nec ulla.ff.de peti. hæredi.& ſic ſtatutum loquens per uerba uniuerſalia negatiua reſtringitur ne tertio præiudicium inferatur & ne iniquum ſequatur. Ad idem faciunt quæ ſupra proxi me dixi q. donatio uniuerſalis de omnibus bonis non comprehendit bona alij prius donata ne ſequatur ini quitas q. tertio præiudicium fiat. Ad idem † adduco 56
tex.in.c.qui ad agendum.de procur.lib.6.& in clem. non poteſt.eo.ti.ubi q. uerba uniuerſalia mandati re- ſtringuntur ut ne comprehendant ea in quibus man- datum ſpeciale requiritur, et hoc quia alias ſequi poſ ſet iniquitas ſi eſſet in poteſtate procuratoris Domi no nimium præiudicare ſub prætextu taliũ uerborũ.

Simile uidemus † in exemptione uniuerſali ab om 57

nibus muneribus ꝙ reſtringitur ut non trahatur ad cauſam refectionis murorum, quia talis refectio maxime dicitur neceſſaria reipublicæ & iniquum uideretur ſi ad cauſam tam neceſſariam traheretur immunitas.Bal.in conſi.312.ſi de iure communi.lib.3.

Simile uidemus in dictione præciſa ꝙ licet uniuerſaliter intelligatur & idem importet quod indiſtincte & in omni caſu.glo.in.l.ſi cum exceptione.§.quatenus in uerbo omnimodo.ff.quod metus cau.Ias.in.l.nemo rem ſuam . col.2. circa med.ff.de uerbo.obliga. Tamen recipit limitationem & reſtrictionem ne contineat iniquitatem,puta Apoſtolus prohibuit diſcipulo ſuo ut ne uino omnino uteretur,talis tamen prohibitio præciſa relaxatur propter neceßitatem . Bald. in.c.& ſi Chriſtus.col.2.uerſi.in tex.ibi neceßitas. de iureiuran.Deci.in conſi.356.col. 2.poſt.med.

Secunda concluſio ponitur per Crotum hic poſt
58 *alios ꝙ diſpoſitio † uniuerſalis reſtringitur ad habiles,pro qua concluſione.quia Alex.& Soci.nihil allegant Crotus ipſe adducit text.in.l.promittendo.ff.de iure dotium.ubi licet tex.loquatur multum uniuerſaliter ꝙ omnes promittentes dotem obligantur cuiuſcunq; ſint ſexus & condicionis: Tamen reſtringitur ad eos qui ſunt legitimæ ætatis per text. in.l.fin.C.ad Velleianum.ubi minores non obligantur ex cauſa dotis,& hoc quia abſurdum eſſet minorem infirmo conſilio ſine iuris ſolennitatibus obligari.*

Aduertendum tamen circa glo.d.l. promittendo. dum exponit illa uerba uniuerſalia cuiuſcunq; condicionis

ctionis ſiue clerici ſiue laici. quam glo. ſequitur Iaſ. in conſi. 224. col. 3. ante med. lib. 2. in conſi. 55. col. 2. in fi. lib. 3. & in conſi. 115. col. 8. circa med. lib. 4. Sed dubitat de illa glo. idem Iaſ. in l. 1. §. nunciatio. col. 5. ff. de oper. noui nuncia. Ideo conſiderandum eſt q. niſi obligarentur clerici ex promißionibus eorum de iure canonico. c. 1. de pactis, quatenus attinet ad ius ciuile non obligarentur per. d. l. promittendo. quia princeps ſecularis non habet poteſtatem in clericos. ut late habetur in. c. eccleſia ſanctæ Mariæ. de conſtit. conſequenter male dicit glo. in. d. l. promittendo. q. illa. l. comprebendat clericos. nam ſi in ſpecie non poteſt princeps quid ſtatuere contra clericos, multo minus † dicendum eſt q. in diſpoſitione ſua uniuerſali comprehendantur perſonæ in quas poteſtatem non obtinet. per tex. in. c. 1. de conſti. ubi licet tex. dicat canones ab omnibus ſeruandos eſſe, tamen glo. ibi neceſſario reſtringit in caſibus ſubiectis Papæ in quibus habet Papa poteſtatem diſponendi. pro hoc tex. in. l. quamq. ff. de ritu nup. ubi licet pater commiſerit arbitrio matris cui nuptui filiam collocaret, tamen per tale arbitrium non poteſt mater filiam in matrimonium tutori dare. cum tale matrimonium ſit prohibitum. Ad idem tex. in. d. l. ſi pater. ff. de his quæ in fraud. credi. ubi conceßio libera alienandi non includit alienationem de iure prohibitam. Ad idem text. in. l. Lucius. §. pen. ubi glo. in uer. uidearis. ff. ad municip. ubi q. pater conſentiens decurionatui filij infantis, non tenetur durante tali ætate ad onera decurionatus, quia cum ex 59

preſſe ad talia onera filium obligare non potuerit, multo minus tacite præſumetur id uoluiſſe, & ſi filius non tenetur ergo nec pater qui ſolum obligatur ex tali conſenſu tanquam fideiuſſor filij.l.2.in prin. eo. titu. Sed magis in terminis adduco tex.in.c.tua.de decimis.ubi q. conceßio imperialis quibuſcunq; uerbis fiat neminem poteſt à ſolutione decimarum eximere. cum in ſpiritualibus poteſtatem non habeat. Ad idem tex.in.c.à nobis.ubi Abb.in tertio no.de ſen.excom.in c.ut tantorum.de conſti.lib.6. Ad idem tex.in.l.ſpem. C.quæ res pigno.obliga.poß.ubi obligatio uniuerſalis omnium bonorum non trahitur ad bona quæ in ſpecie obligari non poſſunt. Tradit Bart.in.l.ſi quis ſub condicione in fi.ff.de condi.inſti.

60 Pro eadem concluſione † q. diſpoſitio uniuerſalis reſtringatur ne ſequatur abſurdum allegat Crotus tex.in.l.1.ubi Bar.C.de ſacroſan.eccleſ.ubi diſpoſitio illius.l.uniuerſalis reſtringitur ne comprehendat pupillum, quia hoc eſſet abſurdum q. pupillus teſtari poßit.l.fi.C.de teſta.mili. Addo quod in pulchro caſu ſcribit Pau.de Caſtr.in conſil.50.uiſo codicillo.lib.2. ubi teſtator legauit certum ſuum liuellum ſub condicione ſi legatarius uoluerit ſoluere omnia ſua legata. In legatis erant duo magna legata relicta matri & uxori teſtatoris de dotibus earum de quibus conſtabat per inſtrumenta, decidit Pau.q. legatarius non tenetur ad illa duo legata de dotibus de quibus conſtant inſtrumenta, quæ legata non ualent niſi in commodo repreſentationis. Nec obſtat q. teſtator uſus fuerit

uerbis uniuerſalibus mandando ſolui omnia legata. quia reſpondet Pau. *ꝙ reſtringitur illa uniuerſalitas ne ſequatur incõueniens ꝙ teneatur ad legata quæ ut legata non ualent.*Ad idem adduco *text.in.l.pen.ff. ad exhiben. ubi licet dicatur ꝙ omnes poſſunt agere ad exhibendum,tamen iſta uniuerſalitas reſtringitur ad eos quorum intereſt ex cauſa honeſta & probabili, alias ſequeretur abſurdum ꝙ poſſet quis petere exhiberi rationes ab aduerſario quia ſua interſit exhiberi ,ſimiliter poſſet ſcholaris petere exhiberi ſibi libros , quia ſua interſit cum eis indigeat ad ſtudium.* Alibi *ſcribit* Anchar.*in conſi.*270.*in primo dubio ꝙ licet certis officialibus conceſſa ſit poteſtas libera & latiſſima certum quid faciendi,reſtringitur tamen poteſtas tam ampla ut ſequatur abſurdum quod* Anchar.*dictum refert,& ſequitur* Alex.*in conſi.*83.*col.*4.*in fi.lib.*2.Ad idem *ꝙ reſtringantur uerba uniuerſalia ne ſequatur abſurdum adduco* Ias.*in conſi.*182.*col.*6.*poſt med.lib.*2.*& in conſil.*115.*col.*5.*in prin. lib.*4. Deci.*in.c.cum inter. in ſeptimo nota. de exceptio.*In *qua † materia abſurditatis notandum ꝙ* Ro*ta deciſ.*487.*ſi appellatus. col.*1.*in nouis allegat unã rub.C.de abſurdis. quam ex fantaſia ſua excogitauit.* 61

Sed ultra Crotum & Moder. *dico † ꝙ alijs etiã modis reſtringitur diſpoſitio uniuerſalis.nam reſtringitur ex enumeratione ſpecierum præcedentium,puta legat quis duas ſtatuas & omne marmor, iſta uniuerſalitas omne marmor non comprehendit alias ſtatuas ultra illas duas,quia legando ſtatuas non uide-* 62

tur cogitaſſe de marmore,& ſic habuit teſtator pro diuerſis ſtatuas marmoreas & marmor.l.hæres meus.§.1.ff.de lega.3.Idem ſi præcedat uniuerſalitas & ſequatur ſpecialitas,puta ſi quis leget omne marmor & duas ſtatuas nam ſolum ueniunt duæ ſtatuæ marmoreæ.Geminia.in conſil.34.col.2.in fi. & in conſil. 65.col.2.ante med.Alia etiam ratio illius tex. afferri poteſt q licet appellatione omnis marmoris ueniant ſtatuæ,iſtud tamen non procedit quando de utroque in ſpecie fit mentio,quia expreſſum facit ceſſare tacitum.l.cum ex filio.§.1.ff.de uulga.

63 Similiter reſtringuntur † uerba uniuerſalia ad ea quæ ſunt de natura diſpoſitionis cui adijciuntur. Bal. in conſi.67.quia ex facto.col.1.poſt med. lib.3. Calca.in conſi.1.col.15.poſt med.

Similiter reſtringuntur uerba uniuerſalia ut intelligantur ſecundum ſubiectam materiam. Alexan.in conſi.35.col.4.uerſi.circa tertiam.lib.4.Sequitur Deci.in l.1.col.7.circa med.C.qui admitti. Ideo ſi teſtis dicat q dici audiuit ab omnibus hominibus ciuitatis intelligitur ſcilicet loquentibus de materia teſtimonij. Angel.in l.inter omnes.per illum text.ff.qui ſat. cog. Pau.de Caſt.in conſi.371.præmittendum eſt ad euidentiam dicendorum.col.3.in fi.lib.1.

66 Similiter reſtringuntur † uerba uniuerſalia ex cauſa expreſſa in diſpoſitione puta in quitatione quando cauſa expreſſa non adaptatur ad rem de qua agitur.quia diſpoſitio utcunq; uniuerſalis reſtringitur per rationem in ea expreſſam.l.cum pater.§.dulciſſi-

mis.ff.de lega.2.per quem tex.ita in quitatione tradit Areti.in conſi.161.uerum eſt quod comicus. col. 3.poſt med.uerſi.hoc præmiſſo dico indubitanter.

Similiter reſtringuntur † uerba uniuerſalia ſecundum communem uſum loquendi. Ideo ſtatutum q̃ nullus capi poſſit in aliqua domo, intelligitur de ea quæ dicitur domus ſecundum communem uſum loquẽdi. Ideo non habet locum in apotheca quæ ſecundum communem uſum loquendi domus non dicitur. Pa.de Caſt.in conſi.211.uiſo puncto ſupraſcripto & conſilijs.col.2.circa fi.lib.1.Sequitur Deci.in l.ſi tibi pecuniam.in ſecundo no.ff.ſi cer.pet.de qua tamen materia an appellatione domus ueniat apotheca dixi latius conſulendo in ſecunda parte conſiliorum meorũ modos alios non paucos prætereo ex quibus uniuerſalitatem reſtringi apparet. 65

Sed maior difficultas eſt † in uerbis uniuerſalibus geminatis an reſtrictionem patiantur. Ang.in con.6. lata eſt ſententia, tenet q̃ ſic ratione iniquitatis uel abſurditatis euitandæ. Sequuntur Areti. Ias. Crotus & Rippa hic. Deci.in conſi.356.col.2.circa med. & in conſi.383.in fi.& dictum Ang. dicit tenendum mẽti Soci.propter eius autoritatem.quia licet opi.Alexan.contra Ang.uideatur uerior de iure, tamen opi. Ang.uidetur æquior.& ad fundamenta Alex. & Soci.contra Ang.reſpondet Crotus hic. Sed tandem animaduertit Crotus q̃ eius reſponſiones non uidentur urgere, quia potius tendunt ad impugnandum poteſtatem datam conſulibus quàm poteſtati. & potius ui- 66

dentur arguere iniquitatem ſtatuti circa poteſtatem datam conſulibus quàm circa poteſtatem datam poteſtati. Ego tamen aliter conſidero contra argumenta Alex. & Soci. nam in effectu uolunt q uerba uniuerſalia non reſtringantur niſi reperiātur reſtricta per alias leges aut ſtatuta in materia de qua agitur, alias autem non fiat reſtrictio per. l. proſpexit. ff. qui & à quibus. quæ doctri. nimium uidetur periculoſa, quia uidetur q immo reſtrictio fieri poſſit eo caſu quo fit per. l. aut ſtatutum in alia materia dummodo concurrat identitas rationis alias eſſet diuerſificare caſus tātum non reddita ratione diuerſitatis puta ſi lex aut ſtatutū reſtringit diſpoſitionem uniuerſalem in una materia ne damnum quis indebite ferat ut per glo. et Doct. in. l. ſi. C. de iure delib. cur non itidem faciemus in alia materia in qua militat eadem ratio damni & idem in pluribus alijs exemplificari poſſet. Nec obſtat aliud arg. Soci. q hic agitur de extenſione iuris iam conceſſi, quia dico fieri reſtrictionem uerborum uniuerſalium immo tolerari q nihil operentur etiam ubi agitur de extenſione iuris iam conceſſi potius quàm ut damnum quis indebite ferat. Bal. in. l. ſi quando. in prin. C. de inoffi. teſtá. & in. l. terminato. C. de fructi. & lit. exp. ſequitur Areti. in conſi. 39. in fi. in conſi. 106. in tertio dubio. & in conſi. 133. col. fi.

Sed ultra Alex. & Soci. contra Ang. arguo iudicio meo efficaciſſime. nam in caſu Ange. poteſtas exequendi ſententias contra bānitum condemnatum quā habent conſules mercātiæ datur poteſtati prout eam

habent conſules in omnibus & per omnia, & ſic in tali poteſtate exequendi æquiparantur conſules & poteſtas, modo habeo q ubi duo æquiparantur per legem antiquam generaliter aut in modum regulæ, aut in eo de quo agitur. lex noua etiam pœnalis ſuperueniens diſponens in uno ex illis æquiparatis trahitur ad aliud. l. ſi quis ſeruo perſuaſerit. iuncta glo. C. de furtis. & dixi in rubri. ſupra eodem nu. 146. & nu. 153. Si ubi duo ſimpliciter æquiparantur, fit extenſio de uno ad alterum in pœnalibus, quanto fortius ubi duo æquiparantur uniuerſaliter & in eo de quo agitur per uerba geminata, intelligetur facta æquiparatio etiam reſpectu pœnæ aut odij. Stringo fortius argumentum. nam ſi fit extenſio in lege noua ſuperuenienti quanto fortius procedet æquiparatio in lege iam facta in qua liberum erat excipere pœnam aut odium ſi includi diſponens aut æquiparans noluiſſet. arg. l. unice. §. ſinautem ad deficientis. C. de cadu. tollen. c. ad audientiam. de decimis.

Secundo contra Ang. adduco † quod ſcribit Cardi. in Clem. ſtatutum. de electio. ubi q pœna appoſita in principali diſpoſitione cenſetur repetita etiam in eius additione. Sequitur Deci. in c. ſecundo regnius. col. fi. uerſi. ſed tamen ulterius. de appella. ubi pro hoc citat text. in c. fina. §. ſinautem & quod ibi domini. in prin. de conceſſ. præben. lib. 6. Idem tenet Bertachi. in prima parte ſui repertorij in uerbo additio uerſi. 7. Et licet iſtud dictum reprobet Soci. in l. multa. in primo & ſecundo nota. ff. de condi. & demon. tamen ſine 67

dubio uidetur procedere quando in additione eſſet ali quod uerbum inducens repetitionem. Corſet. in ſing. ſuis in uerbo additio ſequitur Boeri. q. 284. colum. 2. Quid dicemus quando unus officialis in poteſtate exequendi æquiparatur alteri in omnibus & per omnia. nam ex eo q. æquiparatur alteri poteſtas alterius cenſetur repetita in ipſo qui æquiparatur, rurſus non ſit repetitio ſimpliciter ſed per uerba uniuerſalia geminata quæ ſalua ratione recti ſermonis reſtringi non poſſunt ad aliqua tantum.

Tertio conſidero contra Angel. q. niſi cenſeatur data poteſtas reſpectu uxoris & liberorum condemnati; illa uerba in omnibus & per omnia fient ſuperflua.
68 Et licet in odioſis † fiat reſtrictio quatenus fieri poßit, iſtud tamen intelligitur dummodo diſpoſitio aliquid operatur. ſicut dicitur in diſpoſitione quæ uulnerat ius commune. c. quod dilectio. de conſangui. & affi. Calderi. in conſi. 13. in prin. in titu. de præben. Nec obſtat reſponſio Croti hic q. potius toleratur ut diſpoſitio nihil operetur quàm tertio præiudicium inferatur. glo. Bar. & Doct. in. l. fi. §. in computatione. C. de iure deliber. Bal. in. l. terminato. C. de fructi. & litium expen. cũ ſimil. ut per Moder. in. c. 1. de reſcrip. & dixi in conſi. 70. col. fi. quia iſtud procederet niſi appareret q. ſtatutum uoluit tertio præiudicare. ſed hic apparet de uoluntate ſtatuti per quod expreſſe datur poteſtas conſulibus exequendi ſententiam contra uxorem & liberos banniti condemnati. & ſolum quæritur quando conceditur eadem poteſtas poteſta

ti in omnibus & per omnia prout eam habebant ipſi conſules,an cenſeatur conceſſa etiam contra uxorem & liberos.& dicitur quòd ſic ex quo ſit æquiparatio tam ample.

Quarto contra Ang.adduco † regulam, diſpoſitio generalis generaliter debet intelligi etiam in materia odioſa & pœnali quatenus proprietas uerborum patitur.l.cum lege.ubi Areti.de teſtam.c.penul. de ſenten.excom.glo.in.c.contra Chriſtianos. de hære ti.lib.6.Calderi.in conſi.1.in titu.de conſang.& affin. & in conſi.24.in titu.de præben.Alex.in auctẽ.ex te ſtamento.C.de collatio. Deci. in.c.non liceat. col.2.in fi.in titu.de præben. Sed proprietas uerborum uniuerſalium geminatorum non patitur reſtrictionem Ang.ergo &c.Sed ad iſtud arg. poſſet reſponderi nõ procedere eo caſu quo proprietas uerborum aliqua ratione reſtringi poteſt. 69

Non ob. ꝙ intelligendo ſtatutum ita uniuerſaliter,reſultaret iniquitas & abſurdum. quia iſtud procederet niſi per aliud ſtatutum data eſſet talis poteſtas conſulibus.ſed poſtquam data eſt ſemel poteſtas conſulibus ita exequendi contra uxorem & liberos banniti condemnati,& eadem poteſtas conceditur alij in omnibus & per omnia,nulla eſt iniquitas intelligere uerba generaliter & uniuerſaliter prout ſonãt, ſed omnis iniquitas † attribuitur primo ſtatuto.quia 70 à primordio tituli poſterior formatur euentus.l.1.circa fi.C.de impo. lucra. deſcrip.lib.10.omnia enim ad id referuntur unde uim capiunt & originem.l.in ra-

tione.§.ſi filio.ff.ad l.Falcid. Et *cauſa prima ſemper inſpicienda eſt nec operatur cauſa ſecunda niſi quantum ſibi influitur à prima & non ultra.l.ſi hæres.ff. de actio. empti.l.ſi tibi domum.ff.loca.l.peto.§.prædium.ff.de lega.2.Ideo totum fundamentum* Ange. *q̃ alias reſultaret iniquum & abſurdum potius reſpicit primum ſtatutum continens iniquitatem quàm ſecundum.quia iniquitas & abſurditas omnis conſiſtit in primo ſtatuto .In ſecundo autem nulla eſt iniquitas niſi illa quæ deſcendit ex primo.Ideo ſi uelimus tenere opi.Ange. tanquam tutiorem & æquiorem illam poſſumus tenere non q̃ ſecundum ſtatutum contineat abſurditatem & iniquitatem,ſed potius recedendo ab obſeruatiõe primi ſtatuti iniquiſſimi et abſurdiſſimi.* Et *licet reprobatur dictum* Ang. *quoad ſtrictum iûs in caſu ſuo per prædicta , tamen ubi non appareret expreſſe de uoluntate ſtatuentium q̃ uoluerint comprehendere caſum iniquum aliter quàm per uirtutem uerborum uniuerſalium,dictum* Ang. *in ſe uerum eſt q̃ uerba uniuerſalia utcunq; geminata reſtringi debent quando alias reſultaret iniquitas aut abſurdum.etiam q̃ alias nihil operarentur., quia ut ſupra dictum eſt potius toleratur ſuperfluitas uerborum quàm ut tertio præiudicium inferatur.* Et *dicit*
71 †Pau.de Caſt.*in conſ.258.uiſo puncto ſuprafcripto. col.1.lib.2.Corn.in conſi.119.col.2 .in fi.lib.2. q̃ potius toleratur ut uerba nihil operentur quàm ut inducatur iniquitas aut aliquod illicitum.hinc uidemus q̃ euidens iniquitas reddit ſententiam nullam.c.cum*

Bertoldus. ubi late doct. de re iudi. Similiter euidens iniquitas reddit tranſactionem nullam. arguendo de ſententia ad tranſactionem.Ita Anchar.in conſi.180. uiſa diligenter narratione . col.2.uerſi. præterea error. Sequitur Soci. in conſi.72.col.2.uerſi. infertur etiam & quarto lib.3.

Ex præmiſsis habetur unus caſus in quo uerba uniuerſalia geminata nihil operantur uel reſtringuntur uidelicet quando uniuerſaliter intelligendo reſultaret iniquum aut abſurdum nec appareret de mente diſponẽtis expreſſe q; uoluerit talem iniquitatem aut abſurditatem locum habere.Secundus caſus † & ipſe 72 *notabilis & utilis in practica eſt quando ageretur de extendendo uerba uniuerſalia geminata contra eorũ ſignificationem.l.ſi mihi mœnia.§.fi.ff.de lega.3.nam teſtator ibi legauit domus ſuas,deinde grauauit hæredem q; ſineret legatarium habere ipſas domos nullo omnino excepto cum omnibus inſtrumentis & repoſitis omnibus,dicitur q; in tali legato non ueniunt nomina debitorum nec pecunia numerata.ratio quia teſtator legauit domos cum inſtrumentis & repoſitis in eis nullo omnino excepto,& ſic noluit teſtator aliquid excludi de inſtrumentis & repoſitis. Sed nomina debitorum & pecunia numerata gratia fenerandi & mutuandi non poſſunt dici repoſita, quia nõ circunſcribuntur loco cum ſint incorporalia.& licet pecunia dicatur corporalis , tamen quando deputatur ad mutuandum & fenerandum & ſic ad finem contrahendi nomina debitorũ,idem de ea iudicatur quod*

de ipſis nominibus,quia potius inſpicitur cauſa facti cur aliquid fiat quàm ipſum factum.l.uerum.2.ff.de furtis.& ſic in caſu d.l.ſi mihi mœnia. uerba illa uniuerſalia geminata cum omnibus inſtrumentis & repoſitis omnibus nullo omnino excepto reſtringũtur ad ea quæ ſunt aut ueniunt de proprietate & natura uerborum.& ita illum text notat Corn.in conſil.49. col.2.lib.3.Ias.in d.l.ſingularia.col.10.in fi.uerſi.ultra eos non omitto.nu.22.ff.ſi cer.peta.

73 Ex hac declaratione † & uera intelligentia d.l. ſi mihi mœnia.§.fi.infertur q; Crotus hic col.2. male intellexit illum text. & male ex illo text. redarguit. Bar.in.l.generali.§.uxori.ff.de uſufr.lega.quem corrupte allegat de auro & arg.lega. nam in caſu Bar. uerba non intelliguntur ultra eorum ſignificationẽ, quia res uenales non tenentur ad effectum contrahendi nomina debitorum,immo principaliter ut præſenti pecunia diſtrahantur ſi fieri poßit, & ſic circunſcribuntur loco.Immo potius uidentur impropriari uerba legati quando non ueniunt quàm ubi ueniunt, ſed ideo diſpoſuit lex non uenire uenalia in legato generali quaſi ſenſerit teſtator de rebus exiſtentibus in domo ad perpetuum uſum aut ad perpetuam cauſam non de mercibus quæ in domo ad tempus habentur quaſi abeſſe uideantur à domo . Sed iſta præſumpta mens teſtatoris ceſſat quando in legato apponuntur uerba tam prægnantia q; talẽ mentis præſumptionẽ omnino excludunt,puta quando legantur omnes res quæ in tali loco quoquo modo ſunt . nam illa uerba

quoquo modo non patiuntur reſtrictionem rerum quæ ſunt in loco ob perpetuam cauſam, ſed importāt quoquo modo ſint in loco ſiue in perpetuum ſiue ad tempus.

Secundo reſpondeo ad argu. Croti poſito & non conceſſo uenalia eſſent in domo gratia contrahendi nomina debitorum, adhuc Bar. non meruit reprehendi, quia Bar. loquitur in uerbo quoquo modo non reſtringibili ex proprietate ſignificationis. quia uerbū quoquo modo importat ſiue proprie ſiue improprie ſiue perpetuo ſiue ad tempus. Ideo ſi in caſu. d. l. ſi mihi mœnia. §. fi. de lega. 3. legaſſet teſtator cum repoſitis omnibus quoquo modo, ueniret etiam pecunia numerata repoſita ad tempus donec fœnori detur.

Hic etiam aduertendum circa doctri. Bart. in. d. l. generali. §. uxori. nam Deci. legendo & conſulendo ſæpiſſime allegat illud dictum Bar. ad arguendum efficaciam uerborū uniuerſalium. Ita allegat Deci. in l. omnia. in prin. ff. ſi cer. pet. in. c. fi. de conſti. in conſil. 76. col. 2. ante fi. in conſi. 294. col. 2. circa med. in cōſi. 389. col. fi. circa med. & in conſi. 472. In quibus locis uult Deci. q̃ ſi teſtator legat omnes res quæ ſunt in tali loco ueniant uenalia ſecus ſi legat indiffinite res quæ ſunt in tali loco. Sed aduertendum quia Deci. male loquitur & infideliter Bar. refert. & dicit Deci. contra tex. in. d. l. generali. §. uxori. ubi tex. loquitur quando teſtator legauit uſumfructum domus & omnium rerum quæ in his domibus erant, & tamen dicitur q̃ non ueniunt lanæ uenales aut mercis cauſa pa

rate. & ſic loquitur tex. quando ſit legatum uerbis uniuerſalibus & tamen uenalia non ueniunt. Bar. *autem loquitur quando teſtator utitur tali ſigno uniuerſali quod reſtrictionem non patitur ut eſt dictio quoquo modo. & ita* Bar. *fidelius citat* Alex. *in cōſi. 117. col. 2. lib. 1. in conſi. 30. col. fi. & in conſi. 118. col. 2. lib. 5.* Ias. *in l. 1. §. nunciatio. col. 5. poſt med. uer. ſecundo probo. ff. de op. noui nuncia.* Ex *quibus uidemus in quo diſcrimine ſita ſit diſciplina noſtra legalis. nam iudices nō parum multi adduci poſſent dictis* Decij *ad iudicandum contra ueritatem præſertim ꝗ hodie iudices ad pauca ferè reſpiciunt, & ex primis animi motibus iudicia ſtatim faciunt non cogitantes ad ſupplicia quæ iniquis iudicibus incumbunt, de quibus per* Eſaiam. *c. 10. per* Dauid *pſal. 57. & pſal. 81. per* Hyeremiam. *c. 22. per* Micheam. *c. 3.*

74 *Iſte ſecundus caſus † ꝗ uerba uniuerſalia etiam geminata non comprehendunt ea quæ non ueniunt ex natura aut propria ſignificatione. non uidetur procedere quando aliqua uenirent ſub expreſſis ſaltem large licet non ita proprie, nam tunc propter efficaciam uerborum uniuerſalium uidentur includi. glo. in l. 2. in uer. alias.* C. *de quadrien. præſcrip. ubi licet appellatione actionis proprie non ueniat officium iudicis, tamen ſi fiat mentio de actione cum ſigno uniuerſali, uenit etiam officium iudicis, ut ſi dicatur & quælibet alia actio. quia officium iudicis improprie & large dicitur actio. glo. inſtitu. de actio. in prin. in uer. ꝗuis. & illam glo. in d. l. 2.* C. *de quadrien. præſcrip. ad*

hoc propoſitum refert & ſequitur Alex. in conſilio 155.col.2.uerſi.accedunt illa uerba.lib.2. Eandẽ glo. pro ſing.ad hoc citat idem Alexan. in conſi.17.lib.6. Iasin conſi.55.col.2.poſt med.in conſi.63.col.3. ante med.lib.3.& in conſi.115.col.8.lib.4. Ad idem adduco nam appellatione beneficij proprie non uenit penſio.c.quamuis.de præben.lib.6. Iſtud tamen fallit quã do ſit mentio de beneficio cũ ſigno uniuerſali.ut quia dicatur de quocunque alio beneficio.glo. in clem.2.in uer.quocunq; de uita & hone.cleri.Fely.in.c.poſtulaſti.col.11.uerſi.quarta declaratio.de reſcrip.& in.c. de quarta.col.5.nu.15.de præſcriptio. Similiter quã do Papa reſeruat omnia beneficia in curia uacantia, ueniunt etiam præceptoriæ & commendæ licet improprie dicantur beneficia.Corn.in conſi.66.col.pen. lib.3. Similiter quando teſtator uoluit eius ultimam uoluntatem ualere omni meliori modo &c.comprehenditur etiam donatio cauſa mortis licet improprie dicatur ultima uoluntas.Corn.in conſi.237.lib.4. Similiter quando ſtatutum facit mentionem de omni contractu aut omni obligatione, comprehenditur etiam obligatio aut contractus deſcendens ex aditione hæreditatis licet improprie dicatur cõtractus. Corn. in conſilio.254.in fi.lib.4. Similiter licet titulus pro hærede non cadat in filio, iſtud tamen non procedit quando fieret mentio de titulo per uerba uniuerſalia puta quouis titulo neceſſario uel uoluntario. Deci.in conſi.222.col.2.uerſi.ſecundo reſpõderi poteſt. arg.glo.in clem.1.in uer.quauis.de re iudi. Vbi Car=

di.& Imol.in clem.2.in uer.quauis.in glo.fi. de rebus eccleſ. non alien.& in clem.ne Romani.in uer.quouis modo.de electio.Si uerba uniuerſalia ſimplicia ſeu nõ geminata trahuntur ad caſum impropriũ multo fortius idẽ dicẽdũ eſt in uerbis uniuerſalibus geminatis.

75 Sed dicet aliquis † iſta concluſio q uerba uniuerſalia ſimplicia uel geminata trahantur ad caſum improprium,uidetur contra tex.in.d.l.generali.§.uxori.ff.de uſufr.lega.ubi legatum uniuerſale de omnibus rebus exiſtentibus in domo non comprehendit uenalia,& tamen uenalia exiſtunt in domo uere & proprie.Sed fortius uidetur ſtringere tex. in.d.lege ſi mihi mœnia.in fi.ff.de lega.3.ubi erant uerba uniuerſalia geminata de omnibus repoſitis in domibus nullo excepto,& tamen non uenit pecunia numerata.

Pro ſolutione & clariori intelligentia dictorum iurium conſidero q in.d.iuribus maxime conſideratur uoluntas teſtatoris legantis exiſtentia in domo. nam uidetur conſiderare quæ duratura ſunt in loco non ea quæ ad breue tempus de loco tolli debent:quia exiſtere non dicuntur quæ non durant in exiſtentia.l. ſi pro patre.§. uerſum.ff.de in rem uerſo.l.item.§.q ſi.ff.quod cuiuſq; uniuer.nomi.l.2.§.illud.ff.de hæred.

76 uel actio uendi.nam res † uendendæ & ſic locum exituræ non uidentur eſſe in loco ſicut dicitur in præſente de proximo receſſuro q abeſſe uidetur.Pau.de Ca. in.l.ſed & ſi pupillus.§.condicio.in ſecundo nota.ff.de inſtito.Sequitur Deci.in.l.1.col.20.ff.de offi.eius.in.l. non uidetur quiſquam.ff.de reg.iuris.& in.c.quoniã.

Abbas

Abbas in glo.1.de offi.delega.

Secundo pro ſolutione conſidero q. aut in caſu improprio eſt eadem ratio quæ in proprio, & tunc trahuntur uerba uniuerſalia ad caſum improprium prout quando fit reſeruatio omnium beneficiorum in curia uacantium, nam eadem militat ratio in præceptorijs & commendis quæ in beneficijs proprie. Similiter quando ſtatutum loquitur de omni contractu aut obligatione puta prohibendo minorem aut mulierem obligari ex quocunq; contractu aut ex quacunq; obligatione, nam eadem ratio militat in obligatione quæ inducitur ex aditione hæreditatis in qua læſio æque incidere poteſt atq; in contractu proprio.

Tertio conſidero pro ſolutione q. aut militat idē effectus in caſu improprio qui in proprio: & tunc trahuntur uerba uniuerſalia ad caſum improprium quaſi ex tali uniuerſalitate conſiderauerit diſponens effectum magisquàm uerba, prout in exemplis ſupra traditis. Et ex hoc † infertur ad intelligentiam text. 77
in d.l.generali.§.uxori.ff.de uſufr.lega. quando teſtator legat omnes res exiſtentes in tali loco q. uenales non ueniunt. ratio quia teſtator conſiderauit res effectualiter exiſtentes, ſed uenalia non dicuntur effectualiter exiſtere in loco tanquam breui à loco diſceſſura. Iſtud tamen non procederet quando uerba eſſent adeo prægnantia q. talem reſtrictionem non paterentur, quia non conſiderauerit teſtator unum effectum magisquàm alium, ut quando legat omnes res exiſtentes in tali loco quoquo modo, nam tunc ueniunt etiam ue

nales,quia ex uerbo illo quoquomodo apparet quòd teſtator non conſiderauit effectum exiſtentiæ ſeu q res ibi eſſent magis ob cauſam exiſtentiæ & perpetuitatis quàm ob aliam cauſam. & hoc modo procedit doctri. Bar.in.d.l.generali.§.uxori.

Quarto conſidero q aut uerba uniuerſalia nihil omnino operarentur ſi reſtringantur ad caſum proprium & tunc trahuntur ad caſum impropriū.prout in dicta glo.in.d.l.2.in uerbo alias. C.de quadrien. præſcrip.ubi tex.uult non poſſe inquietari habentes cauſam à fiſco poſt quadriennium per actionem realem,perſonalem,ciuilem,uel prætoriam, uel condictionem ex lege,uel per quaſcunq; alias actiones, niſi illa uniuerſalitas trahatur ad officium iudicis, nihil operabitur,quia de alijs modis agendi abunde ſatis dictū erat. & hic conſidero q in.d.l.2. eadem ratio eſt in officio iudicis quæ in actione uera & propria. ſimiliter idem effectus reſultat in officio iudicis qui & in actione.

78 Ex præmiſſis † ſolutionibus & conſiderationibus apparet de intellectu, d.l.ſi mihi mœnia, nam ibi conſiderato effectu & conſiderata identitate rationis nomina debitorum & pecunia numerata comprehendi non poterant in legato, quia teſtator faciendo mentionem de repoſitis uidetur conſideraſſe ea quæ in domibus repoſita eſſent effectualiter ideſt ad uſum perpetuum domus:ſed nomina debitorum & pecunia numerata ad finem & cauſam ipſorum nominum nō poterant dici repoſita. Rurſus poterant reſtringi il-

la uerba uniuerſalia geminata ad repoſita de quibus teſtator uidetur ſenſiſſe citra extenſionem ad alia de quibus non ſenſit. & ſic q̃ repoſita omnia ueniãt quæcunq; ſint ſiue magna, ſiue parua cuiuſcunq; ſint generis nullo excepto. Ex *præmiſsis inferri poteſt ad maiorem declarationem q̃ aut uniuerſalitas reſpicit ipſas res repoſitas aut earum ſubſtantiam. & tunc ueniãt omnes res quæ tamen repoſitæ ſunt uere et proprie*. Aut *reſpicit † uniuerſalitas non ſolum ipſas res ſed etiam modum aut qualitatem reponendi. & tunc ueniant repoſite ad tempus gratia uendendi, ex quo omnis modus fuit conſideratus nec tunc fieri poſſet reſtrictio ad unum modum magis quã ad alium. prout in exemplo* Bar. *quando legantur omnes res exiſtẽtes in tali loco quoquo modo*. Ex *qua declaratione apparet quàm parum conſiderate auſus fuerit Crotus mordere dictum* Bart. *in. d. l. generali. §. uxori. de uſu fru. lega. per tex. d. l. ſi mihi mœnia. in fi. de lega. 3. quia in dicto* Bar *uniuerſalitas reſpiciebat non ſolum res ſed etiam modum repoſitionis aut exiſtentiæ earum. ſed in. d. l. ſi mihi mœnia. ſolum reſpiciebant uerba uniuerſalia ipſas res. & hæc diligẽter notanda ſunt quia iter peruiũ faciunt ad intellectũ plurimorum iurium, nec alibi æque clare & utiliter explicata oſtenderis*. 79

Ex *præmiſsis habetur doctrina an & quando uerba uniuerſalia reſtringantur ad proprium ſignificatum aut extendantur ad improprium*.

Viſum eſt ſupra quando † ſtudio Toloſano *conceduntur priuilegia ſtudij* Pariſiẽſis *in omnibus & per* 80

omnia, an ueniant priuilegia futura. Deinde plura uidimus de efficacia uerborum uniuerſalium tam ſimplicium quam geminatorum. ſed adhuc quæritur circa prædicta & ſtante tali conceſſione pone q; ſtudiũ Pariſienſe priuetur priuilegijs an talis priuatio noceat ſtudio Toloſano. Crotus hic dicit ſe expedire hanc difficultatem uno uerbo q; aut ſtudium Pariſienſe priuatur ob delictum & talis priuatio non nocet ſtudio Toloſano ſecus ſi fiat priuatio ceſſante delicto. per tex. in l. alteri. ff. de adim. lega. Sed parcat mihi Crotus dici põt de eo dũ breuis eſſe laboro, obſcurior fio, quia nõ uidetur ita ſimpliciter uerum q; priuato ſtudio Pariſienſi ceſſante delicto, priuetur et ſtudium Toloſanum, primo quia ſeparata eſt cauſa ſtudij Toloſani & Pariſienſis ob id ſeparatorum ſeparata debet eſſe ratio. l. fi. ff. de calumnia. l. Papinianus exuli. ff. de minor. l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acq. poſ. Secundo priuatio unius alteri nocere non debet. l. ſoluendo. ff. de nego. ge. l. ſi defenſor. in prin. l. ſi ſine. in fi. ff. de interro. actio. l. non debet. ff. de reg. iuris. c. non debet. eo. ti. lib. 6. Et licet ſtudium Pariſienſe indebite priuatum fuerit priuilegijs, tamen iniuria facta uni alij nocere non debet. l. ſi per imprudẽtiam. ff. de euictio. l. exceptione. ff. de fideiuſ.

81 Nec obſtat † tex. in d. l. alteri. ff. de adim. lega. alleg. per Crotum. quia loquitur in legato correſpectiuo facto contemplatione & reſpectu alterius legati, & quod factum non fuiſſet ceſſante altero legato. Ideo non mirum uideri debet ſi uno ſublato tollitur et

alterum, quia in correſpectiuis ſi unum ceſſat, ceſſat & alterum. l. etiam. §. ex cauſa. ff. de minor. l. fi. ff. de accept ila. l. ſi ita. §. 1. ff. de lib. & poſthu. l. clemens. §. 1. ff. de hæred. inſti. l. alumneo. §. ſcia. l. pen. §. matri. ff. de adimen. lega. nam in. d. l. alteri. teſtator prælegauerat prædium uni hæredum. deinde quia uolebat ſeruari æqualitatem inter hæredes uoluit q; alter cohæres poſſet exigere à quodam debitore hæreditario tantam pecuniæ ſummam quanti cõſtiterat ſeu emptum fuerat illud prædium alteri prælegatum. Dicitur q; ſi teſtator uendat prædium prælegatũ & redeat precium in corpus patrimonij ceſſat aliud prælegatum factum alteri cohæredi de tanta quantitate exigenda à debitore hæreditario ad quantam aſcendebat precium dicti prædij quando reuocatum fuit legatum ſeu prælegatum prædij per diſtractionem ceſſante offenſa ipſius hæredis. nam ideo inducitur reuocatio legati in perſona alterius cohæredis, quia illud factũ fuerat gratia æqualitatis ſeruandæ inter ipſos hæredes, nec fuiſſet teſtator legaturus niſi ob cauſam illius æqualitatis nimirum ſi ceſſante cauſa legati, ceſſet & ipſum legatum. Sed in. q. præpoſita licet ſtudio Toloſano conceſſa fuerint priuilegia ſtudij Pariſienſis talis tamen conceßio habita non eſt contemplatione aut reſpectu ſtudij Pariſienſis. ſed reſpectu & contemplatione ipſius uniuerſitatis Toloſanæ, Ideo licet ceſſent priuilegia ſtudij Pariſienſis, non tamen ceſſare debent priuilegia ſtudij Toloſani quia eſſet arguere ex ſeparatis.

82 Secundo contra Crotum arguitur, in his † quæ dependent à poteſtate diſponentis ſtatur referenti, licet relatum ceſſet, puta promittit quis unum par caponum ſingulis annis pro ut prædeceſſores ſui ſoluere conſueuerunt, pone q; non appareat de relato id eſt de conſuetudine prædeceſſorum, an uiciabitur promiſſio referens certe non. Ita Bar. & Doct. in l. admonendi. ff. de iureiuran. late Fely. in c. 2. col. 4. de reſcri. eodem modo licet in conceſſione priuilegiorum ſtudij Toloſani habeatur relatio ad priuilegia ſtudij Pariſienſis, talis tamen relatio nõ habet nocere ſtudio Toloſano licet relatum uicietur cum diſpoſitio referens dependeat à poteſtate diſponentis.

83 Tertio conſidero contra Crotum. nam † ceſſante cauſa non ceſſat effectus iã conſumatus l. fi. in prin. ff. unde lib. Bar. in l. 2. §. fi. ff. de dona. & in l. Titia. §. imperator. col. 4. uerſ. pone q; filij. ff. de lega. 2. Moder. in c. cum ceſſante. de appella. Sed in conceſſione priuilegiorum ſtudij Toloſani habita fuit relatio ad priuilegia ſtudij Pariſienſis non q; fieret conceſſio cauſa et contemplatione ſtudij Pariſienſis, immo contemplatione ſtudij Toloſani, ſed ideo habita eſt relatio ad ſtudium Pariſienſe ut clara & certa redderetur conceſſio facta ſtudio Toloſano quibus priuilegijs potiturus eſſet, ſed effectus iſtius cauſæ iam conſumatus eſt ſtatim atq; habita eſt certitudo priuilegiorum ſtudij Pariſienſis, ideo licet priuilegia ſtudij Pariſienſis poſtea deficiant, hoc nihil nocet ſtudio Toloſano. Alias abſurdum fieret q; ſi ego promittam tibi mutuare tã

tam pecuniam quanta continetur in tali inſtrumento ꝙ ſi illud inſtrumentum ſit cancellatum, ceſſet promiſsio mutui nam illa relatio ad aliud inſtrumentum ſolum fit gratia declarandi quantitatem non gratia ualidandi actum ita ꝙ ualiditas dependeat à relato. Ideo ceſſante ualiditate relati non ceſſat referens dũmodo impleatur finis relationis & declarari poßit quantitas aut tenor cuius reſpectu habita eſt relatio ad aliud.

Quarto conſidero † contra Crotum ꝙ ubi ſunt duo habentia relationem adinuicem uno ſublato non tollitur alterum quando unum poteſt ſtare ſine altero Ias.in l.in teſtamento.col.pen.poſt med.uerſ.ſeptimo facit.C.de teſtamen.mili.& in l.Lucius.col.7.poſt med.uerſ.ſeptimo.pro iſta parte facit.ff.de uulga.ſed licet ceſſent priuilegia ſtudij Pariſienſis,nihil impedit quin eadem maneant in ſtudio Toloſano cum iſta ſint ſeparabilia non ſecus quàm ſi ex duobus correis credendi unius deficeret, nam in altero conſtare poteſt obligatio & poſſunt plures gaudere eiſdem priuilegijs nec illa finiuntur in perſonis aliorum per mortem aut priuationem unius. Itaque concludo contra Crotum ꝙ ademptis priuilegijs ſtudio Pariſienſi ſiue ex delicto ſiue ex alia cauſa non cenſeantur adempta priuilegia illa conceſſa ſtudio Toloſano. 84

Fallit iſta † concluſio quando uerba conceßionis haberent relationem ad alia priuilegia per modum eſſendi,ita ꝙ habeant dependentiam ab alijs priuilegijs, puta ſi dicatur ꝙ ſtudium Toloſanum gaudeat 85

iiſdem priuilegijs quibus gaudebit ſtudium Pariſienſe.nam tunc fit relatio ad finem ſubſtantiæ ita ꝙ non conſiſtant priuilegia data ſtudio Toloſano per ſe ſed habeant uim & efficaciam à priuilegijs ſtudij Pariſiēſis.Ideo illis ſublatis ceſſent priuilegia ſtudij Toloſani tanquam uenientia ab eadem radice.l.nam origo.ff.quod ui aut clam.l.ſi duo.§. idem Iulianus.ff.de iureiuran.l.fi.C.de nup.

86 *Tangitur etiam hic † per Alex. & Crotum illa quæſtio quando ſcholaris adæquatur ciuibus ſeu per ſtatutum conſequitur iura ciuilitatis in priuilegium, an perdat priuilegia ante competentia. In qua.q.concluditur ꝙ receptus in ciuem non perdit priuilegia quæ ante obtinebat.quia inducta ad fauorem non debent operari odium.l.quod fauore.C.de legibus.Similiter dignitas maior ſuperueniens non tollit priuilegia ante competentia; quia augeri debet effectus per dignitatem ſuperuenientē non diminui.l.fi.C.de præpoſitis agentibus in rebus.lib.12.l.decurionibus.C.de ſilentiar.eodem lib.Bar.in.l.Alexandrinos.C. de decurio.lib.10.& in terminis de ſcholari admiſſo in ciuē ꝙ non perdat priuilegia ſcholaris.tradit Bar.in.l.nō tantum.§.ſi emancipatus el.1.in fi.ff.de bon poſ.contra tab.Bal.Ang.& Doc.ī.l.ſi ruffinus.C.de teſt.mil.*

Sed in contrarium uidetur facere quod Bal.ſcribit in.d.l.quod fauore. in ſeptima oppo.C.de legibus. ubi ꝙ receptus ad ciuilitatem tenetur ad onera annexa ipſi ciuilitati ſeu quæ ſunt de natura ipſius ciuilitatis.& ꝙ tunc priuilegium inductum in fauorē ope

retur odium, quia odium eſt annexum ipſi ciuilitati ſeu eſt de eius natura. Sequitur Pau. de Caſt. in l. nulla. ff. de legibus. Idem Pau. & Doct. in d. l. ſi ruffinus. C. de teſtam. mili. Soci. in l. cum filio. in ſecundo nota. infra eodem.

Ad iſtam difficultatem reſpondet Alex. hic col. 5. & in conſ. 32. col. 2. poſt med. lib. 5. q dictum Bald. in d. l. quod fauore. procedit in oneribus quæ imponantur de iure communi ad quæ tenetur receptus in ciuem: ſecus in iure competenti per uiam priuilegij. quia tali iuri non cenſetur derogatum per priuilegiũ ciuilitatis. & ita loquitur Bar. in d. l. non tantum. §. ſi emancipatus el. 1. in fi. ff. de bonorum poſſ. cõtra tab.

Sed contra iſtam reſponſionem Alex. arguit Ias. in d. l. ſi ruffinus. col. 2. circa prin. C. de teſta. mili. ubi Ias. q potius deberet dici totum contrarium q receptus ad ciuilitatem amittat ius competens uirtute priuilegij, non autem ius competens de iure communi. quia ius ſpeciale aut priuilegium dicitur debilius iure communi, Ideo facilius tollitur ius ſpeciale quàm ius commune. l. eius militis. §. militia miſſus. ff. de teſtam. mili. Ideo relinquit Ias. cogitandum nec aliter ſoluit.

Ad iſtud argumentum Ias. reſpondeo dupliciter, & primo q ideo tollitur beneficium competens de iure communi, quia ceſſat cauſa ipſius beneficij. nam de iure cõmuni forenſis ideo non tenetur ad onera, quia forenſis ſeu quia non ſubditus grauari non poteſt. l. reſcripto. §. fi. ff. de muner. & honor. Sed iſta cauſa ceſſat quando forenſis efficitur ciuis, quia tunc non dici-

*tur amplius forenſis.ideo non dicitur tunc amitti beneficium iuris communis ſed ceſſare ceſſante cauſa ipſius beneficij.*Diceretur *autem amitti quando ipſo remanente forenſi teneatur ad onera. Sed iſta ratio ceſſat in priuilegio conceſſo ſcholari. nam illud non perditur quando ſcholaris admittitur ad ciuilitatẽ. quia priuilegium cõceditur ob cauſam quia ſcholaris quæ cauſa durat licet efficiatur ciuis, ideo durat effectus ipſius priuilegij. Idem ſi concedatur priuilegium ob aliam cauſam quæ adhuc durat; & ſic cauſa finiendi uel non finiendi beneficij aut priuilegij non ſumitur à potentia uel imbecillitate iuris, ſed à ceſſatione uel perſeuerantia cauſæ. & iſta eſt clarior & planior intelligentia in hac materia.*

87 *Secundo reſpondeo † ad argumentum Ias. ꝙ ipſe æquiuocauit in hac materia. nam aliud eſt quærere an ius ſpeciale facilius tollatur quàm ius commune.* Aliud *an iuri ſpeciali difficilius cenſeatur derogatum quàm iuri communi* Alterum *enim pertinet ad quæſtionem uoluntatis. alterum ad cauſam poteſtatis. Ideo conſiderandum eſt ꝙ ubi agitur de poteſtate in reuocando facilius tollitur ius ſpeciale quàm ius commune. & ita procedit tex.in. d l.eius militis.§.1.ff.de teſta.mili.Sed ubi agitur de uoluntate reuocandi aut derogandi,dico ꝙ difficilius præſumitur quis uelle derogare priuilegio aut iuri ſpeciali quàm iuri communi.Quod probatur,nã ut derogetur priuilegio clauſo in co pore iuris, requiritur derogatio ſpecifica, nec ſufficit clauſula generalis non obſtantibus glo.*

in l.2.§.legatis. in uer. conueniuntur.ff.de iudi.& in auctẽ.qua in prouincia.C.ubi de crimi.agi opor.Sed in derogatione iuris communis ſufficit derogatio aut clauſula generalis non obſtantibus.ut habetur in c.1. de conſti.lib.6.Similiter quando per legem tolluntur omnia remedia,non cenſetur ſublatum remedium cõpetens de iure ſpeciali prout eſt reſtitutio in integrũ. glo.& Doct.in l.poſtquam liti.C.de pactis.ubi Deci. col.fi.& Ias.col.pen.ratio quia non cenſetur diſponẽs cogitaſſe de tali iure ſpeciali & extraordinario.Applicando præmiſſa ad propoſitum dico ꝙ hic ſolum quæritur an per illam admiſſionem generalem ad ciuilitatem cenſeatur admittens uoluiſſe derogare iuri ſpeciali.& dicitur ꝙ non.quia de tali iure non cenſetur cogitatum,ſed tantum fuit cogitatum de reducendo forenſem ad cauſam aut ſtatum ciuium . & ſic de his quæ competunt de iure communi.Ideo de iure cõmuni cum ciues ex æquo teneantur ad onera,pariter tenebitur forenſis factus ciuis.

Præmiſſis ita diſcuſſis & declaratis, uenio ad dicta Bar.circa expoſitionem littere text.noſtri ibi fideicommiſſis.Dy.ſecundum Bar.intelligit iſtum tex.ꝙ legata ſint exæquata fideicommiſſis ſcilicet ſingularibus & pecuniarijs ſeu particularibus.Iſta expoſitio Dy.facta eſt timore contra ij de quo in.§.qui autem.inſtitu.de ſingul.rebus per fideicom. relic. ubi fit differẽtia inter libertatem directam relictam per uiã legati & libertatem fideicommiſſariam . quæ etiam differentia colligitur ex diuerſitate titulorum.ff.&

C.de manu.teſta.& de fideicom.hæredi.& latius infra uidebitur. & iſta differentia etiam hodie durat. ut per Ias.hi c poſt alios col.10 .circa med.num.46. Ideo dicit Dy.*q legata ſunt exæquata fideicommißis ſingularibus ſeu particularibus pecuniarijs quaſi dicat non fideicommiſſo per quod relinquitur libertas: quia illud non eſt pecuniarium nec reducibile ad pecuniam cum dicatur libertas res inæſtimabilis.l.libertas.ff.de reg.iuris.Secundo idem dicit ſeu exponit* Dyn.*tex.fideicommißis ſcilicet ſingularibus aut particularibus.quia legata non æquiparantur fideicommißis uniuerſalibus.quia pro fideicommiſſo uniuerſali cogitur hæres adire hæreditatem, ſecus pro legatis.ut hic in fi.glo.Sed iſta expoſitio* Dy.*non admittitur per* Doct.*Et inferius circa.2.oppo.* Bar.*aſſignantur quattuor rationes contra iſtam expoſitionem* Dyn.

Secundo modo reſpondet Petr. *ad contrarium in quo dicitur eſſe adhuc hodie differentiam inter legata & fideicommiſſa reſpectu libertatis fideicommiſſarie & directo relictæ per uiam legati q dum tex.dicit exæquata ſunt legata fideicommißis uidelicet illis fideicommißis in quibus circuitus erat inutilis: quia non intereſſet hæredis q aliquid acquiratur directo, & ſtatim aut ipſo iure uel per fideicommiſſum, ſecus quando ex tali circuitu reſultat utilitas prout in datione libertatis,quæ ſi capiatur de manu hæredis per manumißionem,efficitur ſeruus libertus hæredis, ſecus ſi fiat ſeruus hæres directo. quia tunc dicitur li-*

bertus teſtatoris.magna autem † eſt uis an ſeruus ef 88
ficiatur libertus hæredis ex eius manumiſſione imme diate aut immediate ex facto teſtatoris.quia ſi ſit hæres extraneus,ius patronatus nõ plene tranſit ad eũ. ut habetur in.l.ſi non ſortem.§.libertus.ff.de condi. indebi.& ſi filius ſit hæres adhuc eius intereſt habere ius patronatus ex manumiſſione.quia accuſando libertum capitis aut eum in ſeruitutem uocando non perdit ius patronatus,quod alias amittit.l.ſi filius.§. 1.ff.de fideicom.hæredi.ubi glo.

Et hic aduertendum circa iſtã expoſitionem Pet. ad unum quod nõ reperio hic declaratum ꝙ per iſtã expoſitionem uidetur reſponſum ad aliud contrariũ ꝙ legata non leguntur exæquata fideicommiſſis uniuerſalibus.nam ideo non exæquantur, quia circuitus non eſt inutilis,immo utilis reſpectu hæredis,quia ceſſante exæquatione non poterit cogi ut adeat propter legata prout cogeretur ſi fieret exæquatio etiã quo ad fideicommiſſa uniuerſalia.& ſic ex iſta expoſitione uidetur inferri ꝙ Petr.uoluerit legata uniuerſalia non eſſe exæquata fideicommiſſis uniuerſalibus. Sed non eſt ueriſimile Petr.iſtud ſenſiſſe,immo in fideicõmiſſis uniuerſalibus Petrus conſiderat aliam utilitatem retentionis quartæ quæ etiam detrahitur de legato uniuerſali.glo.& Doct.in.l.mulier.§.fi.ff.ad Trebellia.& ſic ex Petri expoſitione habetur etiam ratio differentiæ inter legata ſeu fideicommiſſa particularia & uniuerſalia; quia in particularibus dominium ſtatim tranſit ſecus in uniuerſalibus. nam uult

Petrus ꝙ ſi dominium ſtatim tranſiret in uniuerſalibus, non eſſet locus retentioni quartæ, de quo inferius latius uidebimus circa. 2. oppo. Bar.

Bar. autem hic aliter exponit tex. & aliter reſpõdet ad contrarium ꝙ legata non ſint exæquata fideicommißis uniuerſalibus uidelicet ꝙ iſtud procedit in legatis ſingularibus aut particularibus quæ non exequantur fideicommißis uniuerſalibus ſecus uult Bar. data paritate ꝙ legatum ſit uniuerſale, quia illud æquiparatur fideicommiſſo uniuerſali. & ſic ſecundum Bar. legata ſingularia aut particularia ſunt exæquata fideicommißis ſingularibus aut particularibus. & legata uniuerſalia fideicommißis uniuerſalibus per omnia. Sed legata ſingularia aut particularia nõ ſunt adæquata fideicommißis uniuerſalibus.

Ratio cur legata particularia non æquiparentur fideicommißis uniuerſalibus eſt quia æquiparatio nõ debet fieri ubi non eſt eadem ratio æquiparãdi. arg. l. illud. ff. ad legem Aquil. & l. à Titio. ff. de uerb. oblig. arguendo ab oppoſitis, ſed non eſt par ratio in æquiparandis legatis particularibus quæ eſt in legatis uniuerſalibus. nam ſi hæres cogeretur adire ad inſtantiã legatariorum particularium, ipſe hæres maneret in damno obnexius oneribus hæreditarijs quæ non tranſeunt in legatarium particularem. ut habetur in l. quotiens. C. de hæredi. inſti. Secus in fideicommiſſo
89 uniuerſali quia † facta reſtitutione hæreditatis tenetur fideicõmiſſarius ad omnia onera, & ſuccedit uniuerſaliter in locum hæredis l. qui quadringenta. ff. ad

Trebellia.l.poſtulante.§.pen.eo.ti.§.reſtituta.inſtitu. de fideicom.hæredi.

Ex memorata expoſitione Bar. colligitur concluſio q; legatarius uniuerſalis poteſt cogere hæredem ut adeat hæreditatem ſicut poteſt fideicommiſſarius uniuerſalis.Ita uult Bar. dum dicit q; legata uniuerſalia ſunt exæquata fideicommiſsis uniuerſalibus per omnia.& ratio huius eſt quia eadem ratio cogendi militat in legatario uniuerſali quæ in fideicommiſſario uniuerſali, ex quo iura omnia actiue & paſsiue tranſeunt in talem legatarium uniuerſalem l.cum filius.§.Lucio.l.cum pater.§.menſe.et.l.ſi quis ſeruū.§.fi.cum.l.ſeq.ff.de lega.2.l.qui chirographum.l.qui cō cubinam.§.cum ita.2.ff.de lega.3.l.fi.ff.de uſufru.lega. Roma.in conſ.189.col.1.Alex.hic col.8.in fi.uerſ.itē dum.glo.hic.Et in terminis q; legatarius uniuerſalis cogat hæredem ut adeat.uolunt glo. & Doct.in.l.mulier.§.fi.ff.ad Trebel.ubi Alexand. col.2.uerſ.ſed per aliam rationem.

Sed quia iſta expoſitio Bar.non uidetur omnino tollere difficultatem maxime de legato & fideicommiſſo particulari libertatis.Ideo Bar.pro declaratione text.uenit per oppoſitiones ingrediendo materiam gloſ.Ideo ante ulteriorem proceſſum dictorum Bar.capio glo.quam diuido in quattuor partes. prima opponit contra tex.recitando quattuor differentias inter legata & fideicommiſſa.In ſecunda parte ſoluit ponendo tres ſolutiones.In tertia ex text.& ipſis ſolutiōibus infert.In quarta & ultima dat duas

limitationes ad regulam huius tex. Sed prima limitatio eſt ſpecialis reſpectu nominis tantum altera generalis. Secunda ibi ſolue. Tertia ibi fraternizant ergo. Quarta & ultima ibi ſed in caſu.

Circa iſtas differentias legatorum & fideicommiſſorum de iure antiquo, quia antiquitatis ſtudioſi ſumus & tractatum antiquitatis editum habemus, uidendum eſt ad maiorem & abundantem declarationem de ratione talium differentiarum ne uideantur uetuſtiores illi iuriſconſulti citra iuris rationem lo-
90 *cuti. & primo quare † fideicommiſſa efficaciter peti non poſſent, illa uidebatur ratio quia teſtator committendo fidei hæredis aut eum rogando nec utendo uerbis præceptiuis, uidebatur totum committere fidei & uoluntati ipſius hæredis, non etiam hæredem uidebatur uelle cogere. Iſtam rationem ponit Ias. hic col. 7. Sed ultra Ias. dicendum & addendum eſt ꝙ melius uiſum eſt alijs iuris prudentibus qui uoluntatem teſtatoris conſiderauerunt magisquam uerba ꝙ teſtator hæredem non rogaret neq; fidei eius committeret niſi intentio eſſet ipſius teſtatoris ꝙ relictũ præſtaretur. In hoc autem utitur teſtator uerbis præcatiuis aut fidei hæredis committit non ꝙ uoluntati hæredis liberæ id mandet ſed quo magis affectionem ipſius teſtatoris exhibeat circa relicti executionem.*

Simile uidemus in principibus qui ipſi uerbis precarijs ſæpe utuntur, & tamen in communi prouerbio eſt ꝙ principum preces uim obtinent imperandi. Bal. in conſi. 121. à capite in prim. lib. 3 ubi eſt rogare du-

cum

cum ſpecies uiolenta iubendi.tradit Alexan. in conſi. 124.in fi.lib.1.Ideo in hoc preces teſtatoris uim tenent precepti arguendo de principe ad teſtatorem.§. diſponat.in auten.de nuptijs.

Secundo inquirenda eſt ratio † cur antiquitus legata ab inteſtato relinqui non poſſent, ſed fideicommiſſa ſic, ratio conſiderari poteſt, quia legata antiquitus omnino debebantur, fideicommiſſa autem in uolũtate hæredis conſtabant, Ideo hæres legitimus non uidebatur poſſe cogi ad præſtationem legatorum tanquam non honoratus cum hæreditatem à lege habeat non à defuncto. glo. in.l.Lucius.2.ff.de hæredi. inſti. Bal.in.l.ſi emancipati.in octaua oppo.C. de collatio. Alex.in conſi.44.in fi.lib.5.Sed non honoratus grauari non poteſt.l.ab eo.C.de fideicom.Iſta ratio ceſſabat in fideicommiſsis quæ pendebant à uoluntate hæredis nec inuitus grauabatur.& iſtam rationem ponit Cuma.hic,quem ſequitur hic Ias.col.7.uerſ. aliam ſubtiliorem rationem ſed eam cogitaueram antequã reſpicerem ad Ias.quod patet quia clarius pono rationem & alia allego.Ias.hic conſiderat aliam rationem . nam legata non poterant relinqui à legatario, ſed tantum ab hærede.ut hic in glo. ſed hæres non poteſt inſtitui in codicillis ſed tantum in teſtamento, nimirum ſi ab inteſtato legari nõ poterat: Scilicet ſubtilem Ias.hic egit.nam iſta ratio nihil ualet ſed eſt omnino falſa,quia eà attenta ſequeretur ꝙ nec etiam ab inteſtato fideicommitti poſſet, quia hæres in codicillis inſtitui non poteſt.Secundo conſidero contra iſtã 91

f

rationem Ias. q̃ uidetur eadem cum dicto quare ab inteſtato legari non poterat, quia ab inteſtato in codicillis hæres inſtitui non poterat. nam ſi hæres inſtitui poſſet in codicillis non dicerentur relinqui ab inteſtato: quia ubi eſt inſtitutio, ibi teſtamentum. Tertio conſidero contra Ias. nam Ias. fundat iſtam ſuam rationem ſuper tex. in d. §. ante hæredis inſti. de lega. quia ante hæredis inſtitutionem fieri legata non poterant. Sed ille text. nihil facit. nam uerum eſt q̃ condito teſtamento non poterat legari ante inſtitutionem, ſed nos loquimur ab inteſtato nullo condito teſtamento, & ſic nulla facta inſtitutione quare non æque legari poſſet ab inteſtato atq; fideicommitti.

92 Tertio uidendum eſt † quare de iure antiquo legari non poterat poſt mortem hæredis puto q̃ moti fuerint ueteres illi ſapientes ad ita ſtatuendum eadem ratione qua legari nõ poterat ante inſtitutionem hæredis, quia legata uim capiebant ab inſtitutione & ab ea dependebant. Ideo habuerunt pro abſurdo quòd prius in eſſe produceretur effectus q̃ cauſa q̃ prius in eſſe deduceretur filius quàm pater á quo dependet.

Iſta ratio licet alio modo militat quando legatur poſt mortem hæredis, quia confertur legatum in tempus inhabile quo inſtitutio extinguitur l. Titio cum morietur. ff. de uſufru. nam legatum ſine inſtitutione conſtare non poteſt: Ideo conferri non poteſt in id tẽpus quo inſtitutio ceſſat. l. in tempus. ff. de hæredi. inſti. Aliam rationem cur legari non poſſet poſt mortem hæredis aſſignat Ias. hic quia olim actiones non

poterant incipere ab hærede hæredis grauati l.unica.C.ut actio.ab hæred.& contra hære.Sed iſtud hodie ſublatum eſt per.d.l. uni. & per.l.ſcrupuloſam. C.de contrahen.& commit.ſtipu. Sed iſta ratio Iaſ. dupliciter impugnatur.primo quia uidetur eadem cũ dicto.ſecundo quia tex.in.§.poſt mortem.inſtit.de lega.dicit non poſſe legari etiam pridie quàm legatarius moriatur,quo caſu obligatio inciperet in perſona hæredis grauati.

Sed iſtud q̃ legari non poßit ante inſtitutionem reprobatur per Imperatorem in.d §.ante hæredis inſti.de lega.quia ordo ſcripturæ attendi non debet, ſatis eſt enim q̃ fiat inſtitutio. Nec obſtat q̃ cauſa debet præcedere ſuum cauſatum quia fateor ſed cauſa legati efficiens eſt ipſe teſtator,inſtitutio autem hæredis non eſt cauſa legati, ſed confirmatio aut ualiditas.quæ confirmatio poteſt actum ſequi: immo natura confirmationis eſt q̃ actum ſequatur,quia confirmatio neceſſario præſupponit actum præcedere qui confirmatur.& attenta ratione tex.in.d.§.ante hæredis.ſequeretur q̃ legata fieri non poſſent uiuo teſtatore,quia non poſſunt ualere ante aditionem hæreditatis.l.1.ff.de iniuſto teſta.l.ſi nemo.ff.de reg.iuris.l.eam quam.C.de fideicom. Similiter non obſtat illa ratio non legandi poſt mortem hæredis;quia uideatur conferri inſtitutio in tempus inhabile: quia dico q̃ immo confertur in tempus habile cum inſtitutio iam facta ſit & adita hæreditas.nec obſtat q̃ finiatur inſtitutio mortuo hærede,nam iſtud negatur q̃ finiatur in-

ſtitutio ex quo eius effectus iam conſumatus eſt qui perpetuo durat. Ideo ceſſante cauſa non ceſſat effectus iam conſumatus. l. fi. in prin. ff. unde lib. Bar. in. l. 2. §. fi. ff. de dona. Præterea qua ratione grauare poteſt teſtator hæredem, eadem uidetur ꝙ grauare poſſit hæredem hæredis legando poſt mortem hæredis cum hæres hæredis dicatur etiam honoratus à teſtatore licet mediate. l. fi. C. de hæredi. inſtitu.

93 Quarto exploranda eſt ratio † cur antiquitus à legatario legari non poſſet; ratio uidetur capienda ex. d. §. ante hæredis. quia inſtitutio eſt caput teſtamenti & ab ea dependent legata. Ideo uidebatur abſurdum ꝙ legatum poſſet ſumere uires ex perſona legatarij & ꝙ legatarius poſſit dare robur legato alterius cum in ſuo legato ope aliena ipſe indigeat. Sicut abſurdum uidetur ꝙ indigens curatore alijs curator detur. §. item maior. inſti. de excu. tutor. quæ ratio ceſſabat in fideicommiſſo cuius ſubſtantia non dependebat ex teſtamento, cũ ab inteſtato relinqui poſſet: Sed iſta ratio antiquorum poſteris non placuit: quia licet grauetur legatarius onere alterius legati, tamen non propterea ſumit legatum uires à perſona ipſius legatarij, immo ab inſtitutione hæredis & ab ipſo teſtatore, legatarius autem grauatus habetur ut nudus miniſter obligatus ad præſtationem legati.

Aliam rationem cur à legatario legari non poſſet aſſignat Iaſ. hic quia legatarius dicitur ſucceſſor ſingularis. Ideo lex antiqua noluit ab eo legari poſſe, quia ſucceſſor particularis non tenetur ad onera. l.

1.§.ſi hæres percepto fundo.ff.ad Trebellia. cum ſimil. Sed uoluit lex antiqua obligari ſucceſſorem uniuerſalem tantum in quem tranſeunt omnia onera actiue & paßiue. Sed iſta ratio Ias.non uidetur bona nec ueriſimilis,quia † ea attenta ſequeretur q. etiam rei 94
legate aut legatario non potuiſſet apponi aliquod onus,quod tamen eſt falſum.l.Imperator.in prin.et.§. ſi centum.& .§.ſeq.ff.de lega.2.l.1.§.ſciendum.ff.de lega.3.l.ab eo.C.de fideicom.Roma.in conſi.189.col.1. Præterea ex iſta ratione Ias.uidetur ſequi diſtructio primæ rationis quæ habet q. ideo lex antiqua nolebat legari poſſe à legatario, ſed ab hærede tantum. quia inſtitutio eſt caput & fundamentum teſtamenti. ſed attenta iſta ratione Ias.ſequeretur q. de iure antiquo legari potuiſſet à legatario uniuerſali in quem tranſeunt omnia iura hæreditaria actiue & paßiue, & tamen legatum uniuerſale non dicitur caput aut fundamentum teſtamenti niſi eo caſu quo importat inſtitutionem.de quo late dixi in rubri. ſupra eodem nu.42.& pluribus ſequen.

Secunda ſolutio glo.q. iſta eſſet opinio Vlpiani tãtum,ſed q. omnes alij iuriſconſulti eſſent in contraria opinione in iuribus exaduerſò adductis, non eſt bona.quia ſi ita fuiſſet,nõ fuiſſet poſita iſta.l.1.in iſto titulo maxime in initio libri pro bona & uera, ex quo communis opi.eſſet contra Vlpianum: & poſtq̃ ſita hic fuit opi.& lex Vlpiani ſine aliqua reprobatione,dicendum eſt q. eius opinio recepta eſſet & ab alijs approbata.Præterea ſi Vlpianus ſolus fuiſſet in

hac opi. non ita ſimpliciter & abſolute dixiſſet exæquata ſunt per omnia. nam ueriſimiliter mentionem fecisſet de ſententijs contrarijs quemadmodum in legibus ſolenne eſt fieri.

Circa tertiam ſolutionem glo. q aliquid hic fuit detractum à uerbis Vlpiani,uult dicere glo. q lex aut reſponſum Vlpiani non eſſet ita trūcatum aut in pauca contractum prout hic legitur nec in eo eſſent illa uerba uniuerſalia per omnia ita præciſa,ſed cum aliqua modificatione aut exceptione propter contraria ſupra formata, puta forte erat dictio ferè prout in.§.1.inſti.de donatio. uel forte erat negatiua non q non per omnia eſſent exæquata. ut hic per Ias.col. 10.Sed q compilatores huius libri detraxerunt uerba pertinentia ad ipſam exceptionem aut modificationem,& q illud detractum inducat nouitatem ſeu admirationem quaſi dicat ſi reſponſum Vlpiani ad integrum poſitum eſſet,ceſſaret nouitas omnis & admiratio cur dictum ſit exæquationem legatorum & fideicommiſſorum per omnia factum eſſe,ex quo in reſponſo Vlpiani ueriſimiliter erant alia uerba reſeruatiua aut modificatiua.Sed iſta tertia ſolutio nullo modo tenetur.primo quia diuinatiua q aliquid fuerit detractum de uerbis Vlpiani.ſecundo quia non eſt uerisimilis q compilatores uoluerint talem detractionem facere per quam appareret euidens contrarietas inter iuriſconſultos.

Ideo tenetur prima ſolutio glo. q contraria loquuntur de iure antiquo duodecim tabularum,quo iu

re procedebant illæ differentiæ inter legata & fidei commiſſa,ſed iſta exequatio legatorum & fideicommiſſorum facta eſt de media iuris prudentia. ut hic per Ias.*col.7.in fi.*

Poſtquam Bart. *hic in prima* oppo. *intrando ad glo.ſe remittit ad eam circa illas quattuor differētias & circa ſolutionem format ipſe* Bar.oppo.*ultra glo. per quam etiam* oppo.*arguit contra primam ſolutionem glo.dicens præterea ſi iſta lectura ſit uera* ꝗ *legata exæquata ſint fideicommiſſis per omnia,* Iuſtinianus *ſeruiuiſſet nobis de uento in l.2.*C.com. *de lega.ubi* Iuſtinianus *attribuit ſibi iſtam adæquationē, ergo aut* Vlpianus *aut* Iuſtinianus *falſum locuti ſint quia ſi* Vlpianus *uerum dixit circa iſtam exæquationem neceſſario falſum contendit* Iuſtinianus *illam ſibi arrogans.* R*urſum ſi* Iuſtinianus *uera prædicat, non eſt uerum* Vlpiani *reſponſum.*

Sed hic aduertendum antequam ueniatur ad ſolutionem iſtius oppo.Bar.*licet* Bar.*uideatur iſtam* oppo.*ſibi tribuere, tamen in effectu uidetur* oppo. glo. *hic dum dicit* ꝗ Vlpianus *ſolus erat in* opi. *exæquationis,ſed* ꝗ *alij ſentiebant contrarium.*Sed Iuſtinianus *approbauit ſententiam* Vlpiani.*nam glo.iſtud dicit ſentiens* oppo.Bar.*& ſic reſpondet* glo.ad oppo. Bar.ꝗ *immo* Iuſtinianus *non ſeruiuit nobis de uento faciendo illam exæquationem. quia licet prius eſſet facta per* Vlpianum,*tamen habebatur pro non facta,ex quo communis opinio aliorum prudentum erat contra* Vlpianum.

Secundo modo reſpondet glo.ad iſtam oppo.Bar. ꝙ immo Iuſtinianus non ſeruiuit nobis de uento.quia reuera ipſe fuit auctor huius totalis adæquationis. nec obſtat uniuerſalitas huius legis, quia in ueritate non erat iſta lex ita uniuerſalis ſed aliquid detractū fuit à compilatoribus huius libri. Sed iſtæ ſolutiones improbantur ut ſupra eſt dictum. Ob id contrarium Bar.adhuc durat ꝙ Iuſtinianus uideatur nobis ſeruiuiſſe de uento dum ſibi attribuit iſtam adæquationem.Ideo ad iſtud contrarium Bar. adducit ſolutionem Iaco.de Are.quam reprobat,& pro maiori declaratione eorum quæ dixit Bar.contra Iaco.de Are. tradit Bar.doctri.in materia iſta adæquationis quæ Bar.doctri.approbatur per doct.hic.

In iſta materia adæquationis Crotus hic format octo concluſiones,ſed aduerte quia iſtæ concluſiones fiunt ad maiorem declarationem,ſed hic uidetur induci confuſio quia permixtim tractat quando unū adæquatur alteri & quando plura inuicem adæquātur.

Ideo ad faciliorem explicationem uidentur proponendæ regulæ cum ſuis ampliationibus & fallen-
95 tijs.Itaq; † regula prima traditur in hac materia ꝙ ubi una res adæquatur alteri, iura competentia rei cui fit adæquatio tranſeunt in rem adæquatam.l.princeps.ff.de legibus.l.1.§.1.ff.ſi quid in frau.patro.l.illud.in prin.ff.de don.cau. mortis.no.Bar.& Doc.hic Deci.in conſi.46.circa fi.Addo tex.in.c.2.de offi.leg. lib.6.ubi legatus proconſuli adæquatur.& ideo quod dicitur in proconſule habet locum in legato,prout ibi

arguunt glo.& Doct.quem tex.ad hoc citat Deci. in conſi.128.col.2.in fi.

Ampliatur iſta concluſio aut regula ut procedat etiam in materia exorbitanti aut correctoria.l.qui neq;.§.1.& l.ſi prædia.ff.de rebus eorum.ubi oratio diui Seueri prohibens alienationem bonorum pupillorum tutoribus & curatoribus ipſorum pupillorũ extenditur etiam ad curatores adultorum,furioſorũ, & ſimiliũ.quia curatores adæquãtur tutoribus et tutoribus cõiũcti dicũtur ſimilitudine.Ad idẽ glo.in.l.2 C.de cura.furio.quam ſequitur Alexã. in.l.centurio. col.2.ff.de uulga.Sequitur Crotus hic col.3.in ſeptima concluſione.Sed ratio.d. iurium eſt quia materia eſt fauorabilis ne pupilli minores furioſi & ſimiles decipiantur.nam diſpoſitio quæ ſit ad obuiandũ fraudibus dicitur fauorabilis & late interpretatur.l.1.§. pecuniam.ff.de calumnia.l.ſed & Iulianus. in princi. & §.mutui datio.ff.ad Macedo.c.ſi ciuitas. de ſenten. excom.lib. 6.Sed tamen idem puto in alia materia nõ fauorabili ut fiat extenſio ratione adæquationis ut dixi in rubr.ſupra eodem nu.146.& nu.153.

Iſta regula limitatur ut procedat quando adæquatio ſit ſimpliciter ſecus ſi in aliquo caſu, quia extra illum caſum nõ trahitur.glo.in.c.1.in uer.declaramus ne cler.uel mona.lib.6.glo.inſtitu.de excuſa. tutor. in prin.in uer.in prouincijs.Roma.in conſi.179. ampliſſime doctor.col.3.uerſi.tertio reſpondetur.ubi etiam Roma.pro hoc allegat caſum quem dicit ſingularem. in.l.ſi furioſi.C de nup. & ita tradit Crotus hic in

quarta concluſione.col.3. Sed aduerte quia Crotus in concluſione loquitur quando unum adæquatur alteri. ſed glo.in.d.c.1.in uer.declaramus.loquitur quando plura inuicem adæquantur.& iſto caſu etiam loquitur Roma.in.d.con.179. Sed eſt longa differentia an plura inuicem æquiparentur aut unum alteri. Concluſio tamen Croti melius probatur per glo. inſti.de excuſa.tu.in prin.in uer.in prouincijs.melius etiam uidetur probari per dicta doct.in.l.ſi emancipati. C. de colla.ubi q. emancipatus non tranſmittit hæreditatē patris non aditam ex capite ſuitatis. quod etiam probatur in.l.3.C.de iure deliber. Tradit Ias.in.l.emancipata.C.qui admitti.& tamen emancipatus adæquatur ſuo.l.meminimus.C.de legi.hæredi.Sed ideo emancipatus nō tranſmittit ex capite ſuitatis.quia illa adæquatio ſolum fit reſpectu ſucceſsionis non ſimpliciter aut generaliter. Ideo ſtant ſimul q. emancipatus & ſuus æqualiter ſuccedant, & tamen non tranſmittat emancipatus cum tranſmiſsio ſit quid extrinſecum et ſeparatum à ſucceſsione quod patet quia multi ſuccedunt qui non tranſmittunt. Immo regula eſt q. licet quis ſuccedat, tamen non tranſmittat.l.unica.§.ſin autem in nouiſsimo.C.de cadu.tollen.

Iſta limitatio ſublimatur ut non procedat quando in alio caſu in quo non reperitur facta adæquatio, eſſet eadem ratio quia tunc ad eum caſum fieret extenſio non ex ui ſolius adæquationis ſed cōcurrente idētitate rationis per tex.in.l.ex facto.ubi Ias.in quinto nota.ff.de uulga.ubi tex.arguit de ſubſtitutione pu-

pillari ad exemplariá quia æquiparantur, & tamen in multis differunt. Ad idem text.in.§.colligentes.in auĉten.de non eli.ſecun.nuben.quem tex.adducit Soci. in.l.Gallus.§. & quid ſi tantum. in tertio nota.ff.de lib.& poſthum.ubi Soci.inducit illum text.ꝙ ſicut in perdendis lucris nuptialibus mater aßimilatur patri.quia uterq; amittit lucra nuptialia per trãſitum ad ſecunda uota,ita ſit æquiparatio in amißione ſucceßionis liberorũ primi matrimonij propter identitatẽ rõnis.Sed Soci.male & infideliter inducit illũ tex. ꝙ loquatur in amißione ſucceßionis immo loquitur in acquiſitione ſucceßionis ꝙ ſicut ſunt pares in damno ita & in lucro.Sed utcunq; ſit ſatis eſt ꝙ text. ibi monetur ratione illius adæquationis in damno, ut adæquet in commodo & lucro ex identitate rationis.Sed dictum Soci.quatenus ipſe loquitur niſi mendoſa ſit littera,non uidetur uerum neq; æquum,quia ex dicto Soci.ſequitur ꝙ ubi unum adæquatur alteri in uno caſu trahatur adæquatio ad alium caſum in materia odioſa & pœnali.& tamen in hoc Doct. cõmuniter tenent contrarium ꝙ ubi adæquatio non ſit generaliter quoad omnia ſed in aliquibus tantum,nõ trahatur extra caſus ſuos in materia odioſa.ut probatur in.l.ſi.iuncta auĉten. quas actiones. C.de ſacro ſan.eccleſ.nam in.d.l.ſi.ciuitas & eccleſia ſolum æquiparãtur in quattuor caſibus in materia præſcriptionis.Ideo lex noua ſuperueniens in.d.auĉtẽ. quas actiones.loquens in uno ex caſibus parificatis non trahitur ad alium caſum.& no.Ias.in.d.auĉten.quas actio

nes.col.5.circa fin. in auſten.nouiſſima. col.11.de in offi.teſta.in.l.tranſigere.col.5.circa med. C.de trãſa. poſt Roma.in.d.conſi.179.Ideo iſta ſublimitatio debet intelligi in materia extendibili in qua extenſio p-
96 mittitur ex identitate rationis ſecus † in materia odioſa in qua non fit extenſio ex identitate rationis.l. cum quidam.ff. de libe. & poſthu.l.quod uero contra.ff.de legibus.l.ſi uero.§.de uiro.ff.ſolu. matri.l.fi. C.de pred.decurio.lib.10.ubi glo.in uer.permittimus. Tradit Oldra.in conſi.150.in eccleſia Valentina.col. 2.in fi.fortius uoluit Io.de Ana. in conſi.27. col.2.ꝙ in parificatis non habet locum extenſio. et ſic uult Io. de Ana.ꝙ licet parificatio non fiat in aliquo caſu tantum ſed ſimpliciter & generaliter; tamen in odioſis non fiat extenſio.ſed iſtud non placet quando parificatio eſt generalis.
97 Secundo limitatur † dicta concluſio ut ſolum procedat adæquatio in his quæ competunt ei ad quod fit adæquatio de iure communi,ſecus in his quæ competunt de iure ſpeciali aut ex priuilegio.Pau.de Caſt.& Doct.in.l.ſi emancipati. C.de colla. ubi ꝙ emancipatus non tranſmittit hæreditatem non aditam ex capite ſuitatis,& tamen emancipatus æquiparatur filio in poteſtate.l.meminimus.C de legiti.hæred.Sed iſtud eſt quia tranſmiſſio hæreditatis non adite fit de iure ſpeciali ex priuilegio quodam ſuitatis cum regulariter hæreditas non adita non tranſmittatur.l.unica.§. ſinautem in nouiſſimo.C.de cadu.tollen.
98 Ad idem adducit † Crotus hic col.3.in ſecunda cõ

cluſione dictum Ange.in.l.iubemus.C.ad Trebellia.et Alex.in.l.ex facto.§.ſi quis rogatus.col.13.nu.29.ff. ad Trebellia.ubi q. priuilegium illius.l.iubemus quòd fructus non imputentur in trebellianicam liberis primi gradus non competit legitimatis.ſequitur Deci.in. conſi.275.in cauſa quæ luce.col.4.in fi.& tamen legitimati adæquantur legitimis.§.ſit igitur licentia.in aucten.quibus mo.na.offi.legi.

Sed aduerte quia Alex.in.d.§.ſi quis rogatus. non firmat iſtud dictum Ange.immo proteſtatur ſe nolle examinare. Et contrarium uoluit Rippa in.l.nemo poteſt.col.12.nu.55.ff.de lega.1.ubi tenet q. etiam in legitimatis primi gradus Trebellianica prohiberi nõ poteſt,ergo nec fructuum imputatio mandari poteſt, quia ſatis prohiberetur ſi fructus imputarentur.

Sed ultra Crotum hic addúco tex.in.l.fi.ff.de magi.conue.iuncta.l.1.§.priuilegium.eodem titu. nam in d.l.fi.dicitur q. actio tutelæ quæ competit pupillo cõtra tutorem,competit contra magiſtratum.& ſic actio competens contra magiſtratũ adæquatur actioni tutelæ competenti contra tutorem. & tamen in.d. §.priuilegium.dicitur q. non ſit iſta adæquatio reſpectu priuilegij conceſſi actioni tutelæ contra tutorem. quæ duo iura ad hoc citat idem Crotus in.l.Gallus.§. & quid ſi tantum.col.32.ff.de libe. & poſthu. Alia etiam ad confirmationem huius limitationis adducit Crotus hic col.3.in ſecunda cõcluſione.Sed ultra Crotum addo tex.in.l.fi.§.fi.ff.de condi.indebi.ubi reſtitutio in integrum quia dicitur de iure ſpeciali, non ex-

tenditur ad acceſſoria.

Sed cõtra iſtam limitationem oppono de eo quod tradit Crotus *hic col.2.in fi.ubi ſi alicui prælato miſſo ad gubernationem alicuius prouinciæ conceditur facultas legati de latere,poterit talis prælatus adæquatus legato de latere conferre beneficia, ſicut poteſt legatus de latere.c.1.de offi. lega. lib.6.& tamen poteſtas conferendi beneficia dicitur competere de iure ſpeciali & extraordinario. glo.in clemen.2.in uer.nolumus. de offi. ordi. ubi q; poteſtas conferendi beneficia competens legato dicitur odioſa & extraordinaria. hinc uidemus q; uicarius epiſcopi uirtute generalis poteſtatis ſibi attributæ non poteſt conferre beneficia.ſed mandatum ſpeciale requiritur.c.fi.de offi.uicar.lib.6.*

99 *Solutio illud † quod dicitur poteſtatem legati in conferendo beneficia eſſe odioſam & extraordinariam,procedit in ſimplici legato ſecus in legato de latere, quia eius poteſtas dicitur de iure communi ut probatur in.d.c.1.in fi.de offi.lega.lib.6. ubi ponitur regula negatiua q; legatus ex ipſius legationis munere nullam conferendi beneficia habuit poteſtatem à qua regula excipitur legatus de latere,ergo ut exceptio ſit de regula dicẽdum eſt q; legatus de latere habeat poteſtatem conferendi beneficia ex ipſius legationis munere.*

Non obſtat q; uicarius epiſcopi non poteſt conferre beneficia ſine ſpeciali mandato,quia aliud in poteſtate uicarij,aliud in poteſtate unius legati de latere

multo ampliſſime.Ideo arguere de uicario ad legatū uidetur argumentum de minori ad maius negatiue non poteſt ſubditus,ergo non poteſt princeps. nam legato de latere ius commune dat poteſtatem conferendi beneficia,ſed uicario epiſcopi nihil dat lex niſi quatenus concedit epiſcopus in eius mandato.& ita tradit Deci.*in conſi.128.ubi alios refert ita conſuluiſſe, & puto* ꝙ *conſuluerint ſuper caſu de quo meminit* Crotus *hic col.2.in fi.ubi* ꝙ *ita alias conſultum uidit.Sed ultra* Decium ꝙ *poteſtas legati de latere aut eius iuriſditio dicatur ordinaria competens de iure communi.adduco* Rotam *deciſ.118.ſecundum maiorem in nouis.& deciſ.459.nota ſecundum maiorem in antiquis.*

Iſta limitatio quòd adequatio non trahitur ad ea quæ competunt de iure ſpeciali,non uidetur procedere in materia fauorabili in qua interpretatio larga & lata fieri debet.ut per Deci. *in.d.conſi.128.col.3. uerſi.tertio etiam dici poteſt.& in fi.conſi.uerſ. poſtremo non obſtat.Sed aduertendum † quia* Deci. *in* 100
caſu ſuo uidetur æquiuocaſſe dum dicit materiam eſſe fauorabilem,immo erat odioſa quia agebatur de præiudicio iuriſditionis ordinarie. nam diſpoſitio derogans iuriſditioni ordinarie dicitur odioſa.c.de cætero.in uer.ad extraordinarium iudicem.de tranſactio. ubi Abb.*notat glo.in.c.1.in glo magna in uer. proceſſus.de reſcrip.lib.6.*Ias.*in conſ.53.col.pen.in fi.lib.3. Sed ultra* Ias.*in terminis conceſſionis conferendi beneficia* ꝙ *dicatur odioſa,quia præiudicatur ordina-*

rie poteſtati.adduco tex.in.c.is cui.de præbend. lib.6. quem tex.ad hoc citat Curti.Senior in conſil.50. col. 30.ante med.

101 Secundo aduertendum † contra Decium,nam poſito citra ueri præiudicium q; in caſu Decij materia eſſet fauorabilis,tamen non uidentur uenire quæ competunt de iure ſpeciali,quia regula quæ habet q; in fauorabilibus lata ſit interpretatio l.cum quidam.ff.de lib.& po.reg.odia.lib.6.non procedit quando materia fauorabilis eſt contra ius commune.Alex.in cõſ. 207.col.4.in fi.uerſi.ad allegata.& col.6 uerſi. nam illa dicitur eſſe lib.6.Itaq; illa ratio Decij q; materia ſit fauorabilis non uidetur procedere ob dictum & conſi.Decij ſaluari poteſt ex illo tantum fundamento q; poteſtas legati de latere in conferendis beneficijs non dicatur extraordinaria competens de iure ſpeciali ſed de iure communi.

102 Vel ex alio ultra † Decium conſidero dictũ eius & decisionem in.d.conſi.128.poſſe ſuſtineri,nam illud quod dicitur diſpoſitionem non trahi ad illud quod competit de iure ſpeciali, non procedit in iure ſpeciali quod ſolitum eſt concedi:Deci.in.l.2.col.2.C. qui admitti.per l.quidam relegatus.ff.de rebus dub.l. intercidit.ff.de condi. & demon.l.qui cum maior. in prin.ff.de bonis liber.Sed poteſtas conferendi beneficia conſueuit tribui legatis de latere plusquam notorie,ergo perinde eſt ac ſi competeret de iure communi,conſequenter uenit in iure adæquato.

103 Tertio limitatur † memorata concluſio ut non procedat

procedat in his quæ ſunt inſolita & quæ cum difficultate concedi ſolent. nam ad ea non trahitur adæquatio licet illa fiat per uerba uniuerſalia geminatā puta ſi abbas adæquatur epiſcopo in omnibus & per omnia, iſta adæquatio non comprehendit ea quæ ſunt ordinis epiſcopalis. ita Anto.*de* Bu. *in conſi.19.col.4. ſequuntur* Doct. *hic communiter.* Curti. *Senior in conſi.50.col.13.poſt med.*

Confirmo iſtud dictum ex eo quod ſcribit Bal. *in c.naturales.in fi.ſi de feudo fuer.contro. ubi q̃ uerba generalia conceßionis principis non trahuntur ad ea in quibus ſolet princeps ſe difficilem reddere. allegat* Io.Mona.*in.c.1 in glo.2.ſuper uer.natalium. de filijs præsbi.lib.6.Sequitur* Veronen *in conſ.ultimo.col.2.*

Secundo confirmo † ex eo q̃ ſcribit Anchar. *in conſi.295.pro clariori euidentia.col.2 in fi.uerſ. ſecundo ſic.ubi q̃ diſpoſitio generalis non comprehendit ea quæ ſunt ſuprema aut maxima.* Ideo *conſtitutio* Papæ *non ligat Cardinales niſi in ſpecie dicatur.* 104

*Tertio confirmo nam ubi de aliquo mentio ſpecialis fieri debet, non ſufficiunt uerba uniuerſalia.*Ideo *illa uerba contra quaſcunq; perſonas cuiuſuis qualitatis gradus aut condicionis exiſtant, non comprehendunt perſonas de quibus mentio in ſpecie habenda ſit. c.2.de præben.lib.6.c.quàm ſit periculoſum. de ſentẽ. excom.lib.6.glo. in.c.inquiſitores. in uer.expreſſe.de hæreti.lib.6.Curtius Senior in conſi.50. col. 11.uerſi. ſic etiam uidemus.* Ias.*in.l.actione. in tertio nota.*C. *de tranſactio.*Ideo *adæquatio abbatis ad epiſcopum*

non uidetur comprehendere ea quæ ſunt ordinis epiſcopalis in quibus mentio ſpecialis requiritur cũ materia dicatur odioſa & tractetur de præiudicio tertij ſcilicet epiſcopi licet ſecus in alia materia non odioſa in qua mentio ſpecialis ſatis fieri dicitur per uerba uniuerſalia. Quarto confirmat Crotus hic col.3. in tertia concluſione per text. in.l.princeps cum ibi no.ff.de legibus.& in.l.ſi anguſte.ff.de lega.2 .ubi adæquatio anguſte ad principem non trahitur ad facultatem condendi leges.

105 Quarto limitatur † concluſio ut ſolum procedat adæquatio in compaßibilibus. glo.in.c.1.ne ſede uacan.ubi quando unum unitur alteri, aſſumit priuilegia eius cui unitur ſecundum illius naturam & conſuetudinem. Tradit Crotus hic col.3.in quinta concluſione. Sed ultra eum adduco Geminia.in conſ.92.col. 2.circa med.ubi quando unum adæquatur alteri diſpoſitioni,limitatur & reſtringitur per omnia ſecũdum naturam illius cui fit adæquatio.c.cum olim. de conſue.c.olim.de uerb.ſigni. Ad idem adduco Deci. in conſi.362.in prin.ubi q. æquiparatio intelligitur facta eo modo quo fieri poteſt.

106 Non omitto † q. nonnulli Moder. tenent contra iſtam regulam uolentes q. immo adæquatio intelligatur mutuo facta actiue & paßiue,licet unum adæquetur alteri: non etiam fiat adæquatio plurium inuicẽ. per.l.quæ ſub condicione.§.1.ff.de condi. inſti. ubi q. uirtus legatorum attribuitur fideicommißis,quia fideicommiſſa uicem obtinent legatorum iuncta hac.l.

1.ut hic per Nigri.nu.14.

Sed reſpondeo q̃ ille tex.affert ſecum ſolutionem quia fideicommiſſa uicem obtinent legatorum, ideſt ſunt loco legatorum aut effectum legatorum repreſentant inſtar locumtenentis nimirum ſi gaudent eorum priuilegijs. & ſic retorquetur ille tex. quia niſi uicem obtinerent, non gauderent.

Secundo reſpondeo q̃ licet per hanc.l.1.non ſit facta adæquatio mutua legatorum & fideicommiſſorum per modum regulæ, tamẽ illa iam erat facta per uarias.ll.diſperſas de iure ff.orum.ut hic per Ias.*poſt* Bar.col.8.*Eodem modo reſpondetur ad.l.ſi hæres ab eo.ff.ad* Trebellia.*& ad.l.is cui fideicommiſſum.ff.ad* l.Falci.*quia illæ ſunt ex.ll.ſparſis, per quas colligitur iſta adæquatio mutua.*

Nõ *obſtat dictum* † Bar.*in.l.2.ff.de duobus reis.* 107
q̃ uerbum uiolenter poteſt intelligi actiue & paſſiue, ergo idem in uer.adæquatio. quia primo dici poteſt q̃ Bar.*male loquitur, & reprobatur per* Imol. *&* Areti.*ibi.per* Decium *in.c.quia gu.in prin. de iudi.in conſi.100.col.2.*

Secundo reſpondeo q̃ Bar.*loquitur quando uerbum uiolenter profertur imperſonaliter, nec magis refertur ad unam perſonam quàm ad alterã ideo ſtat imperſonaliter.ſed in caſu regulæ noſtræ uerbũ adæquatio non ſtat imperſonaliter aut dubie, immo refertur ad caſum certum, ob id paſſiue intelligi non põt.*

Non obſtat dictum Bar.*in.l.1.col.2.C.de fide inſtru.lib.10.quia primo dici poteſt q̃* Bar.*male loqua*

tur, & eum reprehendit Areti. in l. apud Iulianum. §. ſi. col. 2. infra eo. ſecundo dico ꝙ illa extenſio in dicto Bar. fiat magis ex identitate rationis quàm uirtute adæquationis iuxta nota. per Soci. in d. l. Gallus. §. & quid ſi tantum. in tertio nota.

Non obſtat ꝙ Bar. met uidetur ſibi contrariari infra eo. col. 2. uerſi. tertium ius, ubi uoluit ꝙ de iure iſto ſſorum fideicõmiſſa eſſent exæquata legatis, quia fateor nec Bar. reprehendit ſolutionem. Iaco. de Are. eo ꝙ intenderet Bar. ꝙ iſta exæquatio facta non eſſet, ſed immo reprehendit in hoc quia ipſe Iaco. dicebat ꝙ non erat facta. nam dicit Bar. ꝙ etiam ubi facta non eſſet, potius per hanc. l. 1. uirtus fideicommiſſorũ eſſet data legatis quàm econtra.

108 *Secunda regula † principalis traditur in hac materia adæquationis ꝙ ubi plura adæquantur inuicem & mutuo, inuicem fit communicatio aut contributio priuilegiorum & effectuum: l. quia autem. uerſi. ſi uero non inciderit. ff. ſi quis omiß. cau. teſta.* In quo tex. *aduerte ꝙ ubi hæres incidit in edictum dũ putat fraudare legatarios, ipſe ſibi damnum dat. quia ultra relicta in teſtamento, tenetur etiam præſtare relicta in codicillis ab inteſtato. ſimiliter ubi hæres incidit in edictum potior eſt cauſa legatariorum non ſolum in legatis relictis in teſtamento, ſed etiam in fideicommißis relictis in codicillis ut in ipſis fideicommißis præferantur legatarij deſcripti in teſtamento, quando eiſdem relicta ſunt fideicommiſſa in codicillis ſimul & alijs extraneis. Sed ubi hæres non incidit in*

edictum, tunc ceſſant legata & omnia diſpoſita in teſtamento, & ſolum debentur fideicommiſſa relicta in codicillis in quibus fideicõmiſſis per omnia exæquantur ipſi fideicommiſſarij. quem tex. non bene uiſus eſt intellexiſſe Ias. *hic.* Alia *etiam iura adducuntur per* Bar. *hic. & tradit glo. in. d. c. 1. ne ſede uacante.* Deci. *in. d. conſi. 46. circa fi. & in. c. conſultationibus. col. penul. de offi. delega.*

Ampliatur *iſta* † *regula ut procedat etiam in materia pœnali, quia ubi duo inuicem æquiparantur diſpoſitio pœnalis ſuperueniens loquens in uno trahitur ad aliud. glo. in. l. quod uero contra. ff. de legibus. glo.* Bar. *&* Doct. *in. l. ſi quis ſeruo. in glo. fi.* C. *de furtis. glo. in. c. de multa. ubi* Abb. *in uer. in eadem eccleſia. de præben. glo. pen. in. c. ſi poſtquàm. de electio. lib. 6.* Deci. *in. c. ſecundo requiris. col. fi. de appella.* Ias. *in. l. tranſigere. col. 5. circa med.* C. *de tranſactio. & in. §. ex maleficijs. col. 8. nu. 39. inſti. de actio.* 109

Ampliatur *ſecundo ut procedat iſta concluſio etiã in materia correctoria. quia lex noua correctoria loquens in uno ex parificatis per legem antiquam extẽditur ad alterum. c. quamuis. in fi. iuncta glo. de electio. lib. 6. glo. &* Doct. *in auctẽn. quas actiones.* C. *de ſacroſan. eccleſ.* Abb. *in conſi. 75. col. 3. lib. 1. glo. &* Docto. *in. d. l. quod uero contra. ff. de legibus. & in. d. l. ſi quis ſeruo.* C. *de furtis.* Bar. *&* Doct. *in. l. ſi conſtante. ubi* Ias. *col. 5. uerſi. ſecundum fundamentum.* Bar. *ff. ſolu. matr.* Bar. *in. l. 2. infra eo. in. l.* Marcellus. *in prin. ff. ad* Trebellia. *& in auctẽn. ſed cum teſtator. col. 2.* C.

ad legem Falci. Ias.in.d.l.tranſigere.col.5.C.de tranſac. Pro quo etiam glo. in auctẽ. & non obſeruato. in uer.inſcribat.C.de teſta.iuncta.l.iubemus.eo.tit.ubi correctio circa teſtamentum in ſcriptis extẽditur ad nuncupatiuum quia æquiparantur. quam glo. ad hoc citat Alex.in conſi.171.col.2.lib.7.

Limitatur nunc iſta regula & concluſio ut ſolum procedat quando per legem antiquam plura parificantur in omnibus per modum regulæ aut ſaltem in illis terminis preciſe in quibus loquitur lex noua correctoria aut pœnalis ſuperueniens, ſecus ſi parificatio non fieret quoad omnia. Ita probatur in.l.fi. iuncta auctẽn.quas actiones.C.de ſacroſan.eccleſ. nam in d.l.fi.eccleſia & ciuitas in materia præſcriptionis nõ æquiparantur in omnibus,ſed ſolum in quattuor caſibus ibi poſitis.Ideo ius nouum correctorium.de quo in.d.auctẽn. quas actiones.loquens in uno ex parificatis non trahitur ad alterum.ut in.d.auctẽn:quas actiones.& ita tradit Roma.in.d.conſilio.179.col.3.uerſ. tertio reſpondetur cum ſimil.ut dixi ſupra in rubri. nume.146.

110 Secũdo limitatur † ut nõ procedat quando lex noua correctoria ſuperueniens loqueretur taxatiue, quia tunc non trahitur ad alterum ex parificatis ut dixi in rubr.ſupra eo.nu.153. Sed contra iſtam limitationem uidetur glo. in auctenti. in ſucceſsione.C.de ſuis et legi.in uer.ſola.ubi non obſtante taxatiua adoptiuus admittitur.

Tertio limitatur ut non procedat quando agitur

de extenſione habenda de perſona ad perſonam, quia licet duæ perſonæ parificentur per legem antiquam, tamen lex noua correctoria loquens in una non trahitur ad alteram. Alex. in. d. conſ. 171. col. 2. circa med. lib. 7. allegat Imol. in. l. ſi uero. §. de uiro in quinta fallentia. ff. ſolu. matri. per glo. in. d. auct en. quas actiones. Sed iſta limitatio uidetur contra glo. & Doct. in d. l. ſi quis ſeruo. C. de furtis. cum ibi no. ubi agitur de extenſione perſonæ ad perſonam.

Ex *præmiſſa doctri.* Bar. *infertur* ꝙ *ſolutio* Iaco. *de* Are. *ad arg.* ꝙ *prouiſio aut adæquatio ſeruiuit nobis de uento non procedit in iure, quia non eſt uerum* ꝙ *uirtus legatorum ſit tributa fideicommiſsis ſed ecõtra potius uirtus fideicommiſſorum legatis.*

I*nfertur ſecundo* ꝙ *uera ſolutio ad argumentum eſt* ꝙ *utilis & neceſſaria fuit prouiſio & adæquatio introducta per* I*uſtinianum. quia legata & fideicommiſſa inuicem uniuit & adæquauit per quam mutuã adæquationem omnia iura legatorum & fideicommiſſorum mutuo ſunt contributa, quod non erat per ius digeſtorum quo iure legata tantum erant exæquata fideicommiſsis non fideicommiſſa legatis.*

Sed hic aduerte † quia uidetur ꝙ *immo ante* I*uſtinianum etiam fideicommiſſa eſſent exæquata legatis quod patet. nam de iure antiquo fideicommiſſa efficaciter peti non poterant. & tamen de iure digeſtorum efficaciter petebantur. l. ſi res. ff. de lega. 3. & tenent* Bar. & Doct. *hic.* Alios *item caſus in quibus fideicõmiſsa ſunt exæquata legatis ponit* I*as. hic col. 8. &* 111

ſic uidetur q. Iuſtinianus de nihilo ſeruierit. Ias. hic col.8. poſt Bar. ſoluit difficultatem q. immo Iuſtinianus non ſeruiuit de uento, quia q. fideicommiſſa eſſent exequata legatis hoc non erat deciſum iure iſto digeſtorum per modum regulæ, ſed tantum colligebatur ex multis .ll. uarijs i locis diſperſis. prout in d.l. ſi res. ff. de lega. 3. Similiter in caſu l. hæres ab eo. in prin. ff. ad Trebellia. ubi q. fideicommiſſarius particularis æquiparatur legatario. & ſicut non ualet legatum particulare relictum ab eo qui ſoluendo non ſit: ita nec fideicommiſſum particulare. quē tex. male inducit Ias hic col.8. dum loquitur de fideicommiſſo relicto ab hærede non exiſtente ſoluēdo. nam loquitur tex. de teſtatore nō exiſtente ſoluendo. ſimiliter exæquata ſunt fideicommiſſa legatis in caſu l. quæ ſub condicione. §. hoc edictum. ff. de condi. inſti.

Ex hac ſolutione Bar. & Doct. colligo duas con-
112 *cluſiones. Prima concluſio † eſt q. actus poteſt denominari ab ordinante licet ab alio prius fuerit introductus. nam mutua exæquatio legatorum & fideicommiſſorum erat introducta iure digeſtorum ſeu de media iuris prudentia. & tamen quia talis exæquatio erat inordinata & diſperſa in uarijs locis, Iuſtinianus autem illam in ordinem reduxit per modum regulæ, talis exæquatio attribuitur ipſi Iuſtiniano.*

Sed contra iſtam concluſionem & conſequenter contra ſolutionem Bar. & Doct. oppono. nam denominatio actus debet fieri à prima cauſa. l. ſi procuratorem. in prin. ff. mandati. ubi quando dominus tradi-

dit inſtrumẽta cauſæ procuratori, illa repetit actione mandati nõ depoſiti, quia uniuſcuiuſq; contractus inicium ſpectandum eſt & cauſa. Ad idem tex. in l. 1. §. idem Pomponius. *ff. depoſiti notat.* Deci. *licet dicta iura non citet in rubr.* C. *qui admitti. col. 5. circa med. & col. 6. circa med. uerſi. ſecundo reſponderi poteſt. ergo iſta exæquatio non uidetur attribuenda* Iuſtinia*no prout ipſe ſibi attribuit in. §. ſed non uſq;. inſti. de lega.* Sed *attribuenda uidetur mediæ iuris prudentiæ tanquam primæ cauſæ.*

Secundo contra iſtam ſolutionem & concluſionẽ adduco † dictum Anchar. *in. c. litteris. per illum tex.* 113 *de reſcrip. ubi qui factum alterius proſequitur, non dicitur de nouo facere.* Sequitur Deci. *in conſi. 251. col. 2. in fi. ergo dici non poteſt* ꝙ Iuſtinianus *de nouo introduxerit exæquationem iſtam legatorum & fideicommiſſorum licet eam ordinauerit per modum regulæ. ſed tantũ dici poteſt* ꝙ *exequationem iam factã proſecutus fuerit illã ad ordinẽ & regulã reducẽdo.*

Tertio contra † iſtam ſolutionem & concluſionem adduco Bal. *in conſi. 428. ſi fideiuſſor. in fi. lib. 2.* 114 *ubi* ꝙ *per nouos actus conſecutiuos ueterum & explicatiuos eorũ, non inducitur noua ſocietas. per tex. pulcherrimum in l. nam &* Seruius. *§. ſi uino. ff. de nego. ge.* Ad *idem quod ſcribit* Bald. *in conſil. 156. cum duæ. lib. 3. ubi* ꝙ *ea quæ pertinent ad conſumationem inchoatorum, non faciunt nouam ſocietatem nec rem nouam. ſed ea quæ pertinent ad nouum negocium, illa faciunt rem nouam.* Quanto *minus dicetur noua exæ*

quatio legatorum & fideicommiſſorum à Iuſtiniano facta cum illa non ſolum inchoata ſed conſumata eſſet de media iuris prudentia licet Iuſtinianus materiam illam ad regulam & ordinem perduxerit.

Ideo puto q; Iuſtinianus male ſibi attribuerit iſtã exæquationem uel q; compilator inſtitutionum inaduertenter ita ſcriptum reliquerit. & q; iſtud ſit uerum, apparet quia in.d.§.ſed non uſq;.ſolum ſit mentio de antiquitate per quam pinguior erat natura ſideicommiſſorum quàm legatorum. de media autem iuris prudentia mentionem nullam habet.

Itaq; cum mentionem tantum fecerit de iure antiquo & de exæquatione per eum facta, mediam autem iuriſprudentiam omnino tacuerit, non poſſumus dicere q; ideo ſibi attribuerit iſtam exæquationem quia illam iam factam ordinauerit in modum regulæ. ſed quia nullo modo eſſet facta per ius antiquum: & ſi cogitaſſet Iuſtinianus de media iuris prudentia, uerisimiliter de ea mentionem feciſſet ſicut fecit de iure antiquo.l.Stichum qui meus erit.ff.de lega.1.l.unica. §.ſinautem ad deficientis.C.de cadu.tollen. Poſito autem cogitauerit Iuſtinianus de media iuris prudentia, potuit eam ſibi attribuere reſpectu ordinationis & declarationis non reſpectu inuentionis, quia ipſe in unam regulam ordinauit & declarauit adæquationem in uarijs locis.

Secunda concluſio colligitur ex ſolutione Bar. & Doct. tenendo q; attribuatur iſta exæquatio Iuſtiniano ex eo ſolum q; in regulam collegerit quæ diſperſa

eſſent ꝙ licet † dicatur diſpoſitionem ita intelligi de- 115
bere ut aliquid operetur.l.1.in prin.et ibi no.ff.quod metus cau.l.1.in fi.ff.ad municip.l.ſi quando.in prin. ff.de lega.1.c.ſi Papa.de priuil.lib.6.Tamen ſatis dicitur operari diſpoſitio quando remouet dubitationem reducendo rem ad regulam. nam licet in caſibus aliquarum legum fideicommiſſa eſſent exæquata legatis,tamen lege nulla cautum expreſſe erat ꝙ iſta adæquatio fideicommiſſorum ad legata eſſet quoad omnia licet ſecus econtra.Ideo poterat probabiliter dubitari an talis adæquatio egrederetur caſus.d.legũ et generalis eſſet quoad omnia. Quam dubitationem ſuſtulit Iuſtinianus faciendo adæquationem uniuerſaliter in.d.l.2.C.com.de lega.& in.d.§.ſed non uſque. inſti.de lega.& iſtam concluſionem ꝙ diſpoſitio ſatis dicatur operari quando remouet dubitationem. uoluit Roma.in conſi.117.ex præmiſſa.col.2.ubi quòd ſtatutum ſatis dicitur operari quando remouet dubium abſq; eo ꝙ cenſeatur corrigere ius commune. Idem uoluit Alexan.in conſi.33.col.2.poſt med.lib.1. ubi ꝙ quandoq; exprimitur quid ſpecialiter gratia tollendæ dubitationis,quia ad illud magis animaduertitur quàm ad illud quod generaliter exprimitur. Tradit Abb.in.c.ſolite.col.4.de maiori.& obedi.quẽ refert & ſequitur Deci.in.c.& ſi clerici.§.de adulterijs.col.4.in fi.de iudi.

Explicatam habemus illam difficultatem ꝙ Iuſtinianus non ſeruierit de uento ponendo materiã adæquationis per modum regulæ generalis: in qua diffi-

cultate abunde etiam tractata eſt materia adæquationis, nunc Bar. reuertitur ad oppoſitionem glo. q, immo non uideatur facta adæquatio legatorum & fideicommiſſorum, ſeu q, legata non uideantur adæquata fideicommißis propter differentias relatas in glo. In qua oppoſitione glo. dat tres ſolutiones quarum prima approbatur per Bar. & Doct. q, illæ differentiæ eſſent de iure antiquo. ſed de iure digeſtorum aut de media iuris prudentia ſublatæ ſint. Sed quia poterat dubitari an iſtæ differentiæ inter legata & fideicommiſſa eſſent de iure antiquißimo duodecim tabul. quia glo. ſolum loquitur de triplici iure. Bar. latius docet diſtinguendo quattuor iura, & circa ius antiquius duodecim tabul. dicit Bar. q, non erant iſtæ differentiæ, quia per l. duodecim tabularum unico uerbo legandi concludebatur omnis diſpoſitio teſtamentaria & uerbo legandi generaliſsimo comprehendebantur inſtitutiones hæredum, legata, fideicommiſſa & omnia relicta ob id de iure illo duodecim tabularum uerbum lego non erat reſtrictum ad legata particularia & ſic ipſa fideicommiſſa comprehendebantur ſub uerbo lego & idem erat fideicommiſſum quod legatum. & ſi uerbum lego comprehendebat etiam fideicommiſſa in uno & eodem modo aut in ſeipſo non datur differentia c. fi. de inſtitu. Sed poſtea reſtricta eſt ſignificatio uerbi lego ad ipſa legata in ſpecie. per ſecũdum ius antiquum. Deinde acceßit ius digeſtorum aut mediæ iuris prudentiæ mediæ inquam inter ius antiquum et nouum per quod ius medium introducta eſt

adæquatio quæ ipſa tamen clarius & magis in ſpecie declarata eſt p nouũ Iuſtiniani ius p uiã regulæ.

Circa primum ius.12.tabula. dum Bar. dicit † q̄ eo iure ſub uerbo lego comprehendebantur etiam fideicommiſſa. 116 Ias.hic col.8.poſt med. dicit iſtud dictũ Bar.falſum,quia fideicommiſſa non erant inuenta de lege.12.tabul.nec in l.uerbis legis.ff.de uerb.ſigni.al leg.per Bar.aliquid dicitur de fideicommiſsis.& q̄ nõ eſſent inuenta fideicommiſſa de iure.12.tabu. adducit Ias.tex.inſti.de fideicom.hæredi. in princi. & in l.2. col.6.§.poſt deinde diuus Claudius.ff.de origi. iuris. Sed certe iſta iura hoc non probant.nam tex. inſtitu. de fideicom. hæredi. bene probat q̄ fideicommiſſa ab inicio non erant firma aut efficacia,quia pendebant à uoluntate hæredis.ſed non dicit q̄ inuenta non eſſent de iure.12.tabu.Immo ille tex.retorqueri poteſt contra Ias.dum dicit q̄ primis temporibus fideicommiſſa erant infirma, quia uoluntaria pondero illa uerba primis temporibus quæ uidentur referri ad ipſum tẽpus quo ius ciuile primo eſt traditum, quia primum dicitur quod nihil antecedit. nam quod primum eſt, aliud ante ſe habere non poteſt.§.diſcipuli. in proœmio digeſtorum.Similiter non obſtat tex. in.d.§.poſt deinde diuus Claudius.quia ille tex.nihil dicit quo tẽpore prodita fuerint fideicommiſſa,immo præſupponit potius q̄ antiquitus iam eſſent inuenta.Solum probat ille tex.q̄ fideicommiſſa antea non eſſent efficacia aut contentioſæ iurisditionis cum fuerint adiecti prætores qui de fideicommiſsis ius dicerent. Præterea ſi

intelligamus illum tex. ſecundum mentem Iaſ. ſequeretur q. fideicommiſſa ſolum eſſent inuenta de tempore diui Claudij. Non obſtat q. in. d. l. uerbis legis. ff. de uerb. ſigni: quia conſiderandum eſt q. attenta ratione Iaſ. etiam inſtitutiones hæredum dationes tutelæ & libertatum non fuiſſent inuenta de iure. 12. tabu. quia in uerbis legis. 12. tabu. nihil dicitur de eis, ſed tãtum dicitur uti quiſq; legaſſet ſuæ rei, ita ius eſto & uerba illa quæ ſequuntur circa inſtitutiones legata etc. ſunt uerba iuriſconſulti exponentis uerba illa l. 12. tabu. & intentio iuriſconſulti exponentis non fuit per illa uerba expoſitiua reſtringere uerba l. 12. tabul. q. ſolũ comprehenderent expreſſa in expoſitione, quia illa expreßit gratia exempli quod regulam non reſtringit l. damni infecti ſtipulatio competit. ff. de dam. infe. l. 1. §. quod dicitur. ff. de ui & ui arma. l. actionum. §. 1. ff. de actio. & obli. c. 1. ne cleri. uel mona. Ideo exempla aſſumuntur non ut ita ſit, ſed ut ita intelligamus ſecundum philoſophum quem refert Barba. inter conſ. Calca. in conſi. 27. col. 2. in prin. Ideo Bar. hic dum citat d. l. uerbis legis. & expreßit contenta in expoſitione circa uerba ipſius. l. addit ſignum uniuerſale & omnia relicta nimirum intellexit Bar. q. illa expoſitio iuriſconſulti poſita fuerit gratia exempli non ob cauſam reſtringendi.

Conſidero tamen contra Bar. dum uult q. iſtæ differentiæ inter legata & fideicommiſſa non eſſent de iure. 12. tabula. quia illo iure ſignificatio uerbi lego erat latißima. nam iſta ratio non uidetur bona, quia li-

cet uerbum lego eſſet ualde generale, tamen etiam in ſpecie capiebatur.ut probatur in.d.l.uerbis legis.ff.de uerb.ſigni.nam unum uerbum poteſt capi in genere & in ſpecie. ut in adoptione.§.1.inſtitu.de adoptio. Secundo conſidero contra Bar.nam Bar.uult q fidei commiſſa iam eſſent de iure.12.tabu. Sed q differentiæ inter legata & fideicommiſſa non eſſent de illo iure,ergo ſequitur q ius.12.tabu.fuerit correctum per ius ſequens ante ius fforum,quæ correctio non eſt uerisimilis.& cum ſit facti,probari debet.l.in bello.§.facto.ff.de captiu.l.quæcunq;.ff.de publicia.Tertio conſidero contra Bar. nam uult q ſignificatio latiſsima uerbi lego fuerit coarctata aut deanguſtata per ſecũdum ius antiquum.ut in.d.l.uerbis.l.in fi.Sed iſtud uidetur falſum,quia illa coanguſtatio ſolum facta eſt reſpectu poteſtatis legandi reſtricte,per.l.Falcidiam. ita declarat tex.inſti.de lege Falci.in prin. Sequeretur etiam ex dicto Bar.q legata in ſpecie non eſſent inuenta de iure.12.tabu.ſi non cœperunt differre à fideicommiſsis niſi de iure antiquo poſt ius.12.tab. & poſtquam ſignificationem uerbi lego reſtrictam dixit quod eſt contra text. in.d.l.uerbis.l.ubi q de iure 12.tabula.ſignificatio uerbi lego referebatur etiam ad legata.

Aduertendum eſt etiam dum Bar.conſiderat quattuor iura & ponit ius antiquũm poſt ius.12.tabula. & ante ius fforum.nam in contrarium uidetur text. in.l.1.2.&.3.ff.de peti.hæredi.ubi ius fforum.immediate ponitur poſt ius.12.tabu.& ſic melius uidetur

diſtinxiſſe glo.tria iura.

117 *Contra primam ſolutionem † glo.q. iſtæ differentiæ inter legata & fideicommiſſa eſſent de iure antiquo.ſed q. fuerint ſublatæ de media iuris prudentia, adducuntur duo tex.primo tex.in.§.præterea. inſtit. de fideicom.hære.& inſti.de ſing.rebus per fideicom. relic.Soci.hic dicit q. illa iura ſe referunt ad ius antiquum.prout in eis dicunt glo.& ſic tex. in.d.§.præterea dum dicit non ualeant intelligitur ſcilicet de iure antiquo.ſimiliter tex.inſti.de ſing. rebus per fideiuſſ.relict. dum dicit quàmuis à legatario legari non poſſit exponi debet.ſ.de iure antiquo.& dicit Soci.q.*
118 *ita exponi debent dicta iura,quia † receditur à proprietate uerborum ut contrarietas euitetur . arg.l.1. C.de inoffi.do.c.cum expediat.de elec.lib.6.Addo Geminia.in conſi.122.circa med. ubi loquitur in uerbis ſententiæ q. impropriantur ut contrarietas fugiatur. Tradunt Bar.& Doc.in.l.2.§.creditum.ff.ſi cer.pet. & ſi ſit impropriatio in uerbis ſententiæ ut fugiatur contrarietas à fortiori in uerbis l.quia latior admittitur interpretatio circa legem quàm circa diſpoſitionem hominis. Ias in.l.diem functo.col.9.uerſi. tertio pro iſta parte.ff.de offi.aſſeſ.*

Sed iſta ſolutio non ſatisfacit,quia non eſt uerifimile q. imperator uoluerit improprie loqui.l.non aliter.ff.de lega.3.c.in noſtra. de iniur.c. propterea . de uerb.ſigni.Secundo non eſt uerifimile q. legislator uoluerit improprie loqui ſine ulla utilitate. nam quorſum attinebat referre ius antiquum ſi iam erat correctum.

rectum.nam † ius correctum amplius allegari non 119
*debet,nec præſumendum eſt q̃ quis ſenſerit aut intel lexerit de iure correcto l.uni.§.hæc omnia.*C.*de uete ri iure enuclean.in proœmio.* C. *& in proœmio decretal.*Capr*a in conſil.70.col.3.in fi.*

Ias.*hic.col.9 .dat aliam ſolutionem peiorem prima q̃ in contrarijs tempus pro tempore ponitur,& ſic non ualeant ideſt non ualebant, & quamuis à legatario legari non poßit ideſt non poterat.*Nec *obſtant iura allegata in contrarium cum ſuis glo.in quibus dicitur q̃ tempus pro tempore ponitur.quia in.l.ſi cum dies.ff.de arbitr.uerbum finiretur ſtat proprie cum poßit prorogari tempus compromißi ante illud finitum .* Ideo *glo.ibi dicit q̃ poteſt ſtare proprie .* Nec *obſtat q̃ ubi fit prorogatio ante finitum terminum, dicitur idem compromiſſum.l.ſed ſi manente.ff.de precar.& tamen tex.ibi appellat ſecundum compromiſſum , quia regula.d.l.ſed ſi manente. non procedit in odioſis.* Ideo *fideiuſſor datus in primo compromiſſo non tenetur in ſecundo.l.labeo.2.§.fi.ff.de arbitr. Similiter in.l.3.§.hæc uerba.ff.de nego.ge.uerbum moritūr poteſt ſtare proprie ſecundum glo.ibi.quæ etiā expoſitio litteræ magis conuenit .*Non *obſtat tex.in .l.nulli.§.ſinautem perſona.*C.*de epi.& cler. ubi uerbum oritur non poteſt accipi pro præſenti.*Ideo *glo. exponit.i.ortus eſt.quia iſte eſt modus loquendi circa uerba ſignificantia natiuitatem aut originem,ideo dicitur unde ducis originem ubi es oriundus, quia habetur reſpectus ad ipſam originem non ad actum præ*

teritum natiuitatis,origo autem ſemper durat.Poterat Iaſ.allegare tex.in l.quibus diebus.§.quidam Titio.ff.de condi. & demon. ubi uerbum moritur capitur pro morietur,ſed illud eſt quia futurum eſt omnino certum ideo ponitur in præſenti tanq̃ iam ſit.

Quid dicendum Soci. hic dicit q; cum difficultate poteſt reſpondéri ad iſta iura melius locutus eſſet Soci.q; difficile eſt reſpondere ad dicta iura. Propter hanc difficultatem moueri potuit glo. hic ad dicẽdum q; aliquid detractum fuit de uerbis Vlpiani à compi-
120 latoribus,& ſequitur Cuma.hic. Conſidera † quoad tex.in.d.§.præterea ſi tolli poßit difficultas ex uerbo alioquin,quia tex.non dicit ſimpliciter q; legata non ualeant ab inteſtato ſed alioquin non ualeant quaſi illa dictio uideatur importare idem quod olim.

Circa tex.inſti.de ſingu.rebus per fideicom.relict. puto q; adhuc hodie neceſſario duret differentia q; à legatario legari non poßit ſcilicet eo modo quo ab hærede.nam quando ſimpliciter quid legatur alicui,cenſetur grauatus hæres ſiue in teſtamento ſiue in codicillis legetur,ſed legatarius non cenſetur in dubio grauatus niſi expreſſe dictum ſit.quia fideicommiſſarius aut legatarius particularis non tenetur ad onera. ut habetur in l.quotiens.C.de hæredi.inſti. Sed iſtud non placet quia tex.generaliter dicit quamuis à legatario legari non poßit,præterea denegat omnino potentiã. Conſidero quòd ius inſtitutionum dicitur poſterius iure.C. Bar.in l. qui ſe patris.C.unde lib.Iaſ.hic col. 8 in fi.unde cum iure.C.iam eſſet declarata & ordi-

nata ad modum regulæ in omnibus & per omnia, ſi uolumus dicere q. per dicta iura inſtitutionum durẽt illæ differentiæ, ergo neceſſario corrigitur ius. C. ſed correctio non inducitur niſi expreſſe agatur. l. ſancimus. C. de teſta. l. percipimus. in fi. C. de appella. Sed imperator in dictis iuribus inſtitu. non inducit aliquam correctionem de nouo, ſed præſupponit ius ante deciſum. ergo neceſſe eſt intelligere de iure antiquo ante exæquationem. Conſidero etiam uerum eſſe q. à legatario legari non poteſt etiam hodie eo modo quo legatur ab hærede ut ius ſtatim tranſeat in ſecundum legatarium. l. Imperator. in prin. infra titu. primo, & infra latius uidebimus, ob id cum requiratur factum hæredis dicitur fideicommiſſum. Nec obſtat q. adæquatio dicatur uniuerſaliter facta, quia illud procedit in compatibilibus. glo. & Doct. in. c. 1. ne ſede uacan. & ſupra eſt dictum.

Secundo contra iſtam ſolutionem † glo. q. iſtæ differentiæ inter legata & fideicommiſſa eſſent de iure antiquo, ſed q. adæquatio facta fuerit de media iuris prudẽtia ideſt de iure digeſtorum, adducit Cuma. tex. in. l. illud. §. tractari. ff. de iure codicil. ubi apparet q. legata de iure digeſtorum in codicillis fieri non poſſunt, nam ſi fieri poſſent in codicillis non diceret text. q. præſumitur diſponentem uoluiſſe teſtari non codicillari ex eo q. ab inſtituto legata reliquit. 121

Ad illum tex. reſpondet Alex. q. ibi non dicitur q. legata in codicillis dari non poſſunt, ſed tantum q. hæreditas dari non poteſt in codicillis, immo excepta da

tione hæreditatis quæ poſſunt fieri in teſtamento, poſ ſunt etiam fieri in codicillis teſtamento confirmatis. quæ confirmatio in dubio præſumitur.l.3.cum glo.ff. de teſta.tu. Sed iſta ſolutio Alexan.non uidetur bona, quia ſi intentio diſponentis arguitur q. uoluerit teſta ri propter legata, ergo apparet q. legata pertinent ad cauſam teſtamenti & in teſtamento tantum fieri poſſunt.nam ſi fieri poſſent in codicillis, quomodo di= ceret tex.q. præſumitur diſponentem uoluiſſe teſtari faciendo legata.Nec obſtat q. ille tex.loquitur in co= dicillis teſtamento confirmatis,quo caſu perinde ha= betur ac ſi in teſtamento legata eſſent relicta quia fa teor,ſed per hoc non ſequitur q. uoluerit teſtari niſi inſtituatur hæres,& ſic ſola legata non arguerēt ani mum teſtandi.Itaq; arguendo animum teſtandi ex le gatis,apparet q. legata non poſſunt fieri niſi in teſta mento.Aliam ſolutionem ultra Alexan.tradit Ias.hic col.9.ſed fuit ſolutio Soci.q..tex.in.d.§.tractari.non di cit q. diſponens cenſeatur uoluiſſe teſtari ex eo ſolum q. legata fecerit, ſed quia legata reliquit ab hærede ſcripto in codicillis.nam ſi uoluiſſet codicillari non re liquiſſet ab hærede ſcripto ex quo inſtitutio non tene bat ſed ab hærede legitimo.& ſi dicatur immo potuit relinquere ab hærede ſcripto ex quo uirtute clauſulæ codicillaris hæreditas illi reſtituitur. reſpondet Soci. q. hæres ſcriptus non tenebitur inſolidum ſed pro do drante & hæres legitimus pro rata Trebellianice,ob id cum diſponens intellexerit q. hæres ſcriptus ſolidū preſtaret.dicēdū eſt q. uoluerit teſtari nō codicillari.

Sed iſta ſolutio Soci.& Ias.non uidetur bona.nam ea attenta ſequeretur ꝙ ſemper ſcribens hæredẽ cenſeatur teſtari non codicillari.quia intentio ſcribentis hæredem eſt ꝙ ipſe ſcriptus hæres habeat ſolidum,heres autem legitimus excludatur.

Ideo puto ꝙ alius ſit intellectus illius tex.nã text. ibi non ſe fundat ſimpliciter ſuper legatis,ſed etiam ſuper ſubſtitutione uulgari,per quam euidẽter uidetur apparere ꝙ uoluerit teſtari non codicillari, quia dando ſubſtitutum uulgarem apparet ꝙ ubi hæres ſcriptus hæres eſſe non poſſet,noluit uenire hæreditatem ad hæredem legitimum, ſed ad ſubſtitutum. Plane ſi intentio teſtatoris fuiſſet codicillari uoluiſſet ꝙ ueniret hæreditas ad hæredem legitimum neq; ſubſtitutum uulgarem dediſſet.& ille tex.in.d.§.tractari. eſt notabilis ad hoc & declarans quando quis dicatur uelle teſtari & quando codicillari.Ad quem tex.non aduertit Soci.in l.centurio. col.17.in fi.ff.de uulgar. ubi aliter conatus eſt declarare quando præſumatur quis uoluiſſe teſtari aut codicillari.

Hic tamen aduertendum inquantum dicitur ꝙ de iure antiquo ante mediam iuris prudentiam ſeu ante ius digeſtorum legari non poterat in codicillis, iſtud intelligitur in codicillis factis ab inteſtato nullo condito teſtamento. quia † ubi fiunt codicilli condi- 122 *dito teſtamento & per ipſum teſtamentum confirmati quicquid relinqui poteſt in teſtamento, relinqui poteſt & in codicillis,excepta cauſa ĩſtitutionis.quia codicilli confirmati cenſentur ineſſe in ipſo teſtamen-*

to confirmante.l.2.§.1.& .§.fi.& l.ab inteſtato.ff.de iure codi.qui tex.in.d.§.1.iudicio meo male intelligitur per glo.& Doct.ibi ut merito dubitauerit Ioan. gloſator in poſitione caſus ſecundum glo.ibi.in uer.ſi cum teſtamentum. Sed puto hunc eſſe uerum ſenſum. nam codicilli dependent à teſtamento à quo confirmãtur. Ideo abſurdum uidetur poſſe fieri in codicillis cõfirmatis quod in teſtamento confirmante fieri non poſſet,& ſic ꝙ plus iuris habeat confirmatum quàm confirmans. Vnde capiendo primum caſum quando de tempore teſtamenti ſeruus erat teſtatoris de tempore autem codicillorum alienus. ideo libertas directa relinqui non poteſt in codicillis,quia etiam in teſtamento ſi tunc fieret relinqui non poſſet. Nec obſtat ꝙ de tempore teſtamenti ſeruus erat teſtatoris & ꝙ tunc potuiſſet dare ob id ꝙ datio libertatis uideatur retrotrahi,quia reſpondeo ꝙ retrotrahitio fieri non poteſt propter inhabilitatem extremi à quo cum ſeruus ſit alienus. Similiter capiendo ſecundum caſum quando de tempore teſtamenti ſeruus erat alienus,& de tempore codicillorum erat proprius teſtatoris. Ideo non tenet libertas directo data quia non poteſt tenere niſi ex confirmatione teſtamenti.ſed in ipſo teſtamento confirmante quando conditum eſt, talis libertas directo relinqui non potuiſſet,ergo multo minus in confirmato.& ſic etiam iſto ſecundo caſu intelligitur data libertas alieno ſeruo habita ratione confirmantis quia de tempore actus confirmantis ſeruus erat alienus.& ſi dicatur quare confirmans ideſt

teſtamentum non trahitur ad tempus confirmati ut fingatur conditum teſtamentum de tempore codicillorum. Reſpondeo q; confirmatum bene poſſet trahi ad tempus confirmantis quando de nouo poſſet confirmans facere. ſed q; confirmans habens ſuum tempus determinatũ trahatur ad tempus confirmati hoc uidetur abſurdum & impoßibile, quia eſſet robur & uires petere ab eo qui non habet. Itaq; quando Doct. diſputant an legata de iure antiquo fieri poſſent in codicillis, intelligunt de codicillis qui fiunt ab inteſtato, quia ubi fiunt condito teſtamento uana & ſuperflua redditur quæſtio, nam dicuntur tunc relicta in teſtamento à quo dependent codicilli.

Sed hic dicet aliquis † ſi relicta in codicillis dicuntur relicta in teſtamento, quando fiunt codicilli condito teſtamento; quare etiam hæreditas in codicillis dari non poteſt. nam perinde uidetur ac ſi in teſtamento data eſſet. Reſpondeo q; iſtud eſt impoßibile. quia dando alium hæredem in codicillis reuocaretur datio hæreditatis facta in teſtamento. & ſic teſtamentum fieret nullum, quo caſu non poſſent codicilli per teſtamentum confirmari. 123

Et circa hanc confirmationem † codicillorũ per teſtamentum, aduertendum eſt quòd ſi fiant codicilli ab inteſtato, non quæritur tunc de aliqua confirmatione, ſed ualent ab inteſtato & hæres legitimus tenetur implere contenta in ipſis codicillis. l. ab inteſtato. ff. de iure codicil. ubi uero fiunt codicilli condito teſtamento de iure digeſtorum erat differentia circa con- 124

*to confirmante.l.2.§.1.& §.fi.& l.ab inteſtato.ff.de iure codi.qui tex.in.d.§.1.iudicio meo male intelligitur per glo.& Doct.ibi ut merito dubitauerit Ioan. gloſator in poſitione caſus ſecundum glo.ibi.in uer.ſi cum teſtamentum. Sed puto hunc eſſe uerum ſenſum. nam codicilli dependent à teſtamento à quo confirmãtur.*Ideo *abſurdum uidetur poſſe fieri in codicillis cõfirmatis quod in teſtamento confirmante fieri non poſſet,& ſic q plus iuris habeat confirmatum quàm confirmans.* Vnde *capiendo primum caſum quando de tempore teſtamenti ſeruus erat teſtatoris de tempore autem codicillorum alienus. ideo libertas directa relinqui non poteſt in codicillis,quia etiam in teſtamento ſi tunc fieret relinqui non poſſet.* Nec *obſtat q de tempore teſtamenti ſeruus erat teſtatoris & q tunc potuiſſet dare ob id q datio libertatis uideatur retrotrahi,quia reſpondeo q retrotrahitio fieri non poteſt propter inhabilitatem extremi à quo cum ſeruus ſit alienus. Similiter capiendo ſecundum caſum quando de tempore teſtamenti ſeruus erat alienus,& de tempore codicillorum erat proprius teſtatoris.* Ideo *non tenet libertas directo data quia non poteſt tenere niſi ex confirmatione teſtamenti.ſed in ipſo teſtamento confirmante quando conditum eſt , talis libertas directo relinqui non potuiſſet,ergo multo minus in confirmato.& ſic etiam iſto ſecundo caſu intelligitur data libertas alieno ſeruo habita ratione confirmantis quia de tempore actus confirmantis ſeruus erat alienus.& ſi dicatur quare confirmans idest*

teſtamentum non trahitur ad tempus confirmati ut fingatur conditum teſtamentum de tempore codicillorum. Reſpondeo q confirmatum bene poſſet trahi ad tempus confirmantis quando de nouo poſſet confirmans facere. ſed q confirmans habens ſuum tempus determinatū trahatur ad tempus confirmati hoc uidetur abſurdum & impoßibile, quia eſſet robur & uires petere ab eo qui non habet. Itaq; quando Doct. diſputant an legata de iure antiquo fieri poſſent in codicillis, intelligunt de codicillis qui fiunt ab inteſtato, quia ubi fiunt condito teſtamento uana & ſuperflua redditur quæſtio, nam dicuntur tunc relicta in teſtamento à quo dependent codicilli.

Sed hic dicet aliquis † ſi relicta in codicillis dicuntur relicta in teſtamento, quando fiunt codicilli condito teſtamento; quare etiam hæreditas in codicillis dari non poteſt. nam perinde uidetur ac ſi in teſtamento data eſſet. Reſpondeo q iſtud eſt impoßibile. quia dando alium hæredem in codicillis reuocaretur datio hæreditatis facta in teſtamento. & ſic teſtamentum fieret nullum, quo caſu non poſſent codicilli per teſtamentum confirmari. 123

Et circa hanc confirmationem † codicillorū per teſtamentum, aduertendum eſt quòd ſi fiant codicilli ab inteſtato, non quæritur tunc de aliqua confirmatione, ſed ualent ab inteſtato & hæres legitimus tenetur implere contenta in ipſis codicillis. l. ab inteſtato. ff de iure codicil. ubi uero fiunt codicilli condito teſtamento de iure digeſtorum erat differentia circa con- 124

firmationem an fierent ante teſtamentum uel poſt.nã ſi ante,non confirmabantur per teſtamentum ſequens niſi expreſſe cautum eſſet.l.ante tabulas.ff.de iure codicil.§.non tantum.inſti.de codicil.Sed ubi fiebant codicilli poſt teſtamentum,confirmabantur ipſo iure ſine alia confirmatione expreſſa.l.2.§.fi.l.ſi quis cum nullum.§.teſtamento.ff.de iure codicil.Ratio diuerſitatis erat quia ubi codicilli fiebant ante teſtamentum per teſtamentum ſequens uidebatur receſſum à priori uoluntate.§.1.inſti.quibus mo. teſta. infir. cum ſimil. quæ ratio non militat quando codicilli fiunt poſt teſtamentum.Sed iſtud quòd codicilli facti ante teſtamẽtum non ualeant niſi expreſſe confirmentur per ipſum teſtamentum ſequens correctum eſt per ius nouum.quia ſemper cenſentur confirmati niſi in teſtamento ſequenti reuocentur.d.§.non tantum.inſti.de codicil.Ratio correctionis eſt quia per ſequentem uoluntatem nunquam receditur à prima niſi quatenus neceſſario infertur aut detur repugnantia. ut per Moder.in.l.pactu nouiſſima.C.de pactis.Sed codicilli præcedentes & teſtamentum ſequens poſſunt ſimul ſtare quando diſpoſita in codicillis non mutantur in teſtamento ob id quod non mutatur cur ſtare prohibetur.l.ſancimus. C. de teſtamen.l.præcipimus.in.fin.C. de appella.

125 *Non omitto † circa præmiſſa dum glo. conſiderat tria iura tantum.Bar.autem quattuor quòd pro glo.uidetur tex.in.l.1.iuncta.l.3.in fi.ff.de peti.hæredi.ubi nõ datur medium inter ius.12.tab.& ſſorum*

immo ius ſſorum appellatur nouum ius.

Circa oppo.glo.& Bar.quòd uidetur † adhuc ho 126
die differentia inter libertatem directam & fideicom
miſſariam,inter hæreditatem fideicommiſſariam &
relictam titulo legati.quattuor habentur ſolutiones.
Prima ipſius glo.quòd iſta differẽtia ſit quoad uſum
nominis tantum.quia adhuc hodie dicitur libertas di-
recta & fideicommiſſaria ſed non quoad effectum iu
ris.Idem tenet glo.in.§.ſed non uſq;.inſtit.de lega. &
in.l.2.in uer.actiones.C.com.de lega.dum dicit corre
ctam eſſe.l.cum uero.§.apparet.ff.de fideicom. liber.
Sed iſta prima ſolutio glo. communiter damnatur
per Bar.& Doct. hic, & contrarium eius quod hic
tenet glo.in.l.cum inter ueteres.C.de fid.liber. ut hic
per Ias.col.10.

Sed Rippa hic col.7.nu.23.dicit quod Bar.inad-
uertenter allegauit glo.in.d.l.2.quæ uult quòd immo
ſit differentia inter libertatem directam & fideicom
miſſariam : mirandum eſt de Rippæ temeritate qui
glo.non lecta in ea parte in qua allegatur per Bart.
auſus fuerit Bar.arguere.nam glo.in ſequentibus ſub-
dit quòd dici poteſt correctam eſſe.d.l.cum uero.§.ap
paret à ceſſante ratione eius quod proxime dixerat
ideſt legatum à primo legatario ſtatim non tranſire
in ſecundum.quia ſi tranſiret,primus legatarius repe
riretur ſine commodo conſequenter grauamen non
teneret.Sed iſta ratio dicit glo. ceſſat quando ab hæ-
rede relinquitur fideicõmiſſaria libertas ſeruo, quia
remanet hæres honoratus aliunde cum habeat alia iu

ra & commoda hæreditaria. Ideo contra Rippam *non ſolum obſtat.l.in ciuile.ff.de legibus.ſed etiam temeritas quòd non reſpexerit ad uerba* Bar. *dum dixit gloſam illam dicere correctam eſſe.d.l.cum uero.§.apparet.*

Secunda fuit ſolutio Dy. *quòd iſta exæquatio facta eſt inter legata & fideicommiſſa pecuniaria & ſingularia,per quam ſolutionem declinatur utrunque contrarium libertatis & fideicommiſſorum uniuerſalium quibus legata non adæquantur.Iſtam ſolutionem* Dy.*ſequuntur* Bar.*&* Saly.*ſimpliciter.in.l.1.C. commu.de lega.ſed eam reprobant* Bar.*&* Doct. *hic communiter; & licet non bene declarent*. Dic *quòd* Dy.*male dixit ſequentibus fundamentis*. Primo *quia ſecundum ſolutionem* Dy.*ſequeretur quòd legata nũquam eſſent exæquata fideicommiſsis uniuerſalibus, & tamen iſtud eſt falſum,quia legata uniuerſalia ſunt exæquata fideicõmiſsis uniuerſalibus.ut hic per* Bar.

127 *&* Doct.*cum etiam* † *in legatarium uniuerſale tranſeant iura & actiones actiue & paſsiue.l.cum filius.§.*Lucio.*l.cum pater.§.menſe.& l.ſi quis ſeruum §.fi. cum.l.ſeq.ff.de lega.2.l.mulier.§.fi.ubi glo. &* Doct. *ff.ad* Trebellia.*ſicut tranſeunt in fideicommiſſarium uniuerſalem.l.reſtitute.ff.ad* Trebellia.

128 *Secundo reprobatur* † *iſta ſolutio* Dyn. *quia ſolũ diuerſificat caſus non reddita ratione diuerſitatis ſecundum* Alex.*hic col.7.in prin.quod non ſufficit glo. in.l.ſed & ſi lege.§.item ſi rem diſtraxerit.ff.de peti. hæredi.nam ratio dicitur lex communis ad omnes ca*

ſus.c.intelligentia.de uerb.ſigni.c.conſuetudo.1.di.Calderi.in conſi.1. in ti. de regular. ob id diuerſificanda eſt ratio non adducenda diuerſitas caſuũ.& ſic oportebat Dy.reddere rationem diuerſitatis cur ſecus in legatis aut fideicommißis pecuniarijs quàm libertatis.Immo uidemus æquiparari legatum pecuniarium fideicommiſſo libertatis quando eadem eſt ratio in utroq;,ut quia legatur res aliena aut hæredis, ut hic per Bar.& Doct.

Tertio contra iſtam ſolutionem Dyn. Rippa hic col.7.nu.24.adducit tex.in.l.generaliter. in prin.ff. de fideicom.liber.qui tex.nihil facit, quia loquitur de fideicommiſſo libertatis & pecuniario q. æquiparantur ut is poßit relinquere libertatem fideicommiſſariam qui poteſt relinquere fideicommiſſum pecuniarium.ſed nõ de hoc loquimur utrum fideicommiſſum libertatis differat à pecuniario uel contra:ſed loquimur an ſit differentia inter legatum et fideicõmiſſum inter legatũ libertatis & fideicommiſſum libertatis.

Quarta colligitur reprobatio ſolutionis Dyn. ex uerbis Bar.in ſua ſolutione ubi Bar. præſupponit q. etiam libertas fideicommiſſaria ſtatim tranſeat quando noluiſſet teſtator ius patronatus hæredi acquiri. & tamen ſecundum Dy.ſemper eſſet differentia inter legatum & fideicommiſſum libertatis, nec in fideicommiſſo libertas unquam tranſiret immediate. ſed ſolutionem Bar.inferius impugnamus in ſeptima ſolutione quam damus ad contrarium.

Tertia fuit ſolutio Petri q. exæquatio intelligi-

tur facta de legatis ad fideicommiſſa in his in quibus circuitus fideicommiſſorum erat inutilis q̃ non tranſiret ius ſtatim in fideicommiſſarium prout in lega=
129 *tarium. Sed in fideicommiſſo † libertatis circuitus eſt utilis propter ius patronatus in fideicommiſſo libertatis. ſimiliter in fideicommiſſo hæreditatis q̃ ius ſtatim non tranſeat, circuitus eſt utilis propter retentionem quartæ* Trebellianicæ. *Addo tertiam utilitatem ultra* Petrum *propter quæſita medio tempore per ſeruum ante manumiſſionem: quam utilitatẽ conſiderat* Sali. *in. l. 2. col. 2. ante med.* C. *com. de leg. per l. ſi quis ſeruo. infra ti. 1. quæ utilitas procedit ante moram hæredis, quia poſt moram omnia reſtitui debent ſeruo facto libero. ut expreſſe dicitur in. d. l. ſi quis ſeruo.* Ex *qua ſolutione* Petri *concluſio colligitur q̃ adæquatio legatorum & fideicommiſſorum uniuerſaliter facta reſtringitur ut non comprehendat ea in quibus diuerſitas utilitatem afferre poteſt. quod eſt no. ad l.* Iulianus. *ff. de lega. 3.*

Iſtam *ſolutionem* Petri *ſequuntur* Bar. *&* Sali. *in l. 1. & 2.* C. *com. de lega. ut hic per* Alexan. *col. 7. eam etiam ſequuntur* Imol. Alex. *& communiter* Moder. *ut hic per* Ias. *col. 11. in princi.* Sed *eam reprobat* Bar. *hic, quia ea attenta ſequeretur q̃ etiam in alijs legatis & fideicommiſſis remanere deberet differentia quotiens circuitus utilitatem afferre poſſet, quæ utilitas poteſt conſiderari in retentione iuris ſeruitutis aut alterius competentis hæredi in re legata, quod hæres conſeruare poteſt antequam reſtituat ſi*

capiendum ſit de manu eius. ut in l.Papinianus.ff.de ſerui.& in l.ſi ſeruus Titij.infra eo. Similiter utilitas conſiderari poteſt in euaſione pœnæ.l.Imperator.§.1.ff.de lega.2. Circa † quas.ll. Papinianus.& 130
ſi ſeruus Titij.aduerte dũ glo.intelligit in legato condicionali aut in diem ut habeant dubium,nam dubium eſſe poterat etiam in legato puro quaſi teſtator cenſeatur legaſſe etiam ius hæredis. iuxta.l unum ex familia.§.ſi rem.ff.de lega.2 .Similiter dum tex. in.d.l.ſi ſeruus Titij.in fi.uidetur ampliare primum caſum.l. ut procedat etiam in damno dato adita hæreditate. nam immo tunc uidetur minus dubium, quia dici non poteſt q; cenſeatur teſtator uoluiſſe legare ius hæredis quod nondum competebat neq; competijt in uita teſtatoris.

Sed Doct.ſequuntur iſtam ſolutionem Petri, nec obſtat fundamentum Bar.q; idem eſſet in alijs fideicommiſſis in quibus circuitus eſſet utilis, quia Petrus intellexit de utilitatibus ordinarijs & communiter accidentibus,prout in iure patronatus. Sed utilitates Bar. ſunt extraordinarie & caſuales. ut hic per Ias. col.10.in fi.

Confirmo licet Ias.& Doct.non dicant iſtam reſponſionem contra Bar. nam regulam † iuris habe- 131
mus q; ea quæ caſualiter contingunt, non habentur in conſideratione.l.quæſitum.in prin.&.§.fi.ff.de lega. 3 l.generali.§.uxori.ff.de uſufr.lega.l.1.ubi Ias.poſt alios.C.de uerb.ſigni.Deci.in conſi.472.col.3. in tertio dubio.Ideo ſi nauis caſualiter impellitur in aliquẽ

locum,non ex propoſito,gabella ibi non ſoluitur.Bal. in conſi.54.quæritur an Florentini.lib.4. Immo contra Bal.facit tex.quem ipſe allegat pro ſe contra Petrum in.d.l.Imperator.§.1.ubi tex.expreſſe uult q utilitates caſuales,de quibus ibi ſi legatarius ex pecunia legata queſtum magnum facit aut pœnã euadit, non habeantur in conſideratione ut per eas grauari legatarius poßit.& ſic tex.ille retorquetur licet Doctores non dicant.

Secundo reſpondeo ad fundamentum Bar. contra Petrum ſuſtinendo ſolutionem Petri.nam Petrus habuit reſpectum ad utilitatem circuitus quæ peritura eſſet.niſi dato circuitu & impeditus ſit tranſitus libertatis ipſo iure.Sed iſta iura ſeruitutum non pereunt licet tranſeat dominium rei legatæ ipſo iure. immo retorquetur fundamentum Bar.contra eum. nam Bar.uult utile eſſe hæredi q fideicommiſſum particulare ſtatim non tranſeat propter conſeruationem ſeruitutis aut alterius iuris quod extinguitur aut confunditur per aditionem hæredis cum res ſua nemini ſeruire poßit.l.utifrui.ff.ſi uſusfruct. peta. cum ſimil. Sed immo uidetur utilius hæredi q dominium ſtatim tranſeat,quia tunc non inducitur confuſio ex quo dominium nunquam fuit acquiſitum hæredi. ut uoluit glo.in.d.l.Papinianus. & in.d.l.ſi ſeruus Titij. dum intelligit tex.in legato condicionali aut in diem. & ita contra Bar.retorquent Moder.ut hic per Rippã nu.25.& licet Rippa impugnet, tamen ad impugnationem Rippæ ſtatim ego reſpondeo. uerſic. hic ta-

men aduertendum.

Tertio reſpondeo ad fundamentum Bar. q. immo iſte circuitus in alijs fideicommiſsis eſſet inutilis. quia licet † tranſeat dominium in legatarium, non tamen 132 tranſit poſſeſsio.l.cum hæredes.ff.de acq.poſs. Alexã. hic col.11. in fi. nu.26. & in.l.ſi mora.col.2.ff.ſolu. matri.Ideo cum habeat hæres rem aut eius poſſeſsionem,& ius ad rem poterit retinere donec conſecutus fuerit ius ſuum.ut per Pau.de Caſt.in.d.l.ſi ſeruus Titij.per Alex.hic poſt Imol.col.7.circa med.uerſi. & dum Bar.allegat.

Hic tamen † aduertendum circa glo. in.d.l.Papinianus.& in.d.l.ſi ſeruus Titij.dum uoluit confuſionem non induci quando dominium ſtatim tranſiret ex quo dominium rei nunquam fuiſſet penes hæredem.nam contra illam glo. tenet Rippa hic num.25. quia ſaltem dominium uniuerſalitatis fuit apud hæredem licet non rei particulariter alij legatæ per glo. in.l.ſi hæredis ſeruus.infra eo. 133

Sed argumentum Rippæ procederet ſi ageretur de iure uniuerſali, ſed cum agatur de iure particulari unius rei, res illa conſideranda uidetur non ipſa uniuerſitas. nam aliud eſt particularitas, aliud uniuerſitas.§.uniuerſitatis. inſtitu. de rerum diui.l.deprecatio.ff.ad legem Rho. de iactu. Ideo quando agitur de aliquo iure particulari, rem ipſam particularem inſpicere debemus tanquam ſeparatam & abſtractam ab ipſo uniuerſali cum ſeparatorum ſeparata debeat eſſe ratio.l.fi.ff.de calumnia.l.Papinia

nus exuli.ff.de minor.cum ſimil.Secundo contra Rip*pam conſidero* ꝙ *ubi res particularis fuit in ſpecie al teri legata,uirtus uniuerſalitatis operari non debet circa illam rem abſtractam à ſuo genere, quia gene= ralis prouiſio non trahitur ad ea in quibus ſpeciali= ter prouiſum eſt.l.doli clauſula.ff.de uerbo. obliga.* Tertio *cum ſpecies deroget generi reg.generi.lib.6. dico* ꝙ *ipſa res in ſpecie legata conſiderari debet, non ipſum ius uniuerſale hæreditatis . alias ſequeretur* ꝙ *poſſet hæres ratione iſtius uniuerſalitatis hypotheca re rem alteri legatam,aut in ea ius alij conſtituere.*

Quarto *dico* ꝙ *glo.in.l.ſi heredis ſeruus infra eo. per quam monetur* Rippa *, reprobatur ut per* Pau. *de* Caſtro *ibi.*

Ex *præmiſsis infertur* ꝙ *expoſitio* Petri *eſt uera adæquationem eſſe factam in his tantum in quibus circuitus erat inutilis, nec ex tali expoſitione ſequi= tur abſurdum conſideratum per* Bar. ꝙ *remaneret differentia in alijs legatis in quibus uerſarentur uti= litates à* Bar.*cogitatæ.quia tales utilitates non habē= tur in conſideratione tanquam caſuales.Sed iſtam ſo= lutionem* Petri *ego impugno infra in ſeptima ſolutio ne quam trado ad hanc ſecundam oppo.*Bar.

Hic *tamen aduertendum ad duo circa utilitatem* Petri *in fideicommiſſo hæreditatis propter retentio nem quartæ* Trebellianicæ. Primo *uult* Petrus *quòd ideo fideicommiſſum ſtatim non tranſit ſine reſtitu= tione ut ſit locus retentioni quartæ,conſequenter* ꝙ *ſi tranſiret quarta retineri non poſſet . Sed iſta utili=*

tas

tas non uidetur conſiderabilis,quia Trebellianica †*ui* 134
detur reſecare ipſo iure fideicommiſſum uniuerſale,ſi
cut Falcidia *reſecat ipſo iure legata particularia.l.*
Plancius*.ff.ad legem* Falci*.conſequenter hæredis in=*
tereſſe non uidetur ꝗ *tranſeat dominium in fideicom*
miſſarium uniuerſalem ex quo illud non tranſit pro
parte reſecata.& *ſic pro quarta* Trebellianica*.ut de*
clarat Pau*.de* Ca*.in l.*1*.in fi.*C*.ad legem* Falci*.* & *ita*
arguit Imol*.in l.non amplius.§.fi. col.*2*.infra eo. Se=*
quitur Crotus *hic col.*8 *in fi.nu.*17.

Sed Iaco.Nigri *hic col.*16*. tenet* ꝗ *immo* Trebel
lianica non reſecat ipſo iure.allegat Politum *in repe.*
*l.filium quem hebentem.col.*42*.in quarta differentia.*
C*.famil.her.cum non reſecet ipſo iure ſi ſtatim tran=*
ſiret dominium fideicommiſſi uniuerſalis,amplius de
trahi non poſſet.Sed aduerte quia licet tranſiret do=
minium tamen cum poſſeſſio remaneat apud hære=
dem nihil impedit quominus Trebellianica *poſſit re*
ſecare illud dominium & *hæres illum detrahere. itẽ*
attenta iſta ratione ſequeretur ꝗ *dominium in fidei=*
commiſſo uniuerſali ideo non tranſeat ut quarta reti
neatur . quæ ratio non uidetur probabilis ut infe=
rius uidebimus.

Secundo aduertendum eſt circa iſtam utilitatem
Petri*,quia uidetur* † *præſupponere* ꝗ *quarta detra=* 135
hatur ſecundum uoluntatem teſtatoris dum dicit ꝗ
in fideicõmiſſo libertatis circuitus eſt utilis propter
ius patronatus,& *in fideicommiſſo hæreditatis pro=*
pter retentionem quartæ . & *ſic uidetur uelle quòd*

utrunq; competat ſecundum uoluntatem teſtatoris. Et idem ꝙ *detrahatur* Trebellianica *ſecundum uolũtatem teſtatoris tenet* Imol.hic.Io.de Ana.*in conſilio* 67.Corn.*in conſi*.305.*col*.4.ũ o.4. Curtius Senior *in conſi*.76.*col*.5. Deci.*in conſi*.257.*col.fi.* Rippa *in.l. nemo poteſt.col*.10.*in prin.infra eo.et in.l*.1.*in prin. col*.3.*in fi.ff.ad* Trebellia.

Sed in contrarium ꝙ *detrahatur* Trebellianica *cõtra uoluntatem teſtatoris uidetur tex.in l.*Titia . *ubi* Alex.*in primo nota.ff.ad legem* Falci.Idẽ *tenet* Bar. *in conſi*.14.*an ius agendi.col*.1.*in fi.*Pau.de Caſt.*in.l*. 1.*in prin.*C.*ad leg.*Falci.& *in conſi*.109.*dubia in quibus quæritur.col*.1.*poſt med.& col*.2.*ante med. uerſi.& poſito* ꝙ *petens.lib*.1.Sali.*in.l.cum quis. col*.2. *circa prin.*C.*de iuris & facti ignor.*Alexan.*in conſi*. 139.*col*.1.*lib*.1 .Curtius Senior *in conſil.ultimo . ubi atteſtatur hanc eſſe communem opinionem.* Idem *tenet* Soci.*in.l*.1.§.*ſi hæres. col*.2.*in ultimo no.& in.l.* Marcellus.§.1.*col*.3.*circa med.uerſ.& maxime quia dicit.ff.ad* Trebellia.Corn.*ſibi contrarius in conſ*.22. *col*.8 .*in fi.uerſi.& maxime quia* Falcidia.*lib*.2. Ias. *in hac l*.1.*col*.10.*in fi.ubi* Crotus *col*.8.*in fi.* Bippa *ſibi contrarius in.l.in quartam.col*.22.*num*.114 *infra ad legem* Falci.*ex quibus apparet iſtam opinionem eſſe communem.*

Quarta ſolutio ad oppo.glo.fuit Bar.*hic* ꝙ *immo data paritate terminorum non ſit differentia inter legatum & fideicommiſſum libertatis, &* ꝙ *exæquatio legatorum & fideicommiſſorum ſit facta etiam*

in his in quibus circuitus eſt utilis contra Petrum cõ ſequenter q; idem ſit in libertate quod in alijs fideicõ miſſis & legatis.nam in libertate relicta per fideicõmiſſum ius ſtatim non tranſit ratione impoſſibilitatis cum aliter hæres ius patronatus efficax conſequi non poſſit niſi manumittat licet ſit filius.ut hic per cũ hic aduertendum dum Bar. allegat text.in.l.ſeruo.in fi.infra eo.ad probandum q; teſtator relinquens hæreditatem per fideicommiſſum uoluit prouidere hæredi in iure patronatus illa.l.nihil facit.Sed uoluit † allegare tex.in.d.l.ſi quis ſeruo.infra ti.1. quem text. ad hoc citat Sali.in.d.l.2.col.2.C. com. de lega. cuius tex.ratio dubitandi erat quia relictum pecuniæ cedebat ſtatim à morte teſtatoris.l.à Titio.ff.de furtis.et infra uidebimus.Sed tempore mortis teſtatoris legatarius erat incapax quia ſeruus.requiritur autem capacitas tempore cedentis legati.l.cum ita legatur.§. fi.infra ti.1.l.5.in fi.ff.quan.dies lega.ced. Immo in legato puro requiritur capacitas de tempore teſtamẽti.§.an ſeruo.inſti.de lega.nec uidebatur conualidari legatum ex libertate ſuperuenienti obſtante regula Catoniana.d.§.an ſeruo. Sed ratio decidendi eſt quia legatum pecuniarium non ſtatim cedit à morte teſtatoris propter fideicommiſſum libertatis . nam cum libertas competat ſolum ab adita hæreditate cum antea hæres manumittere non poſſit, etiam aliud legatum pecuniarium cedit ab adita hæreditate,& ſimul cum legato libertatis aut eodem modo ut eadem fiat determinatio.& declarat Sali.in.l.unica.§.libertatibus.C.

(right margin, beside "Sed uoluit †"): 136

de cadu.tollen. quod nota pro ampliatione regulæ l. iam hoc iure.ff.de uulga.ut procedat etiam in duobus & diuerſis legatis ut pariter debeant determinari quando alias unum ſine altero non ualeret.

Sed contra iſtam rationem aut ſolutionem Bart. *quare libertas non ſtatim tranſeat ſine manumiſſione hæredis opponit* Ias *hic col.11.nu.49.quia immo cauſatiue ius libertatis eſt apud teſtatorem ut illud ſtatim transferre poſſit ſine manumiſſione hæredis, ergo debet recta uia tranſire in fideicommiſſarium. nec obſtat ratio* Bar. *ꝙ teſtator intendit prouidere etiam hæredi circa ius patronatus cui prouiſum non eſſet ſi ſtatim tranſiret libertas. quia reſpondet* Ias. *ꝙ commodum hæredis uenit in conſequentiam. quia principaliter intendit teſtator prouidere ſeruo ut liber fiat:ergo commodum hæredis quod uenit in conſequentiam non debet impedire tranſitum libertatis.*

Sed iſta impugnatio Ias.*nihil ualet. quia fateor ꝙ teſtator poteſt ſtatim dare libertatem ſeruo ſi uelit, ſed non uult ex quo dat libertatem ſeruo per fideicõmiſſum rogando hæredem ut manumittat.*

Secundo conſidero contra Ias.*nam* Ias. *dicit ꝙ teſtator poteſt ſtatim cauſare libertatem ſi uelit,fateor ſed* Bar.*non loquitur in libertate quin ſtatim poſſit dari,ſed loquitur in iure patronatus quod immediate produci non poteſt niſi medio manumiſſionis ut ſit ius patronatus efficax ac potens. de quo in l.ſi filius. §.1.ff.de fideicom.liber.*

Tertio reſpondeo,nam ꝙ dominium aut ius lega=

ti ſtatim tranſeat hoc fuit inductum fauore teſtatoris quo celererionem executionem uoluntas eius habeat, ob id non debet operari tranſitus contra uoluntatem teſtatoris, quod fieret ſi libertas fideicommiſſaria ſtatim tranſiret priuato hærede contra intentionem teſtatoris. nam etiam in conſequentiam fieri quid non debet contra intentionem diſponentis.

Rippa etiam hic col.8. dicit ꝙ *iſta ratio aut ſolutio Bar. parũ diſcrepat à ſolutione Petri, licet Bart. eum reprehendat, quia etiam Bar. fatetur* ꝙ *circuitus ſit utilis, & ſolum diſcrepat Bar. à Petro in ratione quia Petrus uoluit* ꝙ *remanſerit differentia propter utilitatem circuitus. Sed Bar. conſiderat rationem impoßibilitatis impugnãdo rationem utilitatis. Sed certe uides Bartolum multum à Petro diſſentire. quia ſecundum Petrum ubi circuitus poſſet afferre utilitatem ordinariam & regularem, eſſet differentia etiam in alijs fideicommißis eadem ratione qua in fideicommiſſo libertatis. & ſic Bar. ſolum concordat cum Petro in dicto* ꝙ *circuitus ſit utilis, ſed omnino diſcordat in ratione dicti. quia ſecundum Barto. ex ratione Petri ſequeretur maxima reſtrictio ad regulam adæquationis licet re uera non ſequatur conſiderando utilitates ordinarias ut ſupra.*

Secundo principaliter arguitur contra iſtam ſolutionem Bart. nam ea attenta ſequeretur ꝙ *ubi noluit teſtator ius patronatus hæredi acquiri, ſtatim tranſiret libertas quod præſupponit Bar. ſequuntur Are. & Soci. hic. Sed Ias. hic impugnat col.11. poſt med.*

uerſi item.Bar.uult.& Rippa col.8.nu.27.nam eſſet nimia reſtrictio ad iura requirentia manumißionem in relicto libertatis per fideicommiſſum ſecundũ Iaſ. & dicit Rippa ꝙ ubicunq; in perficiendo legatum deſideratur factum hæredis non tranſit ius in legatarium ipſo iure.Ideo quando legatur res hæredis,non tranſit dominium ipſo iure.l.ſi quis inquilinos.§.1. infra eodem.

Suſtinendo Bar. dici poteſt ꝙ illa manumißio nõ requiritur ad acquiſitionem iuris ſed loco cuiuſdam poſſeßionis ſicut in legatarium licet tranſeat dominium,non tamen tranſit poſſeßio.l.non dubium.C.de lega.Ideo requiritur traditio hæredis loco poſſeßionis & cuiuſdam executionis facti.Similiter ad rationem Rippæ reſpondetur quia ſi tranſit libertas ipſo iure,factum hæredis non requiritur ad perfectionem iuris ſed executionis & poſſeßionis ut ſupra eſt dictum.Sed tamen iſta reſponſio non uidetur bona ex his quæ infra dico in nona ſolutione quam damus ad hanc.2.oppo.Bar.

Tertio argui poteſt contra Bart.ꝙ licet non interſit hæredis propter ius patronatus quando illud non acquiritur, poteſt tamen intereſſe propter alia quæ interim ante competentiam libertatis hæredi acquiri poſſent iuxta.d.l.ſi quis ſeruo.infra tit.1.& no. Sali.in.l.2.col.2.ante med.C.com.de lega.niſi dicas ꝙ
137 omnino manumißio ſtatim fieri debet plane † ſi moroſior ſit hæres cum fiat mora reipſa.d.l.cum uero. §.apparet.ff.de fideicom.lib.ex mora ſua commodum

reportare non debet.l.ancillam. & l.pen. C.de fidei-commu.liber.Aliter tamen infra impugnatur iſta ſo-lutio Bar.

Hic etiam aduertendum dum Ias. reprehendit ſo-lutionem Bar.quia ex ea ſequitur nimia reſtrictio q. ceſſante utilitate iuris patronatus libertas ſtatim trã ſeat.ob id amplectitur Ias.ſolutionem Petri non conſi derans q. eadem reſtrictio ſequitur ex ſolutione Pe-tri.quia ſi circuitus ſit utilis ceſſante ratione Petri, ceſſare debet exæquatio

Quintam ſolutionem ponit Alexan.hic col.7.in fi. uerſi.conſiderabam q. alio modo. nam ſecundum eum ius patronatus non relinquitur expreſſe ſed tacite et in conſequentiam dationis libertatis ob id ſtatim trã ſire non poteſt etiam in alijs legatis aut fideicommiſ-ſis.l.ſeruum filij.§.fi. infra eo. ſecundum communem intellectum,ex quo apparet q. nulla uidetur differen tia inter fideicommiſſum libertatis & alia legata & fideicommiſſa cum iſtud generaliter procedat.

Iſtam ſolutionem Alex. reprobat Rippa hic col. 7.in fi.per tria media. nam hæredi à ſeipſo expreſſe legari non poteſt. quia non poteſt quis eſſe creditor & debitor ſuiipſius.l.ſi ſub condicione.§.fi. ſupra de hæredi.inſtit.l.plane.1.§.ſi duobus. ubi Moder.infra eo.ergo multo minus tacite dicendum eſt q. uoluerit teſtator hæredi à ſeipſo relinquere ius patronatus.l. qui ad certum.ff.locati. & propterea reprehenditur etiam Bar.dum uoluit in eius ſolutione q. teſtator uo luerit relinquere hæredi ius patronatus. Ideo dicit

Rippa col.7.in fi.q ius patronatus acquiritur hære di non ex relicto aliquo expreſſo uel tacito,ſed pro= pter inſtitutionem.

Sed iſta impugnatio non uidetur obſtare ſolutioni Alex.quia non eſt uerum q hæredi à ſeipſo relinqua tur nec capit hæres ius patronatus à ſeipſo immo à lege quæ tribuit ius patronatus manumittenti licet capiat ex facto proprio ipſius manumittentis . alias ſequeretur q nunquam ex manumißione conſequere tur quis ius patronatus cum debeat eſſe diſtinctio per ſonarum inter dantem et accipientem.c.ſi.in fi.de in= ſti. & perinde eſt ac ſi relinqueretur legatum cum onere dandi hæredi.l.qui hæredi.ff.de condi.& demõ.

Sed ultra Rippam ex alio dico ſolutionem Alex. non poſſe procedere.nam Alex.aßignat rationẽ qua= re legatum iuris patronatus ſtatim non tranſeat , ſed de hoc non quæritur ſed illud tractatur quare ſtatim non tranſeat libertas relicta per fideicommiſſum.in li bertate autem principaliter & expreſſe relicta non poteſt procedere ratio Alexan.Neq; dicatur q ſicut ius patronatus ſtatim tranſire non poteſt, ita nec li= bertas.quia hoc modo principale regularetur ab ac= ceſſorio.expreſſum à tacito cum econuerſo ius eſſe de beat.l.ſi legati ſerui.ubi Doct.infra eodem.

Sextam ſolutionem ponit hic Rippa col.3. in ulti mo nota.dicens q Doct.in uanum laborauerunt circa iſtud contrarium quod nullum eſt.quia licet ſit diffe= rentia inter libertatem directam & fideicommiſſa= riam,hoc tamen nihil obſtat huic.l.1.nam per hanc.l.

ſolum uirtus fideicommiſſorũ tributa eſt legatis non econtra uirtus legatorum tributa eſt fideicommiſsis, nimirum ſi effectus libertatis directẽ non competit libertati fideicommiſſarie. Profecto *non poſſum non demirari tantam reſpondentis celeritatem ne dicam præcipitationem. nam licet per hanc.l.1. uirtus legatorum non ſit tributa fideicommiſsis, tamen erogata eſt per alias.ll. fforum. ut hic per* Barto. *&* Doct. *Similiter habita eſt mutua & uniuerſalis exæquatio per ius.*C.*oppoſitio autem eſt generalis reſpiciens exæquationem totam non quatenus ſolum inducta eſt per hanc.l quod patet quia* Bar. *ante hanc ſecundam oppo. primo oppoſuit* ꝗ Iuſtinianus *uidetur nobis ſeruiuiſſe de uento ſi exæquatio generalis & mutua facta iam erat.* Deinde *in ſecunda oppo. dicit* ꝗ *immo adhuc hodie uidetur differentia. & ſic oppoſitio refertur ad ius hodiernum & nouum uerbis minime obſcuris. non etiam reſtringitur ad caſum huius l.1. neq; fatui adeo & ſenſus ita tenuis* Bar. *&* Doc. *fuiſſent* ꝗ *formaſſent oppo. eiuſmodi contra hanc.l.1. ſed directa eſt oppoſitio contra ius nouũ uerbis plus quàm expreſsis.* Impudentiſsime *igitur auſus eſt* Rippa *dicere quòd* Doct. *in uanum laborauerunt circa hanc oppoſitionem.*

Septimam ſolutionem præter alios ſcribentes conſiderabam ad hanc oppo. ꝗ *immo nulla ſit differentia inter libertatem directam & fideicommiſſariam ab alijs legatis & fideicommiſsis. nam † quod dicitur do* 138
minium aut ius legati ſtatim tranſire in legatarium

à morte teſtatoris procedit niſi aliter appareat de uoluntate ipſius teſtantis q̧ noluerit tranſire. Bal. *in l.2. in prin.* C. *ut in poſ. lega.* Alex. *hic col.10 in prin. in fine nu.20. & infra dicemus. Sed quando teſtator mandat ſeruum manumitti & ſic liberum fieri per hæredem rogando hæredem ut manumittat aut libertatem det, apparet de uoluntate teſtatoris q̧ non intendit eum ſtatim liberum fieri ſed per hæredem, ideo non mirum ſi ſtatim libertas non competit etiam ſi nollet teſtator ius patronatus hæredi acquiri. Sed ſcholaris unus fœlicioris ingenij arguebat contra hanc ſolutionem q̧ ea attenta idem uideretur dicendũ in alijs fideicommiſsis particularibus ut ius ſtatim non tranſeat ex quo teſtator mandat reſtitui aut præſtari per hæredem. reſpondeo q̧ diuerſa eſt ratio. nã in alijs fideicommiſsis exprimitur quod tacite inerat ſcilicet præſtari rem ab hærede, quia etiam in legatis præſtanda eſt res ab hærede cum propria autoritate capi non poſsit. l. non dubium.* C. *de lega.* Ideo *expreſsio eius quod tacite inerat, non alterat diſpoſitionem l.3. infra eo. l. non recte.* C. *de fideiuſ. Sed in libertate ſecus eſt quia ſi teſtator mandat hæredi ut manumittat, iſta manumiſsio tacite non includebatur immo ſi de manumiſsione nihil fuiſſet dictum, ſtatim fiebat ſeruus liber citra aliud factum hæredis cum res ſit talis q̧ aliud factũ nõ deſideret aut aliã traditionẽ*

Secundo reſpondeo ad argumentum q̧ in alijs fideicommiſsis pecuniarijs quãdo hæres rogatur quid præſtare aut reſtituere, uerba poſſunt intelligi de nu

da traditione aut executione.l.nunquam nuda.ff.de ac qui.rerum domi. ſed quando teſtator rogat ſeruum manumitti,manumiſſio idem eſt quod dimiſſio à manu & poteſtate plane ſi libertus tranſiuiſſet in ſeruũ, iam à manu & poteſtate dimitti non poſſet, quia nõ entis nullæ ſunt qualitates l.3.ff.de uſufruc.l.eius qui. uerſi.quas uero.ff.ſi cer.pet.l.4.ff.loca.l.ſi ſeruum.§. 1.ff.de actio.emptio.l.adeo.§.q ſi toto.ff.de acq.rerũ domi.Itaq; ſi teſtator uult ſeruum manumitti ab hærede,in neceſſarium antecedens uult q libertas nõ trãſeat,quia ſi tranſiret,ab hærede manumitti non poſſet.quæ ratio non militat in alijs fideicommiſſis, quia poteſt hæres reſtituere rem domino citra aliquam tranſlationem iuris ſi iam tranſlatus ſit.

Ex hac reſponſione infertur quòd ſolutio Bar.ad hanc oppo.nullo modo poteſt ſuſtineri.quia Bar.præſupponit ut dictum eſt in ſua ſolutione q ubi appareret de uoluntate teſtatoris q noluerit acquiri ius patronatus hæredi,libertas fideicommiſſaria ſtatim trãſeat.Sed iſtud uidetur impoſſibile,quia ſi teſtator uoluit q hæres manumitteret,ergo in neceſſarium antecedens noluit q libertas ſtatim tranſiret.

Infertur ex præmiſſis etiam hodie manere differentiam inter libertatem directam & fideicommiſſariam non per rationem Bar.quam ſupra reprobaui, neq; etiam per rationem Petri q circuitus ſit utilis propter ius patronatus.quia idem eſſet ceſſante iure patronatus,ſed quia ita appareat de uoluntate teſtatoris expreſſa & ratione neceſſitatis & impoſſibilita

tis, aliter tamen conſiderando neceßitatem & impoſſibilitatem quàm fecerit Bar. *Concludendum eſt igitur q. in libertate fideicommiſſaria libertas nunquam competat ipſo iure propter uoluntatem teſtantis.*

139 *Secunda differentia † inter libertatem directam & fideicommiſſariam colligitur ex l. 1. & fi. C. qui manu. non poß. quia in libertate directa ut dicatur relicta in fraudem creditorum, duo requiruntur animus fraudandi & euentus q. re uera fraudentur, in fideicommiſſaria autem ſufficit euentus ſolus. In qua re duæ aßignantur rationes diuerſitatis una per glo. in §. in fraudem inſti. quibus ex cau. manu. non li. quia libertas data ab hærede facilius reuocatur. ſequitur* Ias. *hic col. 13. in fi. Sed iſta ratio non ualet, quia eſt eadem cum dicto l. fi. ff. de offi. procura. ceſ. nam iſtud eſt in quo ratio deſideratur cur facilius reuocetur libertas data ab hærede in qua ſufficit ſolus euentus.*

Secunda ratio aßignatur per glo. in d. l. fi. C. qui manu. non poſ. quia libertas directa ſtatim competit ſine ullo hæredis beneficio, fideicommiſſaria autem præſtatur ab hærede qui non tenetur ultra uires hæreditarias l. 1. §. ſi is qui. cccc. uerſi. neminem enim etc. infra ad Trebellia. *Quæ ratio obſcurior uidetur.* Alex. *hic col. 8. uerſi. puto tamen reſpondendum. dicit q. non reperit à ſcribentibus tactum circa declarationem illius glo. Ideo ipſe declarat q. cum hæres non teneatur ultra uires hæreditarias ad legata, non cogitur ſeruum manumittere quando hæreditas ſoluendo non eſt, ſed poteſt creditoribus prius ſatisfacere ex*

quo libertas ſtatim non tranſit. Iſta declaratio Alex. uidetur contra tex.in.d.l.fi.nam Alexan. dum dicit q̧ hæres non cogitur manumittere præſupponit q̧ poſſit ſi uelit quod eſt contra illum tex.ubi q̧ manumitti non poteſt in præiudicium creditorum. Ideo melius declaratur ratio glo.per Sali.in.d.l.fi. quem Alexander non uidit.nam ſicut hæres non tenetur ultra uires hæreditarias, ita æquum eſt q̧ aliquid alienare non poßit in præiudicium creditorum.ſed detrahi debet ante omnia æs alienum ante ſolutionem legatorũ & fideicommiſſorum. Itaq; antequam præſtetur libertas ſeruo detrahendum eſt æs alienum cui diſſoluendo ſi hæreditas non ſufficit,in ſeruo aut eius precio ſatisfieri debet. Iſta ratio ceſſat in teſtatore qui tenetur in ſolidum,ob id non fit teſtatori iſta detractio æris alieni non ſecus atq; ſi inter uiuos manumiſiſſet nimirum ſi euentus ſolus non ſufficit,ſed animus etiam fraudandi ſit neceſſarius.

Ex qua ratione ita declarata infertur q̧ hodie nõ procederet.d.l.fi.C.qui manu.non poß.quando hæres non feciſſet inuentarium.quia tunc tenetur inſolidum ad legata.§.ſancimus.in auctẽ.de hæredi. & falci.& ſic ceſſante ratione ceſſare debet diſpoſitio.l.adigere. §.quamuis.ff.de iure patro.

Sed aduertendum quia contra dictam rationẽ glo. ita declaratam per Sali.uidetur tex.in.l.& ſi debitor. ff.de dona.cau.mor.& in.l.1.§.1.ff.ſi quid in frau.patro.ubi in donatione cauſa mortis & legatis ſufficit ſolus euentus q̧ ceßet conſilium fraudandi creditores

& tamen proueniunt iſta immediate à donatore aut teſtatore ſine beneficio hæredis niſi dicas requiri beneficium hæredis in traditione poſſeßionis.

140 *Sed contra illam differentiam † libertatis directe & fideicommiſſarie quæ conſideratur ob cauſam iuris patronatus opponitur, nam uidetur q licet libertas ſtatim tranſeat ſine manumißione hæredis, æque conſequatur hæres ius patronatus ac per ipſam manumißionem. quia talis ſeruus efficitur libertus orcinus teſtatoris. §. pen. inſti. de ſing. rebus per fid. relic. ergo illud ius patronatus teſtatoris tranſit in ipſum hæredem. Reſpondeo q magna eſt diuerſitas in hoc, nam ſi hæres ſit extraneus, ius patronatus non tranſit ad eum niſi quoad operas officiales aut obſequiales quæ conſiſtunt in non faciendo prout ne uocetur in ius patronatus ſine uenia. l. uenia. C. de in ius uocā. glo. in l. ſi non ſortem. § libertus in glo. magna. ff. de condi indebi. Operæ autem officiales quæ ſunt in faciendo ut in aſſurgendo patrono & reuerentiam præſtando non tranſeunt ad hæredem extraneum. l. liber. C. de oper. liber. Secunda diuerſitas, nam licet filius ſit hæres ad quem tranſit ius patronatus etiam quoad operas obſequiales in faciendo. l. qui manumittuntur. C. de oper. lib. l. 5. C. de obſeq. Tale tamen ius patronatus competens filio ex perſona patris non æque eſt efficax uti illud quod obtinet ex perſona propria quando ipſe manumittit. nam ubi hæres accuſat libertum capitis aut eum in ſeruitutem uocat, non amittit bonorum poſſeßionem contra tabulas teſtamenti liber-*

ti.Secus ubi ius habet patronatus ex perſona defuncti l.ſi filius.§.1.ubi glo.ff.de fideicom.liber.

Ex præmiſſis habentur tres differentiæ inter libertatem directam & fideicommiſſariam. Prima eſt reſpectu iuris patronatus;quod acquiritur ex fideicommiſſo libertatis non q approbem rationem Pet. & Bar. q inducatur differentia propter ipſum ius patronatus.Secunda reſpectu interim quæſitorum p ſeruum ante manumiſſionem. de qua per Sali. in d.l. 2.in prin.col.2.ante med.C.commu.de lega.Tertia de qua in.d.l.1.iuncta.l.fi.C.qui manu.non poſſ.Alias et plures differentias inter libertatem directam & fideicommiſſariam ponit Ias.hic col.13.&.14.quas ipſas non proſequor.

Non ſolum autem † differentia eſt inter legatum & fideicommiſſum in libertate ſed etiam in ſeruitute reali uel perſonali,nam ſi relinquitur uſusfructus aut alia ſeruitus per legatum,ſtatim tranſit ius in legatarium à morte teſtatoris.l.ſi Titio fundus.in uer.uēdicare.ff.de uſufru.lega.& in.l.fi.in uer.uendicare.ff. de ſerui.lega.glo.in.l.3.§.unde ui.in glo.fi.in uer. uendicare.ubi Ang.ff.de ui & ui arma.ſecus ubi relinquitur ſeruitus per fideicommiſſum,quia non ſtatim trāſit ſed oportet q conſtituatur ab hærede ſecundum Ias.hic col.12.ante med.uerſi.ſed aduerte. & col.14. in fi.nu.65.per tex.in.l.3.§.dare.ff.de uſufr. 141

Sed ille tex.in.§.dare.retorquetur contra Ias. nā loquitur in legato, & tamen ſecundum Ias. intellectum quòd ibi ſit neceſſaria conſtitutio, illa require=

retur etiam in legato.

Secundo contra Ias. arguitur, non ſequitur hæres tenetur dare aut tradere rem legatam, ergo ius ſtatim non tranſit. nam hæres tenetur tradere rem legatam licet eius dominium tranſeat, nec ideo minus tenetur hæres ad patientiam erga uſufructuarium ꝙ *ius ad eum tranſierit. nam etiam ſi hæres expreſſe conſtituat uſumfructum, adhuc tenetur ad patientiā quæ tractum ſucceſsiuum habet quamdiu durat uſusfructus. Nec obſtat dictum Ias.* ꝙ *hæres tenetur inducere legatarium uſusfructus in poſſeſsionem, quia ut dixi, non ſequitur ergo ius non tranſit. nam ideo tenetur*
142 *tur inducere † quia non poteſt legatarius uſusfructus legatum apprehendere propria autoritate ſicut & in alijs legatis. Sali. in .l. 1 .col. fi. C. de uſufru. Alex. in conſi. 50. col. 3. in prin. lib. 7. Soci. in conſi. 131. col. 3. in fi. uerſi. nec obſtat quod ultimo loco. lib. 1.*

Tertio contra Ias. arguitur, nam conſtituit Ias. differentiam inter legata aut fideicommiſſa rerum corporalium & ſeruitutum, nec aſsignat aliquam rationem diuerſitatis, quæ diuerſificatio caſuum non attenditur niſi ratio detur diuerſitatis. glo. in .l. ſed & ſi lege. §. item ſi rem diſtraxerit. ff. de peti. hæredi Calderi. in conſi. 1. in titu. de regular. Sed nulla uidetur ratio diuerſitatis quare ius ita tranſire non debeat in ſeruitutibus relictis per fideicommiſſum ſicut in rebus corporalibus. Tantum eſt differentia in modo tradendi ſeu in facto, quia incorporalia actualiter aut corporaliter tradi non poſſunt, ſed fit traditio

per

per inductionem in ſcudum & per patientiam. ut in d.§.dare.

Quarto impugnatur dictum Ias. *nam in legatis æquiparantur corporalia & incorporalia, quia in corporalibus ſicut tranſit dominium ipſo iure, ita in ſeruitutibus.l.ſi partem.§.1.ff.quemadmo.ſerui. amittan.*Bar.*&* Doct.*hic.*Ergo *ille tex. ita diſponens in legato trahi debet ad fideicommiſſum ex quo æquiparantur in omnibus & per omnia.quod procedit etiã in materia correctoria aut pœnali.l.ſi quis ſeruo. cũ glo.fi.C.de furtis.glo.in l.quod uero contra.ff.de legibus.& abunde ſupra dictum eſt in materia adæquationis.*Et *contra dictum* Ias.*tenet* Iaco.Nigri *hic col. 18.circa med.uerſi.ſed tamen* Ias.*hic.*

Ex *præmiſsis abſolutus ſit articulus iſtius libertatis directæ & fideicommiſſariæ in hac ſecunda oppo.* Bar. *ſed quia* Bar. *in hac oppo. etiam arguit de hæreditate & obſcure ſatis loquitur ob nimiam breuitatem,uidendum eſt quomodo intelligatur.nam iſta oppoſitio poteſt intelligi duobus modis,* Primo *q. ſit differentia inter legatum & fideicommiſſum hæreditatis.prout primo loco dicit glo.dum dicit q. appellatur hæreditas fideicommiſſaria non legataria.q.d. quia non dicitur hæreditas legataria,ergo uidetur q. legatum hæreditatis non ſit idem quod fideicommiſſum hæreditatis. Secundo modo poteſt intelligi q. ſit differentia inter legata particularia & fideicommiſſariam hæreditatem ſeu fideicommiſſum uniuerſale. quod uoluit glo.in fi.dum dicit item hæc communio.*

nam glo. ibi neceſſario intelligitur de legatis parti-cularibus ꝙ communionem non habeant cum fideicō miſſis uniuerſalibus ex ll. quas allegat in quibus ſit differentia inter legata aut fideicommiſſa particula-ria & fideicommiſſa uniuerſalia. quia legatarius aut fideicommiſſarius particularis non cogit hæredem ut adeat. fideicommiſſarius autem uniuerſalis cogit. ex alio etiam glo. in fi. debet intelligi in legatis particula ribus, quia alias eſſet ſibi contraria. nam ſtatim dixe-rat ꝙ differētia hæreditatis fideicommiſſarie & lega tarie ſolum eſt quoad nomen. quia non dicitur hæredi tas legataria, tamen effectualiter idem eſt legatum hæ reditatis & fideicommiſſaria hæreditas. Dico igitur *ꝙ* Bar. *in hac oppoſitione debet intelligi ad iſtum ſe-cundum modum ut ſit differentia inter legata particu laria & fideicommiſſa uniuerſalia. & ꝙ* Bar. *ita de-beat intelligi probatur dupliciter, primo dum dicit ꝙ iſtud ultimum ut ſit differentia inter legata & fi-deicommiſſariam hæreditatem uidetur tenere glo. hic ut infra dicam. Sed infra in tertia regula dicit* Bart. *probari per hanc glo. in fi. ꝙ uniuerſalia non ſunt æ-quiparata particularibus nec econtra. Secundo quòd* Bar. *ita debeat intelligi probatur ex l. quam allegat ideſt ex l. fi. C. ad* Trebellia. *aliqui habent ex l. pen. eo dem titu. ſed utraque l. iſtud probare poteſt. nam in l. pen. habetur ꝙ iura fideicommiſſi uniuerſalis non trā ſeunt in fideicommiſſarium uniuerſalem ipſo iure & ſine reſtitutione, niſi in certis caſibus ibi expreſſis. & tamen in legatis aut fideicommiſſis particulari-*

bus tranſit ius ſine reſtitutione.d.l.à Titio.*ff.de fur-tis.*Idem *probatur in.d.l.fi. eodem titu. ubi fideicom-miſſario uniuerſali reſtituitur etiam fideicommiſſum particulariter alij dereliƈtum.ita q tenetur fideicom miſſarius uniuerſalis ſatisfacere fideicõmiſſario par-ticulari,& ſic in fideicommiſſarium uniuerſalẽ tran ſeunt iura etiam paßiue quod non eſt in particulari.l. quædam §.nihil.ff.de eden.l.1.§.ſi hæres.ff ad* Trebel. *rurſus ſi non differrent fideicommiſſum aut legatum particulare & uniuerſale,non reſtitueretur fideicõ-miſſario uniuerſali quod alij particulariter eſt rela-tum,quia à pari non fit uictoria.l.nam & magiſtra-tus.ff.de arbitr.*Itaq; *cum uniuerſale trahat ad ſe par ticulare,appare t q illud eſt potentius particulari.*

Ex *præmißis habentur aut inferuntur tres diffe-rentiæ inter legata aut fideicommiſſa particularia et uniuerſalia.unam ponit glo.in fi. aliæ colliguntur ex d.ll.pen.& fi.*C.*ad* Trebellia.*Prima differẽtia glo eſt quia legatarius aut fideicommiſſarius particularis non cogit hæredem ut adeat ſecus in uniuerſali. Secun da differentia quia in legatarium aut fideicommiſſa-rium particularem non tranſeunt iura aƈtiue & paſ ſiue ſecus in uniuerſalem,& iſte eſt unus inter effe-ƈtus* Trebelliani.*de quibus per glo.in l.in teſtamento.* C.*ad legem* Falci.*Tertia differentia quia in fideicõ-miſſarium uniuerſalem non tranſit ius ante faƈtam re ſtitutionem niſi in certis caſibus, ſecus in legatario particulari.ſed de his latius infra uidebimus in tertia regula* Bar.*ubi* Bar.*cumulat oƈto differentias.*

Ex ſecunda regula Bar.hic col.3.concluſio habe-tur ꝗ legata uniuerſalia ſunt æquiparata fideicom-miſsis uniuerſalibus & econtra.In qua regula Bart. ſe remittit ad dicta per eum in l.ſi quis ſeruum.§.fin. cum.l.ſequen.infra titu.1.In hac regula duo princi-
143 paliter uidenda ſunt.Primum quando † dicatur lega tum aut fideicommiſſum uniuerſale.ſecũdum qui ſint effectus legati uniuerſalis.Circa primum diſtinguen-di ſunt aliqui caſus.Primus caſus eſt quando alicui le gatur tota hæreditas,& ſine dubio iſtud dicitur lega tum uniuerſale.l.nam quod.in fi.ff.ad Trebellia. Et ſi dicatur quomodo legari poteſt tota hæreditas cum uerbum obliquum adiectum uniuerſitati bonorũ non importet inſtitutionem, ut dixi in rubri.ſupra eodẽ. Reſpondeo ꝗ hærede inſtituto poteſt ab eo legari to ta hæreditas.& ita intelligitur iſte primus caſus,quã do autem legat teſtator hæreditatem ſuam alicui ne-mine hærede inſtituto,quid iuris ſit dixi in rubri.

Secundus caſus eſt quando teſtator ab hærede ſuo legat certam partem hæreditatis per quotam,puta di midiam tertiam &c. & idem ut dicatur legatum uni uerſale.d.l.ſi quis ſeruum.§.fi.infra titu.1 l.cogi.§ et generaliter.&.§.ſiquis.infra ad Trebellia.glo.& do cto.in.l.mulier §.fi.ff.ad Trebellia. Bart.hic col.fina. uerſi.ſecundo caſu.& Alex.etiam hic col.8.in fi.Pa. de Caſt.in.l.cum ex filio.in fi.prin.ff.de uulga.Corn. in.l.2.C.com.de lega.Soci.in rubri.ſupra de uulga. in fi.quicquid aliter oblocutus fuerit Crotus hic.col.9 in fi.nu.19.

Tertius caſus eſt † quando legatur aut relinqui- 144
tur per fideicommiſſum hæreditas aut pars hæreditatis alicuius tertij non ipſius teſtatoris, puta ſi teſtator fuerat inſtitutus ab alio tertio & relinquat eius hæreditatem totam uel partem. & tunc dicitur legatum aut fideicommiſſum particulare. l. cum filius. §. Lucio. ff. de lega. 2. d. l. cogi. §. ſed ſi miles. ubi Bart. ff. ad Trebellia. Areti. in conſi. 154 periculoſum. col. 7. uerſi. ex præmiſſis apparet. Soci. in l. 1. in prin. col. 7. circa med. uerſi. præterea ſi pater relinqueret. ff. de uulga. Crotus in rub. ſupra eo. col. 3. ante med.

Quartus caſus eſt quando alicui relinquũtur per legatum aut fideicommiſſum omnia bona, & tunc dicitur legatum aut fideicommiſſum uniuerſale. l. quotiens. §. ſi. ff. de uſufr. l. uxori. 1. ff. de uſufru. lega. d. l. cogi. in prin. ad Treb.

Quintus caſus † eſt quando alicui relinquitur cer- 145
ta pars bonorum, puta dimidia tertia &c. & tunc legatum dicitur particulare. l. cum autem pars. quæ ſequitur. d. l. ſi quis ſeruum. infra titu. 1. d. l. generali. §. ſi. infra de uſufru. lega. glo. & Doct. in l. mulier. §. fin. ad Trebel. Et ſi dicatur quæ eſt ratio diuerſitatis ꝙ ubi relinquitur certa pars hæreditatis dicitur legatum uniuerſale, ſecus ubi relinquitur pars bonorum. Dic ꝙ ratio eſt quia bona intelliguntur deducto ære alieno. l. ſubſignatum. §. bona. l. princeps bona ff. de uerbo ſigni. conſequenter in legatarium certæ partis bonorum non tranſeunt iura actiue & paßiue. & ſi dicatur quare non deducitur æs alienum quando alicui

relinquuntur omnia bona ut ſic dicatur legatum particulare.dic ꝙ ratio eſt quia ſequeretur inconueniens ꝙ legatarius haberet totam utilitatem & apud hæredem remanerent ſola onera . ita Barto. *in.d.l.ſi quis ſeruum.§.ſi.*

Iſte quintus caſus limitatur ut non procedat quādo omnia bona diſtribuerentur per quotas,puta quia relinquatur certa pars bonorum uni,alia alij,& deinceps uſq; ad totum incluſiue.nam tunc iſti legatarij certæ partis bonorum dicuntur uniuerſales ne alias ſi æs alienum deducatur apud hæredem remaneant ſola onera ſine commodo . Ita Barto.*in.d.l.ſi quis ſeruum.§.ſi.Soci.in conſi.82.col.1.poſt med.lib.4.* De*ci.in conſi.237.col.3.uerſi. quinto hoc ſaltem dicendum uidetur.*

146 *Sextus caſus eſt* † *quando relinquitur aliqua res aut certa quantitas pecuniæ . & iſtud dicitur relictū particulare.d.l.nam quod.§ ſi.d.l.cogi.§. & generaliter.& l.ſi hæres ab eo.in ſecundo reſponſo ibi quāuis.ff.ab* Trebellia.*inſtitu.de ſing.rebus per fideicom. relict.in prin.& generaliter relictum particulare dicitur quotiens in legatarium aut fideicommiſſarium non tranſeunt iura & actiones.d.l.nam quod.§.non omnis.*Areti*.in conſi.155.diligenter. col.6.in tertio dubio.*Corn.*in conſ.53.lib.3.Infertur ꝙ ſi hæres grauatur reſtituere quicquid ſupererit de hæreditate deductis oneribus,dicitur fideicommiſſum particulare, ex quo omnia non includuntur ſed excipiuntur onera.*Corn.*in.d.cō.53.p tex.in.d.l.cogi.§.ide quæritur.*

Circa ſecundum † quis dicatur effectus legati uni 147
uerſalis,dic q; effectus eſt quia de legato uniuerſali de trahitur Trebellianica ſicut de fideicommiſſo uniuer ſali.glo.& Docto in.d.l.mulier.§.fina.in glo.fi. infra ad Trebellia.

Permagni autem refert utrum detrahatur Trebellianica an Falcidia propter imputationem.quia in Falcidiam non imputatur niſi quod percipitur iure hæreditario aut inſtitutionis non iure legati ſecus in Trebellianica.l.in quartam.l.id autem.& l.in ratione.2.§.pen.infra ad legem Falci. Secundo fructus percepti iudicio teſtatoris non computantur in Falcidiã in qua conſideratur tempus mortis.l.in quartam.ff. eod.tit.ubi doct.habetur in.l.in fideicommiſſaria.ubi Rippa col.pen.eod.titu. ſecus in Trebellianica.d.l.in fideicommiſſaria.l.mulier.§.hæres.eo.titu.Tertio fru
ctus † non computantur in Trebellianicam liberis 148
primi gradus.l.iubemus.C.ad Trebellia.ſecus in Falcidia ſecundum Iaco.Nigri hic col.27.uerſi.undecima differentia.nu.47.poſt Crotum in rubr.infra ad Trebellia.Sed iſtud puto falſum. nam Falcidia eſt fortior quàm ſit Trebellianica ut ex præmiſſis apparet. & tradit Alex.in conſi.67.col.2.lib.1.Itaq; ſi non ſit imputatio in Trebellianicam,multominus in Falcidiam cum facilior ſit imputatio in Trebellianicam quàm in Falcidiam.Præterea ſi fructus percepti iudicio teſtatoris non imputantur in Falcidiam hæredi extraneo ut ſtatim dictum eſt,quanto minus liberis primi gradus.Et q; diſpoſitio.d.l.iubemus procedat etiam in

Falcidia.uoluit glo.in.l. quod de bonis.§.quod anus. ubi Pau.de Caſt.poſt med.ff.ad.l.Falci.

149 Secundus effectus † legati uniuerſalis eſt quia ex eo tranſeunt iura actiue & paſſiue in legatarium uniuerſalem ſicut in fideicommiſſarium uniuerſalem.d.l. ſi quis ſeruum.§.fi.ubi Bar.in ſummario & col. 2.ante med. uerſi.ſine ergo omnia bona.infra titu.1.Idem tenent glo.& Docto.in.d.l.mulier.§.fi.infra ad Trebellia.Pau.de Caſt.in.d.l.cum ex filio in fine prin.ſupra de uulga.Alex.hic col.8.in fi.uerſi.item dum.glo. dicit.Idem etiam uoluit glo. hic dum dicit ſolum eſſe differentiam nominis inter fideicommiſſariam hæreditatem & relictam per legatum.quia non dicitur hæreditas legataria.ergo in effectu nulla eſt differentia utrum relinquatur hæreditas per fideicommiſſum aut legatum.

150 Tertius effectus † eſt quia legatarius uniuerſalis cogit hæredem ut adeat ſicut fideicommiſſarius uniuerſalis.glo.in.d.l.mulier.§.fi.in glo.fi. & ibi Alexā. col.2.uerſi.ſed per aliam rationem. Bar.in.d.l.ſi quis ſeruum.§.fi.dum dicit q legata uniuerſalia ſunt exæquata fideicommiſſis uniuerſalibus,& q Trebelliano ita locus eſt in legatis uniuerſalibus ſicut in fideicommiſſis uniuerſalibus.

Ex tertia regula Bar.colliguntur octo differentiæ inter relicta uniuerſalia & particularia, ex quibus tres Bar.impugnat.Prima differētia eſt quia pro relicto particulari nō cogitur hæres adire ſecus pro uniuerſali.ut hic per glo.in fi. rationem diuerſitatis

aßignat Bar. *quia uniuerſali reſtituitur uniuerſaliter ideſt fit reſtitutio uniuerſalis quoad omnia iura actiue & paßiue ob id per talem coactionem hæres damnum non ſuſtinet cum amplius non obligatur hæreditati ſeu oneribus hæreditarijs quæ ratio ceſſat in relictis particularibus in quibus iura non tranſeunt.l. quædam.§.nihil.ff.de eden. l.fi. in fi.ff.de contrahend. emp.l.1.§.ſi hæres infra ad* Trebellia.*nec cogitur hæres adire pro relicto particulari licet offerat hæres cautionem indemnitatis cuius fragilitati non tenetur hæres ſe ſubijcere.l.nam quod.in fi.l.qui ita.§.1. infra ad* Trebellia.*& inquantum* Bar.*in hac prima † differentia allegat tex. in.l.apud* Iulianum.*§.antiſtia. ad* Treb.*ille tex.probat arguendo à maiori. nam ſi hæres poſtquam adiuit coacte non obligatur oneribus hæreditarijs quando per eius reſtitutionem iura trāſire non potuerunt in ſideicommiſſarium mortuum pendente condicione,quanto fortius adire non cogetur qnando ante factum conſtat ꝙ iura tranſire non poſſunt in legatarium aut fideicommiſſarium particularem.l.patre furioſo.ff.de his qui ſunt ſui uel alieni iuris.Secundo ex illo tex.colligitur ſingularis limitatio ad reg.ꝙ pendente condicione agi non poteſt.l.cedere diem.ff.de uerbo.ſigni. ut non procedat quando periculū eſſet in mora ſi condicio expectetur nec agitur de præiudicio tertij ut acquiratur ius pendente condicione,ſed tantum ne quærendum pereat.nā per reſtitutionem quæ fit ab hærede coacto pendente cōdicione nullum ius quæritur fideicommiſſario,immo* 151

ſi moritur fideicommiſſarius condicione pendente, adi tio habetur pro non facta quatenus agitur de præiu dicio hæredis nec actiones ullæ tranſire potuerunt in fideicommiſſarium. Itaque conceditur illa coactio & reſtitutio condicione pendente ſolum ut ſaluum fiat fideicommiſſum eueniente fideicommiſſi condicione quod alias perire potuiſſet mortuo hærede ante aditionem & condicionis euentum. Ex quo etiam colligitur comprobatio illius regulæ q; receditur à regulis iuris communis quando mora dãno futura eſt. de quo per Moder. in. l. 1. ubi Ias. col. 20. & ſeq. ff. de offi. eius. & per eundem in. l. de pupillo. §. ſi quis riuos. ff. de op. no. nuncia. quæ regula optime probatur in. d. §. antiſtia. ubi cogitur pendente condicione ob moræ periculum.

Secunda differentia inter relictum uniuerſale &
152 *particulare ſecundum* Dy. *eſt, quia* † *in particulari ſtatim tranſit dominium in legatarium à morte teſtatoris. l. à* Titio. *ff. de furtis. ſecus in uniuerſali. l. reſtituta. l. ſi eius. §. ſi quis. & l. facta. in prin. ff. ad* Trebel. *d. l. à* Titio *logice argumentatur. nam actio noxalis domino non competit contra ſeruum proprium, nec reſtauratur per alienationem ſerui. l. ſi alienus. ff. de noxal. §. an ſeruus. inſtitu. eo. titu.* Amplius *dominium ſuperueniens tollit actionem noxalem quæ non reuiuiſcit ſeruo alienato. ut dicitur in. d. l. à* Titio. *uerſ. & ut maxime quis. quæ uerba ſunt oppoſitiua. quibus præſuppoſitis uidebatur q; hæres noxali iudicio cum legatario ſeruo experiri non poſſet tanquam domi-*

nus ipſius ſerui.ſed reſpondet iuriſconſultus q̃ hæres nunquam fuit dominus. nam aut conſideramus tempus furti ante aditam hæreditatem, & clarum eſt q̃ hæres dominus non erat, aut conſideramus tempus poſt aditam hæreditatem quo caſu hæres efficitur dominus rerum quarum poſſeßionem apprehendit, & tunc ſi dicatur dominium ſuperueniſſe hæredi in ſeruo quem poßidebat,ſublata quidem eſſet actio noxalis.Sed enim dicit tex.q̃ nec poſt aditam hæreditatem factus eſt hæres dominus ſerui, quia dominium eius ſtatim tranſiuit in ſeium legatarium & recta uia à morte teſtatoris.

Sed anteq̃ tractemus †articulũ iſtius ſecũdæ differentiæ uidẽdũ eſt quis effectus cõſiderari poßit utrũ dominium aut ius legati ſtatim trãſeat.Dico effectus plures eſſe.Primus eſt de quo in.d.l.à Titio.nã ſi non tranſiret dominium hæredi quæſitum eſſet nec competeret hæredi actio noxalis.Secũdus effectus de quo per glo.in.l.Papinianus.ff.de ſeruitu.& in.l.ſi ſeruus titij infra eo.nam ſi legatur fundus ſeruiens fundo hæredis & dominium ſtatim non tranſit,inducitur confuſio ſeruitutis,quia fundus ſeruiens cum ſit factus hæredis res ſua nemini ſeruire poteſt.l.utifrui.. in prin. ff.ſi uſusfru.peta.l.in re communi.ff.de ſerui.urb.prædio.l.quicquid.ff.com.præd.quæ confuſio ceſſat dominio ſtatim tranſeunte ad legatarium.Tertius effectus nam ſi legatum ſtatim cedit à morte teſtatoris locum habet regula Catoniana ut legatum ab inicio nullum non reconualeſcat ceſſante impedimento §.an ſeruo, 153

inſti.de lega.ſecus ſi cedat legatum ab adita hæredita te.l.3.ff.de regu.Catonia. & ſic oportet q; capax ſit legatarius de tempore teſtamenti quando cedit legatum à tempore mortis teſtatoris.nec reconualeſcit licet in uita teſtatoris ceſſet impedimentum. Quartus effectus ſi cedit legatum à tempore mortis teſtatoris ſtatim eo mortuo incipiet præſcriptio contra legatarium etiam ignorantem,ſi uero cedit ab adita hæreditate incipiet præſcriptio ab aditione. & niſi cederet aut tranſiret ipſo iure,non curreret præſcriptio ante quæſi tum ius.l ſi partem.§.1.ff.quem. ſerui. amit.no. in.l.corruptione.C.de uſufructu. Sed iſte effectus non placet,quia licet cedat legatum à morte,præſcribi tamen non poteſt ante aditionem cum antea peti non poßit. glo. in.d.l.à Titio.ff.de furtis.in.l.2.ff.quem. dies lega.ce.habetur in.l.uni.§.in nouißimo.C. de cadu.tollen.Ideo non ualenti agere præſcriptio non currit.l.fi.C.de an.excep. Quintus effectus niſi legatum cederet à morte teſtatoris legatarius moriens ante aditionem non tranſmitteret ad hæredem cum nullũ ius haberet ante ipſam aditionem quod tranſmittere poſſet.loquor in relicto particulari.nam in uniuerſali competit ius ante aditionem ſcilicet cogendi hæredem ut adeat cuius ratione iuris fideicommiſſum uniuerſale purum etiam ñon agnitum tranſmittitur ad hæredes.ut habetur per Docto.in.l.cum filio .ſuper glo.in uer.retenturum infra eo.ubi uidebimus ſi ſuperi adſint.Ideo q; legatum cedat à morte teſtatoris introductum fuit ſolum reſpectu tranſmißionis.Proin-

de in legatis non tranſmiſsibilibus ad hæredes non cedit dies nec tranſit ius ante aditam hæreditatem.l.3. ff.quan.dies leg.ced. Doct.in.d.l.*unica.§ in nouiſsimo. & .§.libertatibus.C.de cadu.tollen.*Sextus *effectus cō ſideratur quia tutor poterit tradere fundum legatum ſine decreto iudicis ex quo non dicitur alienare domi nio iā trāslato.l.magis puto.§.ſi fundus.ff.de re.eorū.*

I*ſtis effectibus ita præmiſsis* † *uidendum eſt an differentia* Dy.*ſit uera* ꝙ *relictum uniuerſale & par ticulare differant circa iſtum tranſitum.*In *qua re cō ſiderandum eſt* ꝙ Bar.*reprobat* Dy.*non* ꝙ *dictū non ſit uerum in ſe.nam uerum eſt* ꝙ *fideicommiſſum aut relictum condicionale ſtatim non tranſit.l.ſi eius.§.ſi quis.l.reſtituta.& l.facta.in prin.ff.ad* Trebellia.*niſi in certis caſibus de quibus in.l.pen.C.ad* Trebe.*& ul tra* Dy.*iſtam differentiam prius poſuit glo.in.l.1.§. omnibus.C.de com.de lega.*Sed *uult* Bar. ꝙ *iſtud non procedat ratione alicuius differētiæ.immo uult quòd idem ſit in particulari ut ſtatim non tranſeat quod in uniuerſali ſtante identitate rationis, ut quia aliquid legatur in conſequentiam aut tacite. nam ius ſtatim non tranſit tam in particulari quàm in uniuerſali.l. ſeruum filij.§.ſi.infra eo.ubi legatario uſusfructus ta cite & in conſequens neceſſarium cenſetur legata ſer uitus aditus ad fundum cuius uſusfructus legatus eſt per fundum* Titio *legatum cum aliter non poſſet uſu fructuarius conſequi uſumfructum. & tamen aditus ille ſtatim non tranſit.nam ſi tranſiret non opus eſſet illum redimi per hæredem.*Ideo *autem ſtatim non trā* 154

ſit,quia aditus principaliter legatus non eſt. Iſta ratio ſecūdum Bar.*militat in relicto uniuerſali in quo bona aut corpora particularia coutenta ſub ipſo uniuerſali non ueniunt principaliter ſed tacite cum ipſa uniuerſitate.*

Iſtud dictum Bar.*contra* Dy.*confirmat* Bar. *alio medio.nam dicit* Barto. *ratio quare fideicommiſſum uniuerſale ſtatim non tranſeat eſt quia eius actiones ſemel competierunt ipſi hæredi ob id tranſire ab eo in alium non poſſunt ſine ceßione aut reſtitutione. Sed ubi militat iſta ratio in relicto particulari* ꝙ *ipſi hæredi tanquam legatario aut alij primo legatario actio quæſita ſit,æque illa non tranſit in ſecundum legatarium ſine ceßione l.Imperator.in prin. infra ti. 1.In qua re aduertendum pro intelligentia iſtius rationis aut dicti* Bar.*nam* Bar.*uult* ꝙ *idem ſit in particulari quod in uniuerſali quando actio in uniuerſali ſemel competijt hæredi,& tamen in particulari loquitur quando actio ſemel competijt legatario, ergo non eſt idem ſed diuerſum.nam* Bar.*ſane loquitur, in particulari enim actio hæredi competere non poteſt ut hæredi cum hæres ut hæres legatarius eſſe non poſſit,quia à ſeipſo legari non poteſt.l.plane.§.ſi duobus. infra eo.Ideo* Bar.*cum myſterio loquitur quando actio ſemel competijt legatario ideſt aut hæredi tanquam legatario aut alij legatario.Sed melius conſiderari poteſt* ꝙ *in hoc dicto* Bar. *ponat ſecundam rationem quare in uniuerſali ius ſtatim non tranſeat, quæ ſi militet in particulari,idem in eo erit.*

Iſtud dictum Bar. quatenus impugnat Dy. & quatenus uult Bar. dominium ſtatim non tranſire in uniuerſali quia res particulares ueniant tacite aut in cõſequentiam impugnãt Imol. & Moder. hic ut per Ias. col. 15. nu. 70. per tex. in l. grege. infra eo. & in l. ſi peculium. in prin. infra de pecul. lega. in quibus probatur q; legato iure uniuerſitatis tranſeunt corpora in ea contenta ſtatim licet ueniant in conſequentiam. nã in d. l. grege. dicitur q; grege legato quæ poſtea accedunt ad legatarium pertinent, ergo ſtatim tranſit ius in legatarium, quia alias ad eum non pertinerent. Sed ille tex. neceſſario hoc non probat, quia non ſequitur pertinent ergo iure dominij cum poßit uerificari uerbum pertinent reſpectu actionis perſonalis. l. uerbum illud pertinere. & l. ſciendum. §. ſi. ff. de uerb. ſigni. Doc. in. c. bene. in prin. de appella. Sed melius hoc probatur in. d. l. ſi peculium. in uer. uendicabũtur. Sed aduertendum quia Imol. & Moder. allegant. l. ſi grege. in uer. uendicari. infra eo. quæ etiam probat.

Ias. hic nu. 70. dicit Bar. ſaluari poſſe, quia loquitur in relicto uniuerſali hæreditatis quæ dicitur uniuerſitas iuris. l. hæreditas. ff. de peti. hæredi. Sed tex. in d. l. grege loquitur in uniuerſitate facti. & in. d. l. ſi peculium. loquitur in uniuerſitate mixta facti & iuris. Sed iſta reſponſio Ias. ſolum diuerſificat caſus nõ reddita aliqua ratione diuerſitatis contra glo. in. l. ſed et ſi lege. §. item ſi rem diſtraxerit. ff. de petitio. hæredi. Præterea contra Ias. facit, nam iſta diuerſificatio nõ poteſt procedere in corporibus quæ gregi poſtea ac-

ceſſerunt.nam dici non poteſt ꝙ teſtator principaliter intenderet legare quod adhuc non erat magis in grege quàm in hæreditate,& tamen tranſeunt ad legatarium.d.l.grege.& idem in corporibus aut rebus quæ peculio acceßiſſent.d.l.ſi peculium.

Soci.hic col.3.nu.7.cõſiderat pro defenſione Bar. ꝙ Bar.loquitur in uniuerſitate iuris quæ remanet etiam extinctis corporibus prout eſt hæreditas, contraria loquuntur in uniuerſitate corporum ſine quibus uniuerſitas dici non poteſt. immo ſine eis extinguitur.ob id in tali uniuerſitate corpora cenſentur legata,ſed fateor ꝙ corpora cenſentur legata,ſed non magis quàm in hæreditate.rurſus iſta ratio Soci. nõ uidetur procedere in uniuerſitate peculij quæ conſiſtit etiam in iure & continet iura actiue & paßiue l.peculio legato.& l.ſi peculium.ff.de pecul.lega.ſed fortius contra Soci.facit.nam ſicut uendita hæreditate non agitur de edilitio edicto pro rebus ipſius hæreditatis,ita nec uendito peculio agitur ex edilitio edicto pro rebus particularibus ipſius peculij.l.proinde.ff.de edil.edic.Præterea iſta ratio Soci.non poteſt procedere in augumento quod uniuerſitati acceßit,et quod expreſſe legatum dici non poteſt cum non eſſet de tempore teſtamenti.

Ex præmißis infertur ꝙ prima ratio Bar.quare in uniuerſalibus non fiat tranſitus ipſo iure non uidetur bona,ſed melior uidetur ſecunda ratio Bart.quia in fideicommiſſo uniuerſali actiones ſemel competierunt hæredi.Ideo ab eius perſona auelli non poſſunt ſi

ne facto eius. nam poſtquam bona facta fuerunt hæredis perinde uidetur reſpectu tranſitus ac ſi res aliena aut hæredis legata eſſet. & ſicut teſtator rem alienã aut hæredis ſtatim in alium transferre non potuiſſet ſine uoluntate domini, ita noluit lex illius dominium tranſire & facere quod teſtator facere non potuiſſet.

Et *ſi dicatur quare non fingitur translatum dominium rerum particularium fideicommiſsi ante aditionem ſicut in legato particulari cum aditio poßit ſubſtantiari & conſiſtere in ſolo iure uniuerſali.* Reſpon*deo † q, lex non fingit contra expreſſam uoluntatem defuncti qui uoluit res prius acquiri hæredi, nec plus operari debet fictio quàm ueritas. l. filius. ff. ſi cer. peta. l. liber homo. ff. de acqui. rerum domi. c. litteras de temp. ord. c. debitum de* Diga. *ſed ſecũdum ueritatem fieri non poteſt ut q, uni quis acquiſitum eſſe uoluit alteri acquiratur, ergo nec per fictionem.* 155

Secundo reſpondeo q, una & eadem res non debet diuerſo iure cenſeri. l. eum qui ædes. ff. de uſucapio. Ideo *partes fideicommiſsi debent regulari ſecundum ſuum totum. c. cum non liceat. de præſcriptio. & turpe uidetur partem uniuerſo ſuo non congruere. c. qui contra. 8. di. conſequenter ſicut ius ipſum uniuerſale fideicommiſsi non tranſit ſine reſtitutione, ita nec ſingulæ res ipſius fideicommiſsi, quæ ratio non militat in relicto particulari quod ab aliquo toto regulari non debet cum ſub aliquo toto non contineatur.*

Tertiam *rationem quare fideicommiſſum uniuerſale ſtatim non tranſeat ponit* Sali. *de quo* Moder. *mo*

tionem non faciunt poſt Iaco. & Cyn. in l. 1. in prin. C. com. de lega. quia ſi fideicommiſſum uniuerſale ſtatim tranſiret, hæres non reperiretur honoratus, quo caſu fideicommiſſum non teneret l. ab. eo. C. de fideicõ. Sed iſta ratio non eſt generalis, quia non procederet quando hæres grauaretur reſtituere ſolum partẽ hæreditatis, quo caſu remaneret honoratus in alia.

Et quia iſta materia tranſitus legati ampla eſt & confuſa, ideo ut clarior habeatur faciam regulam cũ ampliationibus et limitationibus. licet examinari etiã poſſet ſuper doctri. Bar. infra dum tractat de actione reali pro legatis ſed tanto breuius ibi inſiſtemus.
156 *Itaq; regula habetur † ꝙ dominium rei legate ſtatim tranſit in legatarium particularem à morte teſtatoris. d. l. à Titio. ff. de furtis. l. ſi ſeruus legatus. ff. de noxal. l. legatum ita. ff. de lega. 2. l. unica. §. in nouiſſimo. C. de cadu. tollen. quod introductum fuit ob cauſam tranſmiſſionis ne alias pereat legatum mortuo hærede ante aditionem, ideo in legatis non tranſmiſſibilibus non cedit dies ante aditam hæreditatem l. 2. & 3. ff. quan. dies leg. ced. & ſi dicatur licet ceſſet fauor tranſmiſſionis, militat tamen fauor in alio quo plures actiones habeat legatarius. Reſpondeo ꝙ actiones non poſſunt moueri per legatarium ante aditam hæreditatem. Ideo ſatis eſt ꝙ tranſeat dominium legati ab adita hæreditate.*

Ampliatur iſta regula ut procedat non ſolum in dominio, ſed etiam in iure ſeruitutis realis. nam tranſit ſeruitus in legatarium recta uia. d. l. ſi partem §.

1.ff.quem.ſerui.amittan.l.fi.ff.de ſerui.lega. glo.in.d. l.corruptionem.C.de uſuf r.Bar.hic col.2.in fi.& Iaſ. col.21.poſt med.uerſi.ſecundo amplia.quod procedit ſiue relinquatur ſeruitus per uiam legati ſeu fideicõmiſſi ut ſupra dictum eſt quicquid aliter tentauerit. Iaſ.col.11.in fi.nu.52.& col.14.nu.65. Sed dicet aliquis regula loquitur de tranſitu à morte teſtatoris. Sed tex.in.d.l.ſi partem.dicit legatum cedere ab adita hæreditate.Solutio quod dicitur in regula tranſire.ius à morte teſtatoris procedit reſpectu tranſmiſſionis in legatis tranſmiſſibilibus ne alias pereant mortuo legatario ante aditam hæreditatem. ab adita autem hæreditate cedunt reſpectu obligationis & petitionis,quia ante non obligatur hæres nec peti poſſunt conſequenter nec præſcribi poteſt ante aditam hæreditatem,quia non ualenti agere præſcriptio non currit.l.1.in fi.C.de annali excep.Ideo in caſibus in quibus legatum tranſmitti non poteſt prout in libertate aut uſufructu aut alio iure perſonali non cedit dies niſi poſt aditam hæreditatem.l.2.& .3.ff.quan.dies leg. ced.fruſtra enim cederet dies à morte teſtatoris cum ad hæredem non tranſeant,nec peti poſſint ante aditam hæreditatem.ut dicit tex.in.d.l.3.no.glo.& Doctо.in.l.uni.§.in nouiſſimo. C.de cadu. tollen. & licet glo.in d.l.2.uelit etiam in ſeruitute reali non cedere diem à morte teſtatoris quoad tranſmiſſionem,tamen reprobatur per Doct.in.d.§.in nouiſſimo.per l.pecoris.cum.l.ſeq.ff.de ſerui.ruſti.præd.

Secundo ampliatur ut procedat etiam in ſeruitute

perſonali uſusfructus.l.ſi Titio fundus.ff.de uſufru.lega.quem tex:ad hoc citat Iaſ.hic col.11.in fi.nu.52. & col.21.poſt med.uerſi.ſecundo amplia. Comprobat
157 bat † Soci.hic col.4.nu.9.nam ſi tranſit ſeruitus realis quæ debetur rei à fortiori perſonalis quæ debetur perſonæ.Sed iſta ratio Soci.retorquetur quia facilius tranſeunt iura realia quàm perſonalia.nam realia tranſeunt cum ipſa re.l.cum fundo.ff.de ſerui.ruſt. præd.perſonalia autem à perſona non ſeparantur.l. pen.ff.eo.titu.facit.tex.in.l.quis ergo caſus.ff. de pecul.Similiter uidemus q actiones reales directe tranſeunt ſimul cum ipſa re.l.ſed ne legatarius.ff.de condi.furti.Bar.& Bal.in.l.fi.C.de lega.Iaſ.in. l. ex legato nominis.C.eo.titu.ſed actio perſonalis directa non tranſit.d.l.ex legato nominis.Intellige tamen hanc ſecundam ampliationem q uſusfructus tranſit ipſo iure ab adita hæreditate.
158 Sed contra iſtam † ampliationem tenet Areti. hic col.11.uerſi.tertio uidetur poſſe limitari.per tex. cũ glo.in ultimo intellectu: in.l.ſi ab hærede.ff.ſi uſusfru.pet.ubi apparet q hæres poteſt conſtituere ſeruitutem in prædio cuius uſusfructus alteri legatus ſit; quod fieri non poſſet ſi ius uſusfructus ſtatim tranſiret in legatarium.& dicit glo.q ideo ualet impoſitio ſeruitutis,quia uſusfructus nondum erat conſtitutus: & licet glo.prius det alios intellectus q legatum eſſet condicionale aut in diem,uel quòd res legata eſſet hæredis.tamen ut dicit Areti. omnes illi intellectus ſunt diuinatiui.

Ad illum tex.reſpondet Soci.q; ibi hæres tenetur ad intereſſe quia non præſtat patientiam, quam tenetur præſtare,licet tranſeat ius uſusfructus.Sed iſta ſolutio Soci.nihil ualet,quia procederet quando hæres poſt acceptum legatum turbaret uſumfructuarium. Sed tex.in.d.l.ſi ab hærede.dicit hæredem teneri pro factis per eum ante petitionem uſusfructus. Secundo iſta ſolutio Soci.non poteſt procedere reſpectu impoſitionis ſeruitutis,quam tex.præſupponit ualere, ſed procedit tantum reſpectu intereſſe. Cæterum ſi uſusfructus ſtatim tranſiret,non teneret impoſitio ſeruitutis in re aliena,ſeu cuius uſusfru.ad alterum pertinet ut ibi dicit glo.Tertio iſta ſolutio Soci.eſt contra illum tex.qui dicit teneri hæredem ad intereſſe deteriorationis non turbationis.

Breuiter opi.Areti.uidetur contra text. in.l.2.ff. quan.dies leg.ced.in.l.ſi Titio fundus.ff.de uſufru.leg. & contra iura alleg.in hac ſecunda ampliatione.nec obſtat † d.l.ſi ab hærede.ff.ſi uſufru.pet.quia debet in- 159
telligi ſecundum priores intellectus.glo. in legato cõdicionali uel in diem.nec dicuntur diuinatiui ex quo ita poſſunt concordari l.non eſt nouum,l. ſed & poſteriores.ff.de legibus.Simile uidemus in duobus ſtatutis quæ uidentur inuicem contrariari q; debent reduci ad concordiam per diſtinctionem ſi fieri poßit, ne inuicem contrarientur.Io.And.poſt Io.Mona.in.c.1. de conſti.lib.6.& in.c.1.de iureiuran. eodem lib.Gemi.in conſi.62.col.2.in fi.& in legibus q; una debeat intelligi ſecundum aliam ne inuicem contrarientur,

tradit Alex.*in.l.cum filio.col.5.poſt med.infra eodẽ.* Præterea *tex.in d.l.ſi ab hærede nihil dicit q̧ ſeruitus legata ſtatim non tranſierit,tantum præſupponit impoſitionem ſeruitutis ualere, ergo debet intelligi eo caſu quo ualere poteſt.l.qui teſtamẽto.ff.de teſta. Sed an procedat iſta ſecũda ampliatio in legato uſus fructus earum rerum quæ uſu conſumuntur,dicam infra in tertia fallentia.*

Tertio ampliatur ut procedat etiã in legato uniuerſitatis corporum.d.l.ſi grege.in uer.uendicari.infra eo.Idem in uniuerſitate mixta.l.ſi peculium infra de pecul.lega.Idem in legato dotis quod æquiparatur legato peculij.Ita Iaco.Nigri *hic col.35.in prin.Sed aduerte contra* Iaco.Nigri. *nam aut legatur dos in aliquo fundo & tunc res uidetur ſine dubio quia ſumus in legato particulari,aut legatur dos in pecunia generaliter, & tunc non tranſit ut infra uidebimus in limitationibus,aut legatur dos ſimpliciter & ſine ulla determinatione alicuius rei aut quantitatis, & tunc minus tranſit.Si autem legatur dos in qua erãt corpora mulieris etiam ſine legato reuertitur dominium ad mulierẽ mortuo uiro.l.in rebus.*C.*de iu.do.*

160 *Quarto ampliatur † ut procedat non ſolum quãdo legatur res particularis, ſed etiam ſi legetur rei uendicatio re poſſeſſa per tertium.nam adhuc ſtatim tranſit dominium in legatarium.* Bal.*in.l.ſi creditoris.*C.*de fideicom.& in.l.1.col.2.*C.*com.de lega.* Ias.*hic col.21.poſt med.uerſi.amplia. duobus modis. &* Nigri.*col.38.ante med.uerſi.tertio amplia. Pro quo*

adducitur tex. in l. ex legato nominis. C. de lega. Per *quam l. apparet* ꝙ *etiam ſi legatur nomen debitoris aut actio perſonalis, tranſit actio utilis ſine ceßione.* Tradit Anchar. *in conſi. 3.* Sed *quid ſi hæres mandat actiones directas aut actionem cedit.* Dic ꝙ *directa ſemper remanet apud hæredem, nec poteſt legatarius intentare directam ſuo nomine. ſed oportet eam intentare nomine hæredis.* Pau. *de Caſt. in l. ſi pecunia. & l. ſequen. infra eo.*

Quinto *ampliatur* † *ut procedat etiam reſpectu* 161 *dominij directi , quod tranſit ſtatim in legatarium l.* Papinianus. *ff. de ſeruitu. d. l. à* Titio. *ff. de furtis. quæ duo iura ad hoc citat* Sali. *in l. 1. §. 1. col. 2. circa med. uerſi. nunc quæro.* C. *com. de lega. probant autem illa iura hoc modo. nam ſi directum dominium maneret apud hæredem & utile tantum tranſiret, confuſa eſſet actio noxalis quæ domino non competit.* Similiter *in d. l.* Papinianus. *iuncta declaratione glo. ſi fundus ſeruiens eſſet legatus pure, non induceretur cõfuſio, quia nullum dominium mãſiſſet apud hæredem, nam ſi maneret directum, induceretur confuſio.* Idem ꝙ *tranſeat dominium directum in legatarium tradit* Bart. *in l. in rem. ff. de rei uendica.* Areti. *in l. 3. §. ex pluribus. col. pen. ff. de acq. poſſeſ.* Et *ſicut tranſit directum dominium in legatarium, ita etiam tranſit directa actio, quia actio realis directa tranſit in legatarium ſingularem ſucceſſorem ipſo iure l. ſed nec legatarius. ff. de condi. furti. ratio quia iura realia non hærent oſſibus noſtris, ſed ipſis rebus.* Ideo *cum rebus tranſeũt.*

Bar.in.l.4.col.2.ff.de ſerui.Bar.& Bald.in.l.fi. C.de lega.Bar.in.l.nemo poteſt. col.3 .infra eo. Ias. in.d.l. ex legato.C.de lega.

162 *Sed dicet aliquis † quæ utilitas reſultat ex hoc utrum tranſeat dominium directum aut utile. Reſpõdeo q, multiplex & hic conſidero q, utile dominium fideicommiſſarij dicitur aduerſari directo ob id dicitur potentius ipſo directo. Bar.in.l.1.ff.de acq.poſſ. Ias.in.l.1.in princ.nu.21.ff.ad Trebellia. Sed tamen*
[illegible] *non eſt adeo potens utile dominium fideicommiſſarij quin dominium directum hæredis maneat alicuius utilitatis prout in iuribus ſepulchrorum & in iure patronatus quæ remanent apud hæredem directum l.quia perinde.ff.ad Trebellia.ubi Bar.& habetur in l.cum filio.infra eo.*

Secunda utilitas propter implementum condicionis.de quo in l.qui hæredi.infra de condi.& demon.

Tertia utilitas habetur in.l.ſi hæres inſtitutus.in prin.infra ad Trebellia. nam ſi fideicommiſſarius rogatur reſtituere hæredi,tranſit fideicommiſſum in heredem habentem iura directa ſine alia reſtitutione. ut ibi no.glo.& Bar.

Quarta utilitas, nam cum tranſeat utilis actio tãtum in fideicommiſſarium uniuerſalem & ſolum utile dominium: utilis actio in multis eſt deterioris condicionis quàm directa.nam actio utilis nunquam infamat ubi directa infamaret. Sali. in.l.1.col.7. circa med.in fi.nu.13.C.de actio.& obligatio.

Quinta utilitas,nam cum fideicommiſſarius ſolum

*habeat utiles actiones & utile dominium ſi illas cedit
aut reſtituit, nihil iuris apud eum remanet, directa
autem ſemper remanet apud cedentem. ut no. in l. ex
aſſe. ff. ad* Trebellia. *Sali. in d. l. 1. col. 8. poſt med. C. de
actio. & obligatio.* Vtilitas *autem an aliquid rema-
neat apud cedentem eſt quia poteſt cedens in certis
caſibus liberare debitorē. ut habetur in l. fi. ff. de trāſa* 162
ctio. & in l. 3. C. *de nouatio.* Eff*ectus alij non breues
conſiderantur inter actiones directas & utiles, ſed
ad præſens explicare non tempus ſuum ſit.*

*Aduertendum eſt etiam dum dicitur ꝙ dominium
utile contrarium directo eſt potentius directo. nam*† 163
*duplex eſt dominium utile quod aduerſatur directo
quoddam eſt quod aduerſatur ex uoluntate habentis
directum & ab eo deriuatur ut in dominio utili fidei
commiſſarij. & iſtud dicitur potentius ut ſtatim de-
claraui. & ideo ſi hæres poſt reſtitutam hæreditatē
agat contra debitorem hæreditarium, poterit debitor
opponere, tu ceſſiſti iura tua fideicommiſſario.* Bar.
in l. facta. § ſi hæres. 1. infra ad Trebellia.

*Quoddam eſt dominium utile quod aduerſatur di
recto contra uoluntatem tamen ipſius directi domini
ut quando acquiritur præſcriptione, & iſtud licet di
catur potentius directo ut præferatur præſcribens
etiam ſi agat contra dominum directum. glo. &* Do
*cto. in l. ſi quis emptionis. C. de præſcrip. 30. uel. 40.
an. Corn. in conſi. 14. col. pen in prin. lib. 3.* Tamen *nō
eſt æque potens ac illud quod acquiritur ſecundum
uoluntatem domini directi.* I*deo tale dominium utile*

quæſitum præſcriptione non extinguit dominium directum ipſo iure. Proinde ſi dominus directus agit cõtra terti um poſſeſſorem, nõ poterit tertius poſſeſſor opponere de utili dominio præſcribentis. d. l. ſi quis emptionis. §. 1. Bal. in conſil. 9. factum tale eſt. colum. penul. lib. 1.

164 *Sexto ampliatur † ut procedat etiam in quaſi dominio ſeu publiciana nam in caſibus in quibus tranſit dominium ſine traditione, tranſit etiam quaſi dominium. l. cum ſponſus. §. 1. ff. de publicia. ubi reſtituta hæreditate uerbo tantum, competit fideicommiſſario publiciana, ratio quia reſtitutio uerbalis quemadmodũ operatur translationem dominij, ita & quaſi dominij. tradit Bar. hic col. fi. Ias. col. pen. & q. ubi tranſit dominium ſine traditione, ibi etiam tranſeat quaſi dominium. uoluit Alex. in conſi. 88. in fi. lib. 2.*

Sed intellige q. legatario competit publiciana ex perſona defuncti quando res non fuit tradita hæredi, nam ex perſona ipſius hæredis competere non poteſt ſine traditione. l. 1. & 2. ubi glo. & Bar. ff. de publicia. Bar. in d. l. cum ſponſus. §. 1. Alex. in conſi. 98. col. 2. circa fi. lib. 2. Et ſi dicatur quæ utilitas conſideratur utrum competat publiciana legatario ex perſona ſua aut ex perſona defuncti modo competat: dico magni referre propter modum articulandi & probandi. nam ubi competit ex perſona legatarij debet articulari & probari de poſſeſſione ipſius legatarij cum bonafide & titulo habili ad translationem dominij, ſed ubi competit ex perſona defuncti, debet articulari

& probari de poſſeßione ipſius defuncti cum bona fi de & titulo eiuſdem defuncti habito ab alio & ipſo legitimo ad acquiſitionem dominij ſi tradens fuiſſet dominus.ita Alex.in.d.conſi.98.col.2.circa med.lib.2.

Septimo ampliatur ut procedat licet res legata eſſet in dominio teſtatoris reuocabiliter, quia adhuc tranſit dominium illud reuocabile.l.ſi fundum ſub cõdicione.§.ſi Titius.ff.de lega.1.ubi Bar.Pau.de Caſt. & Doct.Per quem tex. confunditur dictum Bal.in.l.ſi.ff.de condi.inſti.ubi uult ꝙ dominium reuocabile alteri quæri non poteſt.& Bal. impugnat Areti. licet illum text. non alleget in.l. qui in aliena.§.interdum. prope ſi.ff.de acq. hære.refert Iaco.Nigri hic col.38. poſt prin.nu.65.

Octauo ampliatur ut procedat etiam in dominio rei legatæ uſq; ad certum tempus, quia adhuc tranſit dominium quod durat pro illo tempore,& eo finito reuertitur ad hæredem.l.fi.ubi Docto.C. de lega.au=eten.cui relictum.C.de indicta uiduita.tollen.Iaco.Nigri poſt Crotum hic col.38.uerſi.quarto ampliatur. Sed aduerte quia iſta non uidetur ampliatio. immo minus dubium uidetur ꝙ reuertatur dominium ipſo iure ad eum penes quem ſemel fuit quàm de nouo trãſeat.arg.l.in rebus.C.de iure dotium. & l.ſi hæres inſtitutus.in prin.infra ad Trebellia.

Nono ampliatur ut procedat licet dominium fue=rit acquiſitum mortuo teſtatore completa præſcri=ptione per hæredem uel hæreditate iacente ante traditionem.nam dominium tranſit in legatarium ſine tra

ditione hæredis. glo. & Bald. in l. 1. §. fi. ff. de eo per quem factum erit. quod comprobat Alex. duobus modijs hic col. 10. nu. 22. & Ias. col. pen. nu. 167. & Nigri col. 39 nu. 66.

Contra hanc ampliationem arguit Ias. in l. cum alienam. col. 3. in ſexta limitatione. C. de lega. ſed reſponde q. arg. Ias. procedit in re aliena in qua teſtator nullum ius habet, ſed hic habet quaſi dominium.

Secus tamen in legato rei alienæ emptæ per hæredem, quia licet hæres ſit factus dominus per emptionem & traditionem, tamen dominium non tranſit in legatarium ante traditionem hæredis. Bar. in l. Titio centum in prin. ff. de condi. & demon. dum opponit de l. filiusfamilias. §. diui. infra eo. & ponderat Pau. de Caſt in d. l. Titio centum. Tradit Iaco. Nigri poſt Crotum hic col. 39. nu. 66. ubi rationem diuerſitatis aſsignat, quia ubi perficitur perſcriptio mortuo teſtatore, acquiritur dominium tanquam de re teſtatoris, ſecus in re aliena empta per hæredem quia acquiritur dominium hæredi.

Decimo ampliatur ut procedat etiam de perſona legatarij in ipſum hæredem. nam ſi teſtator legat alicui ad certum tempus, finito illo tempore reuertitur res ipſo iure ad legatarium. d. l. fi. C. de lega.

Vndecimo ampliatur ut procedat licet unum ſit in obligatione legati, & aliud in ſolutione aut facultate ſoluendi. nam tranſit dominium rei legatæ ipſo iure, nec talis facultas ſoluendi aliud impedit translationem dominij l. ſi quando. §. heres. ubi Bar. infra eodẽ,

puta ſi relinquitur fundus & ſi hæres nolit fundum dare,relinquitur pecunia.

Duodecimo *ampliatur* † *ut procedat etiam in legato nominis debitoris aut actionis perſonalis : nam actio utilis ſtatim tranſit in legatarium ſine aliqua ceßione.d.l.ex legato nominis.*C.*de lega.& tamen actio perſonalis utilis regulariter non tranſit ſine ceßione l.cum is.ff.de fideiuß.l. modeſtinus.ff.de ſolutio. l.ſi minoris.ff. de admini. tu.l.alterius.§.fi.ff.de tutel. & ratio diſtra.l.ſi res obligata. in fi. infra eo.l.1.*C. *de actio.& obliga.ubi* Sal.*col.5.in ſeptima oppo.rationem duplicem aßignat .* Et *ſi dicatur quare non tranſit actio perſonalis directa in legatarium ſicut tranſit utilis .* Reſpondeo *q. eadem ratione qua non tranſit dominium rei alienæ, quia teſtator directam transferre non poteſt in ſingularem ſucceſſorem expreſſe cum ab oßibus auelli non poßit.l. quis ergo caſus.ff.de pecul.no.in.l.3.ff.pro ſocio. ob id abſurdum fuiſſet ſi lex diſpoſitum haberet per fictionem quod teſtator ad ueritatem præſtare non poterat.* Ideo *licet hæres mandet directas actiones legatario, illas tamen non exercet legatarius ſuo nomine ſed hæredis, ut ſupra dixi in quarta ampliatione.* 165

Decimotertio poteſt † *ampliari ut procedat non ſolum quando immediate legatur res,ſed etiam quando teſtator mandat rem uendi certo precio, ut facta uenditione per hæredem uel ea habita pro perfecta, ſtatim tranſeat dominium in legatarium tenẽdo opi.* Bar.*in.l.uxorem.§.agri plagam .infra ti.2.quã* Bar. 166

opi.ego ſequor ut infra habetur in quarta fallentia ad hanc regulam.

167 *Limitatur præmiſſa concluſio † ut non procedat in legato tacito ſeu quod tacite uenit aut in conſequẽtiam quod non tranſit ipſo iure ſed traditione aut cõſtitutione hæredis eſt opus.l.teſtatrix.ubi* Pa.*de* Ca. *ff.ſi ſerui.uendi.l.ſeruum filij.§ fi. infra eo.l.damnas eſto.§.1.ff.de uſufr.lega.l.emptor.§.ancilla.ubi* Bar.*ff. de rei uendica.*Bar.*&* Doct.*hic in tertia regula. & dicit Soci.col.4.ꝙ opi.*Bar.*eſt communis. Idem dicit* Rippa *hic col.9. Sequitur* Ias.*col.11.nu.50. Soci.in conſi.41.col.5.in fi.nu.25.lib.4.*Alex.*hic col.7.in fi. uerſi.conſiderabam ꝙ alio modo.* Deci.*in l.traditionibus col.fi.C.de pactis.& dixi in tracta.meo de antiq.tempo.in prima parte.nu.85.fol.49.*

Sed contra iſtam fallentiam arguit Areti. *in.d.l. ſeruum filij.§.fi.per tex.in l.ſi fundum ſub condicione.§.qui fundum.infra eo.ubi ſeruitus tacite legata cõpetit ipſo iure.*Ad *illum tex.reſpondet Soci. hic.col. 4.ꝙ ibi non erat legata ſeruitus tacite.*Immo *apparebat ex uerbis legati ꝙ uolebat teſtator includere ſeruitutem excipiendo uillam aut ædificium per quam exceptionem aut reſeruationem apparet ꝙ non fuit legatus fundus liber.ſed in.d l.ſeruum filij.in fi.legatum ſeruitutis erat omnino tacitum cum cenſeatur legatus fundus qualis eſt,ideſt liber.eandem reſponſionem tacito Soci.tradit* Ias.*in.d.l.ſeruum filij.§.fi.*

Sed aduerte quia in.d.§.qui fundum. nihil dictum eſt de ſeruitute,ideo uidebatur fundus legatus liber.et

reſponſio Soci.ſolum facit q̃ teſtator excipiendo uil lam aut ædificium cenſetur etiam reſeruaſſe aditum, ſed per hoc non dicitur aditum expreſſe legaſſe. nam etiam in.d.l.ſeruum filij.in fi.cenſetur teſtator legando uſumfructum fundi legaſſe ſeruitutem ad ipſum fundum,& tamen non dicitur legatum expreſſum.

Rippa *hic col.9.circa med.dicit q̃ in.d.§.qui fundum.non quæritur an ſeruitus cenſeatur relicta hæredi,ſed potius an cenſeatur adempta credo quod legi debeat.Sed an potius cenſeatur excepta ita q̃ non debeatur ſeruitus ipſo iure uirtute legati ſed uirtute exceptionis uillæ & ſoli,ſecus quando legatur fundus citra ullam exceptionem aut reſeruationem. & hoc modo intelligendo ille tex.uidetur facilis.*

Sed iſta ſolutio Rippæ *non tollit difficultatẽ,quia ea attenta ſequeretur q̃ idem eſſet in exceptione ſolius ædificij ſine ſolo.& tamen tex. ibi uult q̃ in tali exceptione ædificij non debeatur ſeruitus ipſo iure.*Præte*rea ſi bene conſideres,iſta ſolutio* Rippæ *recidit in ſolutionem Soci.*

*Ideo puto aliter poſſe reſponderi q̃ ſit differentia an legetur fundus diſtinctus ab altero fundo licet continuus aut contiguus,& tunc ſeruitus ipſo iure non tranſeat ex quo expreſſe conſtituta non eſt aut legata.& ita procedat.d.l.ſeruum filij cum ſimil.*Aut le*gatur fundus & in eo fundo reſeruatur uilla aut domus in ipſo fundo exiſtens una cum ſolo ipſius edificij, & tunc propter talem intrinſicitatem,quia reſeruatur res exiſtens intus in ipſa re legata debeatur ſer-*

uitus ipſo iure, quæ differentia & declaratio uidetur colligi ex ipſo. §. qui fundum dum facit differentiam inter reſeruationem ædificij ſine ſolo & ædificij cum ſolo. nam quādo reſeruatur ſolum apparet ꝙ uult habere ius in ipſa re aut in ipſo ſolo. & ſane fortius uidetur ius habentis ſuperficiem cum ſolo quàm habentis ſuperficiem tantum.

Secundo contra Bar. adducitur glo. in l. 1. §. 1. in uer. præſtetur. ff. ſi uſuſfru. pet. quæ uult ꝙ uſufructu legato iter tanquam pars ſeruitutis uendicatur, & ſic transfertur ius ipſo iure, quia pars eſſe non poteſt ſine ſuo toto. Sed illa glo. dicit ꝙ uendicatur uſusfructus cum ſuis utilitatibus, & ſic non dicit ꝙ ſeruitus principaliter uendicari poſsit, ſed petitur accesſorie, ut ſi quis in libello uendicet rem cum fructibus & expenſis non per hoc petuntur fructus & expenſe iure dominij.

Tertio adducitur Bar. in l. ſi rem aliquam. col. penul. ff. de acq. poſs. ubi ſi conduco rem meam ſcienter ab eccleſia, transfertur dominium in eccleſiam ex tacita donatione ſicut per expreſſam. ſed dic ꝙ ibi interuenit ficta traditio propter conductionem. quia conductor poſsidet nomine locatoris. l. quamuis. §. 1. ff. de acq. poſs. facit. l. quod meo. eodem titu. & ſic argumētum non procedit quia arguitur de ficta traditione ad fictum titulum, ſeu de tacita traditione ad tacitum titulum. ſed conſtat traditionem efficaciorem eſſe ad transferendum quàm titulum tantum. l. traditionibus. C. de pactis. Præterea ꝙ ex conductione rei ſuæ

transferantur

transferatur dominium,non ita ſimpliciter procedit.

Quarto † adducitur Areti.*in.d.l.ſi rem aliquam.* 168
col.8.ubi etiam tenet contra Bar.*& contra hanc ſecundam fallentiam per tex.in.l.hæc ſi res. & l.ſi culpa.ff.de rei uendi.ubi probatur ꝙ ex titulo tacito & ficta traditione transfertur dominium, quia ſolutio æſtimationis litis eſt titulus tacitus emptionis.l.1.ff. pro emptore.*Ideo *ſi res ſit penes ſoluentem, transfertur dominium ſicut fit ex titulo expreſſo concurrente hac ficta traditione.l.quædam mulier.ff.de rei uendica.Sequitur* Iaco. *Nigri hic col.42.nu.70. Sed reſpondeo ꝙ immo talis titulus emptionis uidetur expreſſus : nam expreſſe agitur quòd acquiratur ſoluenti res, & ob hoc ſoluitur litis æſtimatio. ſed in caſu.d.l.ſeruum filij.in fi.nullo modo agitur ꝙ acquiratur ſeruitus.Secundo reſpondeo ꝙ ſaltem iſta emptio uenit ex ui & natura actus,quo caſu tacita dici non poteſt.*Bar.*in.l.uxorem.§.agri plagam.ff.de leg.3.*Alex.*hic col.9.* Tertio *reſpondeo ut ſupra proxime ꝙ ibi concurrit ficta traditio re exiſtente apud eũ in quem dominium tranſit,nec* Bar.*& ſequa.idem negant re exiſtente apud legatarium ita quòd res illa in qua ſeruitus tacite legatur non ſit legata alteri, ſed pertineat ad hæredem tantum qui tenetur ad ſeruitutem,prout in iuribus allegatis per* Areti. *in quibus res non pertinebat ad aliquem tertium,ſed ad eum tãtum qui accipiebat æſtimationem litis.*

Quinto adducitur † contra Bar.*tex.in.d.l.ſi gre-* 169
ge.infra eo.in uer.uendicari.& in.d.l.ſi peculium in-

ſra de pecul.leg.ubi corpora gregis aut peculij legati uendicantur, & tamen illa expreſſe non legantur, ſed in conſequentiam uniuerſitatis legate. ut probatur in.d.l.proinde.ff.de edil. edic. & in.l.1.C.de euictio.Sed reſpondetur ad iſta iura q in eis corpora contenta ſub uniuerſitate non ueniunt omnino tacite & ex ſola mente, ſed expreſſe ex ui uerborum. quo caſu legatum tacitum non dicitur. Bar.in.l. uxorem.§. agri plagam.infra titu.2. nam ſufficit aliquid eſſe in legato uerbis generalibus. ut expreſſum dicatur.l.fi. C.quod cũ eo.Bar.& Doct.in.l.prætor ait. in prin. ff.de oper.noui nuncia.Ias.in.l. ſi fideiuſſor.§.meminiſſe.col.2.in fi.infra eodem.Sed dictum Bar.& fallentia iſta procedit in legato omnino tacito quoad uerba & quod uenit ex mente tantum.

Sexto tenentes contra Bar.dicunt q opi.Bar non probatur in.d.l.ſeruum filij.in fi.& primo Areti.ibi dicit q ille aditus non debetur uſufructuario iure ſeruitutis,quia ſeruitus ſeruitutis eſſe non poteſt.l.2.§. recto.ff.ſi ſerui. uendi. ſed debetur tanquam quædam commoditas facti quod factum cohæret perſonæ hæredis nec tranſit ad alium.§.ſed cum factum. inſtit.de ſtipul.ſeru.nam ſi eſſet ſeruitus: illa tranſiret. d.l.ſi partem.§.1.ff.quem.ſerui.amit.

Sed ad iſtud argumentum aut ad iſtam reſponſionem Areti.reſpondent Soci.& Ias.hic,licet Ias. Socinum non referat q ſeruitus aditus non quæritur uſufructuario ſed hæredi proprietario qui poſtea præſtat uſufructuario.Sed aliter reſpondeo q uſufructua

rio competit uſusfructus etiam in ſeruitute. nam competit uſusfructus in omnibus partibus totius cuius uſusfructus legatus eſt. glo. in d. l. 1. §. 1. ff. ſi uſusfruct. pet. & ſic non obſtat reg. q. ſeruitus ſeruitutis eſſe non poteſt, quia illud procedit reſpectu proprietatis ipſius ſeruitutis non ratione uſusfructus talis ſeruitutis, ſed legatum uſusfructus tranſit ipſo iure in legatarium ut ſupra uidimus in ſecunda ampliatione. Tertio ego *reſpondeo q. ſolutio* Areti. *confunditur per tex. in. d. l. teſtatrix. ff. ſi ſerui. uendi. ubi non agitur de acquirendo ſeruitutem uſufructuario ſed hæredi proprietario cui tacite legata dicitur à legatario, & tamen non tranſit ſeruitus ipſo iure. & ita ibi ponderat* Pau. *de* Caſtro.

Septimo contra Bar. *q. eius intentio non probatur per. d. l. ſeruum filij. in fi. arguit* Imol. *ibi poſt* Petr. *nã legatum uſusfructus ſolũ cedit ab adita hæreditate. l. 2. ff. quan. dies leg. ced. l. uni. § libertatibus.* C. *de cadu. tollen.* Ideo *legatum ſeruitutis ſtatim trãſire non potuit. cum ante aditam hæreditatem fundus eſſet factus legatarij. d. l. à* Titio. *ff. de furtis. nam tempore cedentis legati uſusfructus, fundus de cuius ſeruitute paſsiua agitur, iam factus erat alienus, rei autem alienæ ſeruitus imponi non poteſt.*

Sed iſtum intellectum Petr. *reprobat* Alex. *in. d. l. ſeruum filij. in fi. & in l. ſi ſocer. §.* Lucius. *col. 1. ff. ſolu. matri. quia poteſt teſtator facere q. ubi res ſemel eſt facta unius, dominium eius transferatur in alium ipſo iure. l. fi.* C. *de lega.* Ad *iſtud arg.* Alex. *reſpondet*

Nigri hic col.40.in fi.q; procederet ſi teſtator expreſ
ſe grauaret legatarium de præſtando aditum.ſecus ſi
tacite.Sed aliter reſpondeo ad.d.l.ſi, q; procedit quan
do ſolum legatur res ad certum tempus,quo finito ceſ
ſat dominium.ſed in.d.l.ſeruum filij.dominiū fuit ſim
pliciter legatum,ideo durante dominio ceſſat . argu.
Alex.& uidetur procedere reſponſio Petri.& ſi di=
cas an non potuit teſtator rei ſuæ apponere legem
quam uoluit,& facere q; ius ſeruitutis ſtatim tranſi=
ret: Reſpondeo q; ſic,ſi expreſſe diſpoſuiſſet. nam ex=
170 preſſum † dicitur fortius & potentius tacito,quia ex
preſſum prouenit ex indubitata mente diſponentis ta
citum autem ex coniecturis.ſed probatio fortior eſt
coniecturis,quia in incertis non certis locus eſt con=
iecturis .l.continuus.§.cum ita.ff.de uer.obli.Et ita in
ſimili & in renūciatione expreſſa q; dicatur fortior
tacita arguit Pau.de Caſt.in conſi.259. circa primū
quæſitum dubitatio uidetur colum.1. in fi. lib.2. &
iſtum intellectum Petri ſequitur Nigri hic col.42.in
fine nu.69.ubi comprobat quia uidemus q; tacita hy
potheca non competit in re alteri legata.l.ſi fideicom
miſſorum.ff.ut in poſ. leg.glo.in.l.1.in uer.multis.C.
com.de lega.Sed iſta comprobatio nihil ualet.nam ta
cita hypotheca non competit quia fieret contra men=
tem teſtatoris q; unus legatarius ageret contra aliū.
ſed q; competat ſeruitus ſine qua uſus legati haberi
non poſſet,hoc eſt ſecundum uoluntatem teſtatoris,et
ob id legatum tantum inducitur.

Octauo ad.d.l.ſeruum filij.in fi.reſpondet Rippa

hic col.9.nu.33.ꝙ ibi ſeruitus non tranſit ipſo iure, non quia dicatur legata tacite aut in conſequentiam, ſed quia dicitur legata ab hærede qui illam præſtare non poterat ſine facto legatarij. Sed iſta ſolutio Rippæ *nihil ualet. nam eſt eadem cum dicto aut oppoſitione, quia iſtud eſt de quo quæritur cur cenſeatur legata ab hærede cuius fundus non erat, & cur non potius cenſeatur legata ab ipſo legatario cui fundus legatus erat ut ſic ſtatim tranſeat. Secundo iſta ſolutio* Rippæ *eſt contra tex. in .d.l.teſtatrix.ff.ſi ſerui.uendi. nam ibi ſeruitus cenſetur legata ab ipſo legatario fundi, & tamen ius ſeruitutis ſtatim non tranſit.*

Nono conſidero ultra alios ꝙ ideo in. d.l. ſeruum filij in fi. & in d.l.teſtatrix. ſeruitus ſtatim non tranſit, quia actio ſemel competijt legatario. nam à primo legatario in ſecundum ius non tranſit ſine ceßione.l. Imperator. *in prin. infra titu.1 nec poteſt ſtatim trãſire in legatarium uſusfructus cum legatum uſusfructus non cedat niſi ab adita hæreditate.d.l.2.ff.quan. dies lega.ced.*

Et tenendo iſtam opi. contra Bar. *non obſtat tex. in d.l.teſtatrix. quia reſpondetur prout ſupra reſponſum eſt ad.d.l.ſeruum filij. ꝙ ibi legatum eſt à primo legatario, nec dici poteſt ꝙ cenſeatur legatum ab hærede, quia ab hærede ſibiipſi legari non poteſt.l.plane.§.ſi duobus.infra eodem.*

Non etiam obſtat tenendo opi. contra Bar. *tex. in d.l.emptor.§.ancilla.ff.de rei uendica. quia reſpondet* Alex. *in.d.l.ſi ſocer.§.Lucius.col.1.ff.ſolu.matri. quòd*

ideo non competit filiæ uendicatio, quia filia poſſidebat. ſequitur Nigri *hic col.40.in fi.Quæ reſponſio uidetur contra glo.ibi.ubi q ex uerbis de quibus ibi ſolum competat filiæ exceptio non etiam quæratur actio eo quia ſolum fuerunt uerba enunciatiua non inducentia diſpoſitionem.Conſidera ſi aliter reſponderi poſſit ad illum tex.q ibi non inducitur aliquod legatum tacitum ſed ſolum filiæ acquiritur exceptio. conſequenter fruſtra quæritur an tranſeat dominium legati quod non eſt.* Præterea *ubi inducitur legatum ex illis uerbis, illud eſt quoad exceptionem tantum, quia non ſunt aliqua uerba diſpoſitiua, nos autem loquimur in legato tacito quod reſultat ex uerbis diſpoſitiuis, prout ex legato uſusfructus uel quando inducitur legatum ex tacita mente diſpoſitiua, prout in d.l.teſtatrix.Sed tamen* Doct. *communiter concludũt q in.d.§.ancilla.inducatur tacitum legatum, pro quo competit non ſolum exceptio ſed etiam actio perſonalis ex teſtamento licet non realis cum dominium non tranſeat in legato tacito ſine traditione.nam ibi fuerunt uerba enunciatiua prolata per modum cauſæ in eo ſuper quo ante diſpoſitum non erat, ob id diſpoſitionem inducunt etiam quoad actionem, ut dixi in tractatu de antiqui. temporis in prima parte nume. 83.fol.48.*

171 *Secundo fallit † dicta regula ut non procedat quando conſeruatur legatum de iure ſpeciali, puta quando hæres repudiat ex teſtamento nec adit ab inteſtato in fraudem aut accepta pecunia ut hæreditas*

ueniat ad alios.nam conſeruantur legata per edictum prætoris.ff.& .C.ſi quis omiſſa cau.teſta. Ita Bal.& Sali.in.l.fi.C.ſi quis omiſſa cau.teſta.quos refert Alexan.hic col.13.& licet Nigri hic col.42.in fi.dicat q; Alex.infideliter Baldum refert.Dico q; ipſe Nigri infideliter Alex.refert,nec eius uerba conſiderauit maxime col.14.uerſi.reſtat reſpondere.ubi Alex.expreſſe loquitur quando hæres dolo non adijt hæreditatē. Addo q; dictum Bal. & Sali.ſequitur Soci. in.l.ſi ex toto.in prin.col.1.in fi.infra eodem.Ad idem Alexan. allegat Ang.in.l.1.§.lex Falcidia.ff.ad legem Falcid. ubi q; in caſu.l.mulieri & Titio.infra de condi. & demon.in legato non tranſit ſtatim dominium ex quo conſeruatur de iure ſpeciali remiſſa condicione ſi non nupſerit ſpeciali fauore matrimonij.

Sed contra iſtud dictum Bald.& Sali.& Ange.tenet Alex.hic col.13.per quattuor fundamenta.Primo per tex.in.l.1.in prin.C.com.de lega.ubi q; pro legatis pro quibus prodita eſt actio perſonalis etiam competit rei uendicatio & hypothecaria . Sed reſpondeo ad illum tex.tenendo opi.Bal.& Sali. quòd loquitur quando competit actio perſonalis de iure communi non de iure ſpeciali de quo non cenſetur cogitatum. ſecundo q; non procedit quotiens agitur actione perſonali ex delicto ex quo non oritur actio realis nec hypothecaria.per glo.in.l.reſcriptum.in uer.hypothecas.ff.de pactis.Sed ad iſtud ſecundum reſpōdet Alex. col.14.ut infra uidebimus.

Secundo monetur Alexā. contra Bal.& Sali.per

tex.in l.1.C.com.de lega.aliter inducẽdo.nam ibi ideo concedit Imperator hypothecariam, quia teſtatores quandoq; illam concedunt & ſic uult ꝙ perinde habeatur ac ſi teſtator conceßiſſet quo caſu ſine dubio competeret. Sed reſpondeo uerum eſſe argumentum quando lex concedit hypothecam, ſed iſtud eſt de quo quæritur an lex concedat. & dicitur ꝙ non quando conſeruantur legata de iure ſpeciali.

Tertio *arguit* Alex.*quia ſi uerum ſit dictum* Bal. *& Sali. ſequeretur ꝙ in caſibus in quibus competit actio in factum quando condicio habetur pro impleta de iure ſpeciali. de quibus per* Bar.*in l. in teſtamento. in fi. infra de condicio. & demon. nunquam competeret rei uendicatio & hypothecaria.* Ad *iſtud reſpõdeo ueram eſſe conſequentiam, & iſtud eſt de quo agitur quod tamen procedit quando ſit conſeruatio legati ex eo ꝙ condicio habetur pro impleta, cõtra uerba & mentem teſtatoris. prout in. d. l. mulieri &* Titio. *ſecus ſi ſecũdum uoluntatem & mentẽ teſtatoris.*

Q*uarto monetur* Alex.*quia attento dicto* Bal. *et* Sali. *ſequeretur ꝙ ubi conſeruantur legata per auctẽn. ex cauſa. C. de lib. præter. etiam idem eſſet ꝙ non competeret rei uendicatio nec hypothecaria. Sed reſpondeo ꝙ per auctẽn. ex cauſa. non ſit conſeruatio legatorum de iure ſpeciali fauore aliquorum, immo generaliter quoad omnes legatarios, & ſic de iure cõmuni. ut dicit* Ias. *hic col. 18. uerſi. ſecundo amplia.*

Sed ultra Alex.*aliter impugno dictum* Bal. *&* Sali.*nam licet conſeruatio legatorum quæ ſit ex titulo*

ſi quis omiſſa cau.teſta.uideatur de iure ſpeciali,tamẽ fundatur in uoluntate teſtatoris expreſſa qui uoluit legata præſtari. Ideo *cum militet ratio inductionis realis actionis & hypothecarie quæ inductæ ſunt ad maiorem efficaciam uoluntatis teſtatoris,militare debet & ipſa diſpoſitio l.illud.ff.ad legem* Aquil.*nec obſtat.d.l reſcriptum.cum glo. quia reſpondeo . ut per* Alex.*hic col.*14.*Sed ultra eum reſpondeo* ꝙ *niſi competeret actio realis ſequeretur* ꝙ *melior eſſet condicio delinquentis contra tex.in.c.contingit.de dolo & contu.c.eum qui.de præben.lib.6.*

Nec *obſtat.d.l.mulieri &* Titio.*allegata per* An*ge.quia ibi illa conſeruatio legati inducitur ſpeciali fauore matrimonij contra expreſſam uoluntatem teſtatoris non mirum ſi ceſſant priuilegia inducta ex præſumpta mente teſtatoris ad maiorem eius firmitatem.nam ſi competerent priuilegia, inducta ad unũ effectum operarentur contrarium contra.l.legata inutiliter.infra eodem.*

Ex *qua declaratione infertur* ꝙ *licet* Alex.*reprobet* Ang.*in.d.l.*1.*§.lex* Falcidia,*tamen uidetur* Ange. *bene locutus.quia ut dixi,in.d.l.mulieri &* Titio.*cõſeruatur legatum contra mentem diſponentis. ob id fieret pluſquam abſurdum ſi haberet priuilegia inducta ad conſeruandum ipſam uoluntatem.*

Tertio *fallit* † *regula prædicta ut non procedat in legato uſusfructus earum rerũ quæ uſu conſumuntur etiam præſtita cautione per legatarium de reſtituendo tantundem in genere . nam adhuc requiritur* 172

traditio aut conſtitutio hæredis. Ita Anchar. in conſi. 368. dubium principale. quod tamen eſt conſil. Petri de Matheſila. per tex. in l. ſi tibi uini. ff. de uſufru. earũ rerum quæ uſu conſ.

De hac tertia fallentia dubitat Alex. *hic col. 9. in fi. nu. 20. per tex. in. l. fi. ff. de uſufru. earum rerum quæ uſu conſu. ubi q̃ proprietas cenſetur legata per teſtatorem, ſi proprietas eſt in legato non uſus tantum, ergo facta oblatione cautionis per legatarium de reſtituendo tantundem in genere, legatum habetur pro puro & perfecto, conſequenter debet tranſire dominiũ. per doctri.* Bart. *in. d. l. uxorem. §. agri plagam. ff. de lega. 3. Et licet illa doctri.* Barto. *uideatur reprobari per* Alex. *& alios in l. ſi fideiuſſor. §. 1. infra eodem. tamẽ illud eſt quia in caſu* Bar. *res ipſa, de cuius dominio quæritur, non erat in legato ſed factum uenditionis, ſed ubi res fuiſſet in legato, tranſiret ſtatim dominium poſtquam contractus eſt perfectus aut habetur pro perfecto. ſecundum* Alexã. *in. d. §. 1. licet* Ias. *hic col. 21. in fi. ſimpliciter dicat q̃ illa doctri.* Bart. *in. d. §. agri plagam. non facit pro* Alex. *tanquam cõmuniter reprobata. Præterea* Alex. *ſolum uoluit allegare* Bart. *in hoc q̃ facta oblatione cautionis legatũ dicitur purum, ſicut in caſu* Bar. *oblato precio uenditio habetur pro pura & facta.*

Soci. *autem hic col. 4. uerſi. ſecundo limita. uidetur dormiendo ſcripſiſſe. nam ſuſtinendo* Anchar. *dicit q̃ dominium non tranſit ipſo iure niſi præſtita cautione. & reſpondet ad tex. in. d. l. fi. ff. de uſufr. earum re-*

rum quæ uſu conſ. q licet proprietas ſit legata, tamẽ non tranſit ante præſtitam cautionem, nec ſequitur teſtator legat fundum, ergo dominium ſtatim tranſit, præſtita autem cautione dominium ſtatim tranſit. nec Anchar. hoc negaſſet. Neſcio quorſum tenderet ſpiritus Soci. quando ita ſcripſit. nam uult defendere Anchar. quaſi Anchar. uoluerit tranſire dominium ſtatim præſtita cautione ſine alia traditione hæredis. & tamen iſtud eſt quod Anchar. expreſſe negat per tex. in. d. l. ſi tibi uini. Similiter Soci. uult impugnare Alex. quaſi dixerit Alex. tranſire dominium ante cautionem, cum dixerit Alex. illud tranſire demum præſtita aut oblata cautione. & q ea præſtita non ſit neceſſaria traditio hæredis. & ſi Soci. uoluit neceſſariã eſſe præſtationem cautionis nec ſufficiat oblatio, fateor hærede acceptante, ſed eo recuſante dico q ſufficit oblatio per doctr. Bar. in. d. §. agri plagam.

Tenendo opi. Alex. punctus eſt & † difficultas in 173
reſpondendo ad tex. in. d. l. ſi tibi uini. ubi tex. dicit q proprietas debet ad legatarium transferri. Sed reſpõdeo q tex. non dicit quomodo & qualiter transferri debeat, ideo debet intelligi q debet transferri prout iure diſponitur ideſt ipſo iure cautione præſtita. qua præſtita aut oblata quando hæres recuſat acceptare nulla uidetur ratio diuerſitatis inter legatũ proprij uſusfructus & improprij. Immo maior uidetur ratio tranſeũdi ipſo iure in uſufructu improprio in quo cenſetur legata proprietas quàm in proprio in quo proprietas non cedit. quæ reſponſio colligitur ex mẽ

te & uerbis illius tex. dum dicit q́ proprietas debet transferri petendo cautionem.nam dicit tex.& ab eo cautio deſideranda eſt,& ſic transfertur proprietas per uiam cautionis.nam uerum eſt q́ proprietas trāſferri debet,nec illa translata dicitur ante præſtitam cautionem,non tamen dicit tex.q́ præſtita cautione alia translatio ſit neceſſaria.

Secundo reſpondeo q́ ille tex. non dicit q́ translatio proprietatis fiat ab hærede ſed ſimpliciter q́ debet transferri,ergo debet intelligi ſecundum alia iura.ſ.ipſo iure & ſenſus illius tex. eſt q́ in legato talium rerum transfertur etiam proprietas.quo autem tempore transferatur tex.non loquitur.

Sed contra Alex.tenet Ias.hic col.21.in fi. nume.
174 *104.per † tex.in.l.1.§.ſi decem quæ in archa.ff. ut legata.nomi.cau.ubi quando alicui legantur decem quæ in archa ſunt & eorundem decem uſusfructus alteri, proprietas tranſit in legatarium proprietatis, fructuarius autem petit uſumfructum quinque tantum. & dicit ibi Bar.q́ licet in tali legato ueniat proprietas,illud non eſt proprie ſed ex quadam neceſſitate, quia aliter fieri non poteſt.ideo cum intentio legantis dirigatur ad proprietatem ſed ad uſumfructum, non competet rei uendicatio pro tali legato introducta ex præſumpta mente teſtatoris .ut dicit tex. in.l. 1.C.com.de lega.& ita illum tex.adducit Ias.ſed ante Ias.illum tex.adduxit Areti.hic col.11.*

Sed aduerte contra Anchar.ſeu uerius Matheſila. Areti.& Ias.nam poſito q́ in legatarium talis uſus

ſructus non tranſeat niſi ex neceßitate, tamen non ſe-quitur quin poſt præſtitam cautionem ius talis uſus fructus tranſire debeat qualecunque illud ſit ſicut trã ſit ius ueri & proprij uſusfructus & ſeruitutis rea-lis, nec uidetur neceſſaria alia traditio hæredis, quia præſtatio cautionis habetur loco traditionis, & ea præſtita poteſt uſufructuarius ſtatim agere ſuper iu ribus concernentibus proprietatem .l.1. in fi.ff.uſu-fructua.quem cau. ibi omnem curam rei ſuſcepit.l.1. in fi.ff.de op.noui nuncia.Igitur ſi experitur uſufru-ctuarius ad commodum proprietatis ne pereat aut deterior fiat, multo magis debet poſſe experiri ad cõ-modũ propriũ pro iure ſuo. arg.l.præſes.C.de ſerui.

Secundo pro hoc uidetur caſus in.l.uxori.1.ff.de uſufru.lega.ubi uſufructuario omnium bonorum præ ſtatur fenus nominum ex contractu defuncti deſcen-dentium poſt præſtitam cautionem, nec uidetur bona expoſitio glo.ibi præſtabitur ſcilicet ab hærede, im-mo debet exponi præſtabitur ſcilicet à debitore.

*Tertio uſusfructuarius poſt impletam ſatisdatio nem debet fructus percipere à ſeipſo non de manu hæ redis.ut no.in.l.fundi.ff.de uſufru. lega. & maxime in perceptione fructuum rei incorporalis in qua ſola patientia habetur pro traditione.l.quotiens.ff.de uſu fru.*Per *quæ tria fundamenta ita tenet* Anchar.*in con ſi.3.nec dicatur* Anchar.*ſibi contrarium quia illud conſi.368.non eſt* Anchar *. ſed* Petri Matheſila. Sed *quod dicit* † Anchar.*poſſe uſufructuarium capere* 175
uſumfructum à ſeipſo poſt ſatisdationem non placet,

quia poſſeßio legati non capitur propria autoritate .l.non dubium.C.de lega.quæ.l.procedit etiam in uſufructuario ut ſupra dictum eſt circa intellectum.l.3. ff.de uſufru.Sed certe licet capiatur poſſeßio de manu hæredis non propterea fit quominus tranſeat proprietas ipſo iure etiam in uſufructu,ut ſupra diximus in ſecunda ampliatione.

Quarto etiam mouetur Anchar.*per tex. cũ glo. in.l.ſi homo.ff.de uſuca.ubi q; uſufructuarius tunc poteſt agere pro re in qua habet uſumfructum quando præſtitit cautionem quaſi per cautionem obligauerit ſe ad cuſtodiam & permiſſum ei ſit exercitium actionum.*

176 *Sed contra* † Anchar.*uidetur obſtare tex. in.d.§. ſi decem quæ in archa.ubi etiam cautione præſtita legatarius proprietatis ipſo iure uendicat tota.x. licet obſtet exceptio in quinque, ergo etiam præſtita cautione non tranſit proprietas in legatarium talis uſus fructus.Sed reſpondeo uerum eſſe q; ex quo proprietas legata non eſt ſed uenit in quandam conſequentiã, illa non tranſit ipſo iure.cum rei uendicatio introducta fuerit in legatis ex mente teſtatoris quando teſtator legat pleno iure.* R*urſus cum ueniat proprietas in conſequentiam non eſt mirum ſi non tranſit.d.l. ſeruum filij.in fi.Plane licet proprietas non tranſeat ipſo iure,tranſit tamen ius ipſum talis uſusfructus ipſo iure,& pro eo competit actio conſeſſoria. ut probat ille tex.in uer. petiturum. quod refertur ad actionem realem.l.actio in perſonam.ff.de actio. & oblig.nam*

etiam in legato ueri uſusfructus non competit uendicatio quæ non datur pro iuribus incorporalibus.l.uēdicatio.ff.de rei uendica. ſed datur confeſſoria.l.1.in prin.ubi Bar.ff.ſi ſerui.uen.& in legato uſusfructus. no.Bal.in.l.2.in fi.prin.uerſi.extra quæro.C.com.de lega.Ideo nulla uidetur differentia inter legatum ueri uſusfructus & improprij niſi ratione cautionis. Qua præſtita etiam in uſufructu improprio ius ſtatim tranſit.proprietas autem non tranſit quia legata non eſt,ſed uenit in conſequentiam:ſed ſatis eſt ꝙ ſtatim tranſit ius ipſum uſusfructus & pro eo competit actio confeſſoria. quam declarationem no. quia Areti. & Ias. non uidentur ad integrum intellexiſſe illum textum.

Quarto fallit † regula prædicta quando teſtator ſtatim & directo non legat rem ſed grauat hæredem ut uendat ſi hæres uendit rem uel habetur uenditio pro perfecta,quia legatarius offert præcium hærede recuſante accipere,dominium ſtatim non tranſit in legatarium poſt uenditionem perfectam,ſed traditione eſt opus.ut per Alex.in.l.ſi fideiuſſor.§.meminiſſe. infra eodem.contra Bart. in.l.uxorem.§.agri plagam. infra titu.2. 177

Pro intelligentia iſtius quartæ fallentiæ duo uidenda ſunt.Primum an hæres iuſſus uendere dicatur obligatus actione perſonali ex teſtamento ſolum ad nudum factum uenditionis,ita ꝙ facta uenditione aut ea habita pro perfecta liberatus dicatur ab actione ipſa perſonali ex teſtamento.An uero dicatur obliga

tus etiam ad tradendum & dominium transferẽdum ſi non erat dominus puta redimendo dominium ita q̃ agi poßit actione perſonali ex teſtamento poſt uenditionem perfectam ut rem tradat aut agi debeat ad tradendum actione ex contractu ipſo uenditionis & emptionis. ſi competit actio ex teſtamento, competit etiam realis, quæ ſolum introducta eſt in legatis eo caſu quo competit perſonalis. l. 1. C. com. de lega. Secundum an ubi hæres iubetur fundum uendere, fundus dicatur eſſe in legato aut ipſa uenditio tantum ſeu factum uenditionis. ita q̃ cenſeatur teſtator ſolum grauaſſe hæredem ut uenderet non etiam q̃ intenderet fundum legare. Si hæres dicatur grauatus in hoc tantum ut uendat, ſecuta uenditione dominium fundi non tranſit ſtatim in legatariũ ante traditionem ex quo non agitur de legato fundi. Si fundus dicitur legatus. & cenſetur grauatus hæres non ſolum ut uendat, ſed etiam ut fundum tradat, facta uenditione, ſtatim tranſit dominium ſine alia traditione ex natura legati.

Circa primum Bar. *in d. §. agri plagam. uoluit q̃ hæres dicatur obligatus non ſolum ad nudum aut ſimplex factum uenditionis, ſed etiam ad tradendum & dominium transferendum ob id q̃ agi poßit poſt uẽditionem contra hæredem actione ex teſtamento ut tradat & ſi dominus non ſit, quia res ſit aliena ut eã redimat & dominium transferat.* Ex hoc dicto Bar. *ſequitur deciſio alterius quæſiti q̃ fundus dicatur eſſe in legato, & conſequenter q̃ ſi hæres erat dominus fundi, ſtatim facta uenditione aut ea habita pro perfe*

cta, tranſeat dominium in legatarium opi. Bar. *defen dit* Iaſ. *in.d.l.ſi fideiuſſor.§.1.* Fabia. *de monte in tra ctà.empti.& uendi.in tertia parte princip. col.15.q. 22.monetur* Fabia. *quia teſtator cenſetur legare ius quod habet.ideo ex quo eſt dominus uidetur uoluiſſe q̃ dominium ſtatim tranſeat. quam rationem ſequi tur* Nigri *hic col.40.ante med.uerſi.tertio fallit. ſed iſta ratio nihil mouet. nam procederet ſi teſtator im mediate legaret.& fateor q̃ teſtator cenſetur lega re ius quod habet tamen mediante facto hæredis.*

Ideo Alex.& Doct. *magis communiter tenent cõ tra* Bar. *in.d.l.ſi fideiuſſor.§.1.q̃ immo fundus non ſit in legato ſed ſola obligatio ad uendendum conſequen ter q̃ ex teſtamento agi non poßit poſt uenditionem, ſed ante ut uendatur: Secuta autem uenditione q̃ aga tur ex contractu ad traditionẽ.quæ opi. contra* Bar. *uidetur contra text. in.d.§.agri plagam. ponderando ut per* Iaſ. *in.d.l.ſi fideiuſſor.§.1.col.2.nume.7.8.ubi propterea* Iaſ. *dicit teneri poſſe opinio.* Barto. *ut ſu pra eſt dictum.*

Ego *puto q̃ opi.* Bar. *ſit uera per text. in.l.ſi hæ res.ff.de actio.empti.quem* Bar. *citat in.d.§.agri pla gam.ubi quando hæres uendidit ex mandato teſtato ris, poteſt emptor agere non ſolum actione ex empto ſed etiam ex teſtamento pro his quæ ſunt conſecuti ua uenditionis, ſi ſolum factum uenditionis eſſet in le gato, utique non competeret actio ex teſtamento poſt uenditionem, quia ſolutione eius quod debetur omnis tollitur obligatio.inſti.quibus mo.tolli.obli.in princ.*

nec Doct. tenentes contra Barto. reſpondent ad illum tex. Et ſi competit actio perſonalis ex teſtamento, ergo etiam actio realis aut rei uendicatio. iſtam conſequentiam facit tex. in l. 1. C. commu. de lega. Alexan. hic col. 13. poſt med. uerſi. uidendum eſt utrum iſta deciſio. & ratio huius conſequentiæ eſt quia lex uoluit prouidere de reali quotiens apparet de uoluntate teſtatoris q; uoluit aliquid præſtari ad iuuandum uoluntatem ipſius teſtatoris quo celeriorem conſequatur effectum.

Secundo pro opi. Bar. adduco tex. in l. et iam. §. 1. uerſi. idem erit dicendum. ff. de peti hæredi. ubi ſi teſtator grauat hæredem ut uendat hæreditatem alicui accepto certo præcio, emptor dicitur fideicommiſſarius & tenetur ad onera quia dicitur habere hæreditatē ex ultima uoluntate non ex contractu inter uiuos, ſi hæreditas non eſſet in legato aut fideicommiſſo, non diceretur emptor fideicommiſſarius, nec teneretur ad onera ſeu actiones paſſiue in eum non tranſirent. l. 2. C. de hæredi. uel actio. uendi.

178 *Tertio conſidero pro opi. Bar. nam † in quolibet facto inſpicitur cauſa facti potiusquàm ipſum factū. l. uerum. 2. ff. de furtis. c. intelligentia. de uerbo. ſigni. ſed cauſa grauandi hæredem ut fundum uendat, eſt fauor legatarij ut fundum habeat cui teſtator uoluit gratiam facere uel ratione uicinitatis aut alterius affectionis, ergo ipſum principale in legato eſſe dicendum eſt, non nudum factum uenditionis, nam attenditur quod principaliter agitur. l. ſi quis nec cauſam. ff.*

ſi cer.pet.& cum cauſa finalis talis grauaminis fuerit ut legatarius fundum haberet,à fine ipſo denominatio fieri debet cum finis ſit cauſa cauſarum. Ioan. And. in proœmio ſexti & cauſa finalis dicitur fons cauſarum.Bal.in l.eã quam. col.2.C.de fideicom. Ias. in conſi.126.col.2.in fi.lib.4.

Quinto fallit † quando mulier legat fundum dotalem cuius dominium ſtatim non tranſit in legatarium.quia diſpoſitio l.in rebus.C.de iur.do.per quam ſoluto matrimonio dominium fundi dotalis reuertitur ipſo iure ad mulierem non procedit in fauorem hæredis aut legatarij mulieris.Bar.in l.Neſennius.§. ſi fundum.ff.de re iudi. Bald. nouel. in tracta.dotis in xij.parte col.18.q.5. 179

Sed dubitat Nigri hic col.43. in decima fallentia quia illud dominium habitu & cauſatiue erat apud mulierem.Sed certe conſtãte matrimonio dominium rei dotalis non eſt apud mulierem habitu nec cauſatiue in præiudicium mariti. Barto.enim hic dum dicit poſſe ſtatim transferri ius per eum qui habitu aut cauſatiue illud habet, loquitur in eo qui ſtatim diſponere poteſt de re in qua alius ius non obtinet, ſed durante matrimonio uir habet ius in re.Ideo lex noluit inducere translationem dominij ipſo iure eo caſu quo teſtator illud ſtatim transferre non potuiſſet ne operetur fictio plusq̃ ueritas l.filius.ff.ſi cer.pet.

Sexto fallit quatenus aſcendit quarta Falcidiæ, quia Falcidia reſecat ipſo iure legata.l.in quantitate. in fi.l.Plancius.& l.linea.ff.ad legem Falc.Ideo qua-

tenus eſt rata Falcidiæ non poteſt tranſire dominiũ quod iam reſecatum eſt. Pau. de Caſt. in l. fi. C. ad legem Falcidiam.

Septimo fallit in legato rei alienæ in quo dominium non tranſit ipſo iure. l. non dubium in fi. infra de lega. 3. nam ibi non tractaretur de æſtimatione præſtanda ſi dominium tranſiret in legatarium. tradit glo. in. § noſtra autem. in uer. per hypothecariam. inſtitu. de lega.

Ratio huius eſt, nam teſtator dominium rei alienæ expreſſe transferre nõ põt. Ideo lex noluit iſtud introducere. argu. l. qui ad certum. ff. locati.

Idem eſt in legato rei hæredis in quo etiam non tranſit dominium ipſo iure. l. ſi hæredis ſeruus. cum glo. l. ſi quis inquilinos. §. 1. infra eo. l. ſi tibi homo. § ſi fundus. infra eo. iuncta. l. ſi poſſeſſor. ff. de rei uen. quæ duo iura ſimul iũcta ad hoc citat Sali. in. l. 2. in prin. col. 1. in fi. C. commu. de lega. Ad idem tex. in. l. magis puto. §. ſi fundus. ff. de reb. eorum. ubi quando teſtator legat fundum ſuum, tutor reſtituit ſine decreto, quia non dicitur alienare translato iam dominio in legatarium ipſo iure, ſecus ubi legatur fundus pupilli hæredis, quia tunc dominium non eſt translatum. quẽ tex. ad hoc citat Areti. in. d. l. ſi hæredis ſeruus. ſed ante Areti. allegauit Bal. in. l. 1. col. 4. circa med. uerſi. quæro teſtator legauit. C. com. de lega.

Rationem aßignat Rippa hic nu. 27. quia ubi requiritur factum hæredis in perficiendo, non tranſit dominium ipſo iure. Sed iſta ratio non ualet, quia ea

attenta ſequeretur q́ etiam dominium rei proprie teſtatoris non tranſiret in legatarium cum requiratur traditio poſſeßionis ad perfectionem legati.d.l. non dubium.C.de lega.Ideò melior uidetur ratio quia teſtator non potuiſſet expreſſe transferre in legatarium ius hæredis quod non habebat, ob id opus eſt q́ transferatur dominium per ipſum hæredem. Rurſus noluit lex transferre dominium inuito domino aut ſine facto ipſius domini ideſt hæredis.Sed in re teſtatoris adeſt uoluntas & factum ipſius domini legantis, Ita Ias.hic col.21.nu.101.uerſi.tertio requiritur.& fuit ratio Bar.hic col.3.poſt prin.ubi quando teſtator non poteſt immediate transferre dominium uere nec cauſatiue,nunq̃ illud directo & ipſo iure tranſit.

Præmiſſa concluſio q́ legatum rei alienæ aut hæredis non tranſit ſtatim in legatarium ſine traditione,ampliatur ut procedat licet dominus rei conſentiat legato,quia adhuc requiritur traditio niſi ſit res apud legatarium.Ang.in.l.1.circa fi.C. com. de lega. Iaco.Nigri hic col.40.in prin.

Sed Ias.hic col.21.nu.103.contra Ang. ponderat Bar.hic col.3.ubi q́ ſi teſtator redimat rem alienam legatam uel dominus conſentiat, uidetur transferri dominium ipſo iure.Sed certe dictum Bar.non uidetur poſſe ſuſtineri niſi quatenus loquitur de redemptione non reſpectu conſenſus,quia ſolus conſenſus nõ operatur in trãslatione dominij ſine traditione.nam hæres cenſetur teſtatori conſentire adeundo.§.hæres. inſtitu.de obli.quæ ex quaſi contra. & tamen domi-

nium rei hæredis non tranſit ipſo iure. ſed dices q; hæres non conſentit ſtatim niſi quando adit. Sed tamen etiam ſi ſtatim & expreſſe conſentiret, adhuc traditio requiritur l. traditionibus. C. de pactis. et lex trāſferens dominium legati ipſo iure ſolum loquitur in rebus teſtatoris, in rebus autem alienis nihil immutatur ob id ſolus conſenſus non ſufficit.

Secundo ampliatur præmiſſa concluſio ut procedat licet hæres redemerit rem alienam legatam & ipſi hæredi ſit tradita. nam adhuc non quæritur dominium legatario ſine traditione hæredis. Bart. in l. Titio centum. in prin. ff. de condi. & demon. dum opponit de. l. filiusfamilias. §. diui. infra eo. Iaco. Nigri poſt Crotum hic col. 39. nu. 66.

Procedit nunc dicta concluſio q; dominiū rei alienæ ſtatim non tranſit in legatarium, quando res eſt omnino aliena, ſecus ſi teſtator in ea ius aliquod obtinet, quia illud ſtatim tranſit l. quod in rerum. §. 1. l. ſi domus. §. fi. infra eo.

180 *Octauo fallit in legato † partis omnium bonorū in quo non tranſit dominium ipſo iure l. ſi quis bonorum. ubi Bar. & Doct. infra eo. ubi legata parte bonorum ueniunt fructus à tempore moræ & tamen ſi dominium eſſet tranſlatum in legatarium, uenirent fructus ab adita hæreditate l. Herennius. ubi glo. ff. de uſuris. & ita tenent Docto. communiter in. d. l. ſi quis bonorum. & in. l. non amplius. §. fi. eo. titu.*

Contrarium tenet Imol. in. d. l. non amplius. §. fi. q; immo tranſeat dominium ipſo iure in legatarium cer

tæ partis bonorum cum dicatur legatarius particu- laris, ergo idem dicendum quod in alio legato cer- te ſpeciei.

Nec obſtat tex.in.d.l.ſi quis bonorum,quia hæres ibi habet electionem ſoluendi bona uel æſtimationem. d.l.non amplius.§.fi.Ideo ne auferatur hæredi iſta ele ctio fuit ſtatutum ꝙ *non ueniant fructus niſi à tempo re more licet dominium fuerit translatum. Quæ re- ſponſio non uidetur bona quia non impeditur electio licet ueniant fructus à tempore aditæ hæreditatis.nã liberum eſt hæredi ſtatim eligere, alias ſequeretur* ꝙ *lex uoluerit dare occaſionem committendi moram in eligendo propter commodum fructuum. Similiter ſe queretur* ꝙ *facta electione per hæredem ſtatim ueni rent fructus etiam ante moram quando hæres elige- ret à ſeipſo non ad inſtantiam legatarij, ita* ꝙ *ex ele- ctione ſola mora non conſideraretur.*

Secundo modo reſpondet Lancel. Deci. *in.d.l.non amplius.§.fi. & ſequitur* Nigri *hic col.36. ante nu. 62.* ꝙ *in.d.l.ſi quis bonorum fructus ueniunt à tempo re more.i.ab adita hæreditate.quia hæres moram cõ- mittit ab adita hæreditate.l.æquis.ff.de uſur.glo.in.l.* Paulus. *eodem titu. Sed iſta reſponſio non ſatisfacit, quia uerum eſt* ꝙ *hæres committit moram ab adita hæreditate in his quorum dominiũ tranſit aut à mor te teſtatoris aut ab adita hæreditate ſecus in alijs, quia ad moram requiritur certa dies aut interpella- tio.ut habetur in.l.ſi ex legati cauſa.ff.de uerb. oblig.* Ideo *dicitur* ꝙ *in actione ex teſtamento ueniunt uſu-*

ræ à tempore more.l.in minorum.C.in quibus cau in integr.reſti.non eſt neceſ.Iſtud non poteſt intelligi in his quorum dominium non tranſit in legatarium pu ta in legato generis aut alternatiuo ante factam ele ctionem,nam eſſet abſurdum q; heres diceretur in mo ra ante factã electionem ſtatim ab adita hæreditate.

Pro communi opi. Alex.in.d.l.non amplius.§.fin. adducit duas rationes. Prima ratio eſt quia ſi ſtatim tranſiret dominium,hæres perderet facultatem ſoluẽ di æſtimationem facta iam executio ne à lege.l.apud Aufidium.ff.de optione leg. & quia quod noſtrũ eſt ſine facto noſtro tolli non poteſt.l.id quod noſtrum. ff.de regu.iuris. Ad quod argumentum ſeu ad quam rationem reſpondet Nigri hic col.36. circa med.in fi.nu.61.q; immo non aufertur hæredi facultas ſoluẽ di æſtimationem,quia transfertur dominium reuoca biliter. Sed iſta reſponſio non ualet,quia uerum eſt q; transfertur reuocabiliter reſpectu legatarij ut poſſit repudiare,ſed non reſpectu hæredis,alias eluſoria fie ret translatio.Ideo idem Nigri hic.col.41.circa med. uerſi.uel ſecundo reſpondet. ſequitur dictam rationẽ Alex.Sed contra iſtam rationem Alex.fortius facit quod Bar.ſcribit in l.ſi quando.§.hæres.ubi etiã Ang. infra eo.ubi quando unum eſt in obligatione, aliud in facultate ſoluendi,non impeditur translatio dominij. ſequitur Nigri hic.col.38.circa prin.

Secundo mouetur Alexã.in.d.l.non amplius.§.fin. quia tale legatum partis bonorum æquiparatur le gato alternatiuo in quo incertum eſt quid ſit in ſolu=

tione ante factam electionem, ideo non tranſit dominium. Sed reſpondet Nigri *poſt. d. ſuum col. 36. poſt med. q. talis æquiparatio non procedit quia in legato alternatiuo utrunque eſt in obligatione & petitione ob id non tranſit niſi unum dominium licet reuocabiliter ſoluta æſtimatione.*

Sed iſta reſponſio non placet, quia qua ratione in legato partis bonorum tranſiret unum dominium reuocabiliter, eadem uidetur in legato alternatiuo q. tranſeat unum dominium reuocabiliter altero remanente poſt factam electionem. Sed melius uidetur confutari iſta ſecunda ratio Alex. *per dictum* Bar. *in d. l. ſi quando. §. hæres. infra eo.*

Conſidero tamen pro communi opi. aliam rationem iudicio meo efficaciorem q. ideo non tranſit dominium in legatarium certæ partis bonorum ipſo iure, quia tale legatum dicitur incertum antę factam liquiditionem cũ deduci oporteat æs alienum. l. ſi quis ſeruum. §. fi. & l. ſeq ff. de lega. 2. quæ incertitudo impedit translationem dominij. l. 3. §. incertam. ff. de acquiren. poſſeßio.

Nono *fallit* † *quando à primo legatario legatur alij, quia non tranſit ius aut dominium in ſecundum legatarium ipſo iure niſi facta reſtitutione aut ceßione à primo legatario. l.* Imperator. *in prin. ff. de lega. 2. l. ſi legatarius. ff. de lega. 3.* Bar. & Doct. *hic in tertia regula. &* Ias. *col. 16. nu. 73.* Bal. *in l. 2. in lectura antiqua. C. commu. de lega. & ibi* Corn. *per l. ſi quis uſumfructũ. ff. de uſufr. leg. idẽ tenet* Pa. de Ca. *in d. l. 2.* 181

Sed contra iſtam concluſionem aut fallentiam uidetur tex.in l.2.§.& hæc.C.commu.de lega.ubi ſecundo legatario aut fideicommiſſario cui primus legatarius tenetur reſtituere competit actio in rem, ergo neceſſario tranſit in eum dominium.quem tex.allegat Rippa hic col.9.in fi.& reſpondet Rippa ad .d.ll.Imperator.& ſi legatarius.q; loquuntur quantum ad effectum ne legatarius cogatur ſoluere de ſuo q; liberatur cedendo actiones,ſed non q; ius legati non trãſeat ipſo iure.Iſtá ſolutio uidetur ridicula q; illa iura uoluerint inducere onus cedendi non neceſſarium & ſine ulla utilitate.l.hæc ſtipulatio .§. diuus.ff.de lega.no.cauea.

Ideo melior uidetur ratio q; in.d.l.Imperator.& .l.ſi legatarius.agebatur de legato quantitatis aut pecuniæ in genere patet ex illis uerbis exegerit & ſoluere,ſed dominium rei in genere legate non tranſit in legatarium cum poßit ſolui de pecunia quæ non erat teſtatoris.& licet teſtator haberet pecuniam illam tamen in ſpecie non legauit quominus poſſet hæres de pecunia ſua aut aliena ſoluere. Sed quãdo legatur res aliena aut hæredis non tranſit dominium ipſo iure in legatarium.et iſtam reſponſionem tradit Crotus hic col.12.licet reprobet Iaco.de Nigris col.23. poſt medium.tanquam diuinatiuam, ſed non diuinat ponderando ut ſupra.

Sed tamen ad.d.l.2.C.commu.de lega.reſpondet Iaco.de Nigris hic col.23.in prim. q; debet intelligi ut cõpetat rei uendicatio facta ceßione ſecundũ alias.ll.

alias oporteret dicere alias.ll.eſſe correctas. ſed iſta reſponſio non ſatisfacit, quia aliæ.ll.non loquuntur in legato ſpeciei ut ſupra eſt dictum.

Et ſi dicatur ergo tu uis q̧ ubi à legatario legatur ſpecies quæ erat teſtatoris dominium tranſeat ipſo iure in ſecundum legatarium per.d.l.1.§.& hæc. C.com.de lega.Sed hoc attento ſequitur q̧ eodem tempore dominium fuerit apud ambos legatarios inſolidum.Ad iſtud argumentum reſpondet Rippa hic col. 9.in fi.q̧ in ſecundum legatarium tranſit dominium utile.uult ergo Rippa q̧ dominium utile nunq̃ fuerit apud primum legatarium ſed tantum directum.

Pro præmiſsis etiam q̧ ubi relinquitur fideicommiſſum à legatario tranſeat utile dominium in fideicõmiſſarium ſine alia ceſsione.uidetur tex.in.l.ſi quis ſeruum.§ certam.ff.de lega.2.

Sed ad illum tex.colligitur reſponſio ex dictis Ange.ibi q̧ erat cauſa legitima dandi actionem utilem, quia dubitabatur ne primus legatarius grauatus fideicommiſſo dilapidaret bona. ideo præuidetur de actione utili ſine ceſsione.arg.l.Imperator.ff.ad Trebellia. Simile uidemus q̧ licet fideicommiſſario uniuerſali non competat actio niſi facta reſtitutione, tamen iſtud fallit quando hæres alienat & dilapidat.l. 2.§.ſed quia.ubi Ias.in quarto nota.C.com.de lega.

Contra iſtam nonam fallentiam etiam tenet Nigri hic col.23.nu.40.per tex.in.l.fi.C.de lega. ubi eſt caſus q̧ dominium poteſt transferri de uno in alium.

Nec obſtat.d.l.Imperator.ff.de lega.2. quia illud

de iure fforum.quo iure dominium transferri non poterat de uno in alium. Alex.in l.ſed ſi non ſeruus.§.ſi incertum.in fi.quam legit ſimul cum l.præced.ff.ad legem Falcidiam.Areti.in l.qui abſenti.§.1. col. penult. de acquiren.poſſeß.

Sed tamen idem Nigri ſtatim uariauit eadem col. 23.uerſi.& ſic reſtat.ubi q; opi.Bar.contra Dy.optime probatur in.d.l.Imperator.& hanc opi.dicit cõmunem Crotus col.12.

182 *Sed tenendo † iſtam nonam fallentiam opus eſt uidere rationem diuerſitatis quare ubi legatur ab hærede,ſtatim tranſit dominiũ,ſecus ubi à legatario Bar. ſentit rationem,quia ea quæ competunt hæredi aut legatario non tranſeunt in legatarium niſi cedãtur. nam ius fideicommißi uniuerſalis quia competit hæredi,non tranſit in fideicommiſſarium uniuerſalem niſi cedatur aut reſtituatur.ſimiliter ius legati quia competit legatario, non tranſit in alium legatarium niſi cedatur.*

Sed ratio melior uidetur conſiderabilis quia ſi ſtatim tranſiret ius in ſecundum legatarium à primo, primus nunquam reperiretur honoratus,conſequenter legatum non ualeret.l.ab eo.C.de fideicom. Iſtam rationem colligo ex dicto Sali.in l.1.in prin.C. com. de lega.ubi aßignat rationem diuerſitatis quare fideicommiſſum uniuerſale non tranſit ſine reſtitutione ſecus in particulari,quia ſi tranſiret uniuerſale,illud non teneret ex quo hæres non reperiretur honoratus,quæ ratio ceſſat in legato particulari. Immo in

terminis iſtam rationem cur ad ſecundum legatariũ ſtatim non tranſeat ius à primo legatario ponit Sali.poſt glo.ibi.in l.2 .in prin.col.2 .uerſi.ſed pone quòd rem aliquam.C.com.de lega.

Sed iſta ratio non uidetur procedere quando primo legatario eſſent legatæ plures res & una tantum ab eo legaretur,quia in alijs remaneret honoratus.et eodem modo confutatur ratio Sali.quare fideicõmiſſum condicionale non tranſeat ipſo iure.nam ratio Sali.non eſt generalis nec procedit quando grauatur heres reſtituere partem hæreditatis tãtum, ita ꝙ remaneat hæres abunde honoratus.Itaq; ratio Bart.uidetur potior inter alios.nam ex quo quæſita eſt ſemel res primo legatario,ab eo recedere non debet ipſo iure ſine facto ſuo aut ſine eius reſtitutione eadem ratione qua fideicommiſſum uniuerſale ſtatim non tranſit poſtquam hæredi ſemel quæſitum eſt ut ſupra diximus circa ſecundam differentiam inter uniuerſalia & particularia.

Decimo fallit † in legato alternatiuo in quo dominium non tranſit ipſo iure propter eius incertitudinem ante factam electionem aut declarationem.l.huiuſmodi.§.ſtichum.infra eod.l.apud Aufidium.ff.de optio .lega.tradit Ias.hic col.20.in fi.nu.100. 183

Ratio huius eſt quia in legato alternatiuo utrunque eſt in obligatione & petitione.l.illud aut illud.in prin.ff.de conſtitu.pecu.Ideo eſſet inconueniens quòd pro uno legato duo dominia & duo legata tranſirent in legatarium.Nigri.hic col.36. poſt med. Sed

iſta ratio non facit ex quo utrunq; nõ remanet apud legatarium, ſed electione eſt opus.

Sed ꝙ ratio incertitudinis non impediat translationem dominij uidetur text. in l. 3 ubi Bart. in fi. ad hoc notat. ff. de ſerui. lega. ubi ſi teſtator legat eandem rem duobus hoc acto ꝙ cuilibet debeatur inſolidum, quo caſu neceſſe eſt ꝙ uni detur res, alij æſtimatio, & ſic incertum eſt quid futurum ſit in ſolutione. l. ſi pluribus. in fi. infra eo. & tamen à principio tranſit dominium in utrunq; pro parte. quem tex. in d. l. 3. pro contrario allegat Ias. hic. col. 21. in prin.

Sed mirandum eſt de Ias. quomodo auſus fuerit allegare illum tex. ad hoc quia ibi non fuit legatus fundus Titio & Meuio hoc acto ꝙ cuilibet deberetur in ſolidum immo ſimpliciter, ideo cuilibet debetur pro uirili & in ambos tranſit dominium pro uirili. nam quando actum eſt ꝙ cuilibet debeatur inſolidum non tranſit dominium ſtatim nec in utrunq;. nam id impoßibile eſt ꝙ duo ſint domini inſolidum eiuſdem rei eodem tempore, nec in alterum tantum quia incertum eſt in quem niſi ſecuta litis conteſtatione quia tranſit dominium in eum qui prior litem conteſtatus ſit. & ꝙ in d. l. ſi pluribus. non tranſeat dominium ipſo iure quãdo legatur eadẽ res cuilibet ĩſolidũ tenet Rippa hic nu. 26. allegat Bar. & alios in d. l. ſi pluribus. & ſic in legato alternatiuo tranſit dominium facta declaratione aut electione. Sed ubi eadem res legatur duobus inſolidum tranſit dominium in alterũ qui litem prior conteſtatus ſit.

Aliam rationem quare in legato alternatiuo dominium ſtatim non tranſit ponit Ias. hic col.20. nu. 100.quia tale dominium eſſet fruſtatorium ſi poſtea aliud eligeretur. Sed iſta ratio confunditur per text. in.d.l.ſi quando.§.hæres.ubi Bar.infra eo .ubi quando unum eſt in obligatione & aliud in facultate ſoluendi,tranſit ſtatim dominium quod tamen fruſtratorium fieri poteſt ſi aliud ſoluatur.

Similiter in legato optionis non tranſit ſtatim dominium ante factam electionem.l. apud Aufidium.ff. de optio.lega. ratio eſt quia in legato optionis nihil eſt in obligatione ante factam electionem.Barto.in.l. Iulianus.infra eo.

Vndecimo fallit † ut non procedat ſecundum ueritatem,quia dominium legati non tranſit à morte teſtatoris uere ſed ficte,uere autem ab adita hæreditate.l.ſi tibi homo.§.2. ubi glo. l. ſeruum filij.§.1. ubi glo.infra eo.Tradit glo.in.d.l.à Titio.ff.de furtis.Idẽ uidetur probari in.l. ſi partem.§.1.ff.quem. ſerui amitten.ubi tempus præſcriptionis contra ſeruitutem legatam ſolum incipit currere à die aditæ hæreditatis,ergo ante aditam hereditatẽ legatũ uere nõ cedit. 184

Ex quo tex. inſertur notabilis declaratio in hac materia ꝙ legatum non cedit à morte teſtatoris in his quæ ſunt damnoſa legatario,puta ꝙ currat præſcriptio,ſed ideo non currit præſcriptio contra legatarium ante aditam hæreditatẽ;quia ante non cedit legatum quoad petitionem ſeu ante agi nõ poteſt pro legato cum cedat à morte ſolum quoad tranſmiſsionẽ

l.2.& 3.infra quan. dies lega.ced. Ideo præſcriptio non currit contra non ualentem agere.l.1. in fi. C.de annali exceptio.

Et ſi dicatur quæ utilitas reſultat legatario q; ficte dicatur tranſire dominium ſtatim à morte teſtatoris, reſpondeo q; magna eſt utilitas propter tranſmiſsionem. nam quia cedit legatum à morte teſtatoris tranſmittitur ad hæredes licet decedat legatarius ante aditam hæreditatem cum ius habeat.i.actionē realem & perſonalem l.unica.§.cum igitur. C. de cadu. tollen. ſecus ſi ſolum cederet poſt aditam hæreditatem, quia ante aditam nullum ius haberet, quod poſſet tranſmittere.

Secunda utilitas euidens colligitur ex.d.l.ſi tibi homo.§.cum ſeruus.ff.de lega.1. nam quia ficte tantum tranſit dominium, acceſsiones quæ non ſunt loco rei legate ſed ueniunt extra rem legatam licet occaſione ipſius rei legatæ, non acquiruntur legatario, puta ſi ante aditam hæreditatem ſeruus legatus quid acquirit in ultima uoluntate aut inter uiuos.d.§. cum ſeruus. etenim iſta fictio q; dominium rei legatæ fingatur ſemper fuiſſe apud legatarium à morte teſtatoris non introducitur fauore legatarij ſed ex neceſsitate iuris quia aditio trahitur retro ad tempus mortis teſtatoris.l.hæres.ff.de acq.hær. Ita Alber.in.l.heredis aditio.in fi. & in.l.cum legato.ff.quan.dies leg. cedit. Sed iſta ratio Alberici non ualet. nam immo in fauorem legatarij inductum eſt ut cedat dies legati à morte. rurſus ſi ideo cederet dies à morte, quia aditio trahitur

bitur retro ad tẽpus mortis,ſequeretur ꝙ ẽt ĩ legato libertatis aut uſusfructus aut alio non tranſmißibili cederet dies etiam à morte teſtatoris contra tex.in.d. l.2.&.3.infra quan.dies leg ce.in.l unica.§.in nouißimo.C.de cadu.tollen.

Ideo melius dici poteſt ꝙ iſta fictio ſolum inducitur ex æquitate propter tranſmißionem ne pereat legatum mortuo legatario ante aditam hæreditatem ſi nullum ius competat in legato ante aditionem.ideo in legatis non tranſmißibilibus non cedit dies niſi ab adita hæreditate,quia ceſſat æquitas & cauſa fictionis.l. 2.&.3.ff.quan.dies lega.cedit.Doct.in.l.unica.§.in nouißimo.&.§.libertatibus.C.de cadu.tollen.

Duodecimo *fallit † in legato condicionali in quo* 185
*non tranſit dominium ipſo iure,quia pendente condicione res dicitur hæredis.l.ſi fur.ff.de uſufr.*Hinc *uidemus ꝙ ſi ancillæ relinquitur libertas ſub condicione, filij nati ea pendente ſunt ſerui & pertinent ad hæredem iure dominij.l.3.* C.*de fideicom.liber.*

Decimotertio *fallit in legato ad diem certam in quo non tranſit dominium ante ipſam diem.l.ſi uſufructus.§.plane.ff.de uſufructu. quem. caueat.l.ſempronius attalus.ff.de uſufru.lega.*Sali.*in.l.fi.§.ſed quia noſtra . in ſecunda oppo.*C.*com.de lega.*Alex*. hic col. 10.nu.21.&* Ias.*col. 20. nu.97. & latius col.22.nu. 106.rationem aßignat* Ias. *in.d.nu.106.quia lex nihil fruſtra operatur ſed fruſtatoria eſſet translatio dominij ante diem.ex quo ante diem effectualiter agi non poteſt.ſed iſta ratio nihil ualet quia ea attenta ſe*

quereretur q; legata non cederent a morte teſtatoris ſed tantum ab adita her editate ex quo ante aditam hereditatem effectualiter agi non poteſt. Præterea frustratoria non eſſet translatio ſi heres alienaret ante diem ut agi poteſt cõtra tertium: nam re facta aliena non uidetur tranſire.

Ideo dic q; ratio eſt quia dies ſuſpendit executionem legis quæ eſt ut dominium tranſeat. Corn. in l. fi. §. ſed quia. col. 2. C. com. de lega. Aduerte tamen q; licet dominium non tranſeat ante diem, cedit tamen legatum a morte teſtatoris quoad tranſmiſſionem. d. l. Sempronius attalus. ubi Bar. no. Alex. in l. ſi mora. col. 2. in prin. ff. ſolu. mat. & in conſil. 109. in. fi. lib. 2. ſed dicet aliquis ſi nõ cedit legatũ ad diẽ certũ quoad dominiũ nec quoad petitionẽ ante diẽ quod ius cõpetit legatario quod poſſit tranſmittere. Dic q; ex quo dies extitura eſt omnino habetur quoad tranſmiſſionem pro puro. & ſic competit illud ius certũ omnino extiturum quod tranſmittitur.

186 *Decimoquarto fallit † quando teſtator expreſſe caueret q; dominium nõ tranſeat niſi apprehenſa poſſeſſione. Bal. in l. 2. in prin. C. ut in poſſeſſionem legatorum. Alex. hic. Soci. in conſi. 65. col. 1. lib. 4. Deci. in l. 1. col. 3. circa med. C. de inſtitu. & ſubſtitu. Iaſ. in l. in pupillari. col. 1. circa med. ff. de uulga.*

Decimoquinto fallit in caſu l. cum quidam. infra tit. ut quando teſtator quid legat uni ex pluribus certis quem heres elegerit. nam etiam poſt moram heredis in eligendo, durante tamen tempore ad purgan-

dum moram, dominium ſtatim non tranſit, puta teſta tor legat libertis quibus heres uolet, tenetur heres eli gere quàm primum poteſt alias dicitur in mora, & tamen antequàm aliquis libertorum petat, poteſt he res moram purgare & offerre cui uoluerit. ergo nõ tranſit dominium poſt moram, nam ſi tranſiret, iam facta eſſet executio à lege nec purgari poſſet mo ra. & ita illum text. citat Ias. *in l. ſi inſulam. col. 20. nu. 32. ff. de uer. ob: poſt* Barto. *in d. l. cum quidam.*

Decimoſexto *fallit † quando legatur quantitas in genere, nam dominium non tranſit ante traditionem quod habet pro indubitato.* Bar. *hic col. pen. circa fi. ideo nihil allegat.* Pro *hoc eſt glo. in l. 2. in uer. actio nes. in fi.* C. *com. de leg. tradit* Bar. *in l. omnia in prin. ff. ſi ce. pe. & pro hoc tex. in l.* Titio *centum. in prin. ff. de condi. & dem.* 187

Limitatur *iſta fallentia quando legaretur quanti tas ut certa ſpecies puta decem quæ ſunt in archa l. 1. §. ſi decem quæ in archa. ff. ut leg. no. cau.* Ias. *hic col. 20. poſt med. nu. 99.* Addo *q; ubi legatur pecunia ut certa ſpecies, non poteſt ſolutio fieri in alia pecunia. ut per* Deci. *in l. cũ fundus. §. ſeruũ tuum. ff. ſi cer. pet.*

Decimoſeptimo *† fallit in legato generis in quo etiam dominium non tranſit ante factam electionem l. 2. ff. de optio. lega. not. in l. legato generali infra eo dem.* Sali. *in l. 1. §. 1. col. 2. poſt med.* C. *comm. de lega.* Bar. *hic col. pen. poſt med.* 188

Ratio *huius eſt propter incertitudinem quia non magis unum quàm aliud legatum dici poteſt.* Ideo *ra*

ſtione incertitudinis dominium tranſire non poteſt. Barto. in l. 2. C. de condi. ex lege. facit idem Bart. in l. 2. §. & harum. in fi. ff. de uerb. obli. ubi q; in obligatione generis nullus certus & determinatus eſt in obligatione de præſenti ſed propter incertitudinē quia neſcitur quæ res ſoluenda ſit, dicitur ſapere quodammodo conditionem & cum ſit incertum quæ res ſit ſoluenda, ad incertum non competit rei uendicatio. l. ſi in rem. ff. de rei uendica. Io. Fabri. in. §. ſed olim. inſti. de lega. ſequitur Nigri hic col. 37. in prin. Addo q; aliam rationem huius fallentiæ ponit Bald. in d. l. 2. col. 2. poſt med. C. com. de lega. quia genus eſt quid intellectuale quod poßideri non poteſt, ſine qua poſſeſſione rei uendicatio conſiderari non poteſt, ſed ratio Bal. procederet quando ipſum genus eſſet in legato ſecus quando una res corporalis contenta ſub genere. Ideo melior uidetur ratio incertitudinis.

Ex præmißis abſoluta ſit iſta ſecunda differentia inter legata aut fideicommiſſa particularia & uniuerſalia circa tranſitum iuris aut dominij a morte teſtatoris. Non tango illam differentiam inter particulare & uniuerſale reſpectu tranſmißionis quia uidebimus dantibus ſuperis in l. cum filio. infra eodem.

189 Tantum † dico q; glo. non uidetur conſtituere differentiam inter uniuerſale & particulare reſpectu tranſmißionis immo uidetur uelle q; idem ſit in utroque. nam in l. unica. C. de his qui ante oper. tab. ubi uoluit fideicōmiſſum conditionale tranſmitti non poſſe non dicit aliud eſſe in particulari. Similiter glo. in l. is

cui.ff.de actio.& obli.ubi dicit legatum condicionale tranſmitti fauore liberorum non hoc dicit q; ſit differentia inter particulare & uniuerſale ita q; uniuerſale non tranſmittatur.Immo uoluit q; etiam uniuerſale tranſmittatur ex l.quam allegat.nam citat text. in.l.unica.§.in nouiſſimo .C.de cad.tol.qui loquitur in uniuerſali ſeu in hereditate nõ adita quæ trãſmittitur ad liberos. ſed idẽ contendit glo.in particulari ex identitate rationis,& ſic idem clariſſime & multo fortius præſupponit in fideicommiſſo uniuerſali.Itaque melius allegaſſet Barto.illas glo.pro contrarijs q; una uelit fideicommiſſum conditionale non tranſmitti ad liberos,quæ ipſa uera eſt & eius ſententia utimur,altera autem q; immo ſit tranſmiſſio cuius ſententia nõ admittitur.Plane idem iuris in legato particulari eſt quod in uniuerſali.

Circa illam differentiam † Bar.inter uniuerſale et particulare quia uniuerſale non reſtituitur procuratori in rem ſuam.l.mulier.§.ex aſſe.ff.de iure dotium.Doct.laborant in ratione diuerſitatis inueſtigãda.Bald.in.l.ſancimus in prin.C.ad trebellia.aſſignat rationem quia reſtitutio quæ fit per heredem fideicommiſſario,dicitur quædam ceſſio,ideo ſi fideicommiſſarius poſſet cedere procuratori in rem ſuam, eſſet ceſſio ceſſionis quod fieri non poteſt. Sequitur Alexand.in.l.apud Iulianum.§.utrum.in ſecundo nota.infra ad trebellia. Iaſ. in.l.ſi ſtipulatus fuerim.in primo nota.ff.de uerb.oblig.Nigri hic col.25. uerſi. ſeptima differentia. 190

Sed iſta ratio non placet, quia ea attenta ſequeretur q; idem eſſet in legato particulari eo caſu quo dominium ſtatim non tranſit in legatarium, nam in eo requiritur ceßio aut reſtitutio. l. Imperator. in prin. infra ti. 1 l. ſi legatarius. infra titu. 2. & tamen relictum particulare ceditur procuratori in rem ſuā.

Secundam rationem diuerſitatis ponit Iaſ. hic col. 17. circa fin. nu. 83. uerſi. ſexta differentia. quia iura hæreditaria non poſſunt cedi ex contractu, ideo non pōt reſtitutio hæreditatis alteri fieri q̃ cui teſtator iußit, quā rationē aßignat tex. ibi. Sed iſta ratio uidetur eadem cum dicto. nam iſtud eſt de quo quæritur quare iura hæreditaria non poßint cedi per uiam cōtractus cum cedatur hæreditas per donationem aut uenditionem toto ti. ff. & C. de hæredi. uel actio uendi. rurſus quare non ceditur fideicommiſſum uniuerſale quemadmodum particulare.

Tertiam reſtitutionem diuerſitatis poſuit Iaſ. in l. cum ſecūdum. col. 2. C. de fideicom. quia ceßionarius particularis non repreſentat in totam perſonam fideicommiſſarij cedentis nec in talem ceßionarium trāſire poſſunt iura fideicommißi actiue & paßiue. l. quædam §. nihil intereſt. ff. de eden. l. fideicommiſſum §. tractatum. ff. de iudi. l. fi. ff. de contra. emptio. Ideo impoßibile eſt q; tranſeat fideicommiſſum uniuerſale in ceßionarium ut uniuerſale & ſecundum naturam ipſius fideicommißi quæ eſt ut tranſeat in fideicommiſſarium omnia iura hæreditaria actiue & paſſiue. & ſic licet fiat reſtitutio fideicommißi uniuerſa-

lis ceſsionario,tale tamen fideicommiſſum reſtitutum non habet uim fideicommiſsi uniuerſalis ut fideicommiſſarius,poſsit agere & conueniri.& iſtam rationem uoluit Bal.quem tãtum Ias.non allegat in.l.2.in 1.oppo.C.de pactis.ubi q; ratio.§.ex aſſe.eſt quia hæres non poteſt inuitis creditoribus ius paſsiuum in alium transferre.l.ſi mandato meo.ff.mand.

Sed dicet aliquis licet non poſsit fieri reſtitutio fideicommiſsi ut tranſeant actiones paſsiue in ceſsionarium.l.2.C.de hære.uel actio. uendi.tamen ſaltem ualere debet reſtitutio quoad actiones actiue ut posſit ceſſionarius agere contra debitores hæreditarios.l.emptor hæreditatis.C.de hæredi.uel actio uendi.Reſpondetur q; immo non ualet reſtitutio etiam quoad actiones actiue,quia iſta translatio actionum oportet q; fiat per cedentem.ſed fideicommiſſarius cedens ante factam reſtitutionem actiones non habet, ob id non poteſt transferre quod apud eum non eſt.l. traditio ff.de acq. rerum domi. Ipſe autem hæres grauatus transferre non poteſt quia nudus eſt executor uoluntatis teſtatoris nec poteſt transferre ius præter formam ipſius mandati teſtatoris.Teſtator autem mandauit reſtitui fideicommiſſario non ceſsionario.

Iſta tamen ratio reſpectu reſtituentis non uidetur concludere,quia uoluntas teſtatoris fuit q; fideicommiſſarius poſſet diſponere de fideicommiſſo ad arbitrium & quoad teſtatorem paria uidentur q; reſtituatur fideicommiſſum aut ipſi fideicommiſſario aut alij de eius uoluntate. & hoc modo conſideran-

do non uidetur obſtare illa ratio q. fideicommiſſarius non potuit cedere actiones quas non habebat. quia fateor q. non potuit cedere actiones contra debitores hæreditarios, quas cedens non habet ante reſtitutionem, ſed tamen poteſt cedere actionem ex teſtamento contra hæredem grauatum ut reſtituat hæreditatem quia talem actionem habet fideicomniſſarius cedens. & ſic illa ratio procederet quo ad hoc ut non poſſit ceſſionarius agere ante factam reſtitutionem prout cedens non poterat non quo minus poſſit agere contra grauatum ut reſtituat.

Ideo melior ratio uidetur q. impoſſibile ſit cedi fideicommiſſum uniuerſale ut fiat reſtitutio ceſſionario eo modo quo fieret fideicommiſſario cedenti. quia ſi fieret cedenti, hæres liberaretur ab omnibus oneribus & tranſirent iura omnia actiue & paſſiue in ipſum fideicommiſſarium uniuerſalem ſucceſſorem. ſecus in ceſſionarium ſucceſſorem particularem. Sed iſta ratio non uidetur generalis quia ſolum procedit reſpectu iurium paſſiuorum quæ cedi non poſſunt, ſecus in iuribus actiuis. l. 2. C. de hæredi. uel actio. uendi. Ideo ſupplendo iſtam rationem dici poteſt q. licet fideicommiſſarius poſſit diſponere de fideicommiſſo ad arbitrium, illud uerum eſt poſt reſtitutionem uerbalem aut realem, reſtitutio autem fieri non poteſt contra aut præter formam diſpoſitionis teſtatoris, ſed relinquendo fideicommiſſum uniuerſale, uoluit illud reſtitui ex trebelliano. Itaque haberet reſtitutio efficaciam trebelliani per quod iura tranſeunt actiue

& paſſiue. Itaque ſi fieret reſtitutio ceſſionario ceſſaret trebellianum. & talis diſpoſitio reperiretur facta contra formam mandati teſtatoris, ob id operari non poteſt translationem aliquam iurium etiam actiue. quia hæres non poteſt diſponere de iuribus hæreditarijs contra uoluntatem teſtatoris. nam ſolum trãſferre poteſt iura quæ hæres habet. Sed in fideicommiſſo uniuerſali hæres grauatus ius non habet, de quo poſſit diſponere niſi ut reſtituat ſecundum uoluntatem & mandatum ipſius teſtatoris.

Sed iſta ratio † adhuc habet nodum quia q trans- 191
ſeant iura paſſiue ex reſtitutione quæ fit per trebellianum, iſtud uidetur introductum in fauorem grauati quo immunis fiat ab oneribus hæreditarijs. hinc eſt q cogi poteſt ut adeat quia damnum non ſuſtinet translatis iuribus paſſiuis. ſed tali fauori uidetur q poſſit grauatus renunciare reſtituendo fideicommiſſum ceſſionario transferendo iura actiue tantum. l. pen. C. de pactis. ſed magis in terminis facit text. in l. 1. ubi Bar. *col. fi.* C. *eo. ti. de pactis. ubi ualet pactum contra diſpoſitionem teſtatoris uolente illo cuius fauore teſtator diſpoſuit.* Ad *idem tex. in. l. quotiens. 1.* C. *de fideicom. ubi is cuius fauore alienatio prohibita eſt à teſtatore, poteſt fauori ſuo renunciare, & conſentire alienationi contra prohibitionem teſtatoris.* Ad *idem tex. in. l. nihil. §. omnibus. infra eo. tradit* O*ldra. in conſil. 241. factum tale eſt in fi.* Pa. *de* Ca. *in conſil. 131. uidetur dicendum q, dicti filij. & in conſil. 247. in cauſa quæ uertitur ſaone col. 2. circa med.*

& in conſil.332.uiſo teſtamento Michaelis. col.1. circa fi.lib.1.Deci.in conſi.349.col.1.&.2.& in conſil.442.col.4.uerſi. & pro confirmatione. Solutio iſte tranſitus iurium introductus eſt per trebellianum quando fieret reſtitutio ex trebelliano in fideicommiſſarium uniuerſalē,quia in particulari ſucceſſore non procedit. Secundo reſpondeo q. argumentum procederet quando grauatus expreſſe ageret de reſtituendo fideicommiſſum quoad iura actiue ita q. ipſe remaneat obnoxius hæreditati.nam ad ſui præiudicium hoc forte poſſet præſtare.ſed tex.in.d.§.ex aſſe.loquitur quando grauatus ſimpliciter promiſit ceſſionario fideicommiſſum uniuerſale putans ex reſtitutione facienda ipſi ceſſionario effectum trebelliani impleri,quod cum haberi non poſſit,dicit text. quòd ipſe grauatus non obligatur ex promiſſione ſua per quam impoſſibile eſt reſtitutionem fieri ex trebelliano ſeu ut trebelliani efficaciam habeat ſecundum mentem contrahentium.

Aliam rationem dicti.§.ex aſſe. ponit Crotus poſt Bald.& Areti.in.l.1.col.10.circa med.uerſic. aliam rationem ff.de lega.1.quia iura uniuerſalia magis inerent oſſibus quàm particularia. Sed iſta ratio non uidetur bona quo ad actiones actiue. quia ea attenta ſequeretur q. hæreditas cedi non poſſet contra titu.ff.&.C.de hæredi.uel actio.uend.Preterea iſta ratio militaret quoad iura directa quæ oſſibus herēt ſecus in utilibus quæ transferri poſſunt.l.ex legato.C.de.leg.

Aduertendum eſt etiam ad iſtū tex quia Ias.in.l.re

cōiūcti.col.33.nu.113.ff.de leg.3.uoluit ꝗ ille tex.ſo lū procedat ī iuribus utilibus uniuerſalibus,ſecus in iuribus utilibus particularibus,quia iura utilia particularia tranſeunt in ceſſionarium aut in emptorem hæreditatis actiue & paſſiue.per tex.in l. emptor.C.de heredi.uel actio.uendi.nam ſecundum Ias. differentia eſt inter iura utilia uniuerſalia & iura utilia particularia.ut declarat Bar.in l.ex aſſe.ff.ad Trebellia. Ex quo dicto Ias.infertur ꝗ tex.in.d.l.ſi mulier.§.ex aſſe. nō procedit reſpectu iuriū utiliū particulariū. et ſic ceſſionarius cui ceſſum eſt ius fideicōmiſſi, poterit agere cōtra debitores hereditarios & ſimiliter creditores hæreditarij poterunt agere cōtra ipſum emptorem aut ceſſionarium licet pro uniuerſali fideicōmiſſo non poſſit ceſſionarius agere neque conueniri.

Sed aduerte quia Ias.peſſime loquitur ꝗ in emptorem hæreditatis tranſeant iura utilia particularia actiue & paſſiue.nam iſtud eſt contra tex.in.d.l.2.C. de hæredi.uel actio.uendi.ubi emptor hæreditatis nō poteſt conueniri à creditoribus ſeu legatarijs hæreditatis & pro iuribus particularibus utilibus.

Nec obſtat tex.in.d.l.emptor.C.eo.titu. quia tex. non dicit ꝗ emptor hæreditatis poſſit conueniri à creditoribus aut legatarijs.ſed tantum ꝗ poteſt ipſe agere actionibus directis nomine cedentis aut utilibus proprio nomine.

Non obſtat doctri.Bar.in.d.l.ex aſſe.ff.ad trebel. quia Bar.non loquitur ꝗ iura utilia particularia trāſeant in ſingularem ſucceſſorem aut ceſſionariū acti-

ue & paſſiue,neq; id dicere potuiſſet ſed loqtur Bar. *in ſucceſſore uniuerſali & in ſecundo fideicõmiſſario in quẽ uerũ eſt ꝗ trãſeũt iura utilia actiue et paſſiue. ut per* Ias.*in.d.l.cum ſecundum.col.* 2.C. *de fideicom.*

Alium intellectum ad illum tex.in.§ ex aſſe.ponit Crotus *hic col.*14.*uerſi.ſeptima concluſio . ubi tenet ꝗ fideicommiſſum uniuerſale poteſt cedi licet non poſſit delegari.& ꝗ tex.in.d.§.ex aſſe.loquitur in delegatione non in ceſſione.& aſſignat* Crotus *rationẽ diuerſitatis inter delegationem & ceſſionem. quia ꝑ delegationem extinguitur duplex obligatio delegantis & delegati.*Pau.*de* Caſt.*in.l.ſi uſusfructus debitorem.ff.de nouatio.*Ideo *non poteſt hæres grauatus delegari creditori fideicommiſſarij,quia hoc modo hæres non teneretur amplius fideicommiſſario ſed creditori hæredis delegantis , & ſic fieret translatio in alium,ꝙ in eum in quem teſtator iuſſit.ſecus in ceſſione quia per eam remanet hæres adhuc obligatus fideicommiſſario l.*3.C.*de nouatio.*

Sed Crotus *in hoc ſubtiliter nimium egit.quia etiã per ceſſionem extinguitur obligatio hæredis grauati erga fideicommiſſarium interueniente aliquo ex tribus.de quibus in.d.l.*3.C.*de nouatio . Secundo dico ꝗ eadem eſt ratio in ceſſione quæ in delegatione , quia etiam per ceſſionem non poteſt transferri ius uniuerſale fideicommiſſi in ceſſionarium ut habeat reſtitutio uim* Trebellianicæ *reſtitutionis & translationis iurium actiue & paſſiue,quia per ceſſionem non tranſeunt iura paſſiue in ceſſionarium ut ſupra eſt dictũ.*

Tertio iſta intelligentia uidetur contra rationem tex. generalem. nam ratio tex. eſt generalis ad omnem translationem ſiue fiat per modum ceßionis ſiue delegationis, ideo generaliter debet intelligi licet dictũ legis ſit ſpeciale. l. cum pater. §. dulcißimis. ff. de lega. 2.

Quarto iſte intellectus Croti *eſt contra tex. in l. ſi non ſortem. §. libertus in fi. ff. de condi. indebi. ubi opere liberti obſequiales aut officiales quæ alteri cedi nõ poſſunt, non poſſunt etiam delegari.*

Poteſt tamen reſtitui fideicommiſſum uniuerſale ceßionario nomine ipſius cedentis & operabitur tũc reſtitutio effectum Trebelliani *ut tranſeant iura in ceßionarium nomine cedentis & hæres liberetur.* Ange. & Imol. *in l. ille à quo. §. utrum. ff. ad* Trebel. Benedict. *de* Barzijs *in tracta. guaren. in. 1. parte in nona q. col. 3. de quo per* Alex. *in. d. §. utrum. ad quem etiam ſe remittit* Nigri *hic col. 26.*

Quarta differentia inter relictum uniuerſale & particulare eſt quia uniuerſale poteſt fieri ab eo qui ſoluẽdo non ſit ſicut inſtitutio hæredis, particulare autem non. l. quæ ſub condicione. §. hoc edictum. ff. de con di. inſtitu. l. 1. §. ſi is qui quadringenta. et. l. ſi hæres ab eo. in prin. ff. ad Trebellia. Idem *in donatione cauſa mortis quæ non ualet facta ab eo qui ſoluendo non ſit licet ceſſet animus fraudandi creditores. l. & ſi debitor. ff. de don. ca. mor. l. 1. §. 1. ff. ſi qd in frau. pa.*

Ratio huius eſt quia ſi ualeret fideicõmiſſum particulare aut legatum fieret præiudiciũ creditoribus quibus ante omnia ſolui debet. ob id legata & fideicõ

miſſa particularia nihil ualent quando deducto ære alieno nihil ſupeſt de hæreditate.l.ſi uniuer.C. de leg.

Ex qua ratione infertur q. ubi non fieret præiudicium creditoribus ualerent legata & fideicommiſſa particularia puta ſi hæres teneatur ultra uires hæreditarias non facto inuẽtario. Bar. & Doct. hic col.3 poſt med. uerſ. itẽ addit Dy. & ibi Ias. col.16. nu.75.

Idem ſi legetur fundus legatario cum onere q. teneatur legatarius ſatisfacere creditoribus ſi legatarius acceptet legatum, quia ſua interſit carius habere propter uicinitatem aut aliam affectionem. glo. Ang. & Moder. in l. ſeruum filij. §. ſi idem ſeruus. in uer. in fraudem. infra eo. Ias. hic col.16. poſt med. nu.76.

Similiter ualet legatum aut fideicommiſſum particulare licet hæreditas ſoluendo non ſit quãdo legatur pars bonorum. l. ſi quis ſeruum. §. fi. cum. l. ſeq. ff. de lega.2. nam bona intelligũtur deducto ære alieno. l. ſubſignatum. §. bona. & l. princeps bona. ff. de uerb. ſign. Ias. hic col.16. in fi. uerſi. ſecundo exemplifica.

Sed miror de Ias. & eius exemplo, quia ſi deducitur æs alienum & hæreditas ſoluendo non eſt, ergo neceſſario dicendum eſt legatum fieri nullum.

Infertur etiam ex præmiſſa ratione ſecus eſſe in fideicommiſſo uniuerſali quod ualet licet hæreditas ſoluendo non ſit ratio quia non tractatur de præiudicio creditorum cum teneatur fideicommiſſarius uniuerſalis ad onera. Bar. & Doct. hic col.3. poſt med. uerſi. item. addit Dy. & ibi Ias. col.16. nu.75.

Et ſi dicatur immo effectualiter conſiderando nõ

uidetur differentia inter fideicommiſſum particulare & uniuerſale ex quo fideicommiſſarius uniuerſalis tenetur ad onera quibus ſolutis inefficax fideicommiſſum futurum ſit. Reſpondeo ꝙ immo eſt utilitas, quia in fideicommiſſo particulari hæres non tenetur præſtare aliquid fideicommiſſario ſed ſatisfacit creditoribus. uniuerſale autem fideicommiſſum tenetur præſtare & ipſe fideicommiſſarius ſatisfacit creditoribus. utilitas autem reſtitutionis magna eſſe pōt, quia interſit fideicommiſſarij habere corpore hereditaria & ſatisfacere creditoribus in pecunia.

Quinta differentia † quia in fideicommiſſarium uniuerſalem tranſeunt omnia iura actiua & paßiua facta reſtitutione. l. apud iulianū. §. antiſtia. ff. ad treb. 192

Secus in fideicommiſſarium particularem in quē non tranſeunt iura actiua & paßiua cum ſit ſingularis ſucceſſor. l. 1. §. ſi hæres percepto fundo. ff. ad Trebellia. l. fi. §. fi. ff. de contra. emptio. Ias. hic col. 15. in prin. nu. 66. Poteſt tamen teſtator grauare legatarium aut fideicommiſſarium ut teneatur ad onera. iuxta. l. Imperator. in prin. & §. ſi centum. & §. ſequ. infra titu. 1. l. 1. §. ſciendum. infra ti. 2. l. ab eo. C. ad fideicom. & quando legatarius particularis teneatur ad onera. tradit. Roma. in conſi. 189. col. 1.

Sexta differentia quia licet hæres repudiet hæreditatem, tamen non extinguitur fideicommiſſum uniuerſale, quia cogi poteſt hæres ut adeat ſecus in legato particulari quod corruit hæreditate non adita. l. ſi nemo. ff. de teſta. tutela. l. ſi nemo ſubit. ff. de reg. iur.

§.eam quam.C.de fideicom.& iſtam differentiam dicit ſe ponere ultra ſcribentes.Ias.hic col.15 .nu.67.

Sed eſt una truffa,immo glo. & ſcribentes omnes ponunt hic.nam dicunt ꝙ fideicommiſſarius particularis non poteſt cogere hæredem ut adeat,ergo clare dicunt ꝙ fideicommiſſa & legata particularia corruunt hæreditate non adita,nam ob aliam cauſam nõ quæritur an hæres cogi poßit ut adeat niſi ut ſciatur an relicta ualeant aut corruant.

193 Septima differentia † quia dominium fideicõmißi aut legati particularis quæritur ignoranti.l.cum pater.§.ſurdo.ff.de lega.2 .ſed dominium fideicommißi uniuerſalis non acquiritur niſi uolenti & acceptanti etiam in caſibus in quibus transfertur fideicõmiſſum uniuerſale ipſo iure.de quibus in.l.pen. C. ad Trebel. Iſte eſt caſus in.l.1.§.ſed quotiens.ubi Soci.col.2 .poſt Pau.de Ca.ff.ad Trebellia.& per tex.in.l.cogi.§. me tianus.eo.ti.ſequitur Nigri hic col.22 .nu.37.

Sed conſidera ꝙ etiam legatum particulare licet tranſeat ipſo iure,tamen non acquiritur inuito quominus poßit repudiari.Itaq; nulla in hoc uidetur differentia inter uniuerſale & particulare quãdo utrũq; tranſit.Conſidera etiam ꝙ iſta differentia uidetur eadem cum ſecunda differentia.nam ꝙ legatum quæratur ignoranti iſtud eſt quia tranſit ipſo iure,ꝙ autem fideicommiſſum uniuerſale non quæratur ignorãti,iſtud eſt quia deſideratur reſtitutio uerbalis aut realis,quæ niſi uolenti fieri non poteſt.Ideo data paritate,idem uidetur in utroq; ut ignoranti acquiratur

tur cum iure tamen repudiandi.l.ſi tibi homo.§.cum ſeruus.infra eodem.

Octaua differentia † quia.l.cum auus.ff.de condi. & demon.in fideicommiſſo uniuerſali locum habet,licet filij iam eſſent nati de tempore impoſiti grauaminis.ſecus in fideicommiſſo particulari. Soci.in.d.l.cũ auus.col.15.uerſi.ſecundus caſus. ſequitur Nigri hic col.27.uerſi.nona differentia. 194

Sed tamen Soci.in fi.q.relinquit cogitandum quia idem uidetur in fideicommiſſo uniuerſali ut tacita cõdicio.d.l.cum auus.ſolum referatur ad filios naſcituros non etiam ad iam natos de quibus teſtator cogitauit.ut per Soci.in.d.l.cum auus.col.42.in fi.uerſi.extra.Bar.& col.61.uerſi.capio nũc ſecundum caſum. quam opi.tenet Roma.in conſi.370.circa fi.Deci.in l.generaliter.col.4.poſt med. C.de inſti.& ſubſti. in conſi.284.col.pen.circa med.in conſi.366.col.3.ante med.& in conſi.581.col.2.circa med. Curti. Iunior in conſi.33.col.4.

Abſolutis differentijs inter particularia & uniuerſalia uenio ad dicta Bar.circa actiones quæ competunt pro legatis.In qua re circa actionem perſonalem ex teſtamẽto facio regulam cum ampliationibus & limitationibus.Regula eſt † ꝙ pro legatis regulariter competit actio perſonalis ex teſtamento etiã de iure fforum.l.ſi tibi homo.in prin.infra eodem. 195

Quæ actio perſonalis cauſatur ab aditione hæredis per quam quaſi contrahitur cum legatarijs et creditoribus.l.apud Iulianũ.§.fi.ff.ex quibus cau.in poſ.

eatur.§.hæres.inſti.de obli.quæ ex quaſi. contra. glo. in.l.uni.§.cum igitur.in uer.cedere.C.de cadu.tollen. Alex.hic col.10 in fi.& Ias.col.19.in quinta limitatione.ubi propterea Ias.infert ꝙ ceſſante aditione ceſſat & actio ex teſtamento.

Ampliatur ut procedat etiam pro legatis relictis in codicillis.nam ſi fiunt codicilli condito teſtamento, competit actio ex teſtamento directa.Sali.in.l.2.in fi. poſt glo.ibi.C.com.de lega.Ias.in.l.fi.col.fi.C.de codicil.pro quo uidetur text. in.l.libertates directæ.ff. de manu.teſta.ubi libertas directa dari non poteſt in codicillis teſtamento confirmatis licet ſecus ab inteſtato.quicquid aliter arguat Nigri hic.nu.50.

Si autem fiunt codicilli ſine teſtamento pro legatis relictis in eis competit actio utilis ex teſtamento. glo.fi.& ibi Bar.in.l.1.ff.de teſta.glo.& Doct.in.d. l.2.in uer.perſonales.C.com.de lega.

196 *Ampliatur ſecundo † ut procedat in legatis quæ conſeruantur per auten.ex cauſa.C.de lib.præter.ut. hic per Ias.col.18.p tex.in.l.fi.in fi.ff. de hære.inſti.*

Nec ob fundamētum ignei relatum per Nigri hic poſt nu. 50. ꝙ debeat competere condictio ex.l. non actio ex teſtamento irritato. quia reſpectu legatorū non cenſetur irritatū,immo reſpectu legatorū perinde eſt ac ſi hæres legitimus ſcriptus eſſet in teſtamento.d.l.fi.in fi.ff.de hæredi.inſti.

Ampliatur tertio ut procedat etiā in legatis quæ conſeruantur de iure ſpeciali coniunctis perſonis.iuxta titu.ff.de lega.pre. Bald.& Ange.in.l.1.in fi.C.de

bon.poſſ.contra tabu. Ias. in.l.1.col.3.uerſi. ſecundo amplia.C.com.de lega.

Contra Bal.*&* Ang.*tenet* Ias.*hic col.18. in tertia ampliatione.Sequitur* Nigri *col.29.in prin. uerſ. tertio procedit.& col.32.in fi.per dictum* Bart.*in.l. in teſtamento.in ultima. q.ff.de condi. & demon. ubi quando condicio habetur pro impleta de iure ſpeciali fauore libertatis.iuxta tex.in.l.ſi peculiũ.§. is cui ſeruus.ff.de ſtatulib. non competit actio ex teſtamento ſed actio in factum uel officium iudicis.*

Sed argumentum Ias.*contra* Bal.*&* Ang. *non uidetur obſtare,quia arguit ex diuerſis habentibus rationem diuerſam & ſeparatam.nam quando condicio habetur pro impleta de iure ſpeciali,q̃ legatum conſeruetur,illud eſt contra uerba & mentem teſtatoris,nimirum ſi non competit actio ex teſtamento ſecus in legatis quæ conſeruantur per titu.de lega.præſtan.quia illa conſeruatio fit ſecundum uoluntatem ipſius teſtatoris qui uoluit legata præſtari, hinc uidemus q̃ ubi habetur condicio pro impleta de iure communi,quia ſtat per hæredem quominus impleatur,tunc actio competit ex teſtamento quia habetur pro impleta ſecundum uoluntatem teſtatoris.* Bar.*in d.l. in teſtamento.in ultima.q.*Ias.*hic col.19.in tertia limitatione.*

Sed hic aduertendum † quia Imol.*in.d.l. in teſtamento.ff.de condi.& dem.uoluit q̃ etiam pro legato quod conſeruatur de iure ſpeciali quando reijcitur condicio aut illa habetur pro impleta de iure ſpecia-* 197

li,competat actio ex teſtamento.per tex. in l.ſtichū. §.pen.ff.de ſtatulib. ubi q; libertas competit ex teſtamento non autem iure conſtituto.Imole opi. ſequitur Soci.ibi.Crotus hic col.18.in fi. & ſeq.mouetur Crotus tribus fundamentis.Primo quia non minus competit actio pro legatis quæ conſeruantur de iure ſpeciali q̃ pro illis quæ ualent de iure communi, & legatū quod conſeruatur de iure ſpeciali, operatur eundem effectum.l.1.in prin.ff.de lega.pre.glo. in.l.ſi emancipato.eo.titu.facit tex.in.l.filium.§.fi.eod.titu.allegat etiam Anchar.in conſi.405.tria dubia.

Sed reſpondeo uerum eſſe q; competit actio pro tali legato,tamen competere non poteſt actio ex teſtamento,ex quo talis conſeruatio legati habet contra ſe uoluntatem teſtatoris.

Secundo mouetur Crotus per tex. in.d.l.ſtichum. §.pen.ff.de ſtatulib.ſed ille tex. non dicit q; competat actio ex teſtamento licet conſequatur libertatem ex teſtamento.nā dictio ex,ibi non poteſt ſignificare cauſam proximam ex quo non conſequitur ſeruus libertatem immediate ex teſtamento,ſed mediante ſupplemento iuris quod condicionem illam pro impleta habet.ergo neceſſe eſt exponere illa uerba ex teſtamento.i.propter teſtamentum, ſeu conſequitur libertatē ex teſtamento.i.relictam in teſtamento. nec iſta expoſitio impropria aut extranea uideri poteſt cum ita fiat ex neceſſitate.

Aliter reſpondet Corn.ad.d.§.pen.in.l.2.C.de inſti.& ſub.q; in.d.§.pen.implementū condicionis erat

impoßibile,quia Titius cui dandum erat deceſſerat ui uo teſtatore.ob id habetur condicio pro impleta de iure cōi.quā reſpōſionē ſequitur Iac.Nigri hic col.32.

Tertio mouetur Crotus per tex.in.§.1.inſt.de eo cui libe.cau. bona adijciūtur.ubi ꝙ competit libertas ex illa condicione ac ſi ex teſtamento hæreditas adita eſſet.ergo competit actio ex teſtamento . ſed illud eſt quia ſeruus qui conſequitur libertatem habet uolūtatem teſtatoris pro ſe cum illa adiectio fiat in fauorem teſtatoris & ad uoluntatem eius tuendam.

Quarto Soci.in.d.l.in teſtamento . mouetur quia ex quo ex diſpoſitione iuris condicio habetur pro impleta,debet competere actio utilis ex teſtamento iuxta no.per Bar.in.l.curatoris.C.de negoti. geſt. Ideo uerba ex conſtituto iure poſita in.d.l.ſi peculium.§.is cui,debent exponi.i.ex diſpoſitione iuris quæ debet extendi ad hunc caſum,& ſic utilis debet competere.

Sed Nigri hic reſpondet col.32.poſt me d.ꝙ actio utilis tunc competit quando aliquid inducitur per idētitatem aut ſimilitudinem rationis.Bar.in.d.l.curatoris.ſed non eſt par ratio dandi actionem utilem ex teſtamento quando condicio habetur pro impleta de iure ſpeciali.immo ſecundum rationem iuris condicio dicitur defecta. ut dicit tex. in.d.l.Stichum.§.pen. ubi ꝙ Labeonis & Offilij ſententia rationem habet.clarius declaro actio utilis competit per extenſionem legis ex ſola mente legis quando uerba legis deficiunt et mens legis ſumitur ab identitate rationis.l.penul.ff.ſi quadru.pan.fe.di.l.3.§.hæc actio.ff.de neg.ge. & d.l.

curatoris. Sali.in.l.1.col.8.C.de actio.& obliga.ſed mens legis hic ceſſat ceſſante identitate rationis.

198 Limitatur memorata † regula ut non procedat quando conſeruantur legata per titulum ſi quis omiſſa cau.teſt.hærede repudiante ex teſtamento in fraudem legatariorum & aderente ab inteſtato. nã ceſſat actio ex teſtamento & competit actio in factũ prætoria.Bar.in.l.ſi quis pecuniam.ſupra ſi omiſſa cau. teſta.per illum text. & per.l.præceden. cum ſimil.ut hic per Ias.col.19.uerſi.quarto ultra Bar.limita.tradit idem Ias.in.l.ſi hæredis ſeruus.in.2.nota.infra eo.

Duos effectus utrum competat actio ex teſtamento an actio in factum ponit Ias.hic.d.col.19. nu.89. & in.d.l.ſi hæredis ſeruus.in ſecundo nota. Effectum etiam propter acceſſoria an ueniant ex tempore more aut poſt litem conte.ponit Alex.hic col.13.nu.29. Tertium effectum ponunt Bald. & Sali. in.l.fi.C.ſi quis omiſſa cau.teſta.quia actio in factum non habet priuilegia quæ obtinet actio ex teſtamento circa tacitam hypothecam & actionem in rem. De quo tamen effectu uide quæ dixi ſupra in ſecunda fallentia ad regu.q. dominium legati particularis tranſit à morte teſtatoris.Quartum effectum ponunt etiam Bal. & Sali.in.d.l.fi.quia actio in factum non datur contra hæredem omittentis in fraudem niſi quatenus ad eũ peruenit,ſecus in actione ex teſtamento utili. Aduertendum eſt etiam ad utilitatem Ias.q. actio in factum prætoria ſolum durat anno, quia iſtud non uidetur hic procedere cum ſit rei perſecutoria non pœnalis.

l.in honorarijs.in prin.ff.de actio.& obli.Ias.in.§.ſed iſte.nu.30.inſti.de actio.ſimiliter actio prætoria dicitur perpetua quando ſubrogatur in locum actionis ciuilis.prout hic Ang.*in conſi.202.col.2.*

Sed hic aduertendum primo quia Ias. hic pro hac limitatione allegat etiã Bal.*&* Sali.*in.d.l fi.C.ſi quis omiſſa cauſa teſta.Idem facit Crotus hic col.17.in fi.* Nigri *col.29.nu.51.Sed* Bal.*&* Sali.*ad eum modũ non loquuntur nec ſequuntur* Bar.*immo expreſſe reprobant eo caſu quo repudians ex teſtamento adit ab inteſtato.nam uolunt ꝙ tunc detur actio utilis ex teſtamento quæ naſcitur ex quaſi contractu aditionis,* Tunc *autem uolunt actionem in factum ſolum competere quando hæres omnino repudiat in fraudem legatariorum nec adit ab inteſtato puta accepta pecunia ut locum faciat hæredi legitimo aut ſubſtituto eo caſu quo ſubſtitutus non tenetur ad legata. ideo quatenus laborat* Crotus *ut teneat contra* Bal.*&* Sali.*fruſtra molitur.nam loquitur* Crotus *quando repudians ex teſtamento adit ab inteſtato.quo caſu etiam* Bald. *&* Sali.*concedunt actionem competere ex teſtamento.*At *ubi non aditur hæreditas per repudiantẽ oĩno, ceſſat materia ex qua actio ex teſtõ poßit generari.*

Alias limitationes in quibus non competit actio perſonalis ex teſtamento ponunt Moder. *repeten.hic maxime* Nigri *col.31.ſed non curo referre.*

Circa actionem realem quando competat pro legato recurrendum eſt ad ea quæ diximus ſuper tertia regula Bar.*in ſecunda differentia inter uniuerſalia*

& particularia.nam in caſibus in quibus tranſit dominium,competit actio realis.alias ſecus.

199 Hic etiam † aduertendum q, in legato rei incorporalis non conſideratur rei uendicatio.l.uendicatio. ff.de rei uendica.Ideo competit actio confeſſoria.l.uti frui.ff.ſi uſuſfr.pet.Io.Fabri.inſti.de lega.in prin.Ex quo infertur ad ueritatem intellectus per me traditi ad tex.in.d.l.1.§.ſi decem quæ in arcba.ff.ut leg. nomi.cauea.dum tex.utitur uerbo petiturum ut intelligatur actione reali cõfeſſoria. quia ſolum legatus eſt uſusfructus.& licet tranſeat proprietas, illud eſt ex neceßitate quadam.ideo mero iure proprietas pertinet ad alium legatarium proprietatis ad quem effectualiter proprietas reditura eſt licet in alia re eiuſdem generis.

200 Circa officium † iudicis q, competit pro legato in quo ſolum conſideratur autoritas & conſeruatio uoluntatis teſtatoris.per.l.quintus.infra de annuis lega. quæ.l.iſtud. probat etiam in filijs teſtatoris eo caſu quo eſſent hæredes inſolidum.nam tunc legatum ualere non poteſt ut legatum, quia hæredi à ſeipſo legari non poteſt.l.plane.§.ſi duobus.infra eo.nec continet legatum utilitatem hæredum qui omnino citra legatum illam quantitatem erant habituri.& tamen perſonæ apud quam hæredes educarentur,competit officium iudicis contra tutorem ad præſtationem quantitatis legatæ,ut uoluntas & autoritas teſtatoris impleatur quẽadmodum & in alio exemplo.d.l. At ubi xtranei fuiſſent hæredes.in caſu.d.l.quintus. aut filij

ipſi pro parte tantum, ualeret legatum pro parte co hæredum & actio competeret non officium iudicis. In dubio tamen licet filij eſſent hæredes inſolidum, illa quantitas cenſetur relicta ad prouidentiam & utilitatem ipſorum filiorum. Nec ob. q; hæredi à ſeipſo legari non poteſt, quia non ualet ut legatum ſed ad demõſtrandum quantum poſſet tutor impendere in alimenta pupillorum citra malum aut præiudicium aliquod ipſius tutoris. Et ſi dicatur quæ utilitas utrum filijs cenſeatur relicta illa quantitas an perſonæ apud quã educandi eſſent cum ad alimenta pupillorum erogan da eſſet. Glo. ibi conſiderat utilitatem ſi quid alimentis præſtitis ſuperfluum fiat ut filijs reſtitui oporteat, nec aliquid dicit glo. de ſalario executoris.

Vtilitatem autem † an detur actio pro legato aut 201
iudicis officium competat, conſiderant Doct. hic propter moram quæ non committitur per interpellationem extraiudicialem, ubi quid debetur officio iudicis. ſed litis conteſtatione eſt opus l. cum poſtulaſſem. in prin. ff. de dam. infe. tradit Alex. in l. 1. col. fi. C. de edẽ. Deci. in. c. 1. col. 34. in fi. de probatio. ubi etiam Alex. & Deci. conſiderant alium effectum, quia aliter libellatur in officio iudicis, aliter in actione. Alibi conſideratur alius effectus inter actionem & officium iudicis an pater teneatur dotare filiam iure actionis aut officio iudicis. quia ſi iure actionis, tranſit obligatio ad hæredes, ſecus ſi officio iudicis. Alex. in l. ſi ſocer. in prin. ff. ſolu. matr. ſequitur Firmanus in ſuo repert. in uer. pater dotat. uerſi. 1. quod dictum mihi non placet.

quia etiam officium iudicis tranſit ad hæredes.l.nõ ſolum.ff.de reſti.in integr. Alius *effectus in expenſis litis à quibus excuſat cauſa iuſta litigandi quando debentur officio iudicis,ſecus ſi iure actionis.glo.in.l.nõ ſolum ff.de rei uẽdica.glo.in.l.3.§.fi.ff.de lega.3.*Doc. *in.l.properandum.§.ſinautem alterutra C.de iudi.*Si*militer inter patrem & filium actio non conſiſtit.l.lis nulla.ff.de iudi. & tamen competit filio officium iudicis contra patrem ex æquitate.l.cogi.§. ſi pater. ubi glo.&* Doct.*infra ad* Trebel.E*que competit officium iudicis pro alimentis relictis ſeruo.l.ſeruos.ubi* Bar.*ff.de alim.leg.* Crotus *hic col.18. in 4ª fallentia.* Alium *effectum ponit* Ias.*in.l.naturaliter.§. nihil cõmune.nu.131.ff.de acq.poß.*Alium *ponit* Bald.*in.l. abſtinendi.quam legit ſimul cum.l.non ſolum.ff. de reſti.in integ.& quattuordecim differentias inter actionem & officium iudicis ponit ſocer meus* Purpura.*in .l.1.nu.116.ff.de iuriſdi.om.iudi.*

202 *Circa actionem hypothecariam † pro legato conſiderandum eſt ꝙ hypotheca tacita non competit niſi in caſibus à iure expreßis.l. ante omnia.ff.de proba.* Imol.*in conſi.50.col.2.*Soci.*in.d.l.ſi ex toto.in prin. in ſecundo nota.infra eo.*Secundo *conſiderandum eſt ꝙ non competit tacita hypotheca pro legato de iure fforum,ſed fuit introducta per* Iuſtinianum.*l.1.§.nos in præſenti.C.com.de lega.§.noſtra autem.inſti.eo.ti.* Bal.Sali.Fau.*de* Ca.*& ſcriben.in.d.l.1.per illum tex. & per tex.in.l.fi.§.ſed quia noſtra.eo.ti.* Idem *probatur in.l.fi.in fi.C.de ſacroſan.eccles.ibi ſecundũ noſtrã*

conſtitutionem quæ hypothecariam donauit quicquid † aliter uoluerit. Bar. *hic in fi. per l. creditoribus. ff.* 203
de ſepara. Ad *quam reſpondent* Docto. *q̃ loquitur in pignore prætorio. de quo loquitur l. non eſt mirū. ff. de pigno. actio. & declaro intellectū. d. l. creditoribus. nam dicitur ibi q̃ creditor condicionalis uel in diem poteſt petere ſeparationem bonorum ut ſeparentur bona defuncti à bonis hæredis, nec obſtat q̃ agi non poßit ante euentum condicionis aut diei, quia cautione communi conſuletur, ideſt licet non detur actio, cõſulitur tamen bonis ſeparatis per uiam cautionis de præſtando bona ſeparata adueniente die uel condicione. & ſi hæres non caueat, mittẽtur creditores in poſſeßionem bonorum cauſa cuſtodiæ. iuxta tit. ut in poſſeß. leg. ubi etiam fit mentio de mißione creditorum. & ſic talis ſeparatio non redditur inutilis.* Poſtquã *tex. locutus eſt de ſeparatione ad inſtantiam creditorum, uenit ad legatarios dicens q̃ legatarij ſolum habent cauſam pignoris in ea parte quæ de bonis ſeruari potuit. q. d. licet creditores mißi in poſſeßionem bonorum ſeparatorum quãdo hæres non cauet, pignus nanciſcantur in bonis ipſis uirtute illius mißionis. ut d. l. non eſt mirum. tamen legatarij non acquirunt pignus in omnibus bonis, ſed ſolum in eis quæ ſupſunt deducto ære alieno creditorum.* Itaq; *ille tex. uidetur uniformiter intelligendus ut loquatur totus de pignore prætorio. & † finis l. debet intelligi ſecundum eius* 204
principium. quia tota lex ſeu legis conſtitutio debet intelligi ſecundum eius principium l. regula. §. pen. ff.

de iuris & facti ignoran.ut à primordio tituli poſterior formetur euentus l.1. circa fi. C.de impo. lucra. deſcrip.lib.10. Et *ita arguit* Oldra.*in conſi.103.quæſtio eſt.ubi q, ex quo principium.c.quorundam.§.circa.de electio.lib.6.loquitur de electis ad prælaturam extra ordinem ſuum ſeu monaſterium,ita debet intelligi tota illa conſtitutio.& alias ſi uelimus intelligere d.l.creditoribus in tacita hypotheca,ſenſus non uidetur*

205 *tur conuenire.*Præterea *in illo tex.eſt dictio* † *aduerſatiua autem quæ repetit qualitates præcedentiũ.glo. in.§.item lapilli.inſti.de rerum diui.* Bald.*in.l.omnes populi.col.8.ff.de iuſti.& iure.*Alex.*in.l.filius à patre.ff.de lib.& po. rurſus natura aduerſatiue eſt ut aduerſetur præcedentibus in his quæ ſunt eiuſdem generis.glo.&* Bar.*in.l.mariti.§.fi.ff.de adulter.*Cyn.*in auctẽ.ſacramenta pulchrum in prin.C.ſi aduer. uendi.*Alex.*in.d.l.filius à patre.in prin.col.12.*Ias.*in.l.1. in princi.col.fi.ff.ne quis eum qui ergo ut aduerſetur præcedentibus debet intelligi ſecundum eandem qualitatem.i.in pignore quod inducitur ex miſsione in poſſeſsionem.alias inepta eſſet aduerſatio,ut ſi dicam ſcholares legunt,*Petrus *autem currit,neceſſario debet intelligi q,* Petrus *ſit ſcholaris,quia alias non congrue aduerſantur in diuerſo genere.*

206 *Tertio conſiderãdum* † *eſt q, competit iſta hypotheca tacita etiam ubi pro legato ſolum competit officium iudicis,quia ſi per officium iudicis compellitur perſona,etiam res compelli debent eadem ratione ſecundum* Bar.*hic in fi.per.l.hæreditas.in fi.ff.de peti.*

hæredi.l.de pollicitationibus.in fi.ff.de pollici.ſequun tur Soci.hic col.fi.Crot.col.18.Nigri col.46.nu.78.

In contrarium arguit Ias.hic col.fi.ꝙ illa iura nõ probent,quia nõ ſequitur datur compulſio realis aut retentio bonorum.ergo bona tacite hypothecantur. ſed Ias.non deguſtauit inductionem Bar. nam intẽtio Bar.fuit iſta,non eſt dubium ꝙ ubi cõpetit actio perſonalis ex teſtamento,datur hypothecaria,& ſic lex uoluit prouidere de hypotheca quotiens perſona hæredis diſtringi poteſt,ſed per officium iudicis perſona compellitur . ergo idem uidetur dicendum & ex identitate rationis ut bona compelli poſsint.nam ratio finalis inducendi hypothecam tacitam fuit fauor teſtatoris quo efficacius uoluntas morientis impleretur.l.1.C.com.de lega.ſed iſta ratio militat quotiens apparet de uoluntate teſtatoris ꝙ uoluit legatũ præſtari,ſicut uidemus in ll.allegatis per Bar.ꝙ compelluntur bona ea ratione qua perſona poteſt cogi.

Iſtud tamen ꝙ competat hypotheca ubi pro legato ſolum competit officium iudicis limitarem nõ procedere quando datur officium iudicis contra uoluntatem teſtatoris,puta quando reijcitur condicio de iure ſpeciali contra expreſſam diſpoſitionem ipſius teſtatoris.nam tacita hypotheca introducta fuit quo pleniorem executionem uoluntas teſtatoris acciperet et ex præſumpta uoluntate ipſius teſtatoris.l.1. C.com. de lega.ergo abſurdum eſſet ꝙ operaretur tacita hypotheca contra expreſſam uoluntatem ipſius teſtatoris.ex qua declaratione habetur una limitatio ad re-

gulam quæ habet ꝙ pro legato competit hypothecaria ut non procedat in legato quod conſeruatur de iure ſpeciali, de quo tamen me remitto ad ea quæ latius dixi ſupra circa regulam ꝙ dominium rei legatæ ſtatim tranſit à morte teſtatoris & in ſecunda fallentia ipſius regulæ.

207 *Secundo limitatur † ut non procedat quando teſtator expreſſe prohiberet tacitam ipſam hypothecã nam inducitur à lege in fauorem teſtatoris quo celerius impleatur uoluntas eius, Ideo fauori ſuo poteſt renuntiare. ita Sali. in l. 1. §. 1. in prin. C. com. de lega. poſt Bal. in l. 2. C. ut in poſſ. lega. Idem tenet Alex. hic col. 10. in prin in fi. nu. 20. Soci. in conſi. 65. col. 1. lib. 4. Deci. in l. 1. col. 3. circa med. C. de inſti. & ſubſti. Iaſ. in l. in pupillari. col. 1. circa med. ff. de uulga.*

208 *Tertio limitatur † ut non procedat in re alteri legata l. ſi fideicommiſſorum. ff. ut in poſſ. lega. glo. in l. 1. in uer. multis. C. com. de lega.*

Sublimitatur iſta quarta limitatio ut nõ procedat quando hæreditas non ſufficeret ad ſolutionem omniũ legatorum. nam tunc competit hypotheca in legato facto alteri ut reducatur res ad æqualitatem, puta teſtator ſolum habens in bonis nomen debitoris obligati in quadringentis legat illi liberationem & mihi legat quadringenta. nam diminuitur legatum liberationis ut ſolum teneat liberatio in ducentum & alia ducentum teneatur mihi ſoluere. l. quærebatur. ubi Ang. ff. ad l. Falci. Pau. de Ca. in l. 1. cir fi. C. com. de leg. ubi Paulus uoluit ꝙ ſi teſtator legat mihi certam quanti-

tatem, & alteri fundum cum in hæreditate ſolum ſit ille fundus. nam ambo legatarij erimus æquales in illo fundo ſi quantitas legata ualet dimidiam fundi. ſequitur Nigri *hic nu.81.*

Contra iſtud dictum Pau. de Ca. *tenet* Crotus *hic nu.46. ad cuius rationes reſpondet* Nigri. *Sed aliter ego reſpondeo ꝙ immo legatarius non dicitur habere maius ius in fundo quando uires hæreditarie non ſuffi ciūt, ex quo uerisimilis mens teſtatoris fuit ꝙ omnes legatarij legata acciperent. & ubi capere aut conſequi nō poſſent, fieret diminutio pro rata ratione æqualitatis ſeruandæ. hinc uidemus ꝙ ne legatum rei alienæ fiat inutile tenetur hæres redimere aut ſoluere æſtimationem. iuxta l. cum rem alienam. C. de lega.*

Sed hic quæro † quid ſi teſtator pro obſeruātia quorundam diſpoſitorum per eum obligat omnia bona ſua, an cenſeantur obligata bona legata. dic ꝙ non. 209
Bal. *in conſi.318. & in conſi.328. lib.5.*

Quarto limitatur ut non procedat in legato liberationis in quo ceſſat tacita hypotheca. glo. Bar. & Ias. *in d. l.1. C. com. de lega.* Alex. *hic, ratio quia uidetur ſuperflua talis hypotheca. nam etiam pro legato liberationis non petitur cautio ab hærede de præſtando legatū tanꝗ ſupflua. l.1. §. ſi debitori. ff. ut in poſ. le.*

Contrarium ꝙ immo competat tacita hypotheca non legato liberationis. tenent Ricar. *malum.* Cy. & Corn. *in d. l.1. C. cō. de leg.* Nigri *hic col.46. circa fi. in fi. nu.78. per tex. in l.4. §. nūc de effectu. & in l. quod in eo. ff. de liber. lega. ubi pro legato liberationis com-*

petit actio perſonalis contra hæredem ut liberet legatarium per acceptilationem. ſi competit perſonalis, ergo & hypothecaria.d.l.1.in fi.C.com.de lega.

Non obſtat d.l.1.§.ſi debitori.quia ibi cautio erat ſuperflua cũ haberet legatarius rem penes ſe, ſed hic non habet liberationem per acceptilationem penes ſe. ſed aduerte quia etiam in.d.§.ſi debitori.non habet legatarius liberationem per acceptilationem penes ſe. Ideo puto ꝙ melior. ſit. reſponſio ad.d.§.ſi debitori. quia petitio cautionis eſſet quidam circuitus inutilis. nam quorſum attinet petere caueri ut liberet heres legatarium cum ſtatim agi poßit ut liberetur qui circuitus non conſideratur in actione competenti ad liberãdum, ob id utile uidetur legatario debitori ut habeat hypothecariam quam magis timeat hæres q̃ perſonalem, quia per hypothecariam aufertur poſſeßio.

Quinto limitatur ut non procedat in legato ad diem certam, pro quo non competit tacita hypotheca niſi adueniente die, ſicut non competit rei uendicatio.l.Sempronius attalus.ff.de uſufru.lega.Bal.in.l.& ſi poſt tres.ff.ſi quis cautionibus. & in.l.1.col.2.C. com.de lega.

Contrariũ tenet Areti.in.l.ita ſtipulatus la grãd. col.pen.ff.de uerb.obli.quia oritur ante diem perſonalis obligatio ergo & hypotheca. quæ habet locũ quotiens competit obligatio perſonalis.d.l.1.in fi.C.cõ.de leg.ſequitur Nigri hic.col. 47 in prin.in 3ª fallentia.

210 *Sexto limitatur in legato † condicionali pro quo non competit hypotheca niſi adueniente condicione.*

Interea

Interea autem poteſt hæres alienare.l.fi.§.ſed quia.C. commu.de lega.

Sed hic quæritur an adueniente condicione compe tat hypotheca in bonis alienatis ut condicio retrotra hatur.Bal.nouel.in tract.de dote.in decima parte. in fi.tenet q; non.quia condicio in legatis retro non tra bitur.l.1.§.ſerui.ff.ad Silla.Bar.in.l.filiusfamilias.ff. de uerb.obli.nec obſtat ſecundum Bal.nouel.q; aliena ta per heredem pendente conditione ea purificata re uocantur.l.fi.§.ſinautem ſub condicione.C.com.de le= ga.ergo ſublata alienatione remanere debet hypothe ca.quia illud procedit quando alienatur res legata in qua agitur de magno præiudicio legatarij.ſecus quan do ſolum alienatur res hypothecata.Addo ultra Bal. nouel.q; idem tenet Pau.de Ca.in conſi.446.ad primũ quæſitum reſpondetur q; dicta bona.in prin.lib.2.Cu ma.in.l.ſi filius.ff.der uerb.obli.Soci. in conſi.41.col. 6.poſt med.in quarto dubio lib.4.

Sed contra † iſtud dictum adducitur tex. in.l. qui 211 balneum.§. ſed ſi hæres.ff. qui potior.in pig.ha.ubi ſi hæres pro legato condicionali obligat rem pro= priam ipſius hæredis legatario, deinde eandem rem obligat creditori pendente condicione ſi poſtea condi cio legati eueniat:illa condicio trahitur retro & le= gatarius præfertur creditori. Ad illum tex.reſpon= det Bal.nouel. ubi ſupra q; loquitur in hypotheca cõ uentionali expreſſa,in qua condicio caſualis retro= trahitur.Ideo hæres nihil potuit agere in præiudi= cium hypothece expreſſe.

Sed contra iſtam reſponſionem Bal.*nouel. arguitur,quia qua ratione condicio in legatis non retrotrahitur,eadem nec hypotheca conſtituta pro legato.nam cum adiecta ſit hypotheca legato, debet ſortiri eius naturam.l.1.§.ſi ſub condicione.ff.ut lega. nomi.cauea.*Ideo *cum hypotheca trahatur retro,dicendum eſt ꝙ etiam condicio retrotrahatur in legatis.et per illum tex.contra* Bald.*nouel.aut iuniorem tenet* Crotus *in.l.ſi is qui pro emptore.col.42.uerſi. ſexto & ultimo fallit.ff.de uſuca.*Pro *qua opi. aliqui conſi derant rationem æquitatis,quia nõ debet eſſe in facul tate hæredis fraudare legatarium ſuo legato,quod fie ret alienatis bonis & hærede paupe cõſumptis bonis.*

*Sed ad iſtam rationem reſpondetur ꝙ immo non erit in poteſtate hæredis fraudare legatarium cũ ſit locus cautioni iuxta ti.ff.& .*C.*ut leg. nomi. cau.et ita reſpondet* Nigri *hic col.47.in quarta fallentia.non ta men reſpondet ad.d.§.ſed ſi hæres.*

115 *Ideo ad illum.§. ſed ſi hæres . reſpondetur ꝙ licet condicio in legato non trahatur retro quo ad legatum,trahitur tamen quo ad hypothecam datã & con uentam per hæredem inter uiuos.nec poteſt dici ꝙ re gulet ur illa hypotheca ſecundum naturam condicionis legati ex quo conſtituta fuit hypotheca pro caute la legatarij ad conſeruationem legati & loco cautio nis.de qua in.d.titu.ut lega.no. cauea. ob id de nihilo ſeruiret talis hypotheca ſi retro non traheretur.nam pone ꝙ hæres dediſſet fideiuſſorem pro legato condi cionali qui obligaſſet bona ſua,dicemus ne ꝙ hypothe*

ea fideiuſſoris non trahatur retro eueniente condicione legati ſi pendente ea alteri bona obligaſſet , & aliter dicendo nihil amplius eſſet in cautione quàm in legato, & eſſet in poteſtate hæredis & fideiuſſoris legati cautionem eludere.

Septimo limitatur † ut non procedat in bonis hæredis in quibus non competit tacita hypotheca pro legato.l.1.§.cum enim.ibi rerum ſuarum.et.§.fi. C.cõ. *de lega.nam etiam hypotheca expreſſa defuncti pro debitis eius ſoluendis non comprehẽdit bona hæredis. l.*P*aulus.in prin.ff.de pignor.multo minus tacita & pro legatis non æque fauorabilibus ac æs alienum.et ita arguit* Pau.*de* Ca.*in conſi.322.uiſo puncto ſupra ſcripto & dubijs.col.2.ante med.lib.1.* 212

Similiter licet ex pacto † capiendi bona propria auctoritate inducatur hypotheca ipſorum bonorum. l.creditor.§. poſt diuiſionem.ff.qui potior in pig. ha. T*amen iſtud non procedit in bonis hæredis licet dicatur in pacto* ꝙ *liceat capere propria auctoritate bona ſua & hæredum ſuorum.quia illa uerba & hæredum ſuorum intelliguntur de bonis hæreditarijs. ita deciſio* Neapoli.*deciſio.*201. 213

Sed aduerte quia ſi teſtator poteſt diſponere de bonis hæredis ſicut de ſuis proprijs niſi illa uerba & hæredum ſuorum intelligantur in bonis proprijs hæredum nihil operabuntur.

Præmiſſa concluſio ꝙ *bona hæredis non cenſentur tacite obligata pro legatis ampliatur ut procedat etiam ſi teſtator expreſſe obligat bona hæredis.nam li*

cet ualeat hypotheca, non tamen immediate inducitur ab ipſo teſtatore, ſed ex aditione hæredis qui adeundo ipſe dicitur bona obligare, ita q; ualet quidem hypotheca teſtatoris in bonis hæredis, ſed non eodem modo quo in bonis proprijs, quia in bonis proprijs ſta-
212 *tim & immediate inducitur ab ipſo teſtatore licet mediante aditione. ſed in bonis hæredis immediate inducitur ab ipſa aditione mediante facto defuncti.* Bal. *in l.* 1. C. *com. de lega. quem ita declarat* Areti. *in l. ſi hæredis ſeruus. col.* 2. *infra eo.* Iaco. Nigri *hic col.* 47. *in quinta fallentia.*

Secundo ampliatur etiam in bonis hæredis acquiſitis ex bonis hæreditarijs quæ bona hæredis non ueniunt in generali et expreſſa hypotheca defuncti etiã
213 *pro reſtitutione dotium eius uxoris.* Alex. *in cõſi.* 74. *col.* 2. *in fin. lib.* 5. *per glo. quam dicit ualde notabilẽ in l. aßiduis. in glo. magna. ubi* Cyn. Bar. *& communiter omnes* Doct. C. *qui potior. in pig. habeantur. & declarat.* Bal. *in l. ubi adhuc. col.* 9. C. *de iure do.*

214 *Octauo iſta* † *tacita hypotheca pro legato non præfertur credito chirographario competenti cõtra defunctum, quia legatum ſoluitur deducto prius ære alieno. l. creditoribus. ff. de ſepara. l. ſi uniuerſe.* C. *de lega. l. fi. §. ſi uero creditores.* C. *de iure delib. ex quo infertur q; lex non impendit beneficia ſua cum præiudicio tertij. Prefertur tamen legatarius in hac hypotheca creditoribus ipſius hæredis. l. ſi poſtquam.* C. *ut in poſſeß. lega. Ita* Sali. *in l.* 1. §. 1. *col.* 2. *ante med.* C. *com mu. de lega.*

Nono iſta tacita † hypotheca pro legato eſt alterius naturæ quàm expreſſa. nam expreſſa dicitur indiuidua. l. quamdiu. C. de diſtract. pigno. Ideo competit contra quemlibet hæredum inſolidum. l. 2. C. ſi unus ex plur. hæredi. cred. Sed tacita iſta hypotheca diuiditur contra hæredes pro portionibus hæreditarijs. l. 1. §. fina. C. commu. de lega. & ſic habet aut ſequitur naturam ipſius perſonalis obligationis. 215

Sed aduertendum quia non uidetur differentia inter hypothecam expreſſam et tacitam. nam etiam expreſſa non competit niſi quatenus competit obligatio perſonalis. l. ſolutum. §. ſolutum. ff. de pigno. actio. Nec obſtat. dicta. l. 2. C. ſi unus ex plur. quia ibi omnia bona ab inicio fuerant inſolidum obligata in fauorem creditoris. & cum hypotheca ſit indiuidua: ex perſonis hæredum ius creditoris deterius fieri non debet cum debitum eſſet contractum in uita debitoris. Sed legatum aut legati debitum confertur poſt mortem teſtatoris & fundatur obligatio in perſonis hæredum pro portionibus hæreditarijs. Ideo hypotheca pro legato non introducitur pro ampliori quãtitate atque ſit obligatio ipſorum hæredum. nam idem eſſet in hypotheca expreſſa, quia ſi plures ſe obligant pro parte cum hypotheca bonorum, ſoluta parte, tolleretur hypotheca. d. §. ſolutam.

Decimo eſt aduertendum † ꝙ legatarius agens ex tacita hypotheca tenetur probare teſtatorem fuiſſe dominum ſeu quaſi rei tacitæ hypothecatæ de tempore mortis quo contrahitur ipſa hypotheca ſicut re 216

quiritur in hypotheca expreſſa.l. & quæ nondum.§. quod dicitur.et.l.ſi ab eo.ff.de pign.glo.& Bart. *in.l. rem alienam.ff.de pign.actio.*Ita *in tacita hypotheca pro legato tradit* Alexan.*in conſi.* 98.*col.*2.*ante medium.lib.*2.

217 Vndecimo *poſſet* † *limitari præmiſſa concluſio ut non procedat in re legata pro qua non uidetur competere tacita hypotheca.ut hic per* Ias.*colum.fin. ubi dicit hanc eſſe communem opinionem*. Sed Soci. *hic colum.fin. dicit opinio.* Barto *contrariam communem eſſe.quam etiam ſequitur* Areti.*in.l.exiſtimo. colum.*2.*ff.de uerbo.obligatio.& in conſil.*159.*longa.col.*8.*uerſi.quinimo etiam illa res.* Eandem *opi.ſequitur* Nigri *hic nu.*84.

218 Duodecimo *iſta tacita* † *hypotheca debilior eſt expreſſa reſpectu acceſſoriorum.nam hypotheca tacita ſolum competit pro ſorte principali non pro uſuris aut pro pœna adiecta in contractu.* Pau. de Caſt. *in.l.ideo condemnatus.per illum text.ff.de compenſa. Sequitur* Rippa *in.l.ſi uentri.§.diuus.ff.de priuil. credi. Sed de hoc uide plenius per* Socin. *in conſilio* 41.*colum.*4.*in fine.numero.*19.*& pluribus ſequentibus.lib.*4.

219 Poſtremo *uidendum eſſet* † *an iſtæ actiones competentes pro legato poßint concurrere aut cumulari, puta actio perſonalis ex teſtamento & rei uendicatio.nam uidentur contrariæ, quia perſonalis tendit ad hoc ut detur, & ſic transferatur dominium.l. ubi autem non apparet. in fin.ff.de uerbo.obliga. rei*

autem uendicatio præſupponit dominium. & in ea agitur ad reſtituendum quod ſuum agentis eſt. Similiter rei uendicatio & hypothecaria uidentur contrariæ. nam in rei uendicatione præciſe concluditur ad reſtitutionem rei ut perpetuo maneat apud legatarium. ſed in hypothecaria ſolum auocatur poſſeßio donec ſoluatur quod debetur. Rurſus perſonalis & hypothecaria non uidentur cumulationem pati, quia ſententia lata in una parit exceptionem rei iudi. in altera. Super hac difficultate Bart. ſe remittit ad glo. in §. noſtra autem. inſtitu. de lega. ad Cyn. in l. 1. C. commu. de lega. ubi quòd actio perſonalis & rei uendicatio poſſunt cumulari diuerſis reſpectibus, uidelicet perſonalis reſpectu poſſeßionis ut detur aut transferatur poſſeßio. realis autem ut agens declaretur dominus. ſequitur Sali. in d. l. 1. §. 1. in fin. Facit † dictum Abb. in conſilio. 77. in fin. lib. 2. ubi quòd libellus in quo plura remedia cumulantur, debet largißime interpretari ut concludat intentionem libellantis & contrarietatem non contineat. 220

Sed quid in rei uendicatione & hypothecaria an concurrant. Alexand. hic col. penul. nume. 30. & Nigri nu. 89. dicunt quòd non. quia per utranque auocatur poſſeßio, & ſententia lata in una parit exceptionem rei iudi. in altera.

Actio autem perſonalis & hypothecaria cumulantur in eodem libello. §. ſed neque. in auct. de fideiuß. Barto. & Docto. in l. edita. ubi Deci. col. 14. in fi. C. de eden. Roma. in conſil. 240. uiſo themate. in ſecun-

do dubio.Guido Papæ. q.108. Sed utrum admittatur cumulatio in diuerſis libellis. Roma. in.d.conſil.240. dicit quòd in eodem libello .idem dicit Guido Papæ in d.q.108. Sed Pau.de Caſtro in conſilio.447.ad primum reſpondetur quòd uirtute dicti libelli. in ſecundo dubio.lib.2.idem tenet etiam in diuerſis libellis ſequendo Barto. in dicta.l.edita.

IMPOSITVS EST FINIS REPEtitioni huius.l.Ferrariæ in feſto diui Antonij 1549.ad laudem Dei omnipotentis,Virginis,ac diui Io annis Euangeliſte patroni mei.

ABESSE uidetur de proximo receſſurus.nu.76.

Abſurdum ne ſequatur diſpoſitio uniuerſalis reſtringitur.nu.60.

Acceſſoria futura ueniunt in diſpoſitione præſentis temporis.nu.38.

Actio ex teſtamento unde proueniat.nu.195.

Actio ex teſtamento an competat pro relictis in codicillis.nu.195.

Actio ex teſtamento an competat pro legatis quæ conſeruantur per auten. ex cau. C.de lib. præter. aut de iure ſpeciali.nu.196.

Actio ex teſtamento an competat quando conſeruantur legata per titu.ff.ſi quis omiß.cau.teſta.hærede repudiante ex teſtamento & adeunte ab inteſtato in fraudem legatariorum.nu.198.

Actio in factum in quibus differat ab actione ex teſtamento.nu.198.

Adæquatio. quando ſtudium Toloſanum adæquatur ſtudio Pariſienſi in priuilegijs ſi ſtudium Pariſienſe priuetur ipſis priuilegijs, an talis priuatio præiudicet ſtudio Toloſano.nume.80. uſq; ad nume.85. incluſiue.

Adæquatio quando ſcholaris adæquatur ciuibus an perdat priuilegia ſcholaris aut alia competētia an-

te adæquationem.nu.86.

Adæquatio quando una res adæquatur alteri iura competentia rei cui ſit adæquatio tranſeunt in rem adæquatam.nu.95.ubi ampliatur & limitatur.

Adæquatio quando plura adæquantur adinuicem mutua ſit communicatio aut contributio priuilegiorum & effectuum.nu.108. quæ regula ampliatur & limitatur.

Adæquatio legatorum & fideicommiſſorum facta erat de iure fforum.nu.111.

Additio.pœna appoſita in principali diſpoſitione an cenſeatur repetita in eius additione.nu.67.

Aduerſatiua repetit qualitates præcedentium & aduerſatur præcedentibus in his quæ ſunt eiuſdem generis.nu.205.

Appotheca an ueniat appellatione domus.nu.65.

Auctoritate propria non poteſt legatarius uſusfructus legatum accipere.numero.142.& in uerb. legatarius

Augumentum rei legatæ an cedat legato.nu.36.& nume.37.

Bonorum legatum & legatum partis bonorum differunt, & quando legantur bona aut omnia bona nõ detrahitur æs alienum,ſecus in legato partis bonorum cum modificatione tamen.nu.145.

Capacitas legatarij ſuperueniens poſtquam legatum ceſſit non releuat.nu.33.

Caſualiter contingentia non habentur in conſideratione.nu.131.

Cauſa prima ſpectanda eſt.nu.70.

Cauſa ceſſante non ceſſat effectus iam conſumatus. nume.83.

Cauſa facti inſpici debet potius quàm ipſum factum. nume.178.

Ceßio non requiritur in legato nominis debitoris. numero.160.

Ceßio regulariter requiritur ut tranſeat actio utilis perſonalis.nume.165.

Clauſula non obſtantibus tollit impedimenta etiam futura quando agitur de præiudicio ipſius principis tantum.nu.16.

Codicillus.hæreditas quare in codicillis dari non poteſt.nu.123.

Codicillorum confirmatio quando eſſet aut ſit neceſſaria.nu.124.

Condicione pendente agi poteſt quando periculum eſt in mora nec agitur de præiudicio tertij.nu.151

Contrarietatis fugiendæ gratia uerba improprian= tur.nume.118.

Contrarietatis uitandæ gratia licitum eſt ſubaudire in l.nec dicitur tunc diuinari.nu.159.

Correctum ius amplius allegari non debet nec præſumitur quis de eo ſenſiſſe.nu.119.

Correſpectiuorum idem eſt iudicium & uno ſublato tollitur alterum.nu.81.limita.nu.84.

Cumulari an poßint actiones competentes pro lega= to perſonalis & realis.nu.219.

Cumulatio plurium actionum ut ſuſtineatur debet li

bellus largiſsime interpretari.nu.220.
Declaratio ſeu diſpoſitio declaratiua facilius extenditur & trahitur ad futura quàm noua diſpoſitio.nume.42.
Denominatio actus fieri poteſt ab ordinante.nu.112
Denominatio actus fit à prima cauſa.nu.112.
Derogatio generalis non ſufficit ad tollendum priuilegia clauſa in corpore iuris.nu.87.
Directa actio perſonalis legari non poteſt,& ſi mandatur ab hærede debet intentari nomine ipſius hæredis.nu.160.
Directum dominium tranſit in legatarium ſed non directa actio perſonalis, & quæ ſit ratio differentiæ.nume.161.
Diuerſitas caſuum inducit diuerſitatem iuris niſi reddatur ratio diuerſitatis.nu.128.
Diuinatiuus intellectus non dicitur quotiens aliquid neceſſario ſubauditur.nu.14.
Diuinatiuus intellectus non dicitur quando aliquid ſubauditur ut euitetur contrarietas.nu.159.
Donatio uniuerſalis non refertur ad bona quæ poſt mortem donatoris alij erant reſtituenda.nu.53.
Dotis dominium ſoluto matrimonio reuertitur ad mulierem ipſo iure quo priuilegio non gaudet hæres aut legatarius mulieris.nu.179.
Equiparatio . quando duo æquiparantur per legem antiquam lex noua etiam pœnalis aut correctoria diſponens ſuper uno trahitur ad alterum . nu.109. ubi dantur limitationes.

Eſtimationis litis ſolutio an dicatur emptio tacitā uel expreſſa.nu.168.

Exemptio à muneribus concedi non poteſt in præiudicium aliorum qui grauarentur ex tali exemptione ſoluendo pro exempto.nu.22.

Exemptio uniuerſalis ab omnibus muneribus non trahitur ad cauſam refectionis murorum.nu.57.

Expreſſum quid dicitur ex natura & qualitate rei. numero.18.

Expreſſum quid dicitur uerbis generalibus.nu.169.

Expreſſum dicitur fortius & potentius tacito.numero.170.

Extenſio non fit in materia odioſa ex identitate rationis.nu.96.

Falcidia.in Falcidiam imputantur ea ſolum quæ capiuntur iure hæreditario,ideſt titulo inſtitutionis. numero.147.

Falcidia.in Falcidiam non imputantur fructus percepti iudicio teſtatoris.nu.147.

Falcidia.in Falcidiam non imputantur fructus liberis primi gradus contra Iaco.Nigri.nu.148.

Fauor.inducta in fauorem an operentur odium.numero.86.

Fauorabile.in materia fauorabili non fit lata interpretatio quando eſt contra ius commune.nu.101.

Fictio non cadit contra expreſſam uoluntatem teſtatoris.nume.155.

Fideicommiſſa de iure antiquo quare effecaciter peti non poterant.nu.90.

Fideicommiſſa an eſſent inuenta de iure duodecim tabularum.nu.116.
Fideicommiſſarius uniuerſalis facta reſtitutione tenetur ad onera & ſuccedit in locum hæredis.nu.89.
Fideicommiſſum aut legatum uniuerſale quando dicatur.nu.143.
Fideicommiſſum aut legatum particulare quando dicatur.nu.144.
Fideicommiſſum uniuerſale quare ſtatim non tranſit à morte teſtatoris.nu.154.
Fideicommiſſum uniuerſale & particulare an differant reſpectu tranſmiſsionis.nu.189.
Fideicommiſſum uniuerſale quare nõ reſtituatur pro curatori in rem ſuam.nu.190.
Fideicommiſſum uniuerſale non acquiritur ignoranti.nume.193.
Finis legis debet intelligi ſecundum eius principium.nu.204.
Futura an ueniant in conceſsione priuilegij facta per uerba uniuerſalia.nu.1.ubi de intellectu l.fi.§.1.ff. de lega.2.l.quotiens.§.fi.ff.de uſufr.& nu.23.
Futura non ueniunt in diſpoſitione concepta per pronomina meum tuum ſuum &c.quæ ſignificant tempus præſens.nu.2.&.27.
Futura nõ ueniunt in legato indiffinite relicto.nu.3.
Futura ueniũt in legato hæreditatis aut alterius uniuerſitatis,puta gregis aut peculij.nu.3.
Futura non ueniunt in donatione legato aut uenditione omnium bonorum.nu.6.

Futura an ueniant quando agitur de graui præiudicio.nu.6.ubi de intellectu.l.ſi ſeruitus.ff. de ſeruitu. urba.prædio.

Futura an ueniant in diſpoſitione indiffinita. numero.3.7.9.

Futura bona an ueniant in priuilegio exemptionis à decimis & alijs oneribus late.nu.9.&.21.

Futura ueniunt in uerbis legis,quia lex ſemper loquitur.nu.12.&.32.

Futura non ueniunt in legato facto per uerba uniuerſalia.nu.4.

Futura non ueniunt in materia pœnali.nu.12.

Futura ueniunt in priuilegio principis in quo agitur de præiudicio ipſius principis tantum.nu.16.

Futura ueniunt in uerbis multum uniuerſalibus. numero.24.

Futura ueniunt in diſpoſitione præſentis temporis quando agitur de modico præiudicio. numero.25. & nume.29.

Futura non ueniunt in diſpoſitione facta per uerba præſentis temporis.nu.26.ad quam regulam plurimæ dantur limitationes.

Futura ueniunt in diſpoſitione præſentis temporis quando ſunt de natura actus.nu.30.& nu.31.

Geminatio.uerba uniuerſalia geminata an reſtringantur in uer.uniuerſalis.

Geminatio uerborum uniuerſalium non comprehendit inſolita in uer.inſolita.

Generalis diſpoſitio generaliter debet intelligi etiam

in materia odioſa & pœnali quatenus uerborum proprietas patitur.nu.69.
Generalis conceßio principis non trahitur ad ea in quibus ſolet princeps ſe difficilem reddere. nu.103.
Generalis diſpoſitio non comprehendit ea quæ ſunt maxima aut ſuprema.nu.104.
Generis legatum non tranſit ipſo iure ante factam electionem.nu.188.
Hypotheca tacita non competit niſi in caſibus à iure expreßis.nu.202.
Hypotheca tacita pro legato non competebat de iure fforum.ſed fuit introducta per Iuſtinianū.nu.202.
Hypotheca tacita pro legato competit etiam ubi ſolum competit officiū iudicis.nu.206. ubi limitatur.
Hypotheca tacita pro legato prohiberi poteſt per teſtatorem.nu.207.
Hypotheca tacita pro legato an competat in re alteri legata quando hæreditas non ſufficit ad omnia legata.nu.208.
Hypotheca teſtatoris obligantis omnia bona ſua pro obſeruantia quorundam diſpoſitorum an comprehendat bona legata.nu.209.
Hypotheca tacita an competat pro legato liberationis.nu.209.
Hypotheca tacita an competat pro legato condicionali condicione adueniente in bonis alienatis ita ut condicio retrotrahatur.nu.210.
Hypotheca ſiue expreſſa ſiue tacita non comprehendit bona hæredis.nu.212.ubi an hoc procedat quan

do

do fit mentiõ de hæredibus,& duæ ponuntur ampliationes.

Hypotheca inducitur ex pacto capiendi bona propria auctoritate.nu.213.

Hypotheca tacita competens pro legato non præfertur credito chirographario competenti contra defunctum.nu.214.

Hypotheca tacita pro legato diuiditur contra hæredes pro portionibus hæreditarijs.nu.215.

Hypotheca tacita agens pro legato quid probare debeat.nume.216.

Hypotheca tacita pro legato an competat in re ipſa legata.nu.217.

Hypotheca tacita an competat reſpectu acceſſoriorum.nume.218.

Impropriatio uerborum tolleratur ut fugiatur contrarietas.nu.118.

Inſolita non comprehenduntur in uerbis uniuerſalibus geminatis.nu.103.

Inſtitutio hæredis uniuerſalis non trahitur ad bona alij donata cauſa mortis.nu.54.

Intellectus.l.fi.§.1.ff.de lega.2.nu.1.& nu.5.

Intellectus.l.ſi ſeruitus.ff.de ſerui.urba.præd. nu.7.latius nu.10.&.34.

Intellectus.l.Rutilia polla.ff. de contra.emptio. poſt numero.9.

Intellectus.l.penul.§.illud.ff.quod quiſq; iur.poſt nu. 7.& latius nu. 1.

Intellectus.c.ex parte.& c.pen.de decimis.nu.13.

Intellectus.c.quia circa.de priuilegijs.nu.19.
Intellectus.l.filiam.ff.de auro & argen.lega.nu.33.
Intellectus.l.hæres meus.§.1.ff.de lega.3.nu.62.
Intellectus.l. ſi mihi meuia.§.fi.ff.de lega.3.numero 72.75.78.
Intellectus.l.alteri.ff.de adimend.lega.nume.81.contra Crotum.
Intellectus.l.quæ ſub condicione.§.1.ff.de condi.inſti.nume.106.
Intellectus.l.quia autem.ff.ſi quis omiſs.cau.teſta.numero.108.
Intellectus.§.præterea inſtitu.de fideicom.hæred. & inſtitu.de ſing.reb.per fideicom.relic.nu.117.120.
Intellectus.l.illud.§.tractari.ff.de iure codicil.nu.121.
Intellectus.l.2.§.fi.ff.de iure codicil.nu.122.
Intellectus.l. Papinianus.ff.de ſerui. & l.ſi ſeruus Titij.ff.de lega.1.nu.130.133.
Intellectus.l.ſi quis ſeruo.ff.de lega.2.nu.136
Intellectus.l.1.et fi.C.qui manumit.non poſs.nu.139.
Intellectus.l.3.§.dare.ff.de uſufr.nu.141.
Intellectus.l. apud iulianum.§.antiſtia.ff. ad Trebellia.nu.151.
Intellectus aut declaratio.l.a Titio.ff.de furtis.numero.152.
Intellectus.l.ſi ab hærede.ff.ſi uſufr.peta.nu.158.
Intellectus.l.ſeruum filij.§.fi.& l.ſi fundum ſub condicione.§ qui fundum.ff.de leg.1.nu.167.
Intellectus.l.ſi tibi uini ff.de uſufr.ea re.quæ uſu conſum.nu.173.

Intellectus.l.1.§.ſi decem quæ in archa.ff.ut legato=
mi.cauea.nu. 174.& 176.
Intellectus.l.cum quidam.ff.de lega.2.nu.186.
Intellectus.l. ſi mulier .§.ex aſſe.ff.de iure dot.nume=
ro. 190.
Intellectus.l.ſtichum .§.pen.ff.de ſta.lib. nu.197.
Intellectus.l.quintus.ff.de annuis lega.nu.200.
Intellectus.l.creditoribus.ff.de ſepara. nu.203.
Intellectus.l.qui balneum.§.ſed ſi hæres. ff.qui potiũ
in pign.habe.nu.211.
Interpretatio latiſſima fit in priuilegio ſuperioris
contra ipſum concedentem.nu.15.
Ius antiquum ante ius fforum quotuplex eſſet.nume=
ro.116.in fi.& nu.125.
Ius patronatus competens hæredi ex eius manumiſ=
ſione eſt potentius iure patronatus quod prouenit à
teſtatore. nu.140.
Legata antiquitus quare ab inteſtato relinqui nõ
poſſent.nu.91.
Legata antiquitus quare fieri non poſſent poſt mor=
tem hæredis. nu.92.
Legatarius uniuerſalis æquiparatur fideicommiſſa=
rio uniuerſali,ideo cogit hæredem ut adeat & tene
tur ad onera. nu. 89.
Legatarius grauari poteſt.nu.94.
Legatarius uniuerſalis æquiparatur fideicommiſſa=
rio uniuerſali,ideo in legatarium uniuerſalem tran
ſeunt iura actiue & paſſiue.nu. 127.
Legatarius uſusfructus non poteſt apprehendere le=

gatum propria auctoritate. nu. 142.

Legatarius in legatarium uniuerſalem tranſeunt iura actiue & paßiue. nu. 129.

Legatarius uniuerſalis cogit hæredem ut adeat. numero. 150. & ibidem cur ſecus in legatario particulari.

Legatarius particularis an teneatur ad onera. numero. 192

Legati de latere poteſtas dicitur de iure communi ſecus in poteſtate ſimplicis legati. nu. 99.

Legati poſſeßio non tranſit in legatarium ipſo iure numero. 132.

Legati dominium nõ tranſit pro rata Falcidiæ quia Falcidia reſecat dominium ipſo iure nu. 134. ubi an idem in fideicommiſſo uniuerſali.

Legati dominium non tranſit ipſo iure contra uoluntatem teſtatoris. nu. 138.

Legati dominium tranſit in legatarium particularem à morte teſtatoris. nu. 156. ubi ponitur regula cum ampliationibus & limitationibus.

Legati dominium tranſit ipſo iure quando teſtator mandat rem uendi per hæredem facta uenditione aut ea habita pro perfecta. nu. 166. & . 177.

Legati taciti dominium aut in conſequentiam relicti non tranſit ipſo iure. nu. 167.

Legati dominium non tranſit ipſo iure quando legatur à primo legatario in ſecundum. nu. 181.

Legati dominium quare non tranſeat in ſecundum legatarium ipſo iure à primo legatario ſicut quando

legatur ab hærede. numero. 182.
Legati alternatiui dominium non tranſit ipſo iure ante factam electionem nu. 183. ubi de ratione.
Legati dominium non tranſit à morte teſtatoris uere ſed ficte. nu. 184.
Legati condicionalis dominium non tranſit pendente condicione. nu. 185.
Legatum antiquitus quare à legatario relinqui non poßet. nu. 93.
Legatum ſeruitutis differt à fideicommiſſo ſeruitutis ſecundum Ias. qui reprobatur nu. 141.
Legatum quòd ſtatim tranſeat à morte teſtatoris plures conſiderantur effectus. nu. 153.
Legatum quare cedat à morte teſtatoris circa fi. nu. 153. & nu. 156.
Legatum quando conſeruatur de iure ſpeciali an trãſeat eius dominium ipſo iure. nu. 171.
Legatum. quando legatur uſusfructus rerum quæ uſu conſumuntur an tranſeat ius ipſo iure præſtita cautione per legatarium. nu. 172.
Legatum. in legato certæ partis bonorum quare nõ tranſeat dominium ipſo iure noua ponitur ratio. numero. 180.
Legatum ad diem certam quare ſtatim non tranſeat. numero. 185.
Legitimatus an gaudeat beneficio. l. iubemus. C. ad Trebellia. nu. 98.
Legitimus hæres hæreditatem habet à lege non à defuncto. nu. 91.

Lex cum auus.ff.de condi. & demon. an procedat in filijs iam natis.nu.194.
Libere dictio eſt præciſa excludens omnes modos & condiciones.nu.49.
Libertas utrum relinquatur per fideicommiſſum uel legatum permagni refert.nu.129.
Libertas fideicommiſſaria quare ſtatim non tranſeat nu.138 ubi ultra alios declaratur.
Libertas fideicommiſſaria quare facilius impediatur quàm directa.nu.139.
Libertas directa differt à fideicommiſſaria etiam hodie.numero.126.
Libertus magni refert utrum fiat quis libertus directe ex legato an uero ex manumiſſione.nu.88.
Locus. res in loco eſſe non dicitur quæ ab ipſo loco eſt receſſura.nu.76.
Mora re ipſa committitur fauore libertatis.nu.136.
Mora.moroſo proficua eſſe non debet.nu.137.
Mora ubi eſt periculum allatura receditur à regulis iuris communis.nu.151.
Nouum de nouo facere non dicitur qui factum alterius proſequitur.nu.113.
Noua ſocietas non dicitur per nouos actus exequutiuos & explicatiuos ueterum.nu.114.
Odioſa dicitur diſpoſitio per quam derogatur iuriſditioni ordinariæ.nu.100.
Odioſa dicitur conceſſio poteſtatis conferendi beneficia in præiudicium ordinarij.nu.100.
Officium iudicis in quibus differat ab actione.nu=

mero.201.

Operatio. futura ueniunt in diſpoſitione præſentis temporis quando alias nihil operaretur.nu.39.

Operatio.reſtrictio ita fit in materia odioſa ut diſpoſitio aliquid operetur.nu.68.

Operatio potius tolleratur quòd uerba uniuerſalia nihil operentur quàm ut damnum quis indebite ſe=rat.poſt nu.66.71.

Operatio potius tolleratur ut uerba nihil operentur quàm inducatur iniquitas aut aliquod illicitum. numero.71.

Operatio.diſpoſitio ſatis dicitur operari quando re=mouet dubitationem.nu.115.

Papa pleniſsimam poteſtatem habet in eccleſiis & bonis earum.nu.17.

Pars debet regulari ſecundum ſuum totum.nu.155.

Participium pertinentia tempus præſens ſignificat. nu.25.& nu.28.

Particulare legatum aut fideicommiſſum dicitur quando relinquitur hæreditas aut pars hæreditatis alicuius tertij.nu.144.

Particulare legatum dicitur quando relinquitur ali=qua res aut certa quantitas pecuniæ, & generali=ter quotiens non tranſeunt iura actiue & paſsiue. numero.146.

Particulare legatum aut fideicommiſſum in quibus differat ab uniuerſali.nu.147.

Poſthumus futurus quando ueniat in inſtitutione. numero.40.

Preces principum præcepti uim obtinen. poſt numero.90.
Prælatus dicitur procurator non dominus bonorum eccleſiæ.nume.17.
Præciſa dictio reſtringitur ne contineat iniquitatem.numero.57.
Princeps quando præiudicat tertio ex cauſa publicæ utilitatis in iure quæſito de iure gentium debet læſo ſatisfacere.nume.20.
Priuatio unius an alteri noceat.nu.80.
Pronomina meum tuum & ſuum tempus præſens ſignificant,ideo ad futura non trahuntur.nume.2.& numero.27.
Prorogatio.compromiſſum prorogatum an dicatur idem compromiſſum uel nouum.nu.119.
Publiciana utrum competat ex perſona propria uel alterius permagni refert.nu.164.
Quantitas quando legatur certa ſpecies idem de ea iudicatur quod de ſpecie,nec poteſt tunc ſolutio fieri in alia pecunia.nu.187.
Quaſi dominium tranſit ipſo iure in caſibus in quibus tranſit dominium.nu.164.
Realia iura facilius tranſeunt quàm particularia contra Soci.nume.157.
Reciproca diſpoſitio futura comprehendit.nu.35.
Referenti ſtatur in his quæ dependent à poteſtate diſponentis licet non conſtet de relato.nu.81.
Relatiuum cum ſigno uniuerſali refertur etiam ad alia quam ad ſuum antecedens.nu.43.

Renuntiari an poßit diſpoſitioni teſtatoris concernenti fauorem renuntiantis.nu.191.

Seruitutis legatum an differat à ſeruitute relicta per fideicommiſſum.nu.156.

Speciale ius quomodo & qualiter dicatur debilius in re communi.87.

Speciale ius. adæquatio non intelligitur facta in his quæ competunt de iure ſpeciali.nu.97.

Speciale ius habetur in conſideratione & ad illud trahitur diſpoſitio quando eſt ſolitum concedi. numero.102.

Specierum enumeratio ſequens facta gratia amplian di non reſtringit genus præcedens.nu.29.

Sublatio. quando ſunt duo habentia relationem adinuicem aut correſpectiua uno ſublato non tollitur alterum quãdo unum poteſt ſtare ſine altero. nu.84.

Subreptio non committitur quando tacetur id quod colligitur ex qualitate & natura rei.nu.18.

Subrogata futura ueniunt in diſpoſitione præſentis temporis quando aliqua ſubrogantur loco rei quæ erat de præſenti.nu.41.

Taxatiua non excludit perſonam hæredis nec ea quæ ſunt de natura actus.nu.30.

Taxatiua an impediat extenſionem æquiparatorum. numero.110.

Tempus unum an ponatur pro altero.nu.119.

Tertio cenſetur Papa uelle derogare aut præiudicare ex qualitate & natura rei.nu.18. ubi exemplificatur in exemptione.

Tertius non poteſt quis opponere de dominio utili quæſito præſcriptione.nu.163.in fi.
Teſtandi animus non codicillandi ex quibus arguatur.nu.121.
Teſtator poteſt prohibere ne dominium legati ſtatim tranſeat.nu.186.
Trebellianica an detrahatur ſecundum uoluntatem teſtatoris late.nu.135.
Trebellianica & Falcidia in quibus differant.numero.147.
Vendicatio non competit pro legato rei incorporalis,ſed actio confeſſoria.nu.199.
Violenter uerbum intelligitur actiue & paßiue ſecundum Bar. ſed reprobatur.nu.107.
Vnio. quando unum unitur alteri intelligitur facta unio ſecundum naturam et conſuetudinem illius cui unitur.nu.05.
Vniuerſale legatum an comprehendat uendalia.numero.73. ubi Decius reprehenditur. & numero. 75. 77. 79.
Vniuerſale fideicommiſſum aut legatum quando dicatur.numero.143.
Vniuerſale legatum omnium bonorum reſtringitur ad bona quæ erant teſtatoris pleno iure. nu. 51.
Vniuerſalia uerba ſunt efficaciora uerbis generalibus. nu.80.&.44.
Vniuerſalia uerba nõ operantur ultra mentem diſponentis. nu.46.
Vniuerſalia uerba non comprehendunt odioſa.nu.46.

Vniuerſalia uerba geminata reſtringuntur ne contineant iniquitatem.nu.50

Vniuerſalia uerba reſtringuntur ſecundum naturam & poteſtatem diſponentis.nu.52.

Vniuerſalia uerba reſtringuntur ne ſequatur iniquũ & tertio præiudicetur.nu.55.

Vniuerſalia uerba mandati non comprehendunt ea in quibus mandatum ſpeciale requiritur.nume.56.

Vniuerſalia uerba reſtringuntur ad ea quæ ſunt de natura actus & ſecundum ſubiectam materiam.numero.63.

Vniuerſalia uerba reſtringuntur ex cauſa expreſſa in diſpoſitione.nu.64.

Vniuerſalia uerba non ſufficiunt ubi mentio ſpecialis fieri debet.nu.104.ubi quòd hoc procedit in materia odioſa.

Vniuerſalia uerba reſtringuntur ſecundum communem uſum loquendi.nu.65.

Vniuerſalia uerba geminata reſtringuntur ratione uitandæ iniquitatis uel abſurditatis.nu.66.

Vniuerſalia uerba geminata non operantur contra eorum ſignificationem.nu.72.

Vniuerſalia uerba an comprehendant caſum improprium ſeu referantur ad ea quæ impropriè ſunt talia.nu.74.ubi late.

Vniuerſalia uerba geminata non comprehendunt inſolita.nu.103.

Vniuerſalis dictio nihil excludit.nu.44.

Vniuerſalis obligatio bonorum an comprehendat ea quæ uerisimiliter in ſpecie quis obligaturus non fuiſſet pulchre. nu. 45.

Vniuerſalis diſpoſitio an comprehendat feudum pulchre.nu.47.

Vniuerſalis donatio omnium bonorum non cõprehẽdit bona alij reſtituenda in uer. donatio.

Vniuerſalis inſtitutio hæredis non comprehendit bona alij donata cauſa mortis. nu.54.

Vniuerſalis exemptio ab omnibus muneribus non trahitur ad cauſam reffectionis murorum. numero. 57.

Vniuerſalis diſpoſitio an reſtringatur ad habiles.numero. 58.

Vniuerſalis diſpoſitio reſtringitur ad ea in quibus poteſtatem quis habet.nu.59.

Vniuerſalis diſpoſitio reſtringitur ne ſequatur abſurdum.nu.60.

Vniuerſalis diſpoſitio reſtringitur ex enumeratione ſpecierum præcedentium uel ſequentium quando apparet quòd diſponens habuit pro diuerſis ſpecies & genus.nu.62.

Vniuerſalitas reſtringitur ad ea quæ ſunt eiuſdem rationis.nu.48.

Vſufructuarius an capiat legatum uſusfructus propria auctoritate. nu.175.

Vſus communis loquendi facit q̃ reſtringuntur uerba uniuerſalia.nu.65.

Vtile dominium in quibus differat à directo.nu. 162.
Vtile dominium duplex eſt. nu. 163.
Vtile dominium quæſitum præſcriptione dicitur fortius directo etiam ubi agitur contra dominium.numero. 163.

FINIS.

VITTORIO EMANUELE